

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συγγραφέα/ων και δεν αντανακλούν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ) μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Ενσωμάτωση προσφύγων και μεταναστών

2025

HELP VET

Πρακτικός οδηγός για
επαγγελματίες της ΕΕΚ

Συντάχθηκε από

DIGITAL IDEA
Greece

DEINDE SP. Z O. O.
Poland

CEKDEV ACADEMY
Türkiye

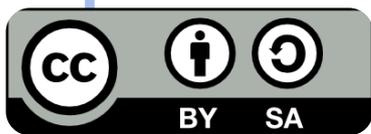
Δωρεάν έκδοση

Πρακτικός οδηγός για επαγγελματίες της ΕΕΚ

στο πλαίσιο του έργου: Ανταλλαγή εμπειριών για να διευκολυνθούν οι επαγγελματίες της ΕΕΚ να εντάξουν τα παιδιά προσφύγων στην τοπική κοινότητα

Έκδοση γλώσσας: Ελληνικά

CC BY-SA

Αυτή η άδεια επιτρέπει στους επαναχρησιμοποιητές να διανέμουν, να αναμειγνύουν, να προσαρμόζουν και να αξιοποιούν το υλικό σε οποιοδήποτε μέσο ή μορφή, αρκεί να γίνεται αναφορά στον δημιουργό. Η άδεια επιτρέπει την εμπορική χρήση. Εάν αναμίξετε, προσαρμόσετε ή βασιστείτε στο υλικό, θα πρέπει να αδειοδοτήσετε το τροποποιημένο υλικό με τους ίδιους όρους. Η άδεια CC BY-SA περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

BY: Πρέπει να γίνεται αναφορά στον δημιουργό.

SA: Οι προσαρμογές πρέπει να κοινοποιούνται με τους ίδιους όρους.

<https://creativecommons.org/share-your-work/cclicenses/>

ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΕΡΓΟΥ

Digital Idea
Scientific Association

DIGITAL IDEA
LEADER
GREECE

www.digitalidea.gr

CEKDEV ACADEMY
PARTNER
TURKEY

<https://cekdev.com>

DEINDE SP. Z O.O.
PARTNER
POLAND

<https://deinde.pl>

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	8
2.1 Μεταναστευτικές τάσεις και το πλαίσιο των προσφύγων	10
2.2 Βασικές προκλήσεις για την ένταξη στην ΕΕΚ	12
2.3 Νομικά και πολιτικά πλαίσια	14
2.4 Μελέτες περιπτώσεων στην πράξη	16
Συμπεράσματα.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	20
3.1 Περίληψη της βιβλιογραφικής έρευνας	22
3.2 Βασικά συμπεράσματα από συνεντεύξεις και έρευνες	23
3.3 Προσδιορισμένα εμπόδια και ανάγκες	25
3.4 Καλές πρακτικές και τοπικές καινοτομίες.....	28
Συμπεράσματα.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.....	31
4.1 Δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς.....	32
4.2 Συνεργασία με οικογένειες και κοινότητες	43
4.3 Βασικές στρατηγικές	44
4.4 Υποστήριξη της ψυχολογικής ευημερίας και της κοινωνικής ένταξης.....	45
4.5 Βασικές στρατηγικές	45
Καινοτόμα χαρακτηριστικά του μοντέλου CEKDEV.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	48
5.1 Ψηφιακά εργαλεία για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων	50
5.2 Διαδραστικές μέθοδοι διδασκαλίας και παιχνιδοποίηση	51
5.3 Εκπαιδευτικές πρακτικές με γνώμονα το τραύμα	54
Συμπεράσματα.....	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ-ΕΤΑΙΡΟΥΣ.	58
6.1 Μελέτη περίπτωσης: Πρωτοβουλίες μαθητείας για πρόσφυγες στην Πολωνία	59
6.1.1 Παραδείγματα προγραμμάτων ένταξης σε σχολεία.	60
6.1.2 Παραδείγματα προγραμμάτων ένταξης στην ΕΕΚ.....	61
Συμπεράσματα.....	63
6.2 Μελέτη περίπτωσης: Πρωτοβουλίες μαθητείας για πρόσφυγες στην Τουρκία	63
6.2.1 Emotion Canvas – Πρόγραμμα αναστοχαστικής συναισθηματικής παιδείας.....	64

6.2.2 Family Café – Πλατφόρμα συν-αναστοχασμού γονέων και εκπαιδευτικών	64
6.2.3 Πρόγραμμα πιστοποίησης εκπαιδευτικών με γνώση των τραυματικών εμπειριών	64
6.2.4 Εβδομάδα Ενδυνάμωσης - Δημιουργική Έκφραση και Συμμετοχή στα Κοινά.....	65
6.2.5 Cultural Bridges – Πρόγραμμα διαπολιτισμικής συνεργασίας φοιτητών	65
6.2.6 Bridge to Belonging – Υποστήριξη της μετάβασης στο σχολείο για νέους πρόσφυγες	66
Συμπεράσματα.....	66
6.3 Μελέτη περίπτωσης: Πρωτοβουλίες μαθητείας για πρόσφυγες στην Ελλάδα	66
6.3.1 Μελέτη περίπτωσης: Προγράμματα ένταξης της κοινότητας των Ελλήνων	67
6.3.2 Παραδείγματα προγραμμάτων ένταξης σε σχολεία και στην εκπαίδευση ενηλίκων	70
6.3.3 Προγράμματα ένταξης για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση	71
Πρακτικές συμβουλές για τους παρόχους ΕΕΚ:.....	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ	76
7.1 Πρακτικά εργαλεία και δραστηριότητες από την Ελλάδα	77
7.1.1 Ασκήσεις για την ανάπτυξη της γλώσσας.....	77
7.1.2 Σενάρια επίλυσης προβλημάτων και παιχνίδι ρόλων	78
7.1.3 Ομαδικές δραστηριότητες για την οικοδόμηση κοινωνικών δεσμών.....	79
7.1.4 Αξιολογήσεις στην τάξη και παρακολούθηση της προόδου	79
7.2 Πρακτικά εργαλεία και δραστηριότητες από την Πολωνία.....	80
7.2.1 Ασκήσεις για την ανάπτυξη της γλώσσας.....	80
7.2.2 Σενάρια επίλυσης προβλημάτων και παιχνίδι ρόλων	85
7.2.3 Ομαδικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών.....	86
7.2.4 Αξιολογήσεις στην τάξη και παρακολούθηση της προόδου	87
Συμπεράσματα.....	88
7.3 Πρακτικά εργαλεία και δραστηριότητες από την Τουρκία	89
7.3.1 Πρακτικά εργαλεία για την εφαρμογή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης.....	89
Συμπεράσματα.....	92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	93
Σενάριο μαθήματος «Χαιρετισμοί και αποχαιρετισμοί»	94
Λίστες ελέγχου αξιολόγησης.....	96
Λίστες ελέγχου για μαθητές, ταξινομημένες ανά δραστηριότητα CEFR.....	98
Παράδειγμα προτύπων για τη διδασκαλία της γλώσσας.....	106
Πρότυπο καρτών βασικού λεξιλογίου	106
Πρότυπο για τη δημιουργία προτάσεων	107

HELP VET

Επίλογος.....	109
Αναφορές.....	110

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της απάντησης της Ευρώπης στην αυξανόμενη εκπαιδευτική πολυμορφία που προκαλείται από τη μετανάστευση, το προσφυγικό κύμα και τις παγκόσμιες κρίσεις. Για χιλιάδες μαθητές, πρόσφυγες και μετανάστες, οι φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης δεν είναι μόνο χώροι ανάπτυξης δεξιοτήτων και διαδρομών απασχόλησης, αλλά και κοινωνικά περιβάλλοντα όπου επαναπροσδιορίζεται η ταυτότητα, η ασφάλεια και η αίσθηση ότι ανήκεις κάπου. Σε αυτό το πλαίσιο, οι εκπαιδευτικοί είναι επιφορτισμένοι με ευθύνες που εκτείνονται πολύ πέρα από τη διδασκαλία - είναι μέντορες, πνευματικοί οδηγοί και πολιτιστικοί διαμεσολαβητές.

Αυτός ο οδηγός αναπτύχθηκε ως απάντηση στις πολύπλοκες και συχνά παραμελημένες συναισθηματικές και κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μαθητές-πρόσφυγες στο πλαίσιο της ΕΕΚ. Ενώ οι συζητήσεις πολιτικής συχνά επικεντρώνονται στην πρόσβαση στην εκπαίδευση ή την εκμάθηση γλωσσών, εξακολουθεί να υπάρχει σημαντικό κενό στα πρακτικά, ψυχοκοινωνικά πλαίσια υποστήριξης προσαρμοσμένα στα επαγγελματικά περιβάλλοντα. Η κοινοπραξία του έργου στοχεύει να γεφυρώσει αυτό το χάσμα με αυτόν τον ολοκληρωμένο, τεκμηριωμένο και δοκιμασμένο πόρο.

Η βασική φιλοσοφία αυτού του οδηγού είναι ότι η ακαδημαϊκή μάθηση δεν μπορεί να συμβεί χωρίς συναισθηματική ασφάλεια. Οι μαθητές που έχουν επιβιώσει από πόλεμο, τραύμα, αναγκαστική μετανάστευση ή μακροχρόνιο εκτοπισμό συχνά φέρουν ψυχολογικά βάρη που καθιστούν τα παραδοσιακά μοντέλα τάξης ανεπαρκή ή ακόμη και επιβλαβή. Το άγχος, το μετατραυματικό στρες, η κοινωνική απόσυρση και ο κατακερματισμός της ταυτότητας δεν είναι ασυνήθιστα. Αυτοί δεν είναι μόνο ατομικοί αγώνες, αλλά συστημικές προκλήσεις που απαιτούν συστημικές λύσεις.

Η κοινοπραξία προτείνει ότι οι φορείς ΕΕΚ πρέπει να επαναπροσδιοριστούν ως κοινότητες μάθησης με επίκεντρο τη θεραπεία. Αυτός ο μετασχηματισμός ξεκινά με την αναγνώριση ότι το τραύμα δεν είναι μια προσωπική αποτυχία, αλλά μια συλλογική εμπειρία που εκδηλώνεται εντός των θεσμικών δομών. Οι εκπαιδευτικοί και οι διοικητικοί υπάλληλοι πρέπει να είναι εξοπλισμένοι όχι μόνο με παιδαγωγικές δεξιότητες αλλά και με εργαλεία για συναισθηματικό γραμματισμό, ανταπόκριση στο τραύμα και διαπολιτισμική ευαισθησία.

Αυτός ο οδηγός έχει σχεδιαστεί για ένα ποικίλο κοινό επαγγελματιών και υπευθύνων λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευτικών επαγγελματικής κατάρτισης, εκπαιδευτών συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, διευθυντών σχολείων, προσωπικού ΜΚΟ και φορέων πολιτικής. Είτε βρίσκονται σε αστικά κέντρα είτε σε αγροτικές περιφέρειες και είτε εργάζονται σε προγράμματα τυπικής εκπαίδευσης είτε μη τυπικής κατάρτισης, οι αναγνώστες αυτού του οδηγού μοιράζονται μια κοινή πρόκληση: τη δημιουργία μαθησιακών περιβαλλόντων όπου όλοι οι μαθητές - ανεξάρτητα από την προέλευσή τους - μπορούν να αισθάνονται ασφαλείς, ορατοί και υποστηριζόμενοι.

Σε ολόκληρο τον οδηγό, δίνεται έμφαση στις τρεις αλληλένδετες διαστάσεις της υποστήριξης που η κοινοπραξία θεωρεί απαραίτητες: συναισθηματική ευεξία, κοινωνική ένταξη και εκπαιδευτική δέσμευση. Αυτοί δεν είναι ξεχωριστοί στόχοι, αλλά αλληλεπικαλυπτόμενοι τομείς που πρέπει να αντιμετωπιστούν από κοινού. Ένα σχολικό κλίμα που βασίζεται σε τραύματα, για παράδειγμα, βελτιώνει επίσης τη φοίτηση και τη μάθηση. Ένα πρόγραμμα σπουδών χωρίς πολιτισμικούς αποκλεισμούς ενισχύει την κοινωνική συνοχή. Ένα ισχυρό σύστημα υποστήριξης από ομοτίμους ενισχύει τόσο την ψυχική υγεία όσο και την ακαδημαϊκή ανθεκτικότητα.

Η δομή αυτού του οδηγού αντικατοπτρίζει αυτή την ολοκληρωμένη προοπτική. Ξεκινά στο Κεφάλαιο 2 με μια θεωρητική επισκόπηση της εκπαίδευσης των προσφύγων στην Ευρώπη, χαρτογραφώντας τις τάσεις

σε μακροοικονομικό επίπεδο, τα κενά στην παροχή υπηρεσιών και τα εξελισσόμενα πλαίσια πολιτικής. Το Κεφάλαιο 3 παρουσιάζει μια σύνθεση των ευρημάτων της έρευνας του έργου, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών από συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς, πρόσφυγες μαθητές και φροντιστές σε πολλές χώρες.

Το κεφάλαιο 4 επικεντρώνεται στις στρατηγικές διδασκαλίας χωρίς αποκλεισμούς, με το CEKDEV να συνεισφέρει δύο βασικές ενότητες: 4.2 για τη συμμετοχή της οικογένειας και της κοινότητας και 4.3 για την ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Αυτά τα κεφάλαια αποκαλύπτουν το μοντέλο τριών επιπέδων της CEKDEV - που καλύπτει καθολικές, ομαδικές και εξατομικευμένες παρεμβάσεις - που αναπτύχθηκε και βελτιώθηκε μέσα από χρόνια πρακτικής εμπειρίας στις τουρκικές σχολές ΕΕΚ.

Στο Κεφάλαιο 5, οι εταίροι του έργου παρουσιάζουν καινοτόμα ψηφιακά εργαλεία, πρακτικές ενημερωμένες για τραύματα και παιχνιδιοποιημένες μεθόδους. Το κεφάλαιο 6 προσφέρει βέλτιστες πρακτικές από κάθε συμμετέχουσα χώρα, συμπεριλαμβανομένων επιτυχημένων προγραμμάτων, όπως το "Emotion Canvas" και το "Family Café". Αυτές οι πρωτοβουλίες δεν είναι θεωρητικές πιλοτικές εφαρμογές – είναι πραγματικές παρεμβάσεις με μετρήσιμα αποτελέσματα.

Το κεφάλαιο 7 μετατοπίζει την εστίαση προς την εφαρμογή. Παρέχει συγκεκριμένα εργαλεία, σχέδια μαθήματος, φύλλα εργασίας προβληματισμού και πρότυπα δραστηριοτήτων που οι επαγγελματίες μπορούν να κατεβάσουν, να προσαρμόσουν και να εφαρμόσουν. Αυτοί οι πόροι έχουν σχεδιαστεί για να είναι προσβάσιμοι, χαμηλού κόστους και επεκτάσιμοι, ειδικά σε ρυθμίσεις με περιορισμένους πόρους.

Ο οδηγός ολοκληρώνεται στο κεφάλαιο 8 με παραρτήματα και υλικό αναφοράς που υποστηρίζουν περαιτέρω διερεύνηση. Περιλαμβάνει υποδείγματα, περιγράμματα εργαστηρίων και καθοδήγηση για τη δημιουργία διατομεακών εταιρικών σχέσεων. Η τελευταία ενότητα δεν είναι ένα τελικό σημείο αλλά μια πρόσκληση: να συνεχιστεί το έργο της δημιουργίας της ΕΕΚ χωρίς αποκλεισμούς, θεραπείας και ενδυνάμωσης για όλους τους μαθητές.

Ένα βασικό χαρακτηριστικό αυτού του οδηγού είναι η αρθρωτή δομή του. Οι αναγνώστες ενθαρρύνονται να μετακινούνται ελεύθερα μεταξύ των κεφαλαίων με βάση τους θεσμικούς τους ρόλους ή τις συγκεκριμένες ανάγκες τους. Ένας σχολικός σύμβουλος μπορεί να ξεκινήσει με στρατηγικές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, ενώ ένας εκπαιδευτής ΕΕΚ μπορεί να πάει απευθείας στις δραστηριότητες της τάξης.

Ο οδηγός δεν είναι ένα άκαμπτο εγχειρίδιο, αλλά μια ευέλικτη εργαλειοθήκη.

Μια άλλη ξεχωριστή ποιότητα είναι η άποψη των εμπλεκόμενων. Σε όλο τον οδηγό, ενσωματώνονται πραγματικές ιστορίες, αποσπάσματα και παρατηρήσεις από εκπαιδευτικούς, μαθητές και προσωπικό υποστήριξης. Αυτά βασίζονται στο περιεχόμενο στη πραγματική ζωή και χρησιμεύουν ως υπενθυμίσεις ότι κάθε στατιστικό αποτέλεσμα αντανακλά μια προσωπική πορεία - και κάθε εργαλείο που εισάγεται εδώ έχει δοκιμαστεί σε πραγματικά σχολεία, με πραγματικούς μαθητές.

Τελικά, αυτός ο οδηγός είναι κάτι περισσότερο από έναν παιδαγωγικό βοήθημα. Είναι μια πρόσκληση να επαναπροσδιορίσουμε την εκπαίδευση ως μορφή κοινωνικής αλληλεγγύης. Σε μια εποχή που το πρόσφυγικό κύμα, η διάσπαση και η ανισότητα κυριαρχούν στα πρωτοσέλιδα, οι φορείς ΕΕΚ μπορούν να γίνουν χώροι σύνδεσης, θεραπείας και μετασχηματισμού - αν επιλέξουμε να τις κάνουμε έτσι.

Μέσω αυτού του οδηγού, η κοινοπραξία ελπίζει να ενδυναμώσει τους εκπαιδευτικούς όχι μόνο με εργαλεία, αλλά και με νοοτροπία:

Μια νοοτροπία που επικεντρώνεται στην ενσυναίσθηση, την πολιτισμική ταπεινότητα και τη συστημική φροντίδα. Η εκπαίδευση δεν πρέπει απλώς να προετοιμάζει τους νέους πρόσφυγες για την αγορά εργασίας αλλά θα πρέπει να προετοιμάσει την κοινωνία να τους καλωσορίσει ως ολοκληρωμένα, ανθεκτικά και πολύτιμα μέλη της κοινότητας.

HELP VET

Ακολουθεί μια πλήρως δομημένη και λεπτομερής ελληνική έκδοση όλων των κεφαλαίων του ηλεκτρονικού βιβλίου υπό την ηγεσία της κοινοπραξίας. Κάθε περίληψη κεφαλαίου εμπλουτίζεται με σαφείς στόχους, θέματα-στόχους και συγκεκριμένες περιγραφές περιεχομένου.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Το κεφάλαιο 2 παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη σύνθεση των βασικών ευρημάτων από την εθνική έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο του έργου HELP-VET. Το κεφάλαιο αυτό έχει σχεδιαστεί για να εξοπλίζει τους επαγγελματίες της ΕΕΚ με μια βαθύτερη κατανόηση των πρακτικών προκλήσεων και ευκαιριών που συνδέονται με την ένταξη των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ).

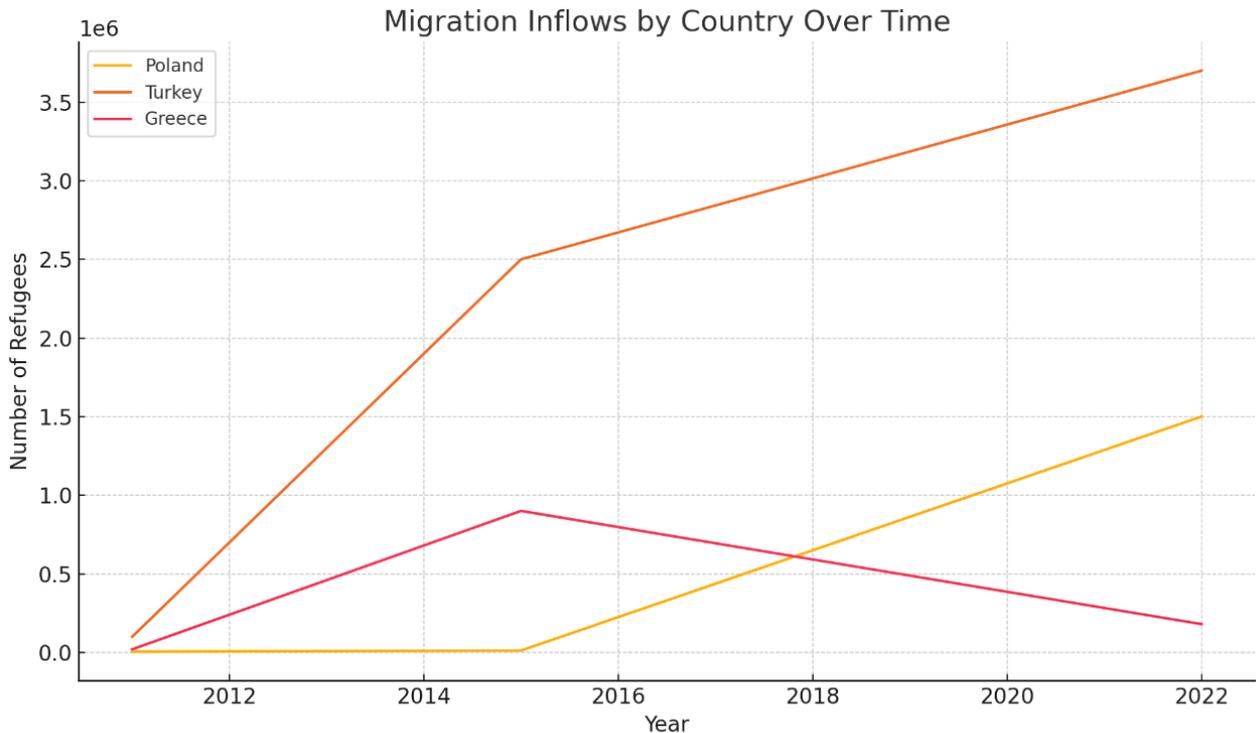
Αντλώντας από εκτεταμένη έρευνα τεκμηρίωσης, συνεντεύξεις και λεπτομερείς έρευνες που διεξήχθησαν σε όλη την Πολωνία, την Τουρκία και την Ελλάδα, το κεφάλαιο παρέχει τεκμηριωμένες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες ένταξης μεταναστών και προσφύγων. Αυτές οι γνώσεις αποκαλύπτουν τη σύνθετη δυναμική των εκπαιδευτικών και των μαθητών μέσα σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Το κεφάλαιο περιγράφει όχι μόνο τις πρακτικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένων των γλωσσικών φραγμών, των πολιτισμικών διαφορών, των οργανωτικών προκλήσεων και των ανεπαρκών εκπαιδευτικών πόρων, αλλά υπογραμμίζει επίσης τις εκφρασμένες ανάγκες, προσδοκίες και προτεραιότητες των επαγγελματιών ΕΕΚ και των οικογενειών προσφύγων.

Αυτό το κεφάλαιο αναλύει τον τρόπο με τον οποίο η υπέρβαση των γλωσσικών και πολιτιστικών εμποδίων μέσω στοχευμένων προγραμμάτων γλωσσικής υποστήριξης και πολιτισμικά ευαίσθητων παιδαγωγικών μεθόδων μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα.

Συζητά επίσης συστημικές λύσεις απαραίτητες για μακροπρόθεσμες βελτιώσεις στα ιδρύματα ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης των εκπαιδευτικών, της ανάπτυξης ικανοτήτων και των στρατηγικών προσαρμογής για το πρόγραμμα σπουδών. Επιπλέον, το κεφάλαιο αναγνωρίζει τις συναισθηματικές και ψυχολογικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα παιδιά πρόσφυγες και παρέχει καθοδήγηση σχετικά με την ενσωμάτωση της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στις εκπαιδευτικές πρακτικές για την αντιμετώπιση του τραύματος και τη διευκόλυνση της συναισθηματικής ανθεκτικότητας.

Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει ζητήματα της πραγματικής ζωής που εντοπίζονται μέσω αυστηρής ανάλυσης για την υποστήριξη των επαγγελματιών ΕΕΚ στην πλοήγηση στο πολύπλευρο τοπίο της εκπαίδευσης προσφύγων και μεταναστών. Είναι ένας κρίσιμος πόρος για το σχεδιασμό πιο περιεκτικών, ανταποκρινόμενων και αποτελεσματικών εκπαιδευτικών στρατηγικών και πρακτικών προσαρμοσμένων για την προώθηση καλύτερων ακαδημαϊκών αποτελεσμάτων και ομαλότερης κοινωνικής ένταξης για τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών. Τελικά, αυτό το κεφάλαιο ενδυναμώνει τους εκπαιδευτικούς εξοπλίζοντάς τους με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τα εργαλεία που απαιτούνται για να μετατρέψουν τις προκλήσεις σε ουσιαστικές μαθησιακές εμπειρίες και επιτυχή αποτελέσματα ένταξης.

2.1 Μεταναστευτικές τάσεις και το πλαίσιο των προσφύγων

Σχήμα 1: Μεταναστευτικές ροές προς την Πολωνία, την Τουρκία και την Ελλάδα (2011-2022)

Η Πολωνία, η Τουρκία και η Ελλάδα έχουν βιώσει σημαντικές και εξελισσόμενες μεταναστευτικές τάσεις που έχουν αναδιαμορφώσει το δημογραφικό τους προφίλ και έχουν δημιουργήσει νέες απαιτήσεις στα εκπαιδευτικά συστήματα, ιδίως στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ). Η κατανόηση αυτών των μεταναστευτικών τάσεων και του πλαισίου των προσφύγων είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη αποτελεσματικών και χωρίς αποκλεισμούς απαντήσεων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των παιδιών προσφύγων και μεταναστών.

Στην Πολωνία, η μετανάστευση δεν αποτελούσε σημαντικό θέμα πολιτικής μέχρι την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004. Η Πολωνία μετατράπηκε σε χώρα προορισμού για μετανάστες, ιδίως μετά το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία το 2022. Η σύγκρουση αυτή είχε ως αποτέλεσμα την ταχεία άφιξη περισσότερων από 8 εκατομμυρίων Ουκρανών, εκ των οποίων περίπου 1,5 έως 2,5 εκατομμύρια παρέμειναν στην Πολωνία. Οι περισσότεροι από τους νεοαφιχθέντες ήταν γυναίκες και παιδιά, γεγονός που δημιούργησε επείγουσα ανάγκη για προσβάσιμες υπηρεσίες φροντίδας παιδιών, σχολικής εκπαίδευσης, στέγασης και υγειονομικής περίθαλψης. Τα πολωνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα οποία ήταν σε μεγάλο βαθμό απροετοίμαστα για μια τέτοια δημογραφική μεταβολή, αντιμετώπισαν την άμεση πρόκληση της ένταξης χιλιάδων παιδιών που δεν μιλούσαν πολωνικά στις τάξεις. Ενώ τα μέτρα έκτακτης ανάγκης επέτρεψαν την ταχεία εγγραφή στα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι μακροπρόθεσμες στρατηγικές για την εκμάθηση γλωσσών, την κοινωνική ένταξη και την ακαδημαϊκή υποστήριξη βρίσκονται ακόμη σε φάση ανάπτυξης.

Η Τουρκία, ως η μεγαλύτερη χώρα υποδοχής προσφύγων παγκοσμίως, έχει υποδεχτεί πάνω από 3,6 εκατομμύρια Σύρους υπό προσωρινή προστασία, εκτός από μετανάστες από το Αφγανιστάν, το Ιράκ και άλλες περιοχές. Από το 2011, η Τουρκία έχει εφαρμόσει διάφορες πολιτικές για τη διαχείριση αυτής της

εισορής, από επείγουσα ανθρωπιστική βοήθεια έως πιο δομημένα μακροπρόθεσμα σχέδια ένταξης. Παρά τις προσπάθειες αυτές, εμπόδια όπως η εκμάθηση της γλώσσας, η περιορισμένη πρόσβαση στην επίσημη εκπαίδευση και η οικονομική περιθωριοποίηση παραμένουν επίμονα προβλήματα. Το τουρκικό σύστημα ΕΕΚ προσαρμόζεται σταδιακά σε αυτές τις πραγματικότητες, αναγνωρίζοντας τον κρίσιμο ρόλο της συμπεριληπτικής και πολυγλωσσικής εκπαίδευσης στην υποστήριξη των παιδιών προσφύγων και στην προετοιμασία τους για μελλοντική απασχόληση. Τα τελευταία χρόνια, η Τουρκία έχει αυξήσει τις επενδύσεις της στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών, στην προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών και στις πλατφόρμες ψηφιακής εκπαίδευσης για την υποστήριξη της ένταξης.

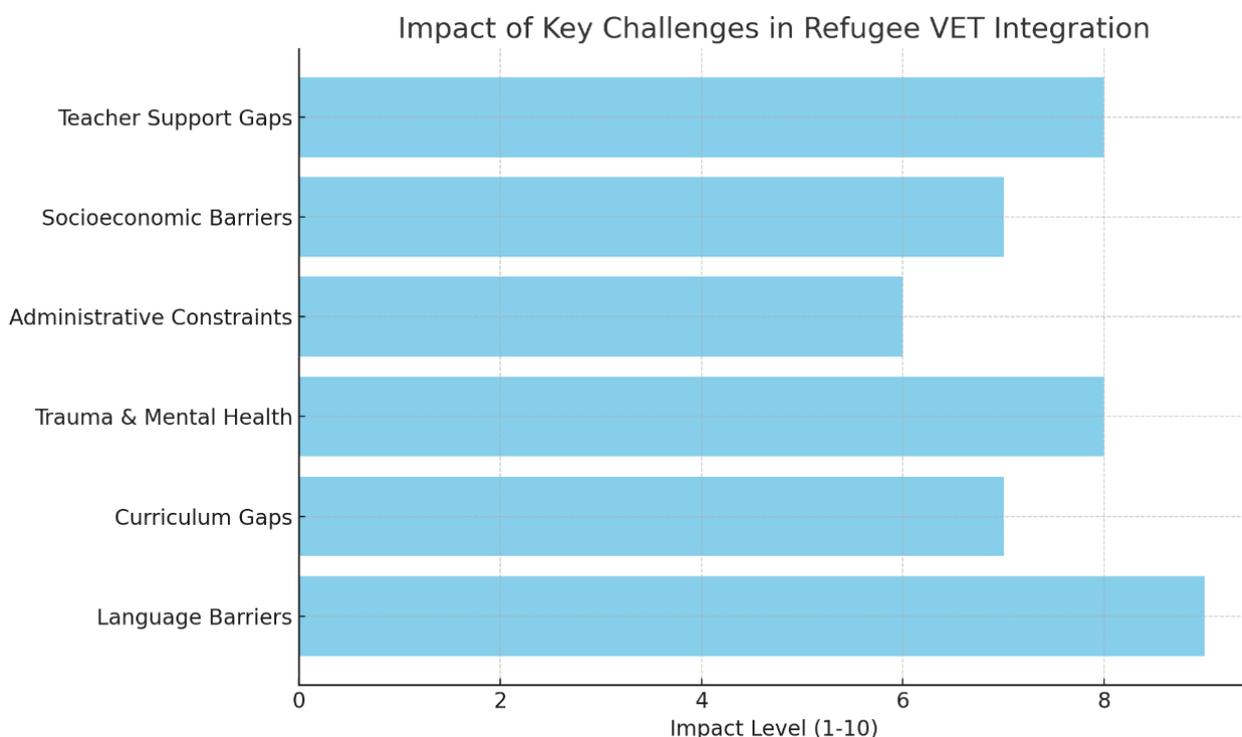
Η Ελλάδα υπήρξε βασικό σημείο εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως κατά τη μεταναστευτική κρίση του 2015. Η εισροή προσφύγων, κυρίως από τη Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν, έθεσε υπό πίεση τις τοπικές υποδομές, ιδίως στα νησιά του Αιγαίου. Παρόλο που η σημαντική στήριξη της ΕΕ και οι μεταρρυθμίσεις πολιτικής έχουν διευκολύνει τις βελτιώσεις, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προβλήματα όπως η υπερπληρότητα των σχολείων, η περιορισμένη κατάρτιση του προσωπικού και η ανεπάρκεια υλικών για την υποστήριξη των προσφύγων μαθητών. Ο τομέας της ΕΕΚ της χώρας άρχισε μόλις πρόσφατα να αντιμετωπίζει συστηματικά αυτά τα κενά μέσω πιλοτικών προγραμμάτων, διαπολιτισμικής κατάρτισης και αυξημένης συνεργασίας μεταξύ ΜΚΟ και φορέων δημόσιας εκπαίδευσης. Ιδιαίτερα, πρωτοβουλίες όπως τα απογευματινά μαθήματα προετοιμασίας και οι κινητές ομάδες υποστήριξης έχουν προσφέρει βασικές μεταβατικές διαδρομές για τους μαθητές πρόσφυγες.

Και στις τρεις χώρες, οι δημογραφικές μεταβολές έχουν αναδείξει την επείγουσα ανάγκη δημιουργίας εκπαιδευτικών συστημάτων χωρίς αποκλεισμούς, τα οποία θα μπορούν να φιλοξενούν μαθητές από διαφορετικά πολιτισμικά, γλωσσικά και κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα. Η ένταξη των παιδιών προσφύγων σε φορείς ΕΕΚ απαιτεί όχι μόνο γλωσσική κατάρτιση και προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών, αλλά και συναισθηματική και ψυχολογική υποστήριξη για την αντιμετώπιση των τραυμάτων και τη διευκόλυνση της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης. Τα μέτρα αυτά πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη την κινητικότητα και την αβεβαιότητα των προσφυγικών πληθυσμών, όπου οι συχνές μετεγκαταστάσεις ή οι αλλαγές του νομικού καθεστώτος μπορεί να διαταράξουν τη συνέχεια της εκπαίδευσης.

Επιπλέον, αυτές οι τάσεις αποκαλύπτουν βαθύτερα διαρθρωτικά προβλήματα: από την έλλειψη εξειδικευμένου διδακτικού προσωπικού έως την απουσία πολιτισμικά ευαίσθητων προγραμμάτων σπουδών. Η μετανάστευση έχει επίσης αναδείξει την ανάγκη για ισχυρότερη συνεργασία μεταξύ σχολείων, τοπικών κοινοτήτων και δημόσιων φορέων, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνεκτική ανταπόκριση. Είναι σημαντικό ότι οι συγκριτικές πληροφορίες μεταξύ Πολωνίας, Τουρκίας και Ελλάδας υπογραμμίζουν την αξία της ανταλλαγής στρατηγικών, ιδίως όσον αφορά τα ψηφιακά εργαλεία μάθησης, τη διδασκαλία με γνώμονα το τραύμα και τη συμμετοχή των γονέων και της κοινότητας. Η διεθνής υποστήριξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις παγκόσμιες ΜΚΟ είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση των εθνικών απαντήσεων και τη διασφάλιση ότι οι προσπάθειες ένταξης είναι ανταποκρινόμενες και ενσωματωμένες με βιώσιμο τρόπο στα εθνικά εκπαιδευτικά πλαίσια.

Καθώς η μετανάστευση συνεχίζει να διαμορφώνει το κοινωνικό και εκπαιδευτικό τοπίο στην Ευρώπη και πέραν αυτής, είναι ζωτικής σημασίας οι επαγγελματίες της ΕΕΚ να παραμένουν ενημερωμένοι και ευέλικτοι. Αναγνωρίζοντας το ευρύτερο πλαίσιο της προσφυγικής κρίσης και τις σχετικές μεταναστευτικές τάσεις, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να σχεδιάσουν πιο αποτελεσματικά πρακτικές και περιβάλλοντα που υποστηρίζουν όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από το υπόβαθρο ή την καταγωγή τους.

2.2 Βασικές προκλήσεις για την ένταξη στην ΕΕΚ

Σχήμα 2: Σχετική επίδραση των βασικών προκλήσεων ένταξης που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και οι μετανάστες μαθητές στην ΕΕΚ

Τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών αντιμετωπίζουν μια πληθώρα αλληλένδετων προκλήσεων κατά την ένταξή τους στα συστήματα ΕΕΚ. Οι προκλήσεις αυτές καλύπτουν τους τομείς της γλώσσας, της εκπαίδευσης, των θεσμών και της ψυχοκοινωνικής σφαίρας και απαιτούν εξατομικευμένες απαντήσεις από τους εκπαιδευτικούς, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τα δίκτυα υποστήριξης.

Γλωσσικά εμπόδια και εκπαιδευτικά κενά

Το γλωσσικό εμπόδιο είναι ένα από τα πιο επίμονα εμπόδια και στις τρεις χώρες. Χωρίς επαρκή γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής — πολωνικά, τουρκικά ή ελληνικά — οι μαθητές πρόσφυγες συχνά δυσκολεύονται να κατανοήσουν τις οδηγίες, να επικοινωνήσουν με τους συμμαθητές τους ή να αποδώσουν στις αξιολογήσεις. Αυτές οι προκλήσεις επιδεινώνονται όταν οι μαθητές έχουν διακόψει τη σχολική τους φοίτηση ή έχουν περιορισμένη προηγούμενη τυπική εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν διαφορετικά επίπεδα γραμματισμού. Τα γλωσσικά κενά επηρεάζουν τα ακαδημαϊκά αποτελέσματα και εμποδίζουν την ικανότητα των μαθητών να συμμετέχουν σε κοινωνικές και επαγγελματικές δραστηριότητες, αυξάνοντας τον κίνδυνο αποκλεισμού τους.

Προσαρμογή του προγράμματος σπουδών και περιορισμοί στη διδασκαλία

Οι εκπαιδευτικοί ΕΕΚ αντιμετωπίζουν συχνά δυσκολίες στην προσαρμογή των τυποποιημένων προγραμμάτων σπουδών σε γλωσσικά και πολιτισμικά διαφορετικές τάξεις. Οι πολυεπίπεδες τάξεις με μαθητές σε διαφορετικά ακαδημαϊκά στάδια απαιτούν διαφοροποιημένη διδασκαλία, η οποία είναι συχνά δύσκολο να εφαρμοστεί λόγω της περιορισμένης κατάρτισης και των περιορισμένων πόρων. Επιπλέον, υπάρχει αισθητή έλλειψη μεταφρασμένου και πολιτισμικά κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και υποστήριξης για τους εκπαιδευτικούς ώστε να αναπτύξουν κατάλληλους σχεδιασμούς μαθήματος και

μεθόδους αξιολόγησης. Αυτές οι ελλείψεις είναι πιο έντονες στα τεχνικά και επαγγελματικά μαθήματα, όπου η πρακτική ορολογία μπορεί να είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τους νεοαφιχθέντες.

Τραύμα και συναισθηματική δυσφορία

Πολλοί μαθητές πρόσφυγες φέρουν μαζί τους εμπειρίες τραύματος. Αυτά τα ψυχολογικά βάρη μπορούν να επηρεάσουν τη συγκέντρωση, την κινητοποίηση και τη συμπεριφορά στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί συχνά δεν είναι προετοιμασμένοι να διαχειριστούν αυτές τις επιπτώσεις, καθώς η παιδαγωγική κατάρτιση με γνώμονα το τραύμα παραμένει σπάνια. Η έλλειψη σχολικών συμβουλευτικών υπηρεσιών ή μηχανισμών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης περιορίζει την ικανότητα των σχολείων να ανταποκριθούν σε αυτές τις ανάγκες. Επιπλέον, το στίγμα που περιβάλλει την ψυχική υγεία μπορεί να αποθαρρύνει τόσο τους μαθητές όσο και τις οικογένειές τους από το να ζητήσουν βοήθεια, δημιουργώντας πρόσθετα εμπόδια στην πρακτική υποστήριξη.

Θεσμικοί και διοικητικοί περιορισμοί

Σε πολλές περιοχές, οι φορείς ΕΕΚ δεν είναι πλήρως εξοπλισμένοι για να ανταποκριθούν στις συγκεκριμένες απαιτήσεις της ένταξης των προσφύγων. Αυτό περιλαμβάνει την ανεπαρκή κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε διαπολιτισμικές δεξιότητες, την απουσία μόνιμων δομών υποστήριξης και την εξάρτηση από ad hoc χρηματοδότηση ή βραχυπρόθεσμα προγράμματα. Ο κατακερματισμένος συντονισμός μεταξύ των εκπαιδευτικών αρχών, των ΜΚΟ και των κοινοτικών εταίρων εμποδίζει την παροχή συνεκτικών υπηρεσιών. Μερικές φορές, οι περιορισμοί στην επιλεξιμότητα ή τα γραφειοκρατικά εμπόδια εμποδίζουν τους μαθητές πρόσφυγες να εγγραφούν σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή να έχουν πρόσβαση σε συμπληρωματικές υπηρεσίες υποστήριξης

Κοινωνικοοικονομικές πιέσεις και κίνητρα

Ορισμένα παιδιά προσφύγων θεωρούν τη διαμονή τους στις χώρες υποδοχής προσωρινή, γεγονός που μειώνει το κίνητρό τους να μάθουν τη γλώσσα ή να επενδύσουν σε μακροπρόθεσμους εκπαιδευτικούς στόχους. Αυτή η αντίληψη εντείνεται όταν οι οικογένειες διαμένουν σε απομονωμένους καταυλισμούς ή αντιμετωπίζουν νομική αβεβαιότητα. Αυτές οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες επηρεάζουν τη φοίτηση και συμβάλλουν στην έλλειψη συμμετοχής στο πρόγραμμα ΕΕΚ. Η οικονομική ανασφάλεια και η ανάγκη των παιδιών να συνεισφέρουν στο εισόδημα του νοικοκυριού αποτελούν επίσης εμπόδια για τη συνεπή φοίτηση και συμμετοχή στο σχολείο.

Κενά στην υποστήριξη του προσωπικού ΕΕΚ

Οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν την ανάγκη για επαγγελματική ανάπτυξη σε τομείς όπως η εργασία σε πολυγλωσσικές τάξεις, η διαχείριση της πολιτισμικής πολυμορφίας και η εφαρμογή διδασκαλίας που λαμβάνει υπόψη τα τραύματα. Σε πολλές περιπτώσεις, η υποστήριξη είναι ασυνεπής και δεν είναι βιώσιμη. Οι εκπαιδευτικοί συχνά αισθάνονται απομονωμένοι στις προσπάθειές τους και βασίζονται στην προσωπική τους δέσμευση παρά στη συστημική υποστήριξη. Οι ευκαιρίες για μάθηση από ομοτίμους, καθοδήγηση και συνεργατική επίλυση προβλημάτων είναι σπάνιες, παρόλο που τέτοιες στρατηγικές έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές σε άλλα πλαίσια ένταξης.

Ανισότητες στην τεχνολογία και τους πόρους

Η πρόσβαση σε ψηφιακά εργαλεία και εκπαιδευτική τεχνολογία παραμένει άνιση. Σε ορισμένα περιβάλλοντα, οι μαθητές πρόσφυγες και οι οικογένειές τους δεν διαθέτουν τις συσκευές, τη σύνδεση στο διαδίκτυο ή τις ψηφιακές δεξιότητες που απαιτούνται για να επωφεληθούν από τις πλατφόρμες ηλεκτρονικής μάθησης. Ομοίως, οι εκπαιδευτικοί ΕΕΚ ενδέχεται να μην έχουν την απαραίτητη κατάρτιση για την αποτελεσματική χρήση των ψηφιακών εργαλείων, γεγονός που περιορίζει την ικανότητα να

προσφέρουν λύσεις μικτής ή εξ αποστάσεως μάθησης, οι οποίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές σε περιόδους αναταραχής, όπως η πανδημία COVID

Συμπέρασμα

Η ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών μαθητών στα προγράμματα ΕΕΚ διαμορφώνεται από σύνθετες και αλληλεπικαλυπτόμενες προκλήσεις. Η αντιμετώπισή τους απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση που περιλαμβάνει γλωσσική κατάρτιση, ευελιξία των προγραμμάτων σπουδών, διδασκαλία ευαίσθητη στα τραύματα και διατομεακή συνεργασία. Οι συνεχείς επενδύσεις στην ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, τα συμπεριληπτικά σχολικά περιβάλλοντα και ο ενισχυμένος συντονισμός με τις τοπικές κοινότητες και τις υπηρεσίες υποστήριξης των προσφύγων και των μεταναστών είναι καθοριστικής σημασίας για τη δημιουργία συστημάτων ΕΕΚ όπου όλοι οι μαθητές, ανεξάρτητα από το υπόβαθρο τους μπορούν να αναπτυχθούν.

2.3 Νομικά και πολιτικά πλαίσια

Πίνακας 1: Συγκριτική επισκόπηση των εθνικών νομικών και πολιτικών πλαισίων

Χώρα	Βασικές πολιτικές	Μέτρα ένταξης	Κύρια κενά
Πολωνία	Προσωρινή προστασία για τους Ουκρανούς (2022), ευθυγράμμιση με την ΕΕ	Απλοποιημένη πρόσβαση στην εκπαίδευση, γλωσσική υποστήριξη	Έλλειψη εθνικής στρατηγικής, περιορισμένη κατάρτιση των εκπαιδευτικών
Τουρκία	Κανονισμός για την προσωρινή προστασία (2014), πολιτική ανοιχτών θυρών (2011)	Μετάβαση σε δημόσια σχολεία, Μονάδες Εκπαίδευσης Μεταναστών	Ανομοιογενής εφαρμογή, υπερφορτωμένο σύστημα
Ελλάδα	Νόμος 3907/2011, Νόμος 4375/2016, Τάξεις υποδοχής	Τάξεις υποδοχής, γλωσσική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη	Υποστελεχωμένα σχολεία, πόροι

Τα εθνικά νομικά πλαίσια, οι θεσμικές δομές και οι διεθνείς πολιτικές υποχρεώσεις επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ένταξη των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στα συστήματα ΕΕΚ. Η Πολωνία, η Τουρκία και η Ελλάδα έχουν αναπτύξει διαφορετικές, αλλά μερικές φορές αλληλεπικαλυπτόμενες προσεγγίσεις για τη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου, με ποικίλες επιπτώσεις.

Η Ελλάδα έχει υποστεί σημαντική νομοθετική μεταρρύθμιση κατά την τελευταία δεκαετία. Με την έκδοση του νόμου 3907/2011 και του νόμου 4375/2016, οι εθνικές διαδικασίες ασύλου ευθυγραμμίστηκαν με το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι νόμοι αυτοί οδήγησαν στη δημιουργία της Ελληνικής Υπηρεσίας Ασύλου και της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Αν και οι εξελίξεις αυτές αποσκοπούσαν στη συστηματοποίηση των διαδικασιών ασύλου, οι συχνές νομικές αλλαγές και η αστάθεια της χρηματοδότησης έχουν περιορίσει την αποτελεσματικότητά τους. Ο Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (Νόμος 4251/2014) παρέχει το γενικό πλαίσιο για τους υπηκόους τρίτων χωρών, καλύπτοντας την είσοδο, τη διαμονή και ορισμένα κοινωνικά δικαιώματα, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν κενά στην εφαρμογή. Η Ελλάδα έχει επίσης θεσπίσει μέτρα για την ένταξη στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας τάξεων υποδοχής και προγραμμάτων γλωσσικής

υποστήριξης σε σχολεία που εξυπηρετούν μεγάλους πληθυσμούς μεταναστών. Ωστόσο, πολλά σχολεία αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εφαρμογή λόγω ανεπαρκούς προσωπικού, ακανόνιστης φοίτησης των μαθητών και έλλειψης υπηρεσιών πολιτιστικής διαμεσολάβησης.

Σε επίπεδο ΕΕ, οδηγίες όπως η οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής και η οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου θεσπίζουν ελάχιστα πρότυπα για τη διαδικασία χορήγησης ασύλου και τις υπηρεσίες υποστήριξης. Η δήλωση ΕΕ-Τουρκίας του 2016, που αποσκοπεί στον περιορισμό της παράτυπης μετανάστευσης, περιπλέκει περαιτέρω τη διαχείριση του ασύλου, επηρεάζοντας την ταχύτητα και τις συνθήκες πρόσβασης των παιδιών προσφύγων στην εκπαίδευση. Η χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Ταμείου για το Άσυλο, τη Μετανάστευση και την Ένταξη (AMIF) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου Plus (ESF+) υποστηρίζει τις προσπάθειες ένταξης, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με τη συνέχεια των έργων και τη βιωσιμότητα των πόρων.

Η Τουρκία λειτουργεί βάσει του κανονισμού για την προσωρινή προστασία που θεσπίστηκε το 2014, σε συνέχεια της «πολιτικής ανοιχτών θυρών» που εφαρμόζει από το 2011 για τους Σύρους που φεύγουν από τον εμφύλιο πόλεμο. Αν και το πλαίσιο αυτό παρέχει πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και την απασχόληση, η πραγματικότητα επί τόπου διαφέρει συχνά λόγω της υψηλής ζήτησης, των περιορισμένων πόρων και των προβλημάτων διοικητικής ικανότητας. Οι εκπαιδευτικές παροχές για τα παιδιά πρόσφυγες στην Τουρκία περιλαμβάνουν τη σχολική εκπαίδευση σε καταυλισμούς και την ένταξη σε δημόσια σχολεία. Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας έχει επίσης δημιουργήσει Μονάδες Εκπαίδευσης Μεταναστών και έχει υποστηρίξει τη μετάβαση των μαθητών προσφύγων από τα κέντρα προσωρινής εκπαίδευσης στα δημόσια σχολεία του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος. Ωστόσο, η εφαρμογή ποικίλλει ανά περιοχή και πολλά παιδιά παραμένουν εκτός του συστήματος λόγω γλωσσικών φραγμών, οικονομικών δυσκολιών ή νομικής ασάφειας.

Η Πολωνία έχει αντιμετωπίσει μια ραγδαία εισροή προσφύγων, ιδίως μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία. Αν και η χώρα δεν διαθέτει ενιαία εθνική στρατηγική ένταξης, πρόσφατες νομικές προσαρμογές έχουν αποσκοπήσει στη διευκόλυνση των διαδικασιών εγγραφής στα σχολεία για τα παιδιά από την Ουκρανία. Η έκτακτη νομοθεσία του 2022 απλοποίησε τις προϋποθέσεις διαμονής και πρόσβασης στην εκπαίδευση για τους Ουκρανούς υπηκόους. Ωστόσο, η στήριξη παραμένει κατακερματισμένη, χωρίς κεντρικό εκπαιδευτικό πλαίσιο για την ένταξη των διεθνών μαθητών. Μεγάλο μέρος του νομικού πλαισίου διαμορφώνεται από προσωρινές προστατευτικές διατάξεις βάσει κανονισμών της ΕΕ, όπως η οδηγία για την προσωρινή προστασία. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις λόγω της έλλειψης μακροπρόθεσμης νομικής σαφήνειας, της ανεπαρκούς κατάρτισης των εκπαιδευτικών και των περιορισμένων υποδομών για την υποστήριξη των προσφύγων. Οι δήμοι και τα σχολεία είναι συχνά υπεύθυνοι για την ερμηνεία και την εφαρμογή των μέτρων χωρίς συνολικό εθνικό συντονισμό.

Διεθνής επιρροή και συντονισμός

Και στις τρεις χώρες, οι διεθνείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη συμπλήρωση των κυβερνητικών προσπαθειών. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, ΜΚΟ όπως η METAdrasi και η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες προσφέρουν μαθήματα γλώσσας, νομική βοήθεια και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Στην Τουρκία, οργανώσεις όπως η UNICEF, η GIZ και η Save the Children υποστηρίζουν την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, αναπτύσσουν υλικό και παρέχουν υπηρεσίες σε παιδιά που δεν έχουν πρόσβαση στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα. Με μαθήματα γλώσσας που διδάσκονται από εθελοντές, εκστρατείες συλλογής δωρεών και ομάδες αλληλοβοήθειας, η Πολωνία έχει σημειώσει αύξηση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως ως απάντηση στην ουκρανική προσφυγική κρίση.

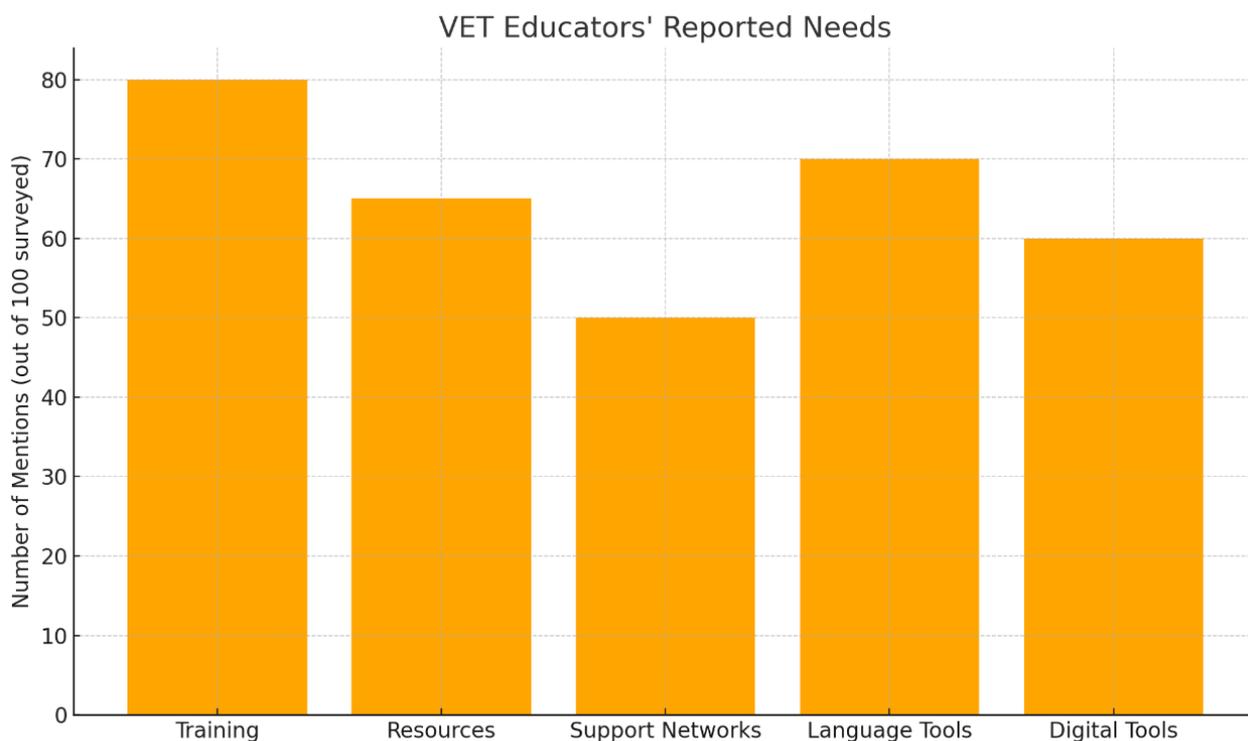

Πρωτοβουλίες που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, όπως το Erasmus+, το AMIF και εθνικά προγράμματα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, στοχεύουν στη βελτίωση των αποτελεσμάτων της ένταξης και στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών. Ωστόσο, πολλές από αυτές τις πρωτοβουλίες είναι βασισμένες σε έργα και έχουν περιορισμένη διάρκεια, γεγονός που θέτει ερωτήματα σχετικά με την επεκτασιμότητα και τη βιωσιμότητά τους.

Εμπόδια στην αποτελεσματική εφαρμογή

Αν και οι εθνικές πολιτικές αντανakλούν διαφορετικό βαθμό δέσμευσης και ικανότητας, αντιμετωπίζουν κοινά εμπόδια στην εφαρμογή τους, όπως διοικητικός κατακερματισμός, μεταβαλλόμενες πολιτικές προτεραιότητες, περιορισμένη διατομεακή συνεργασία και έλλειψη εξειδικευμένων επαγγελματιών με κατάρτιση στην εκπαίδευση προσφύγων. Υπάρχει επίσης γενική ανάγκη βελτίωσης της συλλογής δεδομένων και της παρακολούθησης της εκπαιδευτικής προόδου των προσφύγων μαθητών. Για να μετατραπούν οι νομικές δεσμεύσεις σε αποτελεσματικά εκπαιδευτικά αποτελέσματα, είναι απαραίτητες πιο σαφείς κατευθυντήριες γραμμές, συνεργασία μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων και διαρκείς επενδύσεις σε υποδομές και επαγγελματική ανάπτυξη.

Συμπερασματικά, ενώ υπάρχουν νομοθετικά και πολιτικά πλαίσια για την υποστήριξη της ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών στην ΕΕΚ, η επιτυχία τους εξαρτάται από τη συνεκτική εφαρμογή, τους επαρκείς πόρους και τη συνεχή προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες δημογραφικές και γεωπολιτικές συνθήκες. Η ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ πολιτικής και πρακτικής παραμένει κρίσιμη για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων των μαθητών σε ποιοτική εκπαίδευση.

Σχήμα 3: Οι πιο συχνά αναφερόμενες ανάγκες των εκπαιδευτικών ΕΕΚ που υποστηρίζουν την ένταξη των προσφύγων

2.4 Μελέτες περιπτώσεων στην πράξη

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται πραγματικές μελέτες περιπτώσεων από την Πολωνία, την Τουρκία και την Ελλάδα, οι οποίες καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο τα ιδρύματα ΕΕΚ, οι δήμοι, οι

ΜΚΟ και οι διεθνείς οργανισμοί ανταποκρίνονται στις προκλήσεις της ένταξης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών. Κάθε παράδειγμα αναδεικνύει ένα διαφορετικό πλαίσιο, παρουσιάζοντας καινοτόμες στρατηγικές, διατομεακή συνεργασία και προσαρμοστικές λύσεις που έχουν βελτιώσει τα εκπαιδευτικά και κοινωνικά αποτελέσματα. Οι περιπτώσεις αυτές έχουν ως στόχο να εμπνεύσουν και να ενημερώσουν τους επαγγελματίες της ΕΕΚ, δείχνοντας τι είναι δυνατό να επιτευχθεί όταν η ένταξη αντιμετωπίζεται με δημιουργικότητα, ενσυναίσθηση και στρατηγικό σχεδιασμό.

1^η Μελέτη περίπτωσης: Πολωνία, Τοπικό σχολείο προσαρμόζεται στους Ουκρανούς πρόσφυγες

Τοποθεσία: Λούμπλιν, Ανατολική Πολωνία

Πλαίσιο: Μετά το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία το 2022, μια επαγγελματική σχολή στο Λούμπλιν δέχτηκε γρήγορα πάνω από 200 Ουκρανούς μαθητές, οι περισσότεροι από τους οποίους μιλούσαν ελάχιστα ή καθόλου πολωνικά.

Λήφθηκαν μέτρα:

- Συνεργασία με πανεπιστήμιο για την πρόσληψη εθελοντών που μιλούν ουκρανικά.
- Παροχή εκπαίδευσης στους εκπαιδευτικούς σε θέματα παιδαγωγικής με γνώμονα το τραύμα.
- Ξεκίνησαν προγράμματα καθοδήγησης και εξωσχολικά προγράμματα ένταξης.

Αποτελέσματα: Πάνω από το 75% των μαθητών προσφύγων αισθάνθηκαν ευπρόσδεκτοι και υποστηριζόμενοι μέσα σε ένα εξάμηνο.

2^η Μελέτη περίπτωσης: Τουρκία, Ψηφιακή επαγγελματική κατάρτιση για νέους από τη Συρία

Τοποθεσία: Γκαζιαντέπ, Νοτιοανατολική Τουρκία

Πλαίσιο: Οι νέοι πρόσφυγες, ιδίως τα κορίτσια, αντιμετώπιζαν εμπόδια στη συμμετοχή τους σε προγράμματα ΕΕΚ με φυσική παρουσία.

Λήφθηκαν τα εξής μέτρα:

- Πιλοτική εφαρμογή ψηφιακής ΕΕΚ στις μαγειρικές τέχνες και τον προγραμματισμό.
- Διανομή tablet και internet στα σπίτια.
- Συνδυασμός μαθημάτων με εκμάθηση γλωσσών και εξ αποστάσεως καθοδήγηση.

Αποτελέσματα: Πάνω από 600 εγγραφές το πρώτο έτος. 40 % των συμμετεχόντων βρήκαν πρακτική άσκηση ή εργασία ως ελεύθεροι επαγγελματίες.

3^η Μελέτη περίπτωσης 3: Ελλάδα, Τάξεις υποδοχής και συνεργασία ΜΚΟ

Τοποθεσία: Αθήνα

Πλαίσιο: Τα παιδιά προσφύγων αντιμετώπιζαν δυσκολίες στα κανονικά μαθήματα ΕΕΚ λόγω γλωσσικών και πολιτισμικών φραγμών.

Λήφθηκαν μέτρα

- Δημιουργία τάξεων υποδοχής για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.
- Συνεργασία με τη ΜΕΤΑδράση για την παροχή πολιτισμικών διαμεσολαβητών.
- Εκπαίδευση εκπαιδευτικών μέσω του προγράμματος Erasmus+ στη διαπολιτισμική διδασκαλία.

Αποτελέσματα: Τα ποσοστά εγκατάλειψης μειώθηκαν κατά το ήμισυ και η προσέγγιση υιοθετήθηκε σε εθνικό επίπεδο.

4^η Μελέτη περίπτωσης: Πολωνία, Δημοτικός συντονισμός στην Κρακοβία

HELP VET

Τοποθεσία: Κρακοβία, Πολωνία

Πλαίσιο: Οι εγγραφές προσφύγων υπερφόρτωσαν άμεσα τα τοπικά σχολεία.

Λήφθηκαν μέτρα:

- Δημιουργία γραφείου συντονισμού για την εξισορρόπηση της χωρητικότητας των σχολείων.
- Κοινή χρήση κινητών πόρων διδασκαλίας και *παροχής συμβουλών* μεταξύ των διαμερισμάτων.
- Διοργάνωση διαπολιτισμικών κοινοτικών εκδηλώσεων για την υποστήριξη της ένταξης.

Αποτελέσματα: Βελτίωση της ισότιμης κατανομής των πόρων, αύξηση της συμμετοχής των οικογενειών στη σχολική ζωή.

5^η Μελέτη περίπτωσης: Τουρκία, Επαγγελματική κατάρτιση για γυναίκες πρόσφυγες

Τοποθεσία: Σμύρνη, Τουρκία

Πλαίσιο: Οι γυναίκες πρόσφυγες αντιμετώπιζαν εμπόδια στην απασχόληση και δεν είχαν επίσημη εκπαίδευση.

Λήφθηκαν μέτρα:

- Προσφορά μαθημάτων κλωστοϋφαντουργίας, χειροτεχνίας και γλωσσών μέσω τοπικού *κέντρου* ΕΕΚ.
- Παροχή επιτόπιας φροντίδας παιδιών και εκπαίδευσης για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα.

Αποτελέσματα Εκπαίδευση σε περισσότερες από 300 γυναίκες. Πολλές από αυτές ίδρυσαν μικρές επιχειρήσεις ή εντάχθηκαν σε συνεταιρισμούς.

6^η Μελέτη περίπτωσης 6: Ελλάδα, Ενσωμάτωση στην ύπαιθρο μέσω της ΕΕΚ

Τοποθεσία: Περιφέρεια Θεσσαλίας, Ελλάδα

Πλαίσιο: Οι νέοι πρόσφυγες στις αγροτικές περιοχές δεν είχαν πρόσβαση σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Λήφθηκαν μέτρα:

- Συνεργασία με τοπικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις για πρακτική κατάρτιση στον τομέα της γεωργίας.
- Συνδυασμός εκμάθησης γλωσσών και τεχνικής εκπαίδευσης.
- *ΜΚΟ* βοήθησαν με τη μεταφορά και τον πολιτισμικό προσανατολισμό.

Αποτελέσματα: Αρκετοί μαθητές εξασφάλισαν θέσεις μαθητείας και βελτίωσαν τις σχέσεις με την τοπική κοινότητα.

Αυτές οι μελέτες περίπτωσης καταδεικνύουν ότι οι ευέλικτες, ευαίσθητες στο πλαίσιο και συνεργατικές προσεγγίσεις μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντικά αποτελέσματα ένταξης. Υπογραμμίζουν επίσης τη σημασία της επένδυσης σε βιώσιμες δομές, στην υποστήριξη των εκπαιδευτικών και σε πολιτικές που θέτουν τον μαθητή στο επίκεντρο

Συμπεράσματα

Η ένταξη των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στα συστήματα ΕΕΚ στην Πολωνία, την Τουρκία και την Ελλάδα είναι μια πολυδιάστατη διαδικασία που διαμορφώνεται από τις μεταναστευτικές τάσεις, τα θεσμικά πλαίσια, τις πραγματικές συνθήκες στις τάξεις και τις ευρύτερες κοινωνικοπολιτικές δυναμικές. Στο παρόν κεφάλαιο εξετάστηκαν λεπτομερώς αυτές οι διαστάσεις και προσδιορίστηκαν βασικές προκλήσεις,

**Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

όπως τα γλωσσικά εμπόδια, τα τραύματα, η άνιση εφαρμογή των πολιτικών και η περιορισμένη υποστήριξη των εκπαιδευτικών.

Παρά τα εμπόδια αυτά, παραδείγματα αποτελεσματικών πρακτικών αποδεικνύουν ότι η αλλαγή είναι δυνατή. Οι πολιτικές ένταξης, οι καλά συντονισμένες τοπικές αντιδράσεις, η στοχευμένη κατάρτιση των εκπαιδευτικών και η ισχυρή συμμετοχή της κοινότητας έχουν βελτιώσει με επιτυχία την πρόσβαση, τη διατήρηση και τα αποτελέσματα των μαθητών προσφύγων.

Το παρόν κεφάλαιο υπογραμμίζει τη σημασία μιας ολιστικής, μαθητοκεντρικής προσέγγισης για τους επαγγελματίες της ΕΕΚ. Η αντιμετώπιση της εκπαιδευτικής ένταξης δεν είναι αποκλειστικά παιδαγωγικό έργο. Είναι κοινωνική ευθύνη που απαιτεί ενσυναίσθηση, προσαρμοστικότητα και συνεργασία. Παραμένοντας ενημερωμένοι και ενεργοί, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να λειτουργήσουν ως βασικοί παράγοντες θετικής μεταμόρφωσης σε όλο και πιο ποικιλόμορφα μαθησιακά περιβάλλοντα.

Με βάση τα ευρήματα της έρευνας και τις μελέτες περίπτωσης του κεφαλαίου 2, το παρόν κεφάλαιο παρέχει πρακτικά εργαλεία και στρατηγικές για να υποστηρίξει τους επαγγελματίες της ΕΕΚ στη δημιουργία μαθησιακών περιβαλλόντων χωρίς αποκλεισμούς, πολιτισμικά ευαίσθητων και ευαισθητοποιημένων στο τραύμα για μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες. Με βάση έρευνες και πρακτικές που έχουν δοκιμαστεί στην πράξη, το Κεφάλαιο 3 εστιάζει στην παροχή μεθόδων και πόρων στους εκπαιδευτικούς που ανταποκρίνονται στις ποικίλες και εξελισσόμενες ανάγκες των μαθητών που προέρχονται από περιβάλλοντα που έχουν πληγεί.

Τα εργαλεία αυτά μπορούν να προσαρμοστούν σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και προφίλ μαθητών. Κεντρικό στοιχείο αυτού του κεφαλαίου είναι η αναγνώριση ότι οι μαθητές πρόσφυγες, μετανάστες και με μεταναστευτικό υπόβαθρο δεν αποτελούν ομοιογενή ομάδα: οι εμπειρίες, τα πλεονεκτήματα και οι προκλήσεις τους ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό. Ως εκ τούτου, η συμπεριληπτική εκπαίδευση πρέπει να είναι τόσο ευέλικτη όσο και ευαίσθητη. Οι στρατηγικές που παρουσιάζονται εδώ στοχεύουν στη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και στην προώθηση της ισότητας, της ανθεκτικότητας και της ενεργού συμμετοχής όλων των μαθητών. Οι επαγγελματίες της ΕΕΚ ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν αυτά τα εργαλεία ως βάση για τη δημιουργία πιο συμπεριληπτικών, ενσυναίσθητων και δυναμικών τάξεων.

Το κεφάλαιο είναι δομημένο γύρω από τους βασικούς πυλώνες της συμπεριληπτικής ΕΕΚ: γλώσσα και επικοινωνία, κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση, προσαρμογή του προγράμματος σπουδών, ψηφιακά εργαλεία και συμμετοχή της κοινότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

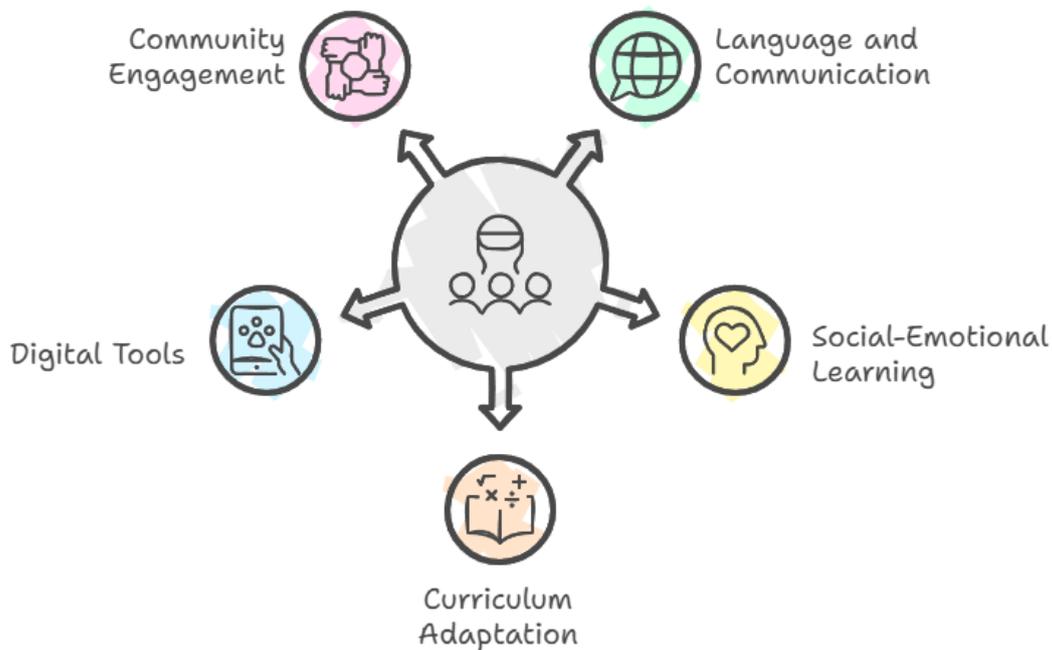
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση τα ευρήματα της έρευνας και τις μελέτες περίπτωσης του Κεφαλαίου 2, το παρόν κεφάλαιο παρέχει πρακτικά εργαλεία και στρατηγικές για την υποστήριξη των επαγγελματιών ΕΕΚ στη δημιουργία μαθησιακών περιβαλλόντων χωρίς αποκλεισμούς, πολιτισμικά ευαίσθητων και ευαισθητοποιημένων σε θέματα τραύματος για μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες. Με βάση έρευνες και πρακτικές που έχουν δοκιμαστεί στην πράξη, το Κεφάλαιο 3 επικεντρώνεται στην παροχή μεθόδων και πόρων στους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι ανταποκρίνονται στις ποικίλες και μεταβαλλόμενες ανάγκες των μαθητών που προέρχονται από περιβάλλοντα που έχουν πληγεί.

Inclusive VET Education Strategies

Τα εργαλεία αυτά μπορούν να προσαρμοστούν σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και προφίλ μαθητών. Κεντρικό στοιχείο αυτού του κεφαλαίου είναι η αναγνώριση ότι οι μαθητές πρόσφυγες, μετανάστες και με μεταναστευτικό υπόβαθρο δεν αποτελούν ομοιογενή ομάδα• οι εμπειρίες, τα πλεονεκτήματα και οι προκλήσεις τους ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό. Ως εκ τούτου, η συμπεριληπτική εκπαίδευση πρέπει να είναι τόσο ευέλικτη όσο και ευαίσθητη. Οι στρατηγικές που παρουσιάζονται εδώ στοχεύουν στη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και στην προώθηση της ισότητας, της ανθεκτικότητας και της ενεργού συμμετοχής όλων των μαθητών. Οι επαγγελματίες της ΕΕΚ ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν αυτά τα εργαλεία ως βάση για τη δημιουργία πιο συμπεριληπτικών, ενσυναίσθητων και δυναμικών τάξεων.

Το κεφάλαιο είναι δομημένο γύρω από τους βασικούς πυλώνες της συμπεριληπτικής ΕΕΚ: γλώσσα και επικοινωνία, κοινωνικοσυναίσθηματική μάθηση, προσαρμογή του προγράμματος σπουδών, ψηφιακά εργαλεία και συμμετοχή της κοινότητας.

3.1 Περίληψη της βιβλιογραφικής έρευνας

Exploring Educational Inclusion for Displaced Learners

Κύρια ευρήματα

- **Ετοιμότητα πολιτικών και συστημάτων:** Και στις τρεις χώρες, τα εκπαιδευτικά συστήματα βρισκόταν υπό πίεση λόγω του όγκου και της ποικιλομορφίας των μαθητών προσφύγων και μεταναστών. Ενώ οι νομικές διατάξεις επιτρέπουν γενικά την πρόσβαση στο σχολείο, η ετοιμότητα των συστημάτων παραμένει ανομοιογενής, ιδίως στην ΕΕΚ. Η Πολωνία και η Ελλάδα δεν διαθέτουν ολοκληρωμένες εθνικές στρατηγικές ένταξης, ενώ η Τουρκία λειτουργεί στο πλαίσιο ενός πιο δομημένου πλαισίου προσωρινής προστασίας. Παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές όσον αφορά την ετοιμότητα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών.
- **Γλωσσικά και μαθησιακά εμπόδια:** Το γλωσσικό χάσμα μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών αποτελεί μια επαναλαμβανόμενη πρόκληση. Υπάρχουν λίγα προσαρμοσμένα προγράμματα εκμάθησης γλωσσών στο σύστημα ΕΕΚ, ενώ το υλικό που υπάρχει είναι συχνά ανεπαρκές ή δεν είναι προσαρμοσμένο στο επαγγελματικό περιβάλλον. Αυτό περιορίζει τη συμμετοχή και την επιτυχία στα προγράμματα ΕΕΚ, ιδίως σε τεχνικούς τομείς όπου η εξειδικευμένη ορολογία είναι απαραίτητη.
- **Ετοιμότητα και κατάρτιση των εκπαιδευτικών:** Οι εκπαιδευτικοί ΕΕΚ και στις τρεις χώρες αναφέρουν την ανάγκη για στοχευμένη κατάρτιση στην εργασία με διαφορετικές τάξεις, νέους που έχουν υποστεί τραύματα και μαθητές με διακοπή της τυπικής εκπαίδευσης. Τα εργαλεία συμπεριληπτικής παιδαγωγικής και οι πολυγλωσσικοί πόροι είναι επίσης περιορισμένα. Πολλοί εκπαιδευτικοί εκφράζουν την απογοήτευσή τους για το γεγονός ότι αναμένεται από αυτούς να υποστηρίξουν την ένταξη χωρίς επαρκή προετοιμασία ή θεσμική υποστήριξη.
- **Ανισότητες σε υποδομές και πόρους:** Τα σχολεία αντιμετωπίζουν σημαντικές ανισότητες σε υποδομές και πόρους υποστήριξης. Σε πολλές περιοχές, οι τάξεις είναι υπερπλήρεις και η πρόσβαση σε ψυχολογικές υπηρεσίες, εκπαιδευτικό υλικό ή υποστήριξη διερμηνείας είναι ανεπαρκής. Αυτές οι ανισότητες είναι πιο έντονες στις αγροτικές και υποβαθμισμένες περιοχές. Η πρόσβαση σε ψηφιακά εργαλεία μάθησης είναι επίσης άνιση, γεγονός που επιδεινώνει τις ανισότητες.

- **Μη τυπικές πρωτοβουλίες και πρωτοβουλίες ΜΚΟ:** Χωρίς συνεκτικές εθνικές πολιτικές, οι ΜΚΟ, οι διεθνείς οργανώσεις και οι τοπικές αρχές συχνά καλύπτουν το κενό. Αυτό περιλαμβάνει γλωσσική υποστήριξη, διαπολιτισμική διαμεσολάβηση, εξωσχολική μάθηση και ψυχοκοινωνική φροντίδα. Αν και πολύτιμες, οι προσπάθειες αυτές είναι συχνά προσωρινές, εξαρτώνται από δωρεές και στερούνται μακροπρόθεσμου σχεδιασμού βιωσιμότητας.
- **Θέματα νομικού και κοινωνικού καθεστώτος:** Η νομική ασαφής κατάσταση πολλών μαθητών προσφύγων και μεταναστών επηρεάζει τη σχολική τους φοίτηση και τον μακροπρόθεσμο προγραμματισμό τους. Θέματα που σχετίζονται με τα έγγραφα, τη στέγαση και την οικονομική ανασφάλεια επηρεάζουν επίσης τη συνέχεια της εκπαίδευσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μαθητές δεν μπορούν να προχωρήσουν στην ανώτερη δευτεροβάθμια ή μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση λόγω νομικών ή γραφειοκρατικών προβλημάτων.

Διαπιστώσεις από τη διακρατική σύγκριση: Αν και τα εθνικά πλαίσια διαφέρουν, προέκυψαν κοινές τάσεις. Παρόλο που οι περιφερειακές ανισότητες παραμένουν, η Τουρκία φαίνεται να είναι πιο προχωρημένη στην εφαρμογή κεντρικών πολιτικών ένταξης. Η Πολωνία, η οποία πρόσφατα δέχθηκε πολλούς πρόσφυγες, βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε έκτακτα μέτρα, ενώ η Ελλάδα συνεχίζει να διαχειρίζεται μια παρατεταμένη μεταναστευτική κατάσταση με περιορισμένους πόρους. Σε όλες τις χώρες αναγνωρίζεται η σημασία της διαθεσμικής συνεργασίας και η ανάγκη για βιώσιμη χρηματοδότηση.

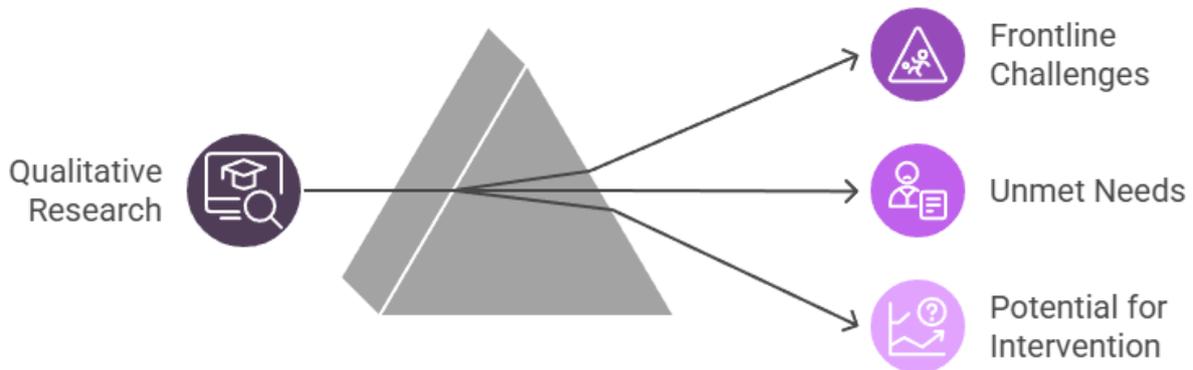
Συμπεράσματα από την έρευνα τεκμηρίωσης: Η έρευνα τεκμηρίωσης υπογραμμίζει την έντονη ανάγκη για συστηματικό, μακροπρόθεσμο σχεδιασμό στην εκπαίδευση των προσφύγων και των μεταναστών στο πλαίσιο της ΕΕΚ. Υπάρχει συναίνεση και στις τρεις χώρες ότι η ένταξη απαιτεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που συνδυάζει την ευθυγράμμιση των πολιτικών, την επαγγελματική ανάπτυξη, την επένδυση πόρων και μια σχολική κουλτούρα χωρίς αποκλεισμούς. Εξίσου σημαντικό είναι να αναγνωριστούν οι ψυχοκοινωνικές ανάγκες των μαθητών και να τους παρασχεθεί γλωσσική και επαγγελματική υποστήριξη προσαρμοσμένη στο υπόβαθρο και τις φιλοδοξίες τους.

Τα ευρήματα της φάσης της βιβλιογραφικής έρευνας έθεσαν τα θεμέλια για την επακόλουθη ποιοτική έρευνα και την ανάπτυξη του παρόντος οδηγού. Υπογραμμίζουν ότι η βελτίωση των εκπαιδευτικών εμπειριών των προσφύγων και των μεταναστών μαθητών στην ΕΕΚ δεν είναι απλώς θέμα πρόσβασης, αλλά και δημιουργίας διαδρομών για την ένταξη, τη συμμετοχή και τις μελλοντικές ευκαιρίες.

3.2 Βασικά συμπεράσματα από συνεντεύξεις και έρευνες

Η φάση της ποιοτικής έρευνας του έργου HELP-VET, η οποία περιελάμβανε συνεντεύξεις και έρευνες που διεξήχθησαν με επαγγελματίες της ΕΕΚ, διοικητικούς υπαλλήλους και προσωπικό υποστήριξης στην Πολωνία, την Τουρκία και την Ελλάδα, παρείχε σε βάθος προοπτικές σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες της εκπαίδευσης των προσφύγων και των μεταναστών. Οι προοπτικές αυτές συμπληρώνουν τα ευρήματα της βιβλιογραφικής έρευνας, αποκαλύπτοντας τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εμπλεκόμενοι, τις ανεκπλήρωτες ανάγκες και τις δυνατότητες για ουσιαστική παρέμβαση στο πλαίσιο της επαγγελματικής κατάρτισης.

Unveiling Refugee Education Insights

Θέματα που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις:

- **Γλωσσικές και επικοινωνιακές προκλήσεις:** Οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν κατά συντριπτική πλειοψηφία τα γλωσσικά εμπόδια ως το πιο άμεσο και επίμονο εμπόδιο σε όλες τις χώρες. Αυτές οι ακαδημαϊκές και κοινωνικές προκλήσεις εμπόδιζαν την ικανότητα των μαθητών να συμμετέχουν στις συζητήσεις στην τάξη, να συνεργάζονται με τους συμμαθητές τους και να προσαρμόζονται στην καθημερινότητα.
- **Ψυχική υγεία και συναισθηματική ευεξία:** Οι εκπαιδευτικοί συχνά συναντούσαν μαθητές που είχαν βιώσει τραυματικές εμπειρίες ή συνέχιζαν να ζουν σε ασταθείς και ανασφαλείς συνθήκες. Συχνά εμφανίζονταν συμπτώματα όπως άγχος, απόσυρση και διαταραχή της συγκέντρωσης. Πολλά ιδρύματα δεν μπορούσαν να παρέχουν συνεπή ψυχολογική υποστήριξη και οι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν έντονη ανάγκη για εκπαίδευση σε θέματα τραύματος.
- **Πολιτισμική ένταξη και δυναμική της τάξης:** Οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι οι πολιτισμικές διαφορές, που κυμαίνονταν από τις εκπαιδευτικές προσδοκίες έως τις νόρμες για τα φύλα, συχνά οδηγούσαν σε παρεξηγήσεις και τριβές στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί ζήτησαν οργανωμένη υποστήριξη για την προώθηση μιας κουλτούρας χωρίς αποκλεισμούς στην τάξη και τη διαμεσολάβηση στον διαπολιτισμικό διάλογο.
- **Επαγγελματική απομόνωση και επαγγελματική εξουθένωση:** Οι εκπαιδευτικοί ένιωθαν απομονωμένοι στην υποστήριξη των προσφύγων και των μεταναστών μαθητών. Με περιορισμένη πρόσβαση σε οργανωμένη κατάρτιση ή συνεργασία με συναδέλφους, πολλοί βασίζονταν στην προσωπική πρωτοβουλία. Το συναισθηματικό κόστος αυτών των προσπαθειών, ειδικά χωρίς επαρκή θεσμική υποστήριξη, αναφερόταν συχνά ως πηγή επαγγελματικού άγχους και επαγγελματικής εξουθένωσης.

Κύρια σημεία της έρευνας:

- Περίπου το 70% των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν ότι δεν είχαν λάβει καμία ειδική κατάρτιση πριν αρχίσουν να εργάζονται με μαθητές πρόσφυγες ή μετανάστες.
- Πάνω από το 80% επιθυμούσε επαγγελματική ανάπτυξη σε τρεις βασικούς τομείς: υποστήριξη στη δεύτερη γλώσσα, προσεγγίσεις που λαμβάνουν υπόψη τα τραύματα και διαπολιτισμική ικανότητα.
- Οι ερωτηθέντες υπογράμμισαν επίσης διοικητικά εμπόδια, όπως η έλλειψη μεταφρασμένου υλικού, η ανεπαρκής διαθεσιμότητα διερμηνέων και τα άκαμπτα προγράμματα σπουδών που άφηναν ελάχιστα περιθώρια προσαρμογής.

- Το προσωπικό στις αστικές περιοχές ανέφερε καλύτερη πρόσβαση σε ΜΚΟ και συμπληρωματικές υπηρεσίες, ενώ οι εκπαιδευτικοί στις αγροτικές περιοχές σημείωσαν ότι αισθάνονται ότι δεν έχουν υποστήριξη και ότι διαθέτουν περιορισμένους πόρους.

Παρατηρήσεις ανά χώρα:

- Στην **Πολωνία**, η ξαφνική και μαζική άφιξη Ουκρανών προσφύγων το 2022 δημιούργησε τεράστια ζήτηση για μέτρα άμεσης αντίδρασης. Πολλοί εκπαιδευτικοί ανέλαβαν νέες ευθύνες με ελάχιστη καθοδήγηση ή υποστήριξη στον προγραμματισμό.
- Στην **Τουρκία**, ενώ τα εθνικά πλαίσια είναι πιο καθιερωμένα, η κλίμακα του πληθυσμού των προσφύγων ασκεί συνεχή πίεση στις δημόσιες υπηρεσίες. Ορισμένες περιοχές επωφελούνται από καλά δομημένα προγράμματα, αλλά άλλες λειτουργούν με ελάχιστο συντονισμό.
- Στην **Ελλάδα**, η παρατεταμένη έκθεση στην προσφυγική κατάσταση οδήγησε σε σταδιακή ανάπτυξη πολιτικών, αλλά η εφαρμογή τους παραμένει άνιση. Οι εκπαιδευτικοί σε περιοχές με υψηλή πυκνότητα μεταναστών τόνισαν την κόπωση και την ανάγκη για σταθερές, μακροπρόθεσμες λύσεις.

Συστάσεις από τον τομέα: Οι εκπαιδευτικοί και οι ενδιαφερόμενοι υπογράμμισαν διάφορες άμεσες προτεραιότητες:

- Επέκταση της πρόσβασης σε συνεχή, ειδικά προσαρμοσμένη επαγγελματική ανάπτυξη.
- Εισαγωγή γλωσσικών και πολιτισμικών διαμεσολαβητών στις τάξεις και στα γραφεία καθοδήγησης.
- Προώθηση της αλληλοδιδασκτικής μάθησης μεταξύ εκπαιδευτικών σε σχολεία και χώρες.
- Ενσωμάτωση ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών και μεθόδων διδασκαλίας που περιλαμβάνουν τη γλώσσα.

Συμπέρασμα: Οι απόψεις που καταγράφηκαν στις συνεντεύξεις και τις έρευνες υπογραμμίζουν τον κεντρικό ρόλο των εκπαιδευτικών στη διευκόλυνση της ένταξης και την ευάλωτη θέση τους σε συστήματα με περιορισμένους πόρους. Οι απόψεις τους επιβεβαιώνουν τη σημασία της ανάπτυξης ικανοτήτων, του συντονισμού μεταξύ των φορέων και της διαρκούς επένδυσης. Ως βάση για την πολιτική και την πρακτική, τα ευρήματα αυτά υποδηλώνουν ότι η αποτελεσματική ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών στην ΕΕΚ πρέπει να σχεδιαστεί από κοινού με όσους την εφαρμόζουν καθημερινά.

3.3 Προσδιορισμένα εμπόδια και ανάγκες

Με βάση τα ευρήματα της έρευνας γραφείου και της έρευνας πεδίου, στην ενότητα αυτή προσδιορίζονται τα πιο επείγοντα εμπόδια που συναντώνται στην ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών μαθητών στα συστήματα ΕΕΚ, καθώς και οι βασικές ανάγκες που εκφράστηκαν από τους εκπαιδευτικούς και τους ενδιαφερόμενους φορείς στην Πολωνία, την Τουρκία και την Ελλάδα. Οι προκλήσεις αυτές εμποδίζουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση και περιορίζουν τη μακροπρόθεσμη επιτυχία και ένταξη των μαθητών στο τοπίο της επαγγελματικής κατάρτισης.

Εμπόδια στην εκπαιδευτική ένταξη:

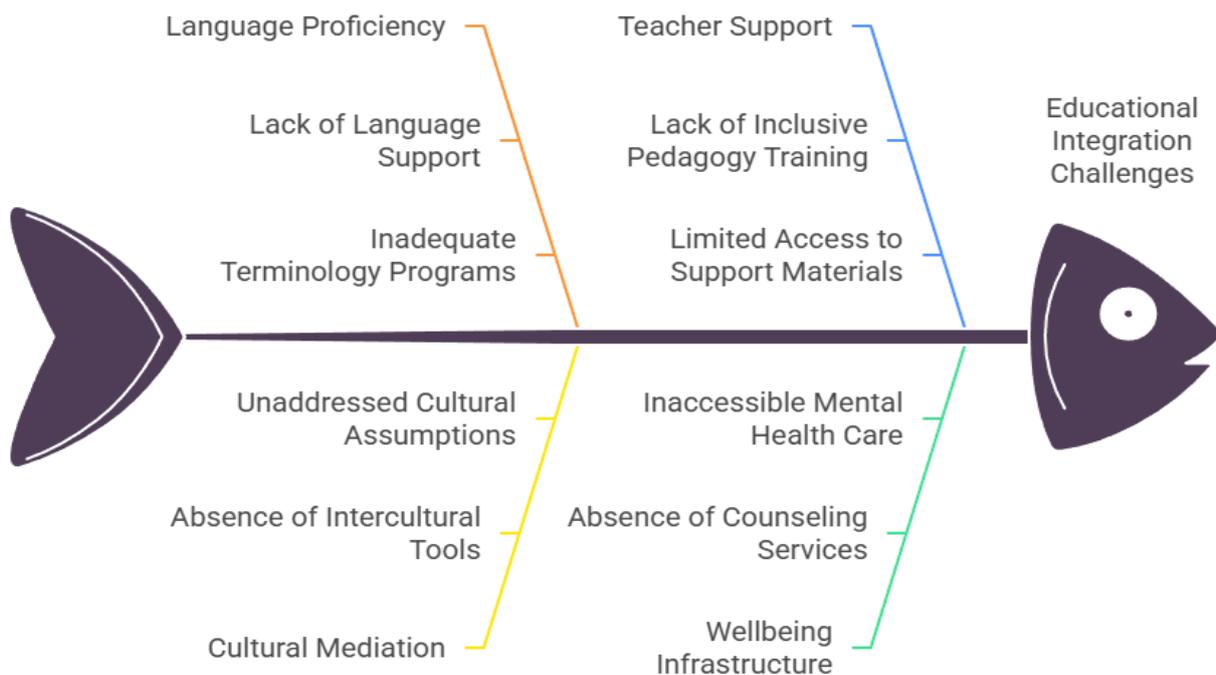
- **Γλωσσική επάρκεια:** Μια σημαντική πρόκληση σε όλες τις χώρες είναι η έλλειψη επαρκούς γλωσσικής υποστήριξης στα συστήματα ΕΕΚ. Τα γλωσσικά εργαλεία είναι συχνά περιορισμένα σε εύρος και δεν είναι προσαρμοσμένα στο επαγγελματικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα οι μαθητές να μην μπορούν να συμμετέχουν πλήρως στην κατάρτιση. Επιπλέον, η απουσία δομημένων γλωσσικών προγραμμάτων προσαρμοσμένων στην ορολογία και τις πρακτικές συγκεκριμένων επαγγελμάτων δημιουργεί ένα σημαντικό εμπόδιο στην κατανόηση και την πρακτική συμμετοχή.

- **Ανεπαρκής πολιτισμική διαμεσολάβηση:** Η έλλειψη δομημένων διαπολιτισμικών εργαλείων και διαμεσολαβητών δυσχεραίνει την αντιμετώπιση των πολιτισμικών παρεξηγήσεων από τους εκπαιδευτικούς, συμβάλλοντας στην κοινωνική απομόνωση και την κακή επικοινωνία στην τάξη. Σε πολλές περιπτώσεις, οι πολιτισμικές παραδοχές σχετικά με τους τρόπους μάθησης, τους ρόλους των φύλων και τη συμπεριφορά στην τάξη δεν αντιμετωπίζονται, γεγονός που μπορεί να εμποδίσει την ένταξη και να οδηγήσει σε μαθησιακά προβλήματα.
- **Περιορισμένη υποστήριξη των εκπαιδευτικών:** Οι εκπαιδευτικοί συχνά δεν έχουν εκπαίδευση στην παιδαγωγική της ένταξης, στην εκμάθηση δεύτερης γλώσσας και στην εκπαίδευση με γνώμονα το τραύμα. Οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν συχνά ότι αισθάνονται ανεπαρκώς εξοπλισμένοι και χωρίς υποστήριξη, και συχνά βασίζονται στην προσωπική πρωτοβουλία παρά στην καθοδήγηση των φορέων ΕΕΚ.
- **Ανεπαρκής υποδομή για την ευημερία:** Οι συναισθηματικές και ψυχολογικές ανάγκες των μαθητών συχνά δεν ικανοποιούνται λόγω της απουσίας συμβουλευτικών υπηρεσιών, πρωτοκόλλων αντιμετώπισης τραυματικών εμπειριών και συνεπούς ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Στα σχολεία όπου υπάρχει υποστηρικτικό προσωπικό, η ζήτηση συχνά υπερβαίνει κατά πολύ τις δυνατότητες, ενώ οι διάλογοι παραπομπής σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας δεν είναι πάντα προσβάσιμοι ή αξιόπιστοι για τις οικογένειες.
- **Κατακερματισμένοι πόροι και εφαρμογή:** Ακόμη και όταν υπάρχουν ορθές πρακτικές ή εργαλεία, σπάνια ενσωματώνονται στα επίσημα προγράμματα σπουδών ή στα συστήματα επαγγελματικής ανάπτυξης. Ως αποτέλεσμα, η υιοθέτησή τους παραμένει ασυνεπής και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ατομική πρωτοβουλία ή τη συμμετοχή τοπικών ΜΚΟ. Οι εκπαιδευτικοί τόνισαν την ανάγκη ενσωμάτωσης πρακτικών εργαλείων στις θεσμικές ροές εργασίας και στα συστήματα κατάρτισης των εκπαιδευτικών.

Barriers to Educational Integration in VET Systems

Πρόσθετα εμπόδια που εντοπίστηκαν σε συγκεκριμένα πλαίσια:

- **Κινητικότητα και διακοπή της σχολικής φοίτησης:** Οι συχνές μετακινήσεις λόγω της αστάθειας της στέγασης ή της εφαρμογής της μεταναστευτικής πολιτικής διακόπτουν τη συνέχεια της μάθησης. Οι μαθητές συχνά εισέρχονται και αποχωρούν από τα προγράμματα κατάρτισης στη μέση του κύκλου, γεγονός που δυσχεραίνει την πρόοδο.
- **Νομικές και διοικητικές πολυπλοκότητες:** Οι μαθητές ενδέχεται να μην διαθέτουν τα απαιτούμενα έγγραφα για την εγγραφή ή να αντιμετωπίζουν ασαφείς απαιτήσεις επιλεξιμότητας για την πιστοποίηση, την αποφοίτηση ή την τοπο
- **Συμμετοχή των γονέων και υποστήριξη από το σπίτι:** Οι εκπαιδευτικοί σημείωσαν ότι ορισμένοι μαθητές δεν λαμβάνουν ακαδημαϊκή υποστήριξη στο σπίτι λόγω των περιορισμένων γλωσσικών δεξιοτήτων των γονέων τους, των επαγγελματικών τους υποχρεώσεων ή της άγνοιας του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας υποδοχής.

Εκφρασμένες ανάγκες των εκπαιδευτικών και των ιδρυμάτων:

- **Πρόσβαση σε κεντρικούς πόρους:** Οι εκπαιδευτικοί ζήτησαν την δημιουργία εθνικών ή περιφερειακών πλατφορμών που να παρέχουν πολυγλωσσικό υλικό, οδηγούς διδασκαλίας και μελέτες περιπτώσεων για την συμπεριληπτική διδασκαλία στην ΕΕΚ. Αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν επαγγελματικά γλωσσάκια, εικονογραφημένο υλικό και έτοιμες τροποποιήσεις μαθημάτων.
- **Συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη:** Οι ερωτηθέντες τόνισαν την ανάγκη για μακροπρόθεσμα προγράμματα κατάρτισης, δίκτυα ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ ομοτίμων και συστήματα καθοδήγησης για την ανταλλαγή στρατηγικών διδασκαλίας χωρίς αποκλεισμούς. Τα σύντομα εργαστήρια θεωρήθηκαν ανεπαρκή· οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν μοντέλα συνεχούς μάθησης και αναστοχαστικής πρακτικής
- **Ενσωμάτωση της γλώσσας και του περιεχομένου της ΕΕΚ:** Οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται υποστήριξη για το σχεδιασμό και την παράδοση μαθημάτων που ενσωματώνουν τη γλωσσική μάθηση στην επαγγελματική κατάρτιση, ιδίως σε πρακτικά, βιωματικά περιβάλλοντα. Η πρόσβαση σε μοντέλα συνδιδασκαλίας και η συνεργασία μεταξύ των γλωσσικών μαθημάτων και των θεματικών μαθημάτων επισημάνθηκαν ως ιδιαίτερα επωφελής.
- **Σταθερές θεσμικές συνεργασίες:** Για τη δημιουργία ολιστικών δομών υποστήριξης, απαιτείται ισχυρότερη συνεργασία μεταξύ σχολείων, ΜΚΟ, δημοσίων υπηρεσιών και επαγγελματιών ψυχικής υγείας. Ως υποσχόμενες πρακτικές αναφέρθηκαν τα ολοκληρωμένα μοντέλα υπηρεσιών, στα οποία τα σχολεία λειτουργούν ως κόμβοι της κοινότητας.
- **Σαφήνεια και υποστήριξη των πολιτικών:** Οι ασαφείς ή ασυνεπείς πολιτικές σχετικά με την εγγραφή, την αξιολόγηση και την επιλεξιμότητα των μαθητών εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση για τους παρόχους ΕΕΚ. Οι εκπαιδευτικοί ζητούν πιο σαφείς κατευθυντήριες γραμμές και νομική προστασία που να υποστηρίζουν τις πρακτικές ένταξης. Τόνισαν τη σημασία των εθνικών πλαισίων που υπερβαίνουν την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και επιτρέπουν τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Συμπέρασμα: Αν και υπάρχουν διάφορα εργαλεία για την υποστήριξη της ένταξης στο πλαίσιο της ΕΕΚ, αυτά είναι συχνά κατακερματισμένα, υπο-αξιοποιημένα ή περιορισμένου εύρους. Η έλλειψη κεντρικών αποθετηρίων και συστηματικής κατάρτισης για τους επαγγελματίες της ΕΕΚ σημαίνει ότι πολλά από αυτά τα εργαλεία δεν φτάνουν στους εκπαιδευτικούς που τα χρειάζονται περισσότερο. Προκειμένου να προχωρήσουμε, υπάρχει σαφής ανάγκη να επιμεληθούν, να προσαρμοστούν και να κλιμακωθούν οι πιο αποτελεσματικοί πόροι, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι οι εκπαιδευτικοί λαμβάνουν συνεχή υποστήριξη για την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

3.4 Καλές πρακτικές και τοπικές καινοτομίες

Σε απάντηση στις πολλές προκλήσεις που περιγράφονται στις προηγούμενες ενότητες, εκπαιδευτικοί, ΜΚΟ και φορείς σε όλη την Πολωνία, την Τουρκία και την Ελλάδα έχουν αναπτύξει καινοτόμες και ευαίσθητες στο πλαίσιο λύσεις για την προώθηση της ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών μαθητών σε περιβάλλοντα ΕΕΚ. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται επιλεγμένα παραδείγματα πρωτοβουλιών βάσης και τοπικών προσαρμογών που έχουν αποδείξει θετικό αντίκτυπο.

Προγράμματα καθοδήγησης στην Πολωνία: Συστήματα καθοδήγησης έχουν εισαχθεί σε διάφορα αστικά σχολεία ΕΕΚ. Σε αυτά τα συστήματα, μαθητές μεγαλύτερης ηλικίας, συχνά δίγλωσσοι ή με κοινές εμπειρίες μετανάστευσης, υποστηρίζουν νέους μαθητές πρόσφυγες. Τα προγράμματα αυτά συμβάλλουν στη γεφύρωση των γλωσσικών διαφορών, στη μείωση της απομόνωσης και στη δημιουργία μιας φιλόξενης σχολικής κουλτούρας.

Κινητή γλωσσική υποστήριξη στην Τουρκία: Σε περιοχές με υψηλή κινητικότητα μαθητών, τα τουρκικά σχολεία ΕΕΚ έχουν δοκιμάσει κινητές ομάδες γλωσσικής διδασκαλίας που εναλλάσσονται μεταξύ των φορέων. Οι ομάδες αυτές παρέχουν στοχευμένα, βραχυπρόθεσμη γλωσσική διδασκαλία σε επαγγελματικά πλαίσια, ενισχύοντας την ικανότητα των μαθητών να έχουν πρόσβαση στην πρακτική κατάρτιση.

Τάξεις υποδοχής με επαγγελματικό προσανατολισμό στην Ελλάδα: Σχολεία στη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα έχουν ενσωματώσει προπαρασκευαστικές τάξεις υποδοχής για νέους πρόσφυγες, οι οποίες συνδυάζουν τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας με εισαγωγική επαγγελματική κατάρτιση. Αυτή η διττή προσέγγιση ενισχύει τις γλωσσικές ικανότητες και την κινητοποίηση, συνδέοντας τη γλώσσα με απτές δεξιότητες.

Ψηφιακά εργαλεία που δημιουργήθηκαν από κοινού από εκπαιδευτικούς: Και στις τρεις χώρες, ορισμένα σχολεία και ΜΚΟ συνεργάστηκαν για τη δημιουργία πολυγλωσσικών ψηφιακών εργαλείων προσαρμοσμένων στο επαγγελματικό περιβάλλον. Αυτά περιλαμβάνουν μεταφρασμένες οδηγίες ασφαλείας, εικονογραφημένα επαγγελματικά γλωσσάρια και αναλυτικούς οδηγούς για πρακτικές εργασίες.

Κύκλοι μάθησης εκπαιδευτικών: Στις αγροτικές περιοχές της Ελλάδας και της Πολωνίας, οι εκπαιδευτικοί έχουν δημιουργήσει άτυπες επαγγελματικές κοινότητες μάθησης για να ανταλλάσσουν στρατηγικές, να αναστοχάζονται τις εμπειρίες τους και να αναπτύξουν από κοινού σχέδια μαθήματος χωρίς αποκλεισμούς. Αυτοί οι κύκλοι προωθούν τη μάθηση μεταξύ ομοτίμων και μειώνουν την επαγγελματική απομόνωση.

Συνεργασίες με εργοδότες και κοινοτικές οργανώσεις: Στην Τουρκία, διάφοροι φορείς ΕΕΚ έχουν συνεργαστεί με τοπικές επιχειρήσεις για να προσφέρουν πρακτική άσκηση σε μαθητές πρόσφυγες, συνδυάζοντάς τους με μέντορες με πολιτισμική ευαισθησία. Αυτές οι εμπειρίες υποστηρίζουν την ένταξη πέρα από το σχολείο και προωθούν την ένταξη στην αγορά εργασίας.

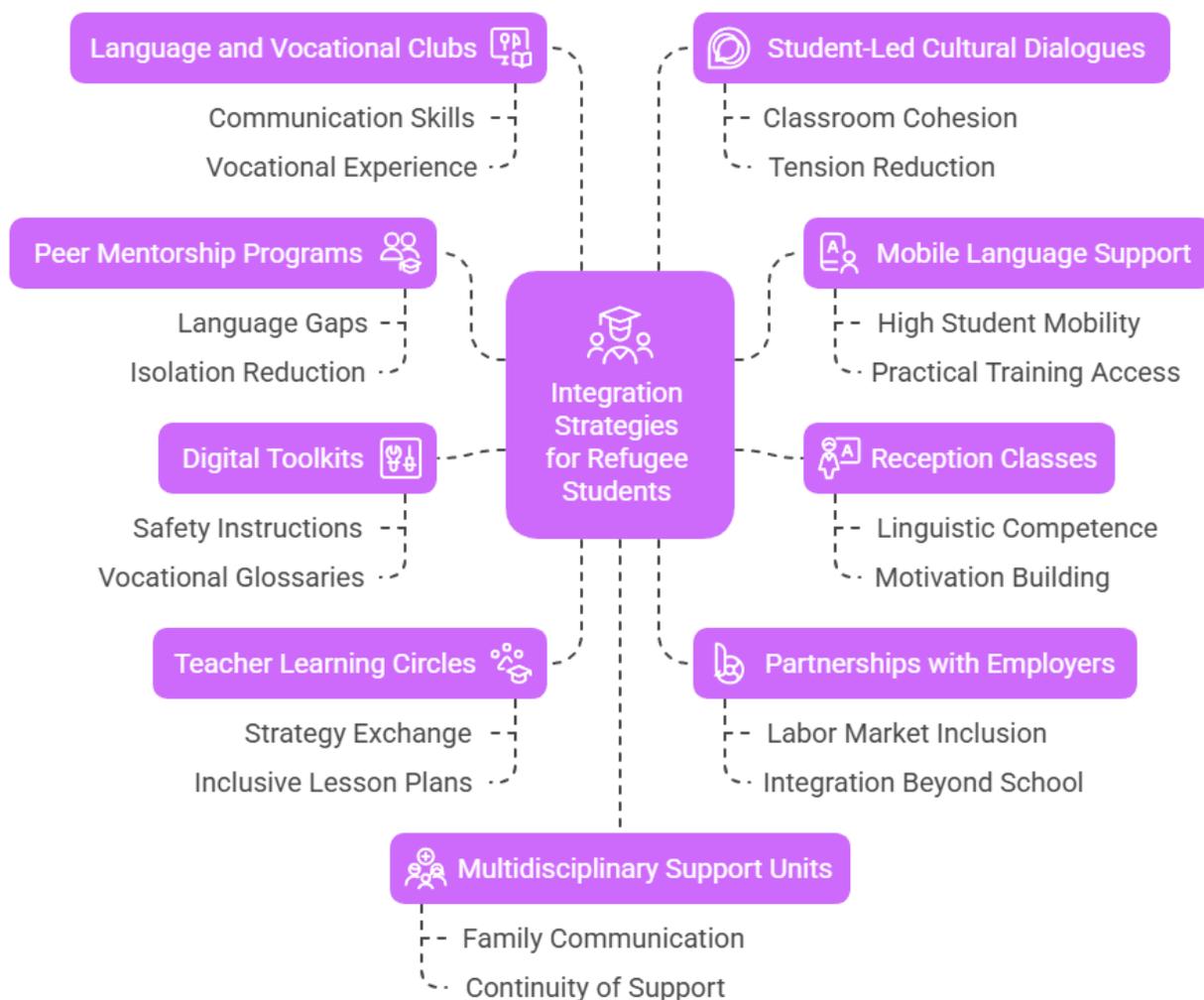
Λέσχες γλωσσών και επαγγελματικής κατάρτισης στην Πολωνία: Αρκετοί φορείς ΕΕΚ έχουν δημιουργήσει εξωσχολικές λέσχες όπου η εκμάθηση γλωσσών ενσωματώνεται σε πρακτικές δραστηριότητες, όπως μαγειρική, ραπτική ή ξυλουργική. Αυτοί οι άτυποι χώροι προσφέρουν ένα χαλαρό, μη αξιολογικό περιβάλλον όπου οι μαθητές πρόσφυγες μπορούν να αναπτύξουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες ενώ αποκτούν επαγγελματική εμπειρία.

Πολιτιστικοί διάλογοι με πρωτοβουλία των μαθητών στην Ελλάδα: Σε σχολεία με διαφορετικό μαθητικό πληθυσμό, οι συνεδρίες διαλόγου που διοργανώνονται από τους μαθητές παρέχουν χώρο για συζήτηση

σχετικά με τις πολιτισμικές διαφορές, τις κοινές αξίες και τον αμοιβαίο σεβασμό. Οι συνεδρίες αυτές μειώνουν τις εντάσεις και προωθούν τη συνοχή στην τάξη.

Σχολικές πολυεπιστημονικές μονάδες υποστήριξης στην Τουρκία: Ορισμένοι φορείς ΕΕΚ έχουν δημιουργήσει μικρές ομάδες γλωσσικών εκπαιδευτικών, κοινωνικών λειτουργών και συμβούλων για τον συντονισμό της υποστήριξης προς τους μαθητές πρόσφυγες. Οι μονάδες αυτές προσφέρουν τακτικές ανασκοπήσεις των περιπτώσεων, συντονίζουν την επικοινωνία με τις οικογένειες και εξασφαλίζουν τη συνέχεια της υποστήριξης ακόμη και κατά τη μετάβαση από το ένα επίπεδο εκπαίδευσης στο άλλο.

Τα παραδείγματα αυτά δείχνουν ότι η τοπική καινοτομία μπορεί να οδηγήσει σε επεκτάσιμες και βιώσιμες πρακτικές όταν υποστηρίζεται και μοιράζεται. Υπογραμμίζουν επίσης το δυναμικό των δράσεων σε επίπεδο σχολείου, ιδίως όταν συνδυάζονται με θεσμική ενθάρρυνση και συμμετοχή της κοινότητας.

Συμπεράσματα

Το κεφάλαιο 3 υπογράμμισε τις πολύπλευρες προκλήσεις και τις πολλά υποσχόμενες απαντήσεις για την ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών μαθητών στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Με βάση εκτενή βιβλιογραφική έρευνα, συνεντεύξεις και στοιχεία από έρευνες, τα ευρήματα υπογραμμίζουν την επείγουσα ανάγκη για συστημικές βελτιώσεις στη γλωσσική υποστήριξη, την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, τις ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες και την διαπολιτισμική κατανόηση.

Τα τεκμηριωμένα εμπόδια, που κυμαίνονται από γλωσσικές διαφορές και νομικές αβεβαιότητες έως ανεπαρκή υποδομή, αντιμετωπίζονται με ένα αυξανόμενο πεδίο καινοτόμων και τοπικών πρακτικών, που καταδεικνύουν το δυναμικό για ευρύτερη υιοθέτηση. Όπως δείχνουν τα παραδείγματα στην ενότητα 3.4, οι πρακτικές λύσεις και οι προσπάθειες της κοινότητας μπορούν να υποστηρίξουν σημαντικά την ένταξη και την επιτυχία των μαθητών, ακόμη και σε περιορισμένα περιβάλλοντα.

Το παρόν κεφάλαιο αποτελεί τη βάση για τις στρατηγικές που παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 4. Στο εξής, η προσοχή θα στραφεί στην παροχή συγκεκριμένων εργαλείων και παιδαγωγικών προσεγγίσεων στους επαγγελματίες της ΕΕΚ, οι οποίοι θα ανταποκρίνονται στις πραγματικότητες που εξετάζονται εδώ, μετατρέποντας τις γνώσεις σε δράση για μια συμπεριληπτική και αποτελεσματική επαγγελματική εκπαίδευση.

Systemic improvements needed for refugee VET

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

4.1 Δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς

Οι φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) σε όλη την Ευρώπη εξυπηρετούν όλο και περισσότερο μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες, προσφέροντας νέες ευκαιρίες αλλά και σημαντικές προκλήσεις. Πρόσφατες έρευνες στην Πολωνία, την Τουρκία και την Ελλάδα υπογραμμίζουν τις πολυπλοκότητες της ένταξης των νέων προσφύγων σε προγράμματα ΕΕΚ. Αυτοί οι μαθητές συχνά αντιμετωπίζουν διακοπή της εκπαίδευσης, γλωσσικά εμπόδια και το τραύμα της εκτόπισης, όλα τα οποία μπορούν να εμποδίσουν την πλήρη συμμετοχή τους στη μάθηση. Ταυτόχρονα, οι εκπαιδευτικοί ΕΕΚ ενδέχεται να αισθάνονται ανεπαρκώς προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν τόσο διαφορετικές ανάγκες στις τάξεις τους. Είναι επομένως απαραίτητη η δημιουργία ενός περιβάλλοντος μάθησης χωρίς αποκλεισμούς, το οποίο αναγνωρίζει αυτές τις προκλήσεις και εργάζεται προληπτικά για την αντιμετώπισή τους, ώστε οι μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες να μπορούν να αναπτυχθούν παράλληλα με τους συμμαθητές τους.

Κοινά εμπόδια στην ένταξη: Οι εκπαιδευόμενοι πρόσφυγες και μετανάστες στην ΕΕΚ αντιμετωπίζουν μια σειρά εμποδίων που μπορούν να εμποδίσουν τη μάθηση και την ένταξή τους:

- **Γλωσσικά εμπόδια:** Η περιορισμένη επάρκεια στη γλώσσα της χώρας υποδοχής είναι το συχνότερα αναφερόμενο εμπόδιο. Σε έρευνες του προσωπικού ΕΕΚ, η εκμάθηση της γλώσσας υποδοχής (π.χ. ελληνικά) προσδιορίστηκε ως η πιο κρίσιμη ανάγκη για την ένταξη των προσφύγων. Τα γλωσσικά εμπόδια επηρεάζουν τη μάθηση στην τάξη και την κοινωνική ένταξη, καθώς οι μαθητές πρόσφυγες αγωνίζονται να επικοινωνήσουν με τους εκπαιδευτικούς και τους συνομηλικούς τους. Στην Ελλάδα, οι ενδιαφερόμενοι φορείς της ΕΕΚ σημείωσαν ότι σχεδόν όλοι οι πρόσφυγες μαθητές αντιμετωπίζουν γλωσσικές δυσκολίες, οι οποίες με τη σειρά τους οδηγούν σε κοινωνική απομόνωση και δυσκολία προσαρμογής στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ομοίως, στην Πολωνία και την Τουρκία, οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι τα γλωσσικά κενά καθιστούν δύσκολη την πρόσβαση των προσφύγων στο περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών και στην επαγγελματική ορολογία. Χωρίς επαρκή γλωσσική υποστήριξη, οι πρόσφυγες μαθητές μπορεί να απεμπλακούν ή να μείνουν πίσω ακαδημαϊκά.

- **Τραυματική εμπειρία και ψυχολογική δυσφορία:** Πολλοί πρόσφυγες έχουν βιώσει τραυματικές εμπειρίες και διαταραχές, οι οποίες μπορούν να εκδηλωθούν στην τάξη ως άγχος, δυσπιστία ή δυσκολία συγκέντρωσης. Έρευνες δείχνουν ότι οι πρόσφυγες συχνά παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα τραύματος που επηρεάζουν αρνητικά την ψυχική τους υγεία και την ικανότητα μάθησης. Ένας ενήλικος πρόσφυγας με ιστορικό τραύματος μπορεί να βρίσκεται σε μια συνεχή κατάσταση «μάχης ή φυγής», που οδηγεί σε υπερβολική επαγρύπνηση, δυσκολία συγκέντρωσης και υπερβολικές αντιδράσεις σε συνήθη ερεθίσματα της τάξης. Αυτές οι συμπεριφορές που σχετίζονται με το τραύμα μπορούν να εμποδίσουν σοβαρά την απόκτηση γνώσεων. Οι εκπαιδευτικοί ΕΕΚ στην Τουρκία τόνισαν την ανάγκη για ψυχολογική υποστήριξη και διδακτικές προσεγγίσεις που να λαμβάνουν υπόψη το τραύμα που έχουν υποστεί τα παιδιά πρόσφυγες. Χωρίς μια προσέγγιση που να λαμβάνει υπόψη το τραύμα, οι εκπαιδευτικοί ενδέχεται να παρερμηνεύσουν αυτές τις συμπεριφορές ως αδιαφορία ή κακή συμπεριφορά, αντί για συμπτώματα προηγούμενων εμπειριών.
- **Περιορισμένη ετοιμότητα εκπαιδευτικών:** Οι εκπαιδευτικοί ΕΕΚ αντιμετωπίζουν προκλήσεις όσον αφορά την προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών και της διδασκαλίας σε διαφορετικές ομάδες μαθητών. Συνεντεύξεις με προσωπικό ΕΕΚ στην Τουρκία και την Ελλάδα αποκάλυψαν έλλειψη εκπαιδευτικών εκπαιδευμένων για τη διαχείριση των πολιτισμικών και γλωσσικών διαφορών στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί μπορεί να αισθάνονται ανεπαρκώς εξοπλισμένοι για να διδάξουν μαθητές με διαφορετικά επίπεδα προηγούμενης εκπαίδευσης, χαμηλές γλωσσικές δεξιότητες στη χώρα υποδοχής ή διαφορετικές πολιτιστικές προσδοκίες από τη σχολική εκπαίδευση. Αυτό το κενό στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών μπορεί να οδηγήσει σε εξάρτηση από προσεγγίσεις δοκιμής και λάθους και πρόσθετο άγχος για τους εκπαιδευτικούς. Σε ένα παράδειγμα, ένας δάσκαλος στην Τουρκία προσπάθησε να διαφοροποιήσει τις αξιολογήσεις για μαθητές διαφορετικών επιπέδων, μόνο για να βρει τον φόρτο εργασίας «πάρα πολύ», με μία ώρα μαθήματος να αισθάνεται «σαν 3-5 ώρες» όταν προσπαθεί να ικανοποιήσει τις ανάγκες όλων. Απαιτείται συστηματική επαγγελματική εξέλιξη για την προετοιμασία των εκπαιδευτικών για την πραγματικότητα των πολυπολιτισμικών, πολύγλωσσων τάξεων ΕΕΚ.
- **Συστημικοί και διαρθρωτικοί περιορισμοί:** Ευρύτεροι διαρθρωτικοί παράγοντες συχνά περιορίζουν τις προσπάθειες εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς. Το προσωπικό της ΕΕΚ στην Πολωνία επεσήμανε ότι οι πρόσφυγες αντιμετωπίζουν πολλά πρακτικά εμπόδια ένταξης – νομικές περιπλοκές, εύρεση στέγασης και εργασίας και πρόσβαση σε πληροφορίες – τα οποία κανένα μεμονωμένο ίδρυμα δεν αντιμετωπίζει εύκολα. Οι υπηρεσίες υποστήριξης είναι συχνά διασκορπισμένες σε διάφορες υπηρεσίες, αφήνοντας τους πρόσφυγες χωρίς μια τοποθεσία «μίας στάσης» για να λάβουν βοήθεια. Αυτή η έλλειψη συντονισμού σημαίνει ότι ακόμη και οι μαθητές με κίνητρα μπορεί να χάσουν εκπαιδευτικές ευκαιρίες ενώ προσπαθούν να επιλύσουν καθημερινά ζητήματα διεύθεσης. Οι οικονομικές πιέσεις παίζουν επίσης ρόλο: οι πρόσφυγες που πρέπει να εργαστούν ή να διαχειριστούν οικογενειακές ευθύνες μπορεί να έχουν παράτυπη παρακολούθηση ή εγκατάλειψη εάν τα προγράμματα ΕΕΚ δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις περιστάσεις τους. Στην Ελλάδα, πολλοί νέοι πρόσφυγες στεγάζονται σε καταυλισμούς μακριά από τα κέντρα των πόλεων και βλέπουν τη χώρα ως προσωρινό σταθμό διέλευσης, γεγονός που μειώνει σημαντικά το κίνητρό τους να επενδύσουν στην εκπαίδευση σε τοπικό επίπεδο. Οι εκπαιδευτικοί σημείωσαν ότι ορισμένοι μαθητές δεν παρακολουθούν μαθήματα ή δείχνουν απάθεια επειδή αναμένουν να μετακινηθούν αλλού.

Τέλος, οι διακρίσεις και η ξеноφοβία στην κοινότητα ή ακόμα και μέσα στα σχολεία μπορούν να υπονομεύσουν το αίσθημα ασφάλειας των προσφύγων. Μελέτες επιβεβαιώνουν ότι ο εκφοβισμός ή η παρενόχληση που έχει τις ρίζες του στην προκατάληψη μπορεί να διαβρώσει την ευημερία και την προθυμία

των μαθητών προσφύγων να παρακολουθήσουν μαθήματα. Ως εκ τούτου, ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς πρέπει επίσης να καταπολεμά τις λεπτές και απροκάλυπτες συμπεριφορές αποκλεισμού.

Παρά τις προκλήσεις αυτές, τα στοιχεία και η εμπειρία έχουν προσδιορίσει **αποτελεσματικές στρατηγικές** και **πολλά υποσχόμενες πρακτικές** για τη σημαντική βελτίωση της ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών μαθητών στην ΕΕΚ. Στις επόμενες ενότητες περιγράφονται πρακτικές προσεγγίσεις, που προέρχονται από ερευνητικά ευρήματα και βέλτιστες πρακτικές στον τομέα της εκπαίδευσης, με σκοπό να βοηθήσουν τους εκπαιδευτές ενηλίκων να δημιουργήσουν ένα φιλόξενο, υποστηρικτικό και αποτελεσματικό μαθησιακό περιβάλλον για όλους τους μαθητές.

Πρακτικές και στρατηγικές διδασκαλίας χωρίς αποκλεισμούς

Ο σχεδιασμός μιας τάξης ΕΕΚ χωρίς αποκλεισμούς περιλαμβάνει σκόπιμες παιδαγωγικές στρατηγικές που αντιμετωπίζουν τις ποικίλες ανάγκες των προσφύγων και μεταναστών εκπαιδευομένων. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να υιοθετήσουν μια ευέλικτη, μαθητοκεντρική προσέγγιση, χρησιμοποιώντας μεθόδους που κυμαίνονται από διαφοροποιημένη διδασκαλία έως τεχνικές που βασίζονται στο τραύμα.

Οι βασικές πρακτικές χωρίς αποκλεισμούς περιλαμβάνουν:

- **Εντατική γλωσσική υποστήριξη και πολύγλωσσοι πόροι:** Η άρση των γλωσσικών φραγμών είναι θεμελιώδους σημασίας για την ένταξη. Τα επιτυχημένα προγράμματα ΕΕΚ παρέχουν στοχευμένη γλωσσική υποστήριξη παράλληλα με την επαγγελματική κατάρτιση. Αυτό μπορεί να σημαίνει την προσφορά προπαρασκευαστικών γλωσσικών μαθημάτων ή συνεχούς διδασκαλίας γλωσσών προσαρμοσμένων στο επαγγελματικό περιεχόμενο. Η δημιουργία «φιλικών προς τις γλώσσες» σχολείων που εκτιμούν την πολυγλωσσία βοηθά τους μαθητές να αισθάνονται ότι οι μητρικές τους γλώσσες αποτελούν πλεονέκτημα και όχι πρόβλημα. Για παράδειγμα, η έρευνα σχετικά με την εκπαίδευση των προσφύγων δίνει έμφαση στη χρήση οπτικών βοηθημάτων, χειρονομιών και μεταφρασμένου υλικού για την κατανόηση κριωμάτων έως ότου οι μαθητές αποκτήσουν επάρκεια στη γλώσσα διδασκαλίας. Όποτε είναι δυνατόν, ζητήστε δίγλωσση υποστήριξη: οι πολιτισμικοί διαμεσολαβητές ή οι βοηθοί διδασκαλίας που μιλούν τις μητρικές γλώσσες των μαθητών μπορούν να γεφυρώσουν τα κενά επικοινωνίας και να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη. Σε μια πρωτοβουλία, τα λιθουανικά σχολεία αξιοποίησαν βοηθούς ουκρανόφωνων εκπαιδευτικών για να υποστηρίξουν τους Ουκρανούς πρόσφυγες μαθητές, γεγονός που διευκόλυε σημαντικά την επικοινωνία και βοήθησε τους μαθητές να αισθάνονται κατανοητοί. Η παροχή γλωσσαρίων βασικών επαγγελματικών όρων σε πολλές γλώσσες ή η δυνατότητα των μαθητών να χρησιμοποιούν δίγλωσσα λεξικά και διαδικτυακά εργαλεία μετάφρασης κατά τη διάρκεια των μαθημάτων είναι απλά βήματα για να γίνει το περιεχόμενο πιο προσιτό. Μια γλωσσικά ευαίσθητη πρακτική σημαίνει επίσης την ενθάρρυνση των μαθητών να χρησιμοποιούν το πλήρες γλωσσικό τους ρεπερτόριο (translanguaging) - για παράδειγμα, συζητώντας πρώτα μια σύνθετη έννοια στη μητρική τους γλώσσα πριν παρουσιάσουν στη δεύτερη γλώσσα. Η υιοθέτηση πολύγλωσσων πόρων βελτιώνει την κατανόηση και επικυρώνει την ταυτότητα των μαθητών, δείχνοντας ότι οι γλώσσες και οι πολιτισμοί τους είναι ευπρόσδεκτοι στην τάξη.
- **Πολιτισμικά ανταποκρινόμενη και διαπολιτισμική παιδαγωγική:** Η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς υπερβαίνει τη γλώσσα για να αναγνωρίσει το πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών. Μια διαπολιτισμική παιδαγωγική προσέγγιση ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να ενσωματώσουν διαφορετικά πολιτιστικά παραδείγματα, να σεβαστούν διαφορετικούς τρόπους μάθησης και να αντιμετωπίσουν τις προκαταλήψεις. Η έρευνα δείχνει ότι όταν οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν πολιτισμικά ανταποκρινόμενη διδασκαλία - τοποθετώντας την κουλτούρα των μαθητών στο

επίκεντρο της διδασκαλίας - ενισχύει τη δέσμευση, τα κίνητρα και την ακαδημαϊκή επιτυχία για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες μαθητές. Αυτή η προσέγγιση περιλαμβάνει την αξιοποίηση των προηγούμενων εμπειριών και των πολιτιστικών γνώσεων των μαθητών ως μέρος της μαθησιακής διαδικασίας. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προσκαλέσουν τους μαθητές να μοιραστούν τις προοπτικές τους, να χρησιμοποιήσουν παραδείγματα από τις χώρες καταγωγής των μαθητών στο υλικό των μαθημάτων και να γιορτάσουν πολιτιστικές διακοπές ή συνεισφορές που σχετίζονται με τον επαγγελματικό τομέα. Τέτοιες πρακτικές βοηθούν τους μαθητές να αισθάνονται ότι τους βλέπουν και τους εκτιμούν, καλλιεργώντας την αίσθηση του ανήκειν. Βασικά, η πολιτισμικά ανταποκρινόμενη διδασκαλία επικυρώνει επίσης τις μητρικές γλώσσες των μαθητών ως «δημιουργικά και ισχυρά εργαλεία» μάθησης και όχι ελλείμματα.

Για παράδειγμα, ένας εκπαιδευτής μαγειρικών τεχνών μπορεί να ενθαρρύνει τους πρόσφυγες μαθητές να επιδείξουν μια τεχνική μαγειρικής από τον πολιτισμό τους ή ένας δάσκαλος ξυλουργικής θα μπορούσε να συζητήσει πώς γίνεται η ξυλουργική σε διαφορετικές χώρες. Αυτές οι συνδέσεις καθιστούν τη μάθηση πιο σχετική και επιβεβαιώνουν την ταυτότητα των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί που υιοθετούν τη διαπολιτισμική παιδαγωγική αναφέρουν ότι βοηθά στην εξουδετέρωση των προκαταλήψεων και στην οικοδόμηση αμοιβαίου σεβασμού σε διαφορετικές τάξεις. Στην πράξη, αυτό μπορεί να σημαίνει τη σύναψη συμφωνιών στην τάξη σχετικά με το σεβασμό των διαφορών, τη διευκόλυνση του διαλόγου σχετικά με τα πολιτιστικά πρότυπα στο χώρο εργασίας ή τη χρήση ομαδικής εργασίας για την ανάμειξη μαθητών με διαφορετικό υπόβαθρο, ώστε να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο. Ο απώτερος στόχος είναι να δημιουργηθεί μια κουλτούρα στην τάξη όπου η ποικιλομορφία αποτελεί πλεονέκτημα για τη μάθηση όλων.

- **Διδασκαλία με βάση το τραύμα και ψυχοκοινωνική υποστήριξη:** Δεδομένου του επιπολασμού του τραύματος μεταξύ των προσφύγων μαθητών, η υιοθέτηση πρακτικών που βασίζονται στο τραύμα είναι ζωτικής σημασίας για ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς. Η διδασκαλία με βάση το τραύμα ξεκινά με την κατανόηση ότι συμπεριφορές όπως η απόσυρση, η επιθετικότητα ή οι απουσίες μπορεί να συνδέονται με τραυματικό στρες και όχι με έλλειψη κινήτρων. Οι εκπαιδευτικοί δεν αναμένεται να είναι θεραπευτές, αλλά μπορούν να εφαρμόσουν στρατηγικές στην τάξη που παρέχουν συναισθηματική ασφάλεια. Η συνέπεια και η προβλεψιμότητα στη ρουτίνα της τάξης είναι το κλειδί: οι μαθητές που έχουν υποστεί χάος και αβεβαιότητα χρειάζονται ένα σταθερό περιβάλλον για να αισθάνονται ασφαλείς. Ξεκινώντας κάθε μάθημα με μια σαφή ατζέντα ή διατηρώντας ένα προβλέψιμο πρόγραμμα μπορεί να βοηθήσει στη μείωση του άγχους. Η προσοχή στον φυσικό χώρο είναι επίσης απαραίτητη - για παράδειγμα, κρατώντας την πόρτα ανοιχτή ή εξασφαλίζοντας άφθονο φως εάν ένας μαθητής αισθάνεται άβολα σε περιορισμένους, σκοτεινούς χώρους. Μικρές προσαρμογές, όπως το να δείχνουν στους μαθητές πού να βρουν νερό ή να κάνουν ένα διάλειμμα, μπορούν να δώσουν μια αίσθηση ελέγχου και ασφάλειας. Η οικοδόμηση εμπιστοσύνης είναι μια συνεχής διαδικασία. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι υπομονετικοί, ήρεμοι και ενσυναισθητικοί, δείχνοντας ότι η τάξη είναι ασφαλής. Η ενσωμάτωση σύντομων ασκήσεων ενσυνειδητότητας ή γείωσης μπορεί να βοηθήσει τους ανήσυχους μαθητές να παραμείνουν παρόντες. Ένας εκπαιδευτικός σημείωσε ότι μια άσκηση καθοδηγούμενης αναπνοής ενός λεπτού στην αρχή του μαθήματος μπορεί να ηρεμήσει τους μαθητές και να βελτιώσει την εστίαση. Η διατήρηση υποστηρικτικών σχέσεων είναι επίσης ζωτικής σημασίας: οι μαθητές που επηρεάζονται από τραύματα μπορεί να ανταποκριθούν καλύτερα όταν έχουν μια ισχυρή, θετική σύνδεση με τον δάσκαλο και τους συνομηλίκους. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενθαρρύνουν την

υποστήριξη από ομοτίμους μέσω ομαδικής εργασίας ή συστημάτων φίλων που συνδυάζουν μαθητές πρόσφυγες με ντόπιους μαθητές, χτίζοντας φιλίες που ανακουφίζουν την απομόνωση. Επιπλέον, η προσέλευση συμβούλων ή η συνεργασία με επαγγελματίες ψυχικής υγείας για φοιτητές που χρειάζονται επιπλέον υποστήριξη είναι μια βέλτιστη πρακτική.

Ορισμένα σχολεία έχουν οργανώσει επιτόπια συστήματα παροχής συμβουλών ή παραπομπής για νέους πρόσφυγες. Η γενική αρχή είναι να διασφαλιστεί ότι η συναισθηματική ευημερία είναι ένα θεμελιώδες στοιχείο μάθησης. Όταν οι μαθητές αισθάνονται ασφαλείς και υποστηρίζονται, η ικανότητά τους να μαθαίνουν βελτιώνεται. Οι στρατηγικές που βασίζονται στο τραύμα συχνά ωφελούν όλους τους μαθητές δημιουργώντας ένα πιο ήρεμο, πιο ενσυναισθητικό κλίμα στην τάξη.

- **Διαφοροποιημένη και μαθητοκεντρική διδασκαλία: Οι πρόσφυγες μαθητές σε μία τάξη μπορεί να κυμαίνονται από εκείνους που έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο έως εκείνους με σημαντικά κενά στη σχολική εκπαίδευση, απαιτώντας από τους εκπαιδευτικούς να διαφοροποιήσουν τη διδασκαλία τους. Διαφοροποιημένη διδασκαλία σημαίνει ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας, υλικά και ρυθμό, έτσι ώστε κάθε μαθητής να μπορεί να εμπλακεί κατάλληλα με το περιεχόμενο. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει την παροχή απλοποιημένου υλικού ανάγνωσης ή λιστών λεξιλογίου για όσους εξακολουθούν να μαθαίνουν τη γλώσσα, προσφέροντας παράλληλα πιο περίπλοκες εργασίες σε προχωρημένους μαθητές. Μπορεί επίσης να σημαίνει την παροχή επιπλέον συγκεκριμένων, πρακτικών δραστηριοτήτων για εκπαιδευόμενους που αγωνίζονται με θεωρητικές έννοιες, μια στρατηγική συχνά αποτελεσματική σε περιβάλλοντα ΕΕΚ. Η ευέλικτη ομαδοποίηση των μαθητών (μερικές φορές με μικτή ικανότητα μάθησης από ομοτίμους, άλλες φορές με παρόμοιες ανάγκες για στοχευμένη υποστήριξη) είναι μια άλλη μορφή διαφοροποίησης. Ο στόχος είναι να αποφευχθεί μια ενιαία προσέγγιση. Μια πρόσφατη ανασκόπηση σχετικά με την εκπαίδευση των προσφύγων δίνει έμφαση στην ανάπτυξη εξατομικευμένων σχεδίων μάθησης, όπου είναι εφικτό, και στην προσαρμογή των εργασιών ώστε να ανταποκρίνονται σε διαφορετικά επίπεδα προηγούμενης γνώσης. Για παράδειγμα, ως υποθέσουμε ότι ένας πρόσφυγας μαθητής σε ένα μάθημα μηχανικής δεν έχει παρακολουθήσει ποτέ επίσημα μαθηματικά. Σε αυτή την περίπτωση, ο εκπαιδευτής μπορεί να παρέχει επιπλέον βασική διδασκαλία μαθηματικών ή να χρησιμοποιήσει αριθμομηχανές, ενώ οι πιο προετοιμασμένοι μαθητές μπορούν να αμφισβητηθούν με προχωρημένα προβλήματα. Ανάλογα με τα δυνατά τους σημεία, η προσφορά επιλογών μπορεί επίσης να δώσει τη δυνατότητα στους μαθητές να επιλέξουν μεταξύ μιας γραπτής έκθεσης, μιας προφορικής παρουσίασης ή ενός οπτικού έργου για να επιδείξουν μια δεξιότητα. Ενώ η διαφοροποίηση απαιτεί προσπάθεια, αποτρέπει τους μαθητές από το να αισθάνονται απελπιστικά χαμένοι ή ανεπαρκώς αμφισβητημένοι. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει επίσης να διαφοροποιήσουν τις μεθόδους αξιολόγησης. Μερικοί μαθητές μπορεί να χρειαστούν επιπλέον χρόνο ή εναλλακτικές μορφές για να δείξουν με ακρίβεια τη μάθησή τους.**

Όπως σημειώνεται, η προσπάθεια αυτή από μόνη της μπορεί να κατακλύσει τους εκπαιδευτικούς, επομένως είναι επωφελές για τους εκπαιδευτικούς να μοιράζονται πόρους και στρατηγικές με συναδέλφους (για παράδειγμα, συν-ανάπτυξη μιας βιβλιοθήκης πολύγλωσσου διδακτικού υλικού ή κλιμακωτών εργασιών). Με διοικητική υποστήριξη, τα ιδρύματα ΕΕΚ μπορούν να προγραμματίζουν τα μαθήματα με ευελιξία ή να παρέχουν βοηθούς διδασκαλίας για να βοηθήσουν στη διαχείριση διαφορετικών ομάδων. Τελικά, η διαφοροποιημένη διδασκαλία διασφαλίζει ότι οι πρόσφυγες εκπαιδευόμενοι λαμβάνουν ισότιμη πρόσβαση στη μάθηση, συναντώντας τους εκεί που βρίσκονται και βοηθώντας τον καθένα να προοδεύσει.

- **Χρήση Πολιτισμικών Μεσολαβητών και Συμμετοχή της Κοινότητας:** Μια άλλη αποτελεσματική πρακτική είναι η αξιοποίηση της υποστήριξης έξω από την άμεση τάξη για να βοηθήσει στην ένταξη. Οι πολιτισμικοί διαμεσολαβητές ή οι κοινοτικοί σύνδεσμοι (συχνά δίγλωσσο προσωπικό ή εθελοντές από την κοινότητα των προσφύγων) μπορούν να λειτουργήσουν ως γέφυρες μεταξύ του σχολείου και των οικογενειών. Βοηθούν στην επικοινωνία των σχολικών προσδοκιών, μεταφράζουν κατά τη διάρκεια συναντήσεων γονέων ή εισδοχής και μεσολαβούν σε πολιτισμικές παρεξηγήσεις. Η παρουσία τους μπορεί να βελτιώσει σημαντικά το επίπεδο άνεσης και φοίτησης των προσφύγων μαθητών, καθώς οι οικογένειες αισθάνονται πιο συνδεδεμένες με το ίδρυμα. Για παράδειγμα, ορισμένα κέντρα ΕΕΚ συνεργάζονται με τοπικές ΜΚΟ για την παροχή διερμηνέων ή συμβούλων σε μαθητές πρόσφυγες.

Αυτοί οι διαμεσολαβητές χειρίζονται τη μετάφραση γλωσσών και καθοδηγούν τους εκπαιδευτικούς σχετικά με τα πολιτιστικά πρότυπα (για παράδειγμα, τους ρόλους των φύλων ή τις θρησκευτικές πρακτικές) που πρέπει να γίνονται σεβαστά στη μαθησιακή διαδικασία. Η συνεργασία με την ευρύτερη κοινότητα είναι εξίσου σημαντική. Τα σχολεία διοργάνωσαν με επιτυχία πολυπολιτισμικές εκδηλώσεις, προσκάλεσαν οικογένειες προσφύγων να μοιραστούν τις χειροτεχνίες ή την κουζίνα τους και διοργάνωσαν επισκέψεις σε χώρους εργασίας με εργοδότες ανοιχτούς στην πρόσληψη προσφύγων. Τέτοιες δραστηριότητες επεκτείνουν τη μάθηση πέρα από την τάξη και σηματοδοτούν στους μαθητές ότι είναι πολύτιμα μέλη της κοινότητας. Προετοιμάζουν επίσης τους τοπικούς συνομηλικούς και δασκάλους να είναι πιο κατανοητοί και φιλόξενοι. Στην Ιταλία, για παράδειγμα, τα σχολεία που ενσωματώνουν νέους πρόσφυγες από την Ουκρανία διοργάνωσαν τακτικές συναντήσεις με οικογένειες και ενθάρρυναν τους μαθητές να μοιραστούν τις ιστορίες και τον πολιτισμό τους, γεγονός που προώθησε την αμοιβαία κατανόηση και υποστήριξη. Η συμμετοχή κοινοτικών οργανώσεων μπορεί να προσφέρει πρόσθετους πόρους, οι βιβλιοθήκες μπορούν να προσφέρουν βιβλία διπλής γλώσσας, οι τοπικές επιχειρήσεις μπορούν να δωρίσουν εξοπλισμό ή ευκαιρίες πρακτικής άσκησης και οι ενώσεις υπό την ηγεσία προσφύγων μπορούν να προσφέρουν πρότυπα ή δασκάλους. Αντλώντας από πολιτισμικούς διαμεσολαβητές και κοινοτικές συνεργασίες, τα προγράμματα ΕΕΚ δημιουργούν ένα δίκτυο υποστήριξης γύρω από τους πρόσφυγες μαθητές, αντί να αφήνουν την ένταξη αποκλειστικά στον κάθε δάσκαλο της τάξης.

Μέσω αυτών των πρακτικών, γλωσσική υποστήριξη, πολιτιστική ανταπόκριση, φροντίδα βασισμένη στο τραύμα, διαφοροποίηση και συμμετοχή της κοινότητας, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να κάνουν σημαντικά βήματα στην ένταξη.

Κάθε στρατηγική αντιμετωπίζει μια διαφορετική πτυχή της εμπειρίας του εκπαιδευόμενου και, μαζί, δημιουργούν μια ολιστική προσέγγιση για να διασφαλίσουν ότι οι μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες αισθάνονται ασφαλείς, κατανοητοί και ικανοί να επιτύχουν στην ΕΕΚ.

Ελπιδοφόρες πρωτοβουλίες και εργαλεία στην πράξη. Καινοτόμες πρωτοβουλίες έχουν προκύψει σε διάφορες χώρες και ιδρύματα για την υποστήριξη της ένταξης των προσφύγων στην επαγγελματική εκπαίδευση. Αυτά τα παραδείγματα παρέχουν πρακτική έμπνευση και καταδεικνύουν ότι οι στρατηγικές χωρίς αποκλεισμούς μπορούν να αποφέρουν θετικά αποτελέσματα:

- **Ολοκληρωμένα Προγράμματα Επαγγελματικής και Γλωσσικής Κατάρτισης:** Ο συνδυασμός της εκμάθησης γλωσσών με την κατάρτιση σε επαγγελματικές δεξιότητες έχει αποδειχθεί αποτελεσματικός. Ένα πολλά υποσχόμενο μοντέλο προέρχεται από την Τουρκία, όπου τα ολοκληρωμένα προγράμματα μαγειρικής κατάρτισης σε σχολές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης φέρνουν σε επαφή ντόπιους και πρόσφυγες μαθητές για να μάθουν δεξιότητες

μαγειρικής, ενώ ασκούν γλωσσικές και πολιτιστικές ανταλλαγές. Σε αυτά τα προγράμματα, οι εκπαιδευτές ενσωματώνουν βασικές γλωσσικές οδηγίες (όπως λεξιλόγιο που σχετίζεται με το φαγητό στα τουρκικά) στο πρακτικό μαγειρικό πρόγραμμα σπουδών και οι πρόσφυγες μοιράζονται πιάτα από την κουζίνα τους.

Αυτή η προσέγγιση διπλής εστίασης ενισχύει τις επαγγελματικές δεξιότητες και την κοινωνική ένταξη, καθώς οι μαθητές χτίζουν φιλίες πάνω από κοινά γεύματα και ομαδική εργασία. Οι αξιολογήσεις τέτοιων πρωτοβουλιών σημειώνουν βελτιωμένη γλωσσική κατάκτηση και αυτοπεποίθηση μεταξύ των προσφύγων μαθητών, οι οποίοι αισθάνονται ότι αποκτούν απτές δεξιότητες χωρίς να περιμένουν να τελειοποιήσουν πρώτα τη γλώσσα. Παρόμοια ολοκληρωμένα μοντέλα δοκιμάζονται και σε άλλους τομείς, όπως τα κατασκευαστικά εργαστήρια που συνδυάζουν τη διδασκαλία γλωσσών με την εμπορική διδασκαλία. Αυτά τα προγράμματα αποτελούν παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο η ευελιξία του προγράμματος σπουδών μπορεί να αντιμετωπίσει πολλαπλές ανάγκες ταυτόχρονα.

- **Πολύγλωσσοι επαγγελματικοί πόροι και εργαλειοθήκες:** Οι εκπαιδευτικοί έχουν αναγνωρίσει την αξία του εκπαιδευτικού υλικού ειδικά για το επάγγελμα, προσαρμοσμένου για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα. Μια πρόσφατη σύσταση είναι η ανάπτυξη **θεματικών εργαλείων** που συνδυάζουν τη γλώσσα και την επαγγελματική κατάρτιση – κυρίως δίγλωσσα ή τρίγλωσσα εγχειρίδια για διάφορα επαγγέλματα. Για παράδειγμα, μια εργαλειοθήκη για την ηλεκτρολογία μπορεί να περιέχει διαγράμματα και οδηγίες στα ελληνικά μαζί με αραβικές ή Dari μεταφράσεις, έτσι ώστε οι πρόσφυγες να μπορούν να μάθουν τεχνικούς όρους και στις δύο γλώσσες. Συνεργαζόμενα με εμπειρογνώμονες και εκπαιδευόμενους πρόσφυγες για τη δημιουργία τέτοιων πόρων, τα ιδρύματα ΕΕΚ διασφαλίζουν ότι τα υλικά είναι πολιτισμικά και γλωσσικά προσβάσιμα. Υπάρχουν επίσης αυξανόμενοι ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι για την εκπαίδευση των προσφύγων, όπως πολύγλωσσες βάσεις δεδομένων ιστοριών και οπτικά λεξικά για τεχνικούς όρους. Τα εργαλεία αυτά συμβάλλουν στην τυποποίηση της στήριξης και μπορούν να κοινοποιηθούν σε όλα τα ιδρύματα. Οι εκπαιδευτικοί στην Πολωνία, για παράδειγμα, σημείωσαν την έλλειψη ενοποιημένων πληροφοριών για τους πρόσφυγες – οι εργαλειοθήκες και οι κεντρικοί πόροι είναι ένας τρόπος για να καλυφθεί αυτό το κενό. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο ψηφιακά εργαλεία: εφαρμογές εκμάθησης γλωσσών προσαρμοσμένες σε συγκεκριμένη επαγγελματική ορολογία, διαδικτυακές πλατφόρμες που προσφέρουν μαθήματα σε πολλές γλώσσες και εκπαιδευτικά βίντεο με υπότιτλους. Τέτοιοι πόροι δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να συνεχίσουν να μαθαίνουν έξω από την τάξη με το δικό τους ρυθμό. Το κλειδί είναι να διασφαλιστεί ότι το περιεχόμενο είναι σχετικό με τους επαγγελματικούς στόχους, διατηρώντας τα κίνητρα των μαθητών συνδέοντας τη γλωσσική ανάπτυξη με την προετοιμασία σταδιοδρομίας.
- **Διαπροσωπική καθοδήγηση και συστήματα αλληλοβοήθειας:** Ορισμένες σχολές ΕΕΚ έχουν ξεκινήσει προγράμματα καθοδήγησης από ομοτίμους, όπου ντόπιοι μαθητές ή πιο έμπειροι πρόσφυγες καθοδηγούν νεοεισερχόμενους. Στη Γερμανία και σε άλλες χώρες, οι πρωτοβουλίες «φίλων» συνδυάζουν έναν γηγενή φοιτητή ή έναν προχωρημένο δευτεροετή μαθητευόμενο με έναν νεοαφιχθέντα πρόσφυγα μαθητή. Οι φίλοι βοηθούν στον προσανατολισμό των νεοφερμένων στη σχολική ρουτίνα, μεταφράζουν βασικές πληροφορίες και χρησιμεύουν ως συνεργάτες μελέτης. Αυτό επιταχύνει την προσαρμογή των νεοεισερχόμενων και ενισχύει την ενσυναίσθηση και τις ηγετικές δεξιότητες στους μέντορες. Ένα αποτέλεσμα που αναφέρθηκε από τέτοια προγράμματα είναι ότι οι πρόσφυγες μαθητές αισθάνονται μεγαλύτερη αίσθηση του ανήκειν και είναι λιγότερο

πιθανό να εγκαταλείψουν το σχολείο. Αντίθετα, οι μέντορες συχνά αναπτύσσουν διαπολιτισμική ικανότητα και υπερηφάνεια για να βοηθούν τους άλλους. Τα ομαδικά έργα που συνδυάζουν πρόσφυγες και μη πρόσφυγες μπορούν να εξυπηρετήσουν έναν παρόμοιο σκοπό σύνδεσης. Για παράδειγμα, μια τάξη ξυλουργικής μπορεί να αναθέσει σε ομάδες να δημιουργήσουν ένα μικρό έργο μαζί, διασφαλίζοντας ότι κάθε ομάδα έχει ένα μείγμα υποβάθρων - ο κοινός στόχος και η συνεργασία βοηθούν στην άρση των κοινωνικών φραγμών. Με την πάροδο του χρόνου, αυτές οι συνδέσεις από ομοτίμους καταπολεμούν την κοινωνική απομόνωση (ένα σημαντικό ζήτημα για τους πρόσφυγες) και την αντικαθιστούν με δίκτυα υποστήριξης από ομοτίμους.

- **Κατάρτιση Εκπαιδευτικών και Κοινότητες Πρακτικής:** Αναγνωρίζοντας ότι η ετοιμότητα των εκπαιδευτικών είναι ζωτικής σημασίας, αρκετές ελπιδοφόρες πρωτοβουλίες επικεντρώνονται στην επαγγελματική ανάπτυξη. Στην Αυστρία, αναπτύχθηκε ένα πρόγραμμα για να εκπαιδεύσει τους εκπαιδευτικούς να αναγνωρίσουν και να ξεπεράσουν την «ελλειμματική σκέψη» για τους πρόσφυγες μαθητές – δηλαδή, να απομακρυνθούν από το να βλέπουν μόνο τους περιορισμούς των μαθητών και αντ' αυτού να επικεντρωθούν στα δυνατά σημεία και τις δυνατότητές τους. Αυτή η εκπαίδευση περιλαμβάνει εργαστήρια διαπολιτισμικής επικοινωνίας, διαχείριση τραυμάτων στην τάξη και στρατηγικές απόκτησης δεύτερης γλώσσας.

Ομοίως, στη Γαλλία, το Υπουργείο Παιδείας εισήγαγε μια τριμερή κατάρτιση για εκπαιδευτικούς σχετικά με την κατανόηση του τραύματος και την αντιμετώπιση των συναισθηματικών αναγκών των παιδιών προσφύγων στο σχολείο. Αυτές οι προσπάθειες ανάπτυξης ικανοτήτων εξοπλίζουν τους εκπαιδευτικούς με συγκεκριμένες τεχνικές (όπως αυτές που συζητήθηκαν νωρίτερα) και την εμπιστοσύνη για την εφαρμογή τους. Εκτός από την επίσημη κατάρτιση, τα άτυπα δίκτυα εκπαιδευτικών έχουν δείξει πολλά υποσχόμενα. Για παράδειγμα, ως μέρος των αποτελεσμάτων του έργου HELP VET, εκπαιδευτικοί στην Ελλάδα πρότειναν οι εκπαιδευτικοί να μοιράζονται τακτικά πρακτικές και προκλήσεις, μέσω διαδικτυακών φόρουμ ή τοπικών συναντήσεων, για να ανταλλάσσουν λύσεις για δύσκολες καταστάσεις στην τάξη. Η δημιουργία ψηφιακών κοινοτήτων πρακτικής, όπως ομάδες μέσω κοινωνικής δικτύωσης ή ειδικές πλατφόρμες για εκπαιδευτικούς ΕΕΚ που εργάζονται με μετανάστες, επιτρέπει τη γρήγορη ανταλλαγή σχεδίων μαθημάτων, συμβουλών μετάφρασης ή απλώς ηθικής υποστήριξης. Αυτή η δικτύωση διασφαλίζει ότι κανένας εκπαιδευτικός δεν αισθάνεται μόνος του στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και επιταχύνει τη διάδοση καινοτόμων πρακτικών σε σχολεία και περιφέρειες. Όταν οι εκπαιδευτικοί σε διαφορετικές χώρες παρουσιάζουν επιτυχημένες στρατηγικές (για παράδειγμα, πώς ένα πολωνικό σχολείο δημιούργησε ένα βραδινό γλωσσικό εργαστήριο για πρόσφυγες ή πώς ένας Τούρκος δάσκαλος τροποποίησε ένα πρόγραμμα σπουδών), οι συνομήλικοί τους αλλού μπορούν να προσαρμόσουν αυτές τις ιδέες στο πλαίσió τους.

- **Προγράμματα ολόκληρου του ιδρύματος και πολυμερή ενδιαφερόμενα μέρη:** Ορισμένες πρωτοβουλίες εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς υιοθετούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, εμπλέκοντας μεμονωμένους εκπαιδευτικούς, ολόκληρο το ίδρυμα και εξωτερικούς συνεργάτες. Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα είναι το μοντέλο των «**Συντονισμένων Ομάδων Υποστήριξης**» που χρησιμοποιείται σε μέρη της Σουηδίας, όπου τα σχολεία σχηματίζουν διεπαγγελματικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευτικών, σχολικών ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και ειδικών γλωσσών για τη συλλογική υποστήριξη των μαθητών προσφύγων. Αυτές οι ομάδες συναντώνται για να συζητήσουν την ακαδημαϊκή πρόοδο κάθε μαθητή, την κοινωνική-συναισθηματική ευημερία και τυχόν πρακτικές ανάγκες (υγεία, παραπομπές στέγασης κ.λπ.), διασφαλίζοντας ότι τα σχέδια

υποστήριξης είναι ολιστικά. Το μοντέλο αυτό υπογραμμίζει ότι τα σχολεία από μόνα τους δεν μπορούν να καλύψουν όλες τις ανάγκες – ο συντονισμός με τις υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες είναι απαραίτητος. Σε πολλές περιπτώσεις, οι ΜΚΟ και οι κυβερνητικές υπηρεσίες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο. Για παράδειγμα, στην Τουρκία, το προσωπικό ΕΕΚ που ερωτήθηκε τόνισε την ανάγκη καλύτερου συντονισμού μεταξύ των κυβερνητικών φορέων και των τοπικών θεσμών για την αντιμετώπιση των ελλείψεων πόρων και την αποφυγή αλληλεπικαλύψεων ή κενών στις υπηρεσίες. Ένα αποτέλεσμα αυτής της υπεράσπισης ήταν οι εταιρικές σχέσεις όπου οι ΜΚΟ παρέχουν πρόσθετα μαθήματα γλώσσας ή βοήθεια τοποθέτησης σε θέσεις εργασίας σε αποφοίτους ΕΕΚ, συμπληρώνοντας τις προσπάθειες του σχολείου. Ομοίως, η κυβερνητική στήριξη είναι απαραίτητη για την κλιμάκωση επιτυχημένων πιλοτικών προγραμμάτων. Για παράδειγμα, εάν ένα εργαστήριο πολιτιστικού προσανατολισμού που διοργανώνεται από ΜΚΟ αποδειχθεί χρήσιμο σε ένα κέντρο ΕΕΚ, οι εκπαιδευτικές αρχές μπορούν να χρηματοδοτήσουν την επέκτασή του σε άλλα. Στην Πολωνία, ο Ερυθρός Σταυρός και άλλοι οργανισμοί συνεργάζονται με ιδρύματα ΕΕΚ για τη διεξαγωγή ενημερωτικών συναντήσεων για τους πρόσφυγες σχετικά με τις εκπαιδευτικές και εργασιακές τους διαδρομές, συμβάλλοντας στην απομυθοποίηση του συστήματος και στην παροχή κινήτρων συμμετοχής.

Αυτού του είδους οι συμπράξεις γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ πολιτικής και πρακτικής, διασφαλίζοντας ότι η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς υποστηρίζεται από ένα πλαίσιο κανονισμών (όπως ευέλικτες πολιτικές προγραμμάτων σπουδών, χρηματοδότηση για καθηγητές γλωσσικής υποστήριξης, αναγνώριση ξένων προσόντων) και κοινοτικών υπηρεσιών (όπως συμβουλευτική, νομική συνδρομή ή στεγαστική βοήθεια). Μια πολυμερής προσέγγιση σημαίνει επίσης τη συμμετοχή των προσφύγων στο σχεδιασμό προγραμμάτων – αρκετές πρωτοβουλίες απασχολούν τώρα τους πρόσφυγες ως προσωπικό ή συμβούλους, βελτιώνοντας τη συνάφεια και την εμπιστοσύνη.

Εξετάζοντας αυτές τις πρωτοβουλίες, προκύπτει ένα σαφές θέμα:

Η ένταξη είναι μια συλλογική προσπάθεια.

Τα αποτελεσματικά προγράμματα συχνά συνδυάζουν πολλαπλά στοιχεία - εκπαιδευτικές προσαρμογές, κατάρτιση εκπαιδευτικών, υπηρεσίες υποστήριξης μαθητών και εξωτερική συνεργασία - για να δημιουργήσουν ένα οικοσύστημα όπου οι εκπαιδευόμενοι πρόσφυγες μπορούν να ανθίσουν. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων στην ΕΕΚ μπορούν να αξιοποιήσουν αυτά τα παραδείγματα και εργαλεία, προσαρμόζοντάς τα στο πλαίσιο τους. Ακόμη και μικρά βήματα, όπως η χρήση ενός δίγλωσσου γλωσσarium ή η δημιουργία μιας μηνιαίας στρογγυλής τραπέζης εκπαιδευτικών για πρακτικές χωρίς αποκλεισμούς, μπορούν να αποτελέσουν μέρος μιας ευρύτερης αλλαγής που καθιστά την ΕΕΚ πιο προσιτή και δίκαιη.

Συνεργασία και υποστήριξη σε όλα τα επίπεδα

Η δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς για τους πρόσφυγες δεν αποτελεί ευθύνη μόνο των μεμονωμένων εκπαιδευτικών. Απαιτεί συνεργασία μεταξύ των διαφόρων επιπέδων του εκπαιδευτικού συστήματος και πέραν αυτού. Η σημασία της πολυεπίπεδης συνεργασίας τονίζεται σταθερά τόσο στην έρευνα όσο και στην πρακτική. Οι βασικές συνεργατικές δράσεις περιλαμβάνουν:

- **Θεσμική Συνεργασία:** Εντός των ιδρυμάτων ΕΕΚ, οι διευθυντές σχολείων, οι εκπαιδευτικοί, οι σύμβουλοι και το προσωπικό υποστήριξης θα πρέπει να συνεργάζονται για τον σχεδιασμό πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει διαχειριστές που προσαρμόζουν τα χρονοδιαγράμματα για να επιτρέψουν μαθήματα γλωσσικής υποστήριξης κατά τη διάρκεια της

ημέρας ή συμβούλους καθοδήγησης που συνεργάζονται με εκπαιδευτικούς για την αντιμετώπιση των απουσιών ενός μαθητή κατανοώντας την κατάσταση στο σπίτι. Μια πολιτική ένταξης ολόκληρου του σχολείου μπορεί να δώσει τον τόνο, για παράδειγμα, κηρύσσοντας το σχολείο ζώνη χωρίς διακρίσεις και περιγράφοντας βήματα για την επίλυση συγκρούσεων εάν συμβούν περιστατικά. Τα σχολεία μπορούν επίσης να αναπτύξουν συνεργασίες με τοπικούς εργοδότες για την υποστήριξη των μαθητών προσφύγων, όπως προγράμματα καθοδήγησης ή πρακτικής άσκησης, διασφαλίζοντας ότι αυτό που διδάσκεται στην τάξη συνδέεται με ευκαιρίες εκτός. Η ηγεσία των σχολείων θα πρέπει να διαθέσει πόρους (χρόνο, προϋπολογισμό, προσωπικό) για την υποστήριξη της κατάρτισης των εκπαιδευτικών και των φοιτητικών υπηρεσιών για τους πρόσφυγες. Όταν ολόκληρο το θεσμικό όργανο δίνει προτεραιότητα στην ένταξη, οι πρωτοβουλίες είναι πιθανότερο να είναι βιώσιμες και αποτελεσματικές.

- **Κυβερνητική και Πολιτική Υποστήριξη:** Οι κυβερνητικές πολιτικές επιτρέπουν (ή εμποδίζουν) περιβάλλοντα ΕΕΚ χωρίς αποκλεισμούς. Οι υποστηρικτικές πολιτικές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την παροχή πρόσθετης χρηματοδότησης στα σχολεία για την πρόσληψη δίγλωσσων εκπαιδευτικών ή διερμηνέων, τον καθορισμό εθνικών κατευθυντήριων γραμμών για την ένταξη των προσφύγων μαθητών και τη διασφάλιση ότι οι πρόσφυγες έχουν το νόμιμο δικαίωμα πρόσβασης στην επαγγελματική κατάρτιση (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αναμένουν αποφάσεις ασύλου). Στις χώρες που μελετήθηκαν, τα ενδιαφερόμενα μέρη ζήτησαν περισσότερη υποστήριξη από πάνω προς τα κάτω, όπως προσαρμογές προγραμμάτων σπουδών και επίσημα προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση των προσφύγων. Οι κυβερνήσεις μπορούν επίσης να διευκολύνουν την ένταξη προσφέροντας μαθήματα γλώσσας για ενήλικες πρόσφυγες (έτσι ώστε το βάρος να μην πέφτει εξ ολοκλήρου στα προγράμματα ΕΕΚ) και αναγνωρίζοντας ξένα προσόντα ή μερικές σπουδές, ώστε οι πρόσφυγες να μπορούν να εισέλθουν σε προγράμματα στο κατάλληλο επίπεδο.

Η μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση είναι κρίσιμη: διεθνείς εκθέσεις σημειώνουν ότι η εγγραφή όλων των παιδιών και νέων προσφύγων στην εκπαίδευση απαιτεί σημαντική, διαρκή χρηματοδότηση και οι τρέχουσες ελλείψεις υπονομεύουν την επέκταση των προγραμμάτων χωρίς αποκλεισμούς. Η υπεράσπιση από τους εκπαιδευτικούς έως τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής είναι απαραίτητη. Το προσωπικό της ΕΕΚ μπορεί να επισημάνει επιτόπιες ανάγκες (για παράδειγμα, χρηματοδότηση για παροχή συμβουλών σχετικά με τραύματα ή πιο ευέλικτες διαδρομές κατάρτισης), ώστε αυτές να τροφοδοτούν τα εθνικά σχέδια δράσης. Μια θετική εξέλιξη σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες υπήρξε η δημιουργία **εθνικών φορέων συντονισμού ή παρατηρητηρίων** για την εκπαίδευση των προσφύγων, τα οποία συλλέγουν δεδομένα και βέλτιστες πρακτικές και συμβουλεύουν τα υπουργεία. Τέτοιες προσπάθειες διατηρούν την ένταξη των προσφύγων στην ατζέντα και προωθούν τεκμηριωμένες στρατηγικές σε κλίμακα.

- **ΜΚΟ και κοινοτικές οργανώσεις:** Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών και των τοπικών φιλανθρωπικών οργανώσεων, είναι συχνά βασικοί σύμμαχοι για τους εκπαιδευτές ΕΕΚ. Μπορούν να παρέχουν εμπειρογνωμοσύνη, πρόσθετο εργατικό δυναμικό ή στοχευμένα προγράμματα που συμπληρώνουν την επίσημη εκπαίδευση. Για παράδειγμα, οι ΜΚΟ μπορεί να διοργανώνουν μαθήματα γλώσσας μετά το σχολείο, συνεδρίες πολιτιστικού προσανατολισμού το Σαββατοκύριακο ή προγράμματα διδασκαλίας που ενισχύουν αυτά που μαθαίνουν οι πρόσφυγες στα μαθήματα ΕΕΚ. Σε πολλά μέρη, οι ΜΚΟ διευκολύνουν επίσης την παροχή συμβουλών τραύματος ή ομάδων υποστήριξης για νέους πρόσφυγες – υπηρεσίες που τα

σχολεία ενδέχεται να μην έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν μόνα τους. Η συνεργασία με ΜΚΟ μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των εμποδίων εκτός της τάξης: στεγαστική βοήθεια, πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, νομικές συμβουλές κ.λπ. Παραπέμποντας τους μαθητές σε αυτές τις υπηρεσίες, οι εκπαιδευτικοί διασφαλίζουν ότι ικανοποιούνται οι βασικές ανάγκες των μαθητών, βελτιώνοντας την ετοιμότητά τους να μάθουν. Το έργο HELP VET είναι προϊόν αυτής της συνεργασίας, φέρνοντας σε επαφή εταίρους από όλη την Πολωνία, την Ελλάδα και την Τουρκία για να μοιραστούν τη γνώση και να αναπτύξουν εργαλεία για εκπαιδευτικούς ΕΕΚ. Μία από τις συστάσεις αυτού του έργου είναι η **δημιουργία διαύλων για συνεχή συνεργασία και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ ιδρυμάτων ΕΕΚ, ΜΚΟ και κυβερνητικών φορέων**. Αυτό θα μπορούσε να είναι κοινά εργαστήρια, συνέδρια ή ένας διαδικτυακός κόμβος όπου ανταλλάσσονται πόροι και περιπτώσιολογικές μελέτες (για παράδειγμα, ο «Κόμβος για την Εκπαίδευση των Προσφύγων στην Ευρώπη» της ΕΕ δημιουργήθηκε ως κεντρικό αποθετήριο ερευνητικών και πρακτικών πόρων). Όσο περισσότερο οι διάφοροι φορείς συντονίζουν τις προσπάθειές τους, τόσο πιο συνεκτική και ολοκληρωμένη γίνεται η υποστήριξη για κάθε πρόσφυγα εκπαιδευόμενο.

- **Συμμετοχή προσφύγων και μαθητών:** Μια μερικές φορές παραβλέπεται αλλά κρίσιμη πτυχή της συνεργασίας είναι η συμμετοχή των μαθητών στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς. Οι μαθητές πρόσφυγες μπορούν να ενθαρρυνθούν να εκφράσουν τις ανάγκες τους και να παρέχουν ανατροφοδότηση, ίσως μέσω μιας φοιτητικής επιτροπής ή περιοδικών φόρουμ όπου μπορούν να συζητήσουν με ασφάλεια τι τους βοηθά να μάθουν και ποια πρόσθετη υποστήριξη χρειάζονται. Ορισμένα προγράμματα ΕΕΚ έχουν αρχίσει να περιλαμβάνουν πρόσφυγες αποφοίτους ή μεγαλύτερους μαθητές ως συμβούλους ή βοηθούς, δεδομένης της κατανόησης των προκλήσεων από πρώτο χέρι.

Οι γνώσεις τους μπορούν να ενημερώσουν τις προσαρμογές του προγράμματος (για παράδειγμα, ένας απόφοιτος μπορεί να προτείνει ότι η προσφορά παιδικής φροντίδας κατά τη διάρκεια των μαθημάτων θα βοηθούσε περισσότερες μητέρες πρόσφυγες να παρακολουθήσουν - πληροφορίες στις οποίες μπορούν να ενεργήσουν εξωτερικοί ενδιαφερόμενοι). Η ένταξη λειτουργεί καλύτερα όταν γίνεται με τους πρόσφυγες, όχι μόνο για αυτούς. Αυτή η ενδυνάμωση ευθυγραμμίζεται με μια ευρύτερη αλλαγή στο έργο ένταξης: βλέποντας τους πρόσφυγες ως εταίρους στην εκπαίδευσή τους, φέρνοντας ανθεκτικότητα και ικανότητες για τον εμπλουτισμό της μαθησιακής κοινότητας. Μελέτες έχουν τεκμηριώσει ότι οι πρόσφυγες συχνά επιδεικνύουν αξιοσημείωτη προσαρμοστικότητα και αποφασιστικότητα στην εκπαίδευση, ειδικά όταν αισθάνονται ιδιοκτησία της μαθησιακής τους διαδικασίας. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αξιοποιήσουν αυτό το δυναμικό εμπλέκοντας τους μαθητές στην αλληλοδιδασκτική μάθηση, ζητώντας βοήθεια για την ανάπτυξη πολυπολιτισμικού περιεχομένου ή ενθαρρύνοντάς τους να δημιουργήσουν συλλόγους (όπως σύλλογο πολιτιστικής ανταλλαγής ή ομάδα αλφαριθμητισμού στη μητρική γλώσσα) εντός του ιδρύματος.

Η συνεργασία σε όλα αυτά τα επίπεδα, τάξη, ίδρυμα, κοινότητα και πολιτική, δημιουργεί ένα ισχυρό σύστημα υποστήριξης για εκπαίδευση ΕΕΚ χωρίς αποκλεισμούς. Η ελληνική έρευνα σημειώνει ότι η αντιμετώπιση των πολύπλευρων ζητημάτων των προσφύγων «απαιτεί συνεργατικές προσπάθειες με τη συμμετοχή πολλών ενδιαφερομένων για την ενίσχυση των δομών υποστήριξης». Όταν οι εκπαιδευτικοί, οι διευθυντές σχολείων, οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι και οι κοινοτικοί εταίροι συντονίζονται, το αποτέλεσμα είναι μια πιο απρόσκοπτη διαδικασία ένταξης για τους μαθητές. Για παράδειγμα, ένας πρόσφυγας μαθητής σε ένα καλά συντονισμένο περιβάλλον μπορεί να λάβει μαθήματα γλώσσας από ένα εθελοντικό πρόγραμμα, συναισθηματική υποστήριξη από έναν σύμβουλο που χρηματοδοτείται από το υπουργείο

Παιδείας, ευκαιρίες κατάρτισης στην εργασία μέσω μιας τοπικής επιχειρηματικής συνεργασίας και μια πολιτισμικά ευαίσθητη εμπειρία στην τάξη από έναν εκπαιδευτικό που έχει υποβληθεί σε εξειδικευμένη κατάρτιση. Κάθε κομμάτι ενισχύει τα άλλα.

Συμπέρασμα

Η δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς στην ΕΕΚ για τους εκπαιδευόμενους πρόσφυγες και μετανάστες είναι αναμφισβήτητα δύσκολη, αλλά βαθιά ανταμείβοντας και όλο και πιο απαραίτητη. Οι εμπειρίες από την Πολωνία, την Τουρκία και την Ελλάδα και οι γνώσεις από εκπαιδευτικούς και ερευνητές παγκοσμίως δείχνουν ότι τα ιδρύματα ΕΕΚ μπορούν να γίνουν ισχυροί κινητήρες ένταξης με τις σωστές στρατηγικές και υποστήριξη. Κατανοώντας κοινά εμπόδια, όπως η γλώσσα και το τραύμα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να κατανοήσουν τι περνούν οι πρόσφυγες μαθητές και στη συνέχεια να εφαρμόσουν πρακτικά μέτρα για την αντιμετώπιση αυτών των αναγκών. Υιοθετώντας πρακτικές χωρίς αποκλεισμούς, όπως η διαφοροποιημένη διδασκαλία, η διαπολιτισμική παιδαγωγική και η διδασκαλία με βάση το τραύμα, μπορούν να μετατρέψουν την τάξη σε ένα χώρο όπου όλοι οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να πετύχουν. Και προσεγγίζοντας προς τα έξω για να συνεργαστούν με συναδέλφους, κοινότητες και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, διασφαλίζουν ότι η ένταξη δεν είναι μια εφάπαξ προσπάθεια αλλά μια βιώσιμη, συστημική δέσμευση.

Για τον εκπαιδευτή ενηλίκων, ο τόνος της καθημερινής διδασκαλίας μπορεί να αλλάξει. Περισσότερη ευελιξία, ακρόαση, παρατήρηση και συν-μάθηση ώστε το αποτέλεσμα να είναι μια πιο δυναμική και ανταποκρινόμενη εκπαιδευτική εμπειρία. Οι πρόσφυγες και μετανάστες μαθητές φέρνουν έναν πλούτο ποικιλομορφίας, γνώσης και ανθεκτικότητας που, όταν αναγνωρίζεται, μπορεί να εμπλουτίσει τη μάθηση για ολόκληρη την τάξη. Ως ένας οδηγός για πολιτισμικά ανταποκρινόμενες διδακτικές σημειώσεις, οι μαθητές γίνονται πιο αφοσιωμένοι και παρακινημένοι όταν βλέπουν την ταυτότητα και τις γλώσσες τους να εκτιμώνται στο σχολείο. Με τη σειρά της, αυτή η δέσμευση οδηγεί σε καλύτερα ακαδημαϊκά και επαγγελματικά αποτελέσματα, τα οποία τελικά ωφελούν την κοινωνία αξιοποιώντας το δυναμικό των προσφύγων.

Η δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς είναι ένα ταξίδι συνεχούς βελτίωσης και συνεργασίας. Περιλαμβάνει την προσαρμογή μεθόδων, τη δοκιμή νέων εργαλείων και συχνά τη μάθηση μαζί με τους μαθητές. Η έρευνα και τα παραδείγματα που επισημαίνονται εδώ παρέχουν έναν χάρτη πορείας: εντοπισμός και άρση των εμποδίων, εφαρμογή παιδαγωγικών μεθόδων χωρίς αποκλεισμούς, υποστήριξη εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων με πόρους και συνεργασία σε όλους τους τομείς. Για τους εκπαιδευτικούς ΕΕΚ που δεσμεύονται για ισότητα και ένταξη, αυτές οι προσπάθειες αποδίδουν όταν βλέπουν πρώην μαθητές που αγωνίζονται να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, δεξιότητες και αίσθηση του ανήκειν. Εξοπλίζοντας τους πρόσφυγες και μετανάστες μαθητές για επιτυχία σε επαγγελματικές διαδρομές, μεταμορφώνουμε τις ζωές των ατόμων και ενισχύουμε το εργατικό δυναμικό και τον κοινωνικό ιστό των κοινοτήτων μας. Μια τάξη ΕΕΚ χωρίς αποκλεισμούς ενσωματώνει την αρχή ότι η εκπαίδευση είναι για όλους και ότι όλοι μπορούν να συνεισφέρουν και να υπερέχουν με την κατάλληλη υποστήριξη.

4.2 Συνεργασία με οικογένειες και κοινότητες

Το παρόν κεφάλαιο διερευνά τον ρόλο της συμμετοχής της οικογένειας και της κοινότητας στην ενίσχυση της ψυχοκοινωνικής ανθεκτικότητας και της εκπαιδευτικής ένταξης των νέων προσφύγων και μεταναστών σε περιβάλλοντα ΕΕΚ. Η CEKDEV, αξιοποιώντας την εκτεταμένη εμπειρία της από την εργασία με εκτοπισμένους πληθυσμούς στην Τουρκία, έχει αναπτύξει ένα μοντέλο συμμετοχής που ανταποκρίνεται

στις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και λαμβάνει υπόψη τα τραύματα, το οποίο αναγνωρίζει τις οικογένειες όχι ως παθητικούς αποδέκτες υποστήριξης, αλλά ως ουσιαστικούς εταίρους στην κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών.

Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές σχέσεις μεταξύ σχολείου και οικογένειας, που είναι συχνά μονοκατευθυντικές και βασίζονται στην εξουσία, η προσέγγιση του CEKDEV είναι διαλογική, συμμετοχική και βαθιά ριζωμένη στον αμοιβαίο σεβασμό. Αναγνωρίζοντας ότι οι οικογένειες προσφύγων αντιμετωπίζουν συχνά αλληλοεπικαλυπτόμενους παράγοντες στρες, όπως η ασταθής στέγαση, η ανεργία, τα γλωσσικά εμπόδια και τα τραύματα, το κεφάλαιο παρουσιάζει στρατηγικές προσαρμοσμένες στις ανάγκες των οικογενειών. Αυτές περιλαμβάνουν πολυγλωσσικά εργαστήρια για γονείς σχετικά με την ψυχική υγεία των εφήβων, επισκέψεις στο σπίτι με τη συνοδεία πολιτισμικών μεσολαβητών και σχολικές εκδηλώσεις χωρίς αποκλεισμούς.

Το κεφάλαιο ασχολείται επίσης με τα πολιτισμικά ταμπού και τα κοινωνικά στίγματα που περιβάλλουν την ψυχική υγεία σε πολλές κοινότητες. Η CEKDEV εισάγει ένα πλαίσιο **επικοινωνίας βασισμένο στην ενσυναίσθηση**, το οποίο επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς και το προσωπικό των σχολείων να προσεγγίζουν ευαίσθητα θέματα, όπως η ψυχολογική δυσφορία, τα προβλήματα συμπεριφοράς ή η αποσύνδεση από το σχολείο, χωρίς να προκαλούν αμυντική στάση ή ντροπή. Αυτή η προσέγγιση είναι καθοριστική για την οικοδόμηση της εμπιστοσύνης, την εξάλειψη του στίγματος και τη διασφάλιση ότι οι οικογένειες αισθάνονται ότι τις λαμβάνουν υπόψη, τις σέβονται και τις ενδυναμώνουν ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαίδευση των παιδιών τους.

4.3 Βασικές στρατηγικές

Οικοδόμηση εμπιστοσύνης μέσω της προσέγγισης με βάση τις σχέσεις

Η εμπιστοσύνη είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της συμμετοχής της οικογένειας, ειδικά όταν πρόκειται για πληθυσμούς που έχουν βιώσει κρατική βία, θεσμική παραμέληση ή διακρίσεις σε προηγούμενα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Το CEKDEV ξεκινά τη συμμετοχή με ανεπίσημες μεθόδους προσέγγισης, όπως τηλεφωνήματα στη μητρική γλώσσα της οικογένειας, προσκλήσεις σε μη ακαδημαϊκές εκδηλώσεις ή εξατομικευμένα μηνύματα καλωσορίσματος από το προσωπικό του σχολείου. Αυτές οι μικρές αλλά συνεπείς προσπάθειες δείχνουν ότι ο φορέας είναι ασφαλής, σεβαστός και ευαίσθητοποιημένος στην κουλτούρα και την ιστορία της οικογένειας.

Επιπλέον, το CEKDEV απασχολεί υπεύθυνους επικοινωνίας με την κοινότητα, συχνά δίγλωσσους εκπαιδευτικούς ή γονείς εθελοντές από το ίδιο πολιτισμικό υπόβαθρο, οι οποίοι λειτουργούν ως γέφυρες μεταξύ των σχολείων και των οικογενειών προσφύγων. Αυτά τα άτομα διευκολύνουν την ομαλότερη επικοινωνία, μειώνουν τις πολιτισμικές παρεξηγήσεις και αυξάνουν τη συχνότητα και την ποιότητα της συμμετοχής των οικογενειών

Σχεδιασμός πολυγλωσσικών, προσβάσιμων εργαστηρίων εκπαίδευσης γονέων

Το CEKDEV οργανώνει μια σειρά διαδραστικών εργαστηρίων για γονείς που καλύπτουν θέματα όπως

- Ανάπτυξη του εφηβικού εγκεφάλου και τραύματα
- Πώς να πλοηγηθείτε στο τουρκικό εκπαιδευτικό σύστημα
- Μη βίαιη επικοινωνία μέσα στην οικογένεια
- Αντιμετώπιση του πένθους, της εκτόπισης και της αβεβαιότητας

Τα εργαστήρια πραγματοποιούνται σε σχολικά περιβάλλοντα ή κοινοτικά κέντρα, και το υλικό μεταφράζεται στα αραβικά, κουρδικά ή άλλες σχετικές γλώσσες. Οι συνεδρίες συχνά ξεκινούν με ένα κοινό γεύμα ή έναν κύκλο αφήγησης ιστοριών, με σκοπό να μειωθεί το άγχος και να προωθηθεί η σύνδεση μεταξύ

των οικογενειών. Παρέχεται επίσης φροντίδα παιδιών στον χώρο, ώστε να εξασφαλιστεί η πρόσβαση των μητέρων.

Διοργάνωση εκδηλώσεων χωρίς αποκλεισμούς

Οι δραστηριότητες για την οικοδόμηση της κοινότητας είναι ένας άλλος βασικός πυλώνας του μοντέλου εμπλοκής του CEKDEV. Εκδηλώσεις όπως οι «Ημέρες Πολιτιστικού Πρωινού», εκθέσεις με πρωτοβουλία των οικογενειών, διαγενεακά καλλιτεχνικά έργα και εκθέσεις νέων παρέχουν πλατφόρμες στις οικογένειες προσφύγων για να εκφράσουν την υπερηφάνεια τους για την κληρονομιά τους, ενώ παράλληλα συνδέονται με τους συνομήλικούς τους της περιοχής. Αυτές οι εκδηλώσεις συμβάλλουν στην ομαλοποίηση της πολυμορφίας στους σχολικούς χώρους, προωθούν την αίσθηση της κοινής ιδιοκτησίας του ιδρύματος και επιτρέπουν στους γονείς προσφύγων να συμβάλλουν ουσιαστικά στη σχολική κοινότητα, όχι μόνο ως αποδέκτες υποστήριξης, αλλά και ως ενεργοί πολιτιστικοί παράγοντες.

Είναι σημαντικό ότι αυτές οι συγκεντρώσεις δεν έχουν χαρακτήρα συμβολικών εορτασμών, αλλά αποτελούν **χώρους με ψυχοκοινωνικό σκοπό**, όπου δημιουργούνται κοινωνικοί δεσμοί, μειώνεται το άγχος για τη γλώσσα και καλλιεργείται η εμπιστοσύνη μεταξύ οικογένειας και σχολείου.

4.4 Υποστήριξη της ψυχολογικής ευημερίας και της κοινωνικής ένταξης

Η ψυχολογική ευημερία και η κοινωνική ένταξη δεν είναι βοηθητικά στοιχεία της εκπαίδευσης, αλλά απαραίτητες προϋποθέσεις για τη μάθηση. Για τους νέους πρόσφυγες και μετανάστες που παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK), η τάξη μπορεί να είναι είτε ένας χώρος θεραπείας είτε ένας τόπος επανατραυματισμού. Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζεται το ολοκληρωμένο, δοκιμασμένο στην πράξη, **τριπλό μοντέλο ψυχοκοινωνικής υποστήριξης** του CEKDEV, το οποίο έχει σχεδιαστεί για να ανταποκρίνεται στις πολυεπίπεδες και μεταβαλλόμενες ανάγκες των μαθητών προσφύγων.

Το μοντέλο βασίζεται στην αναγνώριση ότι οι μαθητές βιώνουν ψυχολογικό στρες σε διαφορετικές εντάσεις και με διαφορετικές μορφές, από ήπιες δυσκολίες προσαρμογής έως σύνθετα συμπτώματα τραύματος. Ως εκ τούτου, τα συστήματα υποστήριξης πρέπει να είναι ευέλικτα, ευπροσάρμοστα και επεκτάσιμα. Η πολυεπίπεδη προσέγγιση του CEKDEV περιλαμβάνει:

- **Επίπεδο 1:** Καθολικές στρατηγικές πρόληψης για τη δημιουργία σχολικών περιβαλλόντων που λαμβάνουν υπόψη τα τραύματα.
- **Επίπεδο 2:** Στοχευμένες ομαδικές παρεμβάσεις για μαθητές με μέτριο ψυχοκοινωνικό κίνδυνο.
- **Επίπεδο 3:** Εντατική εξατομικευμένη υποστήριξη για μαθητές που βιώνουν σοβαρή συναισθηματική δυσφορία.

Αυτό το μοντέλο δεν είναι θεωρητικό. Είναι το αποτέλεσμα πάνω από 10 ετών εφαρμοσμένης πρακτικής σε φορείς EEK στην Τουρκία. Η προσέγγιση συνδυάζει γνωσιακές-συμπεριφορικές και τραυματικές τεχνικές με δημιουργικές, πολιτισμικά ευαίσθητες μεθόδους, όπως **η θεραπεία μέσω της τέχνης, η θεραπεία μέσω της αφήγησης, η καθοδήγηση από ομοτίμους και η συμμετοχή της οικογένειας**. Κάθε επίπεδο εξετάζεται παρακάτω με περισσότερες λεπτομέρειες, με πραγματικές ιστορίες εφαρμογής, όπως το «Emotion Canvas» και το «Empathy Partnerships», που απεικονίζουν τον τρόπο με τον οποίο η πολιτική μετατρέπεται σε πρακτική και η πρακτική σε μετασχηματισμό.

4.5 Βασικές στρατηγικές

1^ο επίπεδο: Καθολικές στρατηγικές για την συναισθηματική ασφάλεια και το σχολικό κλίμα

- Το πρώτο επίπεδο επικεντρώνεται στην οικοδόμηση ενός συναισθηματικά ασφαλούς σχολικού περιβάλλοντος που υποστηρίζει όλους τους μαθητές, όχι μόνο εκείνους που έχουν χαρακτηριστεί «σε κίνδυνο». Οι εκπαιδευτικοί και το προσωπικό εκπαιδεύονται σε πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα, όπως η αναγνώριση των σημείων συναισθηματικής δυσλειτουργίας, η αποφυγή γλώσσας που προκαλεί εκ νέου τραύμα και η καθιέρωση προβλέψιμων ρουτινών στην τάξη. Το CEKDEV παρέχει στους εκπαιδευτικούς πακέτα πόρων που περιλαμβάνουν παιχνίδια ρύθμισης των συναισθημάτων, σενάρια ενσυνειδητότητας και εργαλεία ελέγχου.
- Η κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση ενσωματώνεται σε όλο το πρόγραμμα σπουδών μέσω σύντομων καθημερινών τελετουργιών, δραστηριοτήτων αναστοχασμού και προτροπών για διαπολιτισμικές συζητήσεις. Ο στόχος είναι να κανονικοποιηθεί η συναισθηματική έκφραση, να προωθηθεί η ενσυναίσθηση και να μειωθεί ο στιγματισμός γύρω από την ψυχική υγεία. Διαπολιτισμικές εκδηλώσεις και περιεκτική οπτική σήμανση σε όλο το σχολείο ενισχύουν το αίσθημα του ανήκειν και της ψυχολογικής ασφάλειας.

2ο επίπεδο: Ομαδικές παρεμβάσεις με χρήση εκφραστικών και σχεσιακών μεθόδων

- Οι παρεμβάσεις του επιπέδου 2 έχουν σχεδιαστεί για μαθητές που εμφανίζουν πρώιμα σημάδια ψυχολογικής πίεσης, όπως επίμονη θλίψη, κοινωνική απομόνωση ή διαταραχές συμπεριφοράς. Αυτοί οι μαθητές καλούνται να συμμετάσχουν σε **ομάδες ανθεκτικότητας και ενδυνάμωσης** που χρησιμοποιούν δημιουργικές μεθόδους, όπως ζωγραφική, ποίηση, θέατρο και συλλογική αφήγηση, για να διευκολύνουν την επεξεργασία των συναισθημάτων σε ένα περιβάλλον χωρίς πίεση.
- Η καθοδήγηση από ομοτίμους είναι ένας άλλος πυλώνας του επιπέδου 2. Μέσω του προγράμματος «Empathy Partnerships» του CEKDEV, οι μαθητές πρόσφυγες συνδέονται με εκπαιδευμένους ομοτίμους της περιοχής για κοινά μαθησιακά προγράμματα, κύκλους αναστοχασμού και εθελοντική εργασία στην κοινότητα. Αυτές οι σχέσεις βοηθούν τους νέους πρόσφυγες να χτίσουν εμπιστοσύνη, να βελτιώσουν την αυτοπεποίθησή τους στη γλώσσα και να μειώσουν την απομόνωση. Οι μέντορες λαμβάνουν εκπαίδευση σε θέματα πολιτισμικής ευαισθησίας, αναγνώρισης τραυματικών εμπειριών και επίλυσης συγκρούσεων, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι συνεργασίες είναι συν

3ο επίπεδο: Εντατική εξατομικευμένη υποστήριξη και αντιμετώπιση τραυμάτων

- Για μαθητές που βιώνουν σοβαρή συναισθηματική δυσφορία, όπως μετατραυματικό στρες, κρίσεις πανικού, αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές ή διαταραχές, το CEKDEV ενεργοποιεί ένα δίκτυο εξατομικευμένων παρεμβάσεων. Σε κάθε μαθητή ανατίθεται ένας **ψυχοκοινωνικός υπεύθυνος** που συντονίζει τις υπηρεσίες μεταξύ του σχολείου, της οικογένειας και των επαγγελματιών ψυχικής υγείας. Παρέχονται τακτικές ατομικές συνεδρίες συμβουλευτικής από ψυχολόγους εκπαιδευμένους σε πολιτισμικά προσαρμοσμένες παρεμβάσεις για τραύματα.
- **Οι ομάδες Ψυχολογικής Πρώτης Βοήθειας (PFA)** του CEKDEV είναι επίσης εκπαιδευμένες να ανταποκρίνονται σε οξείες κρίσεις στο σχολικό περιβάλλον, προσφέροντας βραχυπρόθεσμη σταθεροποίηση και διαύλους παραπομπής. Η καθοδήγηση εντείνεται σε αυτό το επίπεδο, συχνά με τη συμμετοχή προτύπων της κοινότητας, επαγγελματιών μεντόρων ή ενηλίκων συμμάχων που υποστηρίζουν την πορεία ανάκαμψης του μαθητή.

Καινοτόμα χαρακτηριστικά του μοντέλου CEKDEV

Δημιουργική ενσωμάτωση:

Σε όλα τα επίπεδα, το CEKDEV χρησιμοποιεί παρεμβάσεις βασισμένες στις τέχνες και την αφήγηση για να διευκολύνει την συναισθηματική απελευθέρωση, την ενσωμάτωση των αναμνήσεων και την αναζήτηση νοήματος. Προγράμματα όπως το «Digital Stories of Belonging» (Ψηφιακές ιστορίες του ανήκειν) επιτρέπουν στους μαθητές να καταγράψουν την πορεία τους και να ξαναγράψουν την ταυτότητά τους μέσω της αφήγησης και της δημιουργίας μέσω των επικοινωνιών

Διατομεακή συνεργασία:

Το μοντέλο υποστηρίζεται από συνεργασίες με τοπικές κλινικές υγείας, δήμους και κοινοτικά κέντρα, εξασφαλίζοντας ολοκληρωμένη φροντίδα. Οι οικογένειες συμμετέχουν σε όλη τη διαδικασία, όχι μόνο ως πληροφοριοδότες, αλλά και ως συνδημιουργοί στρατηγικών υποστήριξης.

Παρακολούθηση και ανατροφοδότηση:

Το CEKDEV παρακολουθεί συνεχώς την ψυχοκοινωνική πρόοδο μέσω αυτοαξιολογήσεων των μαθητών, παρατηρήσεων των εκπαιδευτικών και κύκλων ανατροφοδότησης. Αυτό επιτρέπει στην ομάδα να προσαρμόζει τις παρεμβάσεις σε πραγματικό χρόνο και να αποτρέπει την εξουθένωση τόσο των μαθητών όσο και του προσωπικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Για τους επαγγελματίες της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK) που εργάζονται με παιδιά πρόσφυγες, η παροχή αποτελεσματικών εργαλείων και υποστήριξης για την ένταξή τους σε μια νέα χώρα είναι απαραίτητη. Οι μετανάστες μαθητές συχνά αντιμετωπίζουν μοναδικές προκλήσεις, όπως γλωσσικά εμπόδια, πολιτισμικές διαφορές και ψυχολογικές επιπτώσεις από τραυματικές εμπειρίες. Αυτοί οι παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την ικανότητά τους να προσαρμοστούν σε ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα και να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για τη μελλοντική τους σταδιοδρομία.

Σε αυτό το κεφάλαιο εξετάζονται παραδείγματα ψηφιακών εργαλείων, διαδραστικών μεθόδων διδασκαλίας και πρακτικών που λαμβάνουν υπόψη τα τραύματα, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν στη διαδικασία μάθησης και προσαρμογής των μαθητών προσφύγων.

Αξιοποιώντας την τεχνολογία και καινοτόμες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν πιο συμπεριληπτικά, ελκυστικά και υποστηρικτικά μαθησιακά περιβάλλοντα που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες αυτών των μαθητών.

Τα ψηφιακά εργαλεία, όπως οι εφαρμογές εκμάθησης γλωσσών, οι εικονικές αίθουσες διδασκαλίας και οι πολυμεσικοί πόροι, παρέχουν ευέλικτους και προσβάσιμους τρόπους για τους μαθητές να αναπτύξουν γλωσσικές δεξιότητες και επαγγελματικές ικανότητες (ΟΟΣΑ, 2018). (UNESCO, 2020)

Η παιχνιδοποίηση είναι η εφαρμογή στοιχείων σχεδιασμού παιχνιδιών, όπως πόντοι, ανταμοιβές, προκλήσεις και πίνακες κατάταξης, με σκοπό την ενίσχυση της κινητοποίησης και της συμμετοχής. Όταν ενσωματώνεται σε διαδραστικές μεθόδους διδασκαλίας, η παιχνιδοποίηση μετατρέπει την παραδοσιακή μάθηση σε μια συναρπαστική και δυναμική διαδικασία. Οι διαδραστικές μέθοδοι διδασκαλίας, συμπεριλαμβανομένης της παιχνιδοποίησης και της μάθησης βάσει έργων, συμβάλλουν στην ενίσχυση της κινητοποίησης, της συνεργασίας και της κριτικής σκέψης, καθιστώντας την μαθησιακή εμπειρία πιο δυναμική και ουσιαστική (Karp, 2012) , (Deterding, Dixon, Nacke, & Khaled, 2011)

Επιπλέον, οι πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη τα τραύματα διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο να εξασφαλίζουν ότι τα παιδιά πρόσφυγες αισθάνονται ασφαλή, αξιόλογα και υποστηριζόμενα στο νέο εκπαιδευτικό τους περιβάλλον. Πολλοί μαθητές που έχουν εκτοπιστεί έχουν βιώσει αντιξοότητες, και η συνειδητοποίηση του αντίκτυπου του τραύματος στη μάθηση μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να δημιουργήσουν μια ατμόσφαιρα που προάγει την συναισθηματική ευημερία και την ακαδημαϊκή επιτυχία. Αυτές οι πρακτικές περιλαμβάνουν την καλλιέργεια θετικών σχέσεων, τη μείωση των παραγόντων που προκαλούν άγχος στην τάξη και την ενσωμάτωση στρατηγικών κοινωνικο-συναισθηματικής μάθησης για την ανάπτυξη της ανθεκτικότητας και της αυτοπεποίθησης (Brunzell, Walters, & Stokes, 2016) (Alisic, 2012)

Σε αυτό το κεφάλαιο, θα διερευνήσουμε τις πρακτικές εφαρμογές αυτών των τριών στοιχείων, παρέχοντας ερευνητικά στοιχεία και παραδείγματα από τον πραγματικό κόσμο για να απεικονίσουμε πώς τα ψηφιακά εργαλεία, η παιχνιδοποίηση και οι πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα συνεργάζονται για να βελτιώσουν τα μαθησιακά αποτελέσματα των προσφύγων παιδιών σε περιβάλλοντα EEK. Με την υιοθέτηση αυτών των στρατηγικών, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενδυναμώσουν τους πρόσφυγες μαθητές με τις δεξιότητες, τις γνώσεις και την συναισθηματική υποστήριξη που είναι απαραίτητες για να ευδοκιμήσουν στο νέο τους περιβάλλον και να ενταχθούν με επιτυχία στην κοινωνία.

Αξιοποιώντας την τεχνολογία και τις τεκμηριωμένες μεθόδους διδασκαλίας, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να γεφυρώσουν τα γλωσσικά εμπόδια, να ενισχύσουν την εμπλοκή των μαθητών και να προσφέρουν ένα αίσθημα σταθερότητας στους μαθητές που έχουν βιώσει εκτοπισμό. Το παρόν κεφάλαιο έχει ως στόχο να εξοπλίσει τους εκπαιδευτικούς EEK με πρακτικές στρατηγικές και μια βαθύτερη κατανόηση

του τρόπου δημιουργίας ενός συμπεριληπτικού, υποστηρικτικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος που δίνει προτεραιότητα τόσο στην ακαδημαϊκή επίδοση όσο και στην συναισθηματική ευημερία.

5.1 Ψηφιακά εργαλεία για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων

Στο σημερινό εκπαιδευτικό τοπίο, τα ψηφιακά εργαλεία έχουν καταστεί θεμέλιος λίθος για τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, ιδίως για τα παιδιά προσφύγων σε περιβάλλοντα ΕΕΚ. Αυτά τα εργαλεία μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στο να βοηθήσουν τους μαθητές να ξεπεράσουν τα γλωσσικά εμπόδια, να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες και να ασχοληθούν με το περιεχόμενο με τρόπο που είναι προσβάσιμος και προσαρμοσμένος στις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Για τους μαθητές πρόσφυγες, η εκμάθηση της γλώσσας είναι συχνά ένα από τα πρώτα και σημαντικότερα εμπόδια που πρέπει να ξεπεράσουν στην εκπαιδευτική τους πορεία. Τα ψηφιακά εργαλεία, όπως οι εφαρμογές και οι πλατφόρμες εκμάθησης γλωσσών, προσφέρουν εξατομικευμένες μαθησιακές εμπειρίες που ανταποκρίνονται σε διαφορετικά επίπεδα γλωσσικής επάρκειας. Πλατφόρμες όπως **το Duolingo, το Babbel και το Memrise** παρέχουν ελκυστικά, παιχνιδιοποιημένα μαθήματα γλωσσών που βοηθούν τους μαθητές να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, να βελτιώσουν την προφορά τους και να κατανοούν τις γραμματικές δομές.

Το Duolingo είναι μια δημοφιλής πλατφόρμα εκμάθησης γλωσσών που προσφέρει διαδραστικά μαθήματα σε μορφή παιχνιδιού για να βοηθήσει τους χρήστες να μάθουν και να εξασκήσουν διάφορες γλώσσες. Είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για τα παιδιά πρόσφυγες, καθώς υποστηρίζει την εκμάθηση γλωσσών με διαδραστικά μαθήματα προσαρμοσμένα σε διαφορετικά επίπεδα γλωσσών.

Το Memrise είναι μια εφαρμογή εκμάθησης γλωσσών που έχει σχεδιαστεί για να βοηθά τους χρήστες να μάθουν νέες γλώσσες και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους μέσω διαδραστικών τεχνικών και ελκυστικού περιεχομένου. Εστιάζει στην πρακτική εκμάθηση της γλώσσας, χρησιμοποιώντας την επανάληψη και τη διαστήματα μάθησης για να βοηθήσει τους μαθητές να απομνημονεύσουν το λεξιλόγιο και τη γραμματική. Αυτό το καθιστά ιδιαίτερα χρήσιμο για παιδιά που είναι αρχάριοι.

Το Busuu είναι μια εφαρμογή εκμάθησης γλωσσών που προσφέρει μαθήματα μαζί με ασκήσεις για τη βελτίωση των δεξιοτήτων ομιλίας, ακρόασης και γραφής. Είναι γνωστή για τα καλά δομημένα μαθήματά της, τις λειτουργίες κοινωνικής μάθησης και την εξατομικευμένη ανατροφοδότηση από φυσικούς ομιλητές, καθιστώντας την μια εξαιρετική επιλογή για όσους επιθυμούν να μάθουν μια νέα γλώσσα.

Αυτές οι πλατφόρμες επιτρέπουν επίσης στους μαθητές να εξασκήσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες σε ένα διαδραστικό και χαλαρό περιβάλλον, το οποίο μπορεί να είναι ιδιαίτερα ευεργετικό για όσους διστάζουν ή ανησυχούν να μιλήσουν σε μια νέα γλώσσα.

Επιπλέον, το Google Translate και το Microsoft Translator μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές στην επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο, διευκολύνοντάς τους να κατανοήσουν γραπτές και προφορικές οδηγίες, κάτι που είναι ζωτικής σημασίας σε περιβάλλοντα ΕΕΚ όπου χρησιμοποιείται συχνά τεχνική ορολογία.

Πέρα από την εκμάθηση γλωσσών, τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη ενός ευρέος φάσματος επαγγελματικών δεξιοτήτων. Διαδραστικά εργαλεία, όπως το Kahoot!, το Quizlet και το Nearpod, προσφέρουν έναν ελκυστικό τρόπο για τους μαθητές να ενισχύσουν τις γνώσεις τους. Αυτές οι πλατφόρμες προσφέρουν κουίζ, κάρτες flash και διαδραστικά μαθήματα που μπορούν να προσαρμοστούν στις συγκεκριμένες ανάγκες της τάξης. Για τους μαθητές πρόσφυγες, αυτά τα εργαλεία μπορούν να προσαρμοστούν ώστε να εστιάζουν τόσο σε βασικές δεξιότητες, όπως η γραφή και η αριθμητική, όσο και σε πιο συγκεκριμένες τεχνικές δεξιότητες που απαιτούνται για την επαγγελματική σταδιοδρομία που έχουν επιλέξει.

Για παράδειγμα, ένας μαθητής πρόσφυγας που παρακολουθεί πρόγραμμα ξυλουργικής θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ψηφιακές προσομοιώσεις ή βίντεο στο YouTube ή to Coursera για να αποκτήσει πρακτική εμπειρία με εργαλεία και τεχνικές πριν εργαστεί σε ένα φυσικό εργαστήριο.

Εργαλεία όπως to Zoom, to Microsoft Teams και to Slack διευκολύνουν την επικοινωνία και τη συνεργασία σε πραγματικό χρόνο, επιτρέποντας στους μαθητές να αλληλεπιδρούν με τους συμμαθητές και τους εκπαιδευτικούς τους ακόμη και εκτός των ωρών του μαθήματος. Αυτές οι πλατφόρμες συμβάλλουν στη γεφύρωση του χάσματος για τους μαθητές που μπορεί να αισθάνονται απομονωμένοι λόγω γλωσσικών φραγμών ή άγνοιας του εκπαιδευτικού συστήματος.

Επιπλέον, αυτά τα εργαλεία προσφέρουν την ευελιξία να υποστηρίζουν την ασύγχρονη μάθηση, επιτρέποντας στους μαθητές να επανεξετάσουν τα μαθήματα, να αναθεωρήσουν το υλικό και να ζητήσουν διευκρινίσεις όταν χρειάζεται. Αυτή η προσέγγιση είναι ιδιαίτερα σημαντική για μαθητές που μπορεί να χρειάζονται επιπλέον χρόνο για να κατανοήσουν νέες έννοιες ή να προσαρμοστούν σε διαφορετικά ωράρια λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων ή μερικής απασχόλησης.

Τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για να παρέχουν στους μαθητές πρόσβαση σε βασικούς πόρους και συναισθηματική υποστήριξη. Οι διαδικτυακές κοινότητες και πλατφόρμες προσφέρουν στους μαθητές πρόσφυγες έναν ασφαλή χώρο για να συνδεθούν με άλλους που έχουν παρόμοιες εμπειρίες. Στην Ευρώπη, πλατφόρμες όπως η International Rescue Committee παρέχουν τέτοιους χώρους, προωθώντας την υποστήριξη και προσφέροντας πρόσβαση σε συμβουλευτική και πόρους ψυχικής υγείας. Αυτές οι πρωτοβουλίες είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων συναισθηματικών αναγκών των μαθητών προσφύγων, οι οποίες αποτελούν βασικό στοιχείο της εκπαίδευσης που λαμβάνει υπόψη τα τραύματα.

Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) υλοποιεί ψηφιακές πρωτοβουλίες σε όλη την Ευρώπη με στόχο την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης και των ευκαιριών απασχόλησης για τους πρόσφυγες. Βασικό στοιχείο αποτελεί η Πλατφόρμα Απασχόλησης Προσφύγων (REP), ένα ψηφιακό εργαλείο που συνδέει τους πρόσφυγες με πιθανούς εργοδότες, απλοποιεί τις διαδικασίες εύρεσης εργασίας και παρέχει πρόσβαση σε βασικές Επιπλέον, η Ύπατη Αρμοστεία συνεργάζεται με οργανισμούς όπως η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) και η Γερμανική Εταιρεία Διεθνούς Συνεργασίας (GIZ) για να διευκολύνει τη συμμετοχή των προσφύγων σε προγράμματα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (TEEK). Τα προγράμματα αυτά εστιάζουν στην ανάπτυξη πράσινων και ψηφιακών δεξιοτήτων, στην ευθυγράμμιση της κατάρτισης με τις τρέχουσες απαιτήσεις της βιομηχανίας και στην υποστήριξη της οικονομικής ένταξης των προσφύγων. Μέσω αυτών των προσπάθειών, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) προσπαθεί να εξοπλίσει τους πρόσφυγες με τα απαραίτητα εργαλεία για να εξασφαλίσουν απασχόληση και να ενσωματωθούν με επιτυχία στις νέες τους κοινότητες.

5.2 Διαδραστικές μέθοδοι διδασκαλίας και παιχνιδοποίηση

Οι διαδραστικές μέθοδοι διδασκαλίας είναι εκπαιδευτικές στρατηγικές που έχουν σχεδιαστεί για να εμπλέκουν ενεργά τους μαθητές στη μαθησιακή διαδικασία. Οι μέθοδοι αυτές υπερβαίνουν την παραδοσιακή διδασκαλία με βάση τις διαλέξεις, ενθαρρύνοντας τους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά, να συνεργάζονται και να εφαρμόζουν τις γνώσεις τους με πρακτικούς τρόπους. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα μαθησιακό περιβάλλον που να είναι δυναμικό και συμμετοχικό, όπου οι μαθητές δεν είναι παθητικοί αποδέκτες πληροφοριών, αλλά ενεργοί συνεισφέροντες στη δική τους μάθηση.

Μερικές κοινές διαδραστικές μέθοδοι διδασκαλίας περιλαμβάνουν τη συνεργατική μάθηση, τη μάθηση με βάση προβλήματα (PBL), το παιχνίδι ρόλων και τις προσομοιώσεις, τις διαδραστικές τεχνολογίες και τη διδασκαλία από ομοτίμους.

Η αποτελεσματικότητα της διαδραστικής διδασκαλίας έγκειται στο γεγονός ότι δίνει έμφαση στην πρακτική εμπειρία, στην κριτική σκέψη και στη μαθητοκεντρική μάθηση, συμβάλλοντας στο να γίνουν οι αφηρημένες έννοιες πιο απτές και σχετικές.

Σύμφωνα με τον Schunk (Schunk, 2012), η ενεργός συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία βελτιώνει την απομνημόνευση και την κατανόηση των μαθητών. Οι διαδραστικές μέθοδοι προάγουν υψηλότερα επίπεδα γνωστικής εμπλοκής, απαιτώντας από τους μαθητές να σκέφτονται κριτικά, να λαμβάνουν αποφάσεις και να εφαρμόζουν όσα έχουν μάθει. Όταν οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στη μάθηση, είναι πιο πιθανό να απομνημονεύσουν και να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τις γνώσεις τους.

Οι διαδραστικές μέθοδοι διδασκαλίας, ιδίως οι συνεργατικές, προωθούν τη κοινωνική μάθηση. Μέσω δραστηριοτήτων όπως η ομαδική εργασία, το παιχνίδι ρόλων και η διδασκαλία από ομοτίμους, οι μαθητές μπορούν να εξασκήσουν τις δεξιότητες επικοινωνίας, ομαδικής εργασίας και επίλυσης συγκρούσεων. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας σε περιβάλλοντα με διαφορετικούς μαθητικούς πληθυσμούς, όπως η εκπαίδευση προσφύγων, όπου τα συνεργατικά προγράμματα μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων παγκόσμιας συνεργασίας. (Daniels, Pears, & Cajander, 2010)

Με τη συμμετοχή σε πρακτικές δραστηριότητες και την επίλυση πραγματικών προβλημάτων, οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες ανώτερης σκέψης, όπως ανάλυση, σύνθεση και αξιολόγηση. Αυτό είναι απαραίτητο για τους μαθητές πρόσφυγες, οι οποίοι μπορεί να χρειαστεί να προσαρμοστούν γρήγορα σε νέα μαθησιακά περιβάλλοντα και να λύσουν άγνωστα προβλήματα. Ο Jonassen (Jonassen, 1999) τόνισε τη σημασία της μάθησης με βάση τα προβλήματα για την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και τη βοήθεια των μαθητών να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του πραγματικού κόσμου.

Οι διαδραστικές μέθοδοι συχνά παρέχουν στους μαθητές μεγαλύτερη αυτονομία στη μάθησή τους. Όταν οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τον τρόπο με τον οποίο θα προσεγγίσουν τις εργασίες ή έχουν την ελευθερία να συνεργαστούν με τους συμμαθητές τους, είναι πιο πρόθυμοι να αναλάβουν την ευθύνη για τη μάθησή τους. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους μαθητές πρόσφυγες, οι οποίοι ενδέχεται να αντιμετωπίζουν εκπαιδευτικά εμπόδια, καθώς η παροχή αυτονομίας μπορεί να αυξήσει την εσωτερική τους κινητοποίηση. (Deci & Ryan, 1985)

Η παιχνιδιοποίηση αναφέρεται στην εφαρμογή στοιχείων και αρχών των παιχνιδιών, όπως η βαθμολογία, ο ανταγωνισμός, τα επίπεδα και οι ανταμοιβές. Στόχος της είναι να αυξήσει την κινητοποίηση, την εμπλοκή και τα μαθησιακά αποτελέσματα μετατρέποντας τις συνηθισμένες εργασίες σε διασκεδαστικές και συναρπαστικές προκλήσεις. Η παιχνιδιοποίηση ενσωματώνει μηχανισμούς παιχνιδιών, όπως πόντους, εμβλήματα, πίνακες κατάταξης και επίπεδα, σε μαθησιακά περιβάλλοντα, καθιστώντας τη μάθηση πιο διαδραστική και ευχάριστη.

Ένας από τους κύριους λόγους για τους οποίους η παιχνιδιοποίηση είναι αποτελεσματική είναι η ικανότητά της να αυξάνει τόσο την εσωτερική όσο και την εξωτερική κινητοποίηση. Παρέχοντας ανταμοιβές, αναγνώριση και αίσθηση προόδου, η παιχνιδιοποίηση αξιοποιεί την ψυχολογία της κινητοποίησης. Οι Ryan & Deci (Deci E. L., 2000) υπογράμμισαν τον τρόπο με τον οποίο τα στοιχεία παιχνιδιοποίησης, όπως οι ανταμοιβές και οι προκλήσεις, μπορούν να αυξήσουν την εσωτερική κινητοποίηση, καλλιεργώντας ένα αίσθημα επιτυχίας και ικανότητας.

Η παιχνιδιοποίηση εισάγει στοιχεία τόσο ανταγωνισμού όσο και συνεργασίας. Ο Karp (Karp, 2012) υποστήριξε ότι ο ανταγωνισμός παρακινεί τους μαθητές να προσπαθούν περισσότερο, ενώ η συνεργασία σε ομαδικά παιχνίδια ενισχύει την ομαδική εργασία και την κοινωνική αλληλεπίδραση.

Η παιχνιδιοποίηση επιτρέπει στους μαθητές να λαμβάνουν άμεση ανατροφοδότηση μέσω πόντων, εμβλημάτων και επιπέδων, γεγονός που ενθαρρύνει τη συνεχή βελτίωση. Αυτός ο κύκλος ανατροφοδότησης είναι απαραίτητος για να βοηθήσει τους μαθητές να παρακολουθούν την πρόδο τους και να προσαρμόζουν τις στρατηγικές μάθησής τους. Οι Anderson & Rainie (Anderson, 2012) τόνισαν ότι η άμεση ανατροφοδότηση που παρέχεται σε περιβάλλοντα παιχνιδιοποίησης βοηθά τους μαθητές να διορθώνουν τα λάθη τους και να βελτιώνονται, μια διαδικασία που μπορεί να είναι κρίσιμη για μαθητές που αντιμετωπίζουν ακαδημαϊκά και γλωσσικά εμπόδια.

Το **ABCmouse** είναι μια εκπαιδευτική πλατφόρμα σχεδιασμένη για μικρά παιδιά, συνήθως ηλικίας 2 έως 8 ετών, για να μάθουν βασικές δεξιότητες με διασκεδαστικό και ελκυστικό τρόπο. Προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα σπουδών που καλύπτει θέματα όπως η ανάγνωση, τα μαθηματικά, οι επιστήμες, η τέχνη και η μουσική. Μέσω διαδραστικών δραστηριοτήτων, παιχνιδιών, βίντεο και κουίζ, βοηθά τα παιδιά να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες καθώς προετοιμάζονται για το σχολείο.

Το **Tynker** είναι μια διαδικτυακή πλατφόρμα προγραμματισμού για παιδιά που εισάγει τις έννοιες του προγραμματισμού με διασκεδαστικό και διαδραστικό τρόπο. Προσφέρει μαθήματα που διδάσκουν στα παιδιά πώς να δημιουργούν παιχνίδια, κινούμενα σχέδια, ιστοσελίδες και πολλά άλλα χρησιμοποιώντας οπτικές γλώσσες προγραμματισμού και εργαλεία κωδικοποίησης. Σχεδιασμένο για παιδιά ηλικίας 5 ετών και άνω, το Tynker καθιστά τον προγραμματισμό προσίτο και διασκεδαστικό μέσω μαθημάτων με στοιχεία παιχνιδιού, διαδραστικών δραστηριοτήτων και πρακτικών έργων.

Το **Quizlet** είναι ένα διαδικτυακό εργαλείο μάθησης που βοηθά μαθητές όλων των ηλικιών να μελετήσουν και να απομνημονεύσουν πληροφορίες μέσω διαδραστικών καρτών, κουίζ και διάφορων τρόπων μελέτης. Βελτιώνει τη μάθηση προσφέροντας προσαρμόσιμο υλικό μελέτης για θέματα όπως γλώσσες, επιστήμες, ιστορία και μαθηματικά. Οι κάρτες μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν σε

δραστηριότητες που μοιάζουν με παιχνίδια, όπως διαγωνισμοί κουίζ, καθιστώντας τη διαδικασία μάθησης ελκυστική και συνεργατική.

5.3 Εκπαιδευτικές πρακτικές με γνώμονα το τραύμα

Η εκπαίδευση με γνώμονα το τραύμα δεν περιορίζεται στην απλή αναγνώριση της ύπαρξης τραύματος, αλλά περιλαμβάνει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο το τραύμα μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά, τη μάθηση και τη γενική ευημερία των μαθητών. (SAMHSA (Υπηρεσία για την Κατάχρηση Ουσιών και την Ψυχική Υγεία). (SAMHSA, 2014)

Μια προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη το τραύμα εξασφαλίζει ότι τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα είναι ασφαλή, υποστηρικτικά και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών που έχουν βιώσει τραύμα. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση μιας κουλτούρας εμπιστοσύνης, ασφάλειας και ενδυνάμωσης. (Kolk, 2014)

Οι βασικές αρχές της εκπαίδευσης με γνώμονα το τραύμα εστιάζουν στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και χωρίς αποκλεισμούς μαθησιακού περιβάλλοντος. Αυτές οι αρχές περιλαμβάνουν την ασφάλεια, την αξιοπιστία και τη διαφάνεια, την υποστήριξη από τους συνομηλίκους, τη συνεργασία και την αμοιβαιότητα, την ενδυνάμωση μέσω της έκφρασης και της επιλογής, καθώς και την ευαισθητοποίηση σε πολιτισμικούς, ιστορικούς και φύλου παράγοντες.

Με την υιοθέτηση αυτών των αρχών, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον όπου οι μαθητές αισθάνονται σεβαστοί, εκτιμημένοι και υποστηριζόμενοι, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων του τραύματος στη μάθησή τους.

Για τους μαθητές πρόσφυγες, πολλοί από τους οποίους μπορεί να έχουν βιώσει απώλεια, βία ή εκτοπισμό, η συναισθηματική ασφάλεια είναι απαραίτητη. Οι πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα βοηθούν τους μαθητές να αισθάνονται ασφαλείς, κάτι που αποτελεί το πρώτο βήμα προς την θεραπεία. Σύμφωνα με τον van der Kolk (Kolk, 2014), το τραύμα διαταράσσει τη λειτουργία του εγκεφάλου, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα ενός μαθητή να συγκεντρωθεί, να ρυθμίσει τα συναισθήματά του και να συμμετάσχει στη μάθηση. Οι πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα, όπως η δημιουργία ενός προβλέψιμου περιβάλλοντος και η προσφορά συναισθηματικής υποστήριξης, μπορούν να βοηθήσουν αυτούς τους μαθητές να ανακτήσουν την αίσθηση της σταθερότητας και της ασφάλειας στην τάξη.

Μια προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη το τραύμα δεν αντιμετωπίζει μόνο τις άμεσες επιπτώσεις του τραύματος, αλλά και χτίζει μακροπρόθεσμα ανθεκτικότητα. Με την προώθηση ενός περιβάλλοντος εμπιστοσύνης, υποστήριξης και ενδυνάμωσης, οι πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές πρόσφυγες να αναπτύξουν μηχανισμούς αντιμετώπισης και να ενισχύσουν την συναισθηματική τους ανθεκτικότητα. Οι Siegel και Bryson (Siegel & Bryson, 2011) υποστηρίζουν ότι το να παρέχονται στους μαθητές ευκαιρίες να αισθάνονται συνδεδεμένοι και υποστηριζόμενοι τους βοηθά να αναπτύξουν ένα αίσθημα αυτονομίας και ελέγχου της ζωής τους, το οποίο είναι κρίσιμο μετά από ένα τραύμα.

Οι πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα συμβάλλουν στη δημιουργία μιας κουλτούρας στην τάξη που είναι συμπεριληπτική, κατανοητική και ανταποκρίνεται στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών. Προωθώντας τον σεβασμό, την ενσυναίσθηση και την κατανόηση, οι εκπαιδευτικοί δημιουργούν ένα περιβάλλον όπου οι μαθητές αισθάνονται ότι τους βλέπουν και τους ακούν, μειώνοντας τα προβλήματα συμπεριφοράς και βελτιώνοντας τη συνολική δυναμική της τάξης. (Harris & Falot, 2001)

Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε τάξεις με μαθητές πρόσφυγες, οι οποίοι μπορεί να βιώνουν συναισθήματα απομόνωσης ή αποξένωσης. Τα παιδιά πρόσφυγες συχνά αντιμετωπίζουν συναισθηματικές

προκλήσεις που σχετίζονται με τραύματα του παρελθόντος. Τα ψηφιακά εργαλεία και οι πόροι για την ψυχική ευεξία μπορούν να υποστηρίξουν την συναισθηματική τους προσαρμογή και να βελτιώσουν την ένταξή τους στο σχολικό περιβάλλον.

Εφαρμογές για την ψυχική υγεία και ευεξία:

Το **Headspace** είναι μια εφαρμογή για την ενσυνειδητότητα και το διαλογισμό που έχει σχεδιαστεί για να βοηθά τους χρήστες να μειώσουν το άγχος, να βελτιώσουν την συγκέντρωσή τους και να ενισχύσουν τη γενική ευεξία τους. Προσφέρει καθοδηγούμενες συνεδρίες διαλογισμού, ασκήσεις αναπνοής και πρακτικές ενσυνειδητότητας για την υποστήριξη της ψυχικής υγείας και της συναισθηματικής ανθεκτικότητας. Με το φιλικό προς τον χρήστη περιβάλλον και την πρακτική του προσέγγιση, είναι προσβάσιμο τόσο σε αρχάριους όσο και σε έμπειρους διαλογιστές. Οι καθοδηγούμενες συνεδρίες διαλογισμού και οι ασκήσεις χαλάρωσης μπορούν επίσης να βοηθήσουν τα παιδιά να διαχειριστούν το άγχος.

Το **Calm** είναι επίσης μια εφαρμογή ενσυνειδητότητας και διαλογισμού που βοηθά τους χρήστες να διαχειριστούν το άγχος, να βελτιώσουν τον ύπνο και να καλλιεργήσουν τη χαλάρωση. Παρέχει καθοδηγούμενες συνεδρίες διαλογισμού, ιστορίες για ύπνο, ασκήσεις αναπνοής και χαλαρωτική μουσική για την προώθηση της διανοητικής διαύγειας και της συναισθηματικής ευεξίας. Γνωστή για την ήρεμη ατμόσφαιρά της, η εφαρμογή Calm είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για τη μείωση του άγχους και τη βελτίωση του ύπνου, ειδικά για παιδιά που έχουν βιώσει τραυματικές εμπειρίες.

Εκπαιδευτικές πρακτικές με γνώμονα το τραύμα:

Τα MOOC (Massive Open Online Courses) παρέχουν ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης για εκπαιδευτικούς. Πλατφόρμες όπως το Coursera και το FutureLearn προσφέρουν μαθήματα σχετικά με πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη το τραύμα, βοηθώντας τους εκπαιδευτικούς ΕΕΚ να υποστηρίξουν καλύτερα τα παιδιά πρόσφυγες. Το Coursera και το FutureLearn διαθέτουν ένα ευρύ φάσμα μαθημάτων που διδάσκονται από ειδικούς και καλύπτουν στρατηγικές για τη δημιουργία ασφαλών και υποστηρικτικών μαθησιακών περιβαλλόντων.

Οι επαγγελματικές κοινότητες εκπαιδευτικών προσφέρουν χώρους όπου οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές για την υποστήριξη παιδιών προσφύγων που έχουν υποστεί τραύμα. Πλατφόρμες όπως το Academia.edu παρέχουν πρόσβαση σε ακαδημαϊκή έρευνα και συζητήσεις, ενώ η Πολωνική Ένωση Εκπαιδευτικών (ZNP) προσφέρει πόρους, κατάρτιση και ένα επαγγελματικό δίκτυο για εκπαιδευτικούς στην Πολωνία.

Συμπεράσματα

Η ένταξη των παιδιών προσφύγων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) απαιτεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις μοναδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν αυτοί οι μαθητές. Από τα γλωσσικά εμπόδια έως τα τραύματα, οι μαθητές πρόσφυγες συχνά χρειάζονται εξατομικευμένη υποστήριξη για να επιτύχουν στην εκπαιδευτική τους πορεία. Ωστόσο, μέσω καινοτόμων λύσεων, όπως η ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων, διαδραστικών μεθόδων διδασκαλίας και πρακτικών που λαμβάνουν υπόψη τα τραύματα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν περιβάλλοντα που είναι τόσο συμπεριληπτικά όσο και ενδυναμωτικά για αυτούς τους μαθητές.

Ένα από τα πιο κρίσιμα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα παιδιά πρόσφυγες όταν εισέρχονται σε ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα είναι η γλώσσα. Η γλώσσα δεν είναι απλώς ένα μέσο επικοινωνίας, αλλά είναι βαθιά συνυφασμένη με την απόκτηση δεξιοτήτων και την κατανόηση του περιεχομένου των μαθημάτων. Η

αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης είναι απαραίτητη για την επιτυχή ένταξη των παιδιών προσφύγων στην επαγγελματική εκπαίδευση. Οι ψηφιακές πλατφόρμες που έχουν σχεδιαστεί για την εκμάθηση γλωσσών έχουν αποδειχθεί μια αποτελεσματική λύση, καθώς επιτρέπουν εξατομικευμένες, προσβάσιμες μαθησιακές εμπειρίες που μπορούν να προσαρμοστούν στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών. Αυτά τα εργαλεία μπορούν να είναι ιδιαίτερα ωφέλιμα για τα παιδιά πρόσφυγες που ενδέχεται να μην είχαν σταθερή πρόσβαση στην επίσημη εκπαίδευση στις χώρες καταγωγής τους.

Εκτός από την εκμάθηση γλωσσών, η επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξοπλίζει τους μαθητές με πρακτικές δεξιότητες που τους προετοιμάζουν για την αγορά εργασίας. Ο ρόλος των ψηφιακών εργαλείων σε αυτόν τον τομέα δεν μπορεί να υπερεκτιμηθεί. Μέσω προσομοιώσεων, βίντεο και διαδραστικών πλατφορμών, οι μαθητές μπορούν να ασχοληθούν με επαγγελματικό περιεχόμενο με έναν βιωματικό και πρακτικό τρόπο πριν εφαρμόσουν τις γνώσεις τους σε πραγματικές συνθήκες. Αυτή η ευελιξία όχι μόνο καθιστά τη μάθηση πιο προσιτή, αλλά επιτρέπει επίσης στους μαθητές να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στις δεξιότητές τους σε ένα υποστηρικτικό και χωρίς πίεση περιβάλλον.

Επιπλέον, οι διαδραστικές μέθοδοι διδασκαλίας, όπως η παιχνιδοποίηση, η συνεργατική μάθηση και οι προσεγγίσεις βάσει έργων, έχουν δείξει σημαντικές προοπτικές για την εμπλοκή των μαθητών, ιδίως εκείνων που προέρχονται από περιθωριοποιημένα περιβάλλοντα. Αυτές οι μέθοδοι ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή και καλλιεργούν ένα περιβάλλον συνεργασίας και δημιουργίας. Για τα παιδιά πρόσφυγες, τέτοιες μέθοδοι μπορούν να σπάσουν την απομόνωση που μπορεί να νιώθουν, καθώς παρέχουν ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση και υποστήριξη από τους συνομηλίκους τους, που είναι ζωτικής σημασίας για την συναισθηματική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Η εφαρμογή αυτών των στρατηγικών στην επαγγελματική εκπαίδευση συμβάλλει στην καλλιέργεια όχι μόνο τεχνικών ικανοτήτων, αλλά και βασικών δεξιοτήτων, όπως η ομαδική εργασία, η επικοινωνία και η επίλυση προβλημάτων. Αυτές είναι ικανότητες που εκτιμώνται ιδιαίτερα από τους εργοδότες και συμβάλλουν στον ευρύτερο στόχο της ένταξης στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία.

Εξίσου σημαντική είναι η ενσωμάτωση πρακτικών που λαμβάνουν υπόψη τα τραύματα στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Πολλά παιδιά πρόσφυγες φτάνουν με σημαντικές συναισθηματικές και ψυχολογικές προκλήσεις λόγω των εμπειριών τους από τον πόλεμο, την εκδίωξη και την απώλεια. Μια προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τα τραύματα εξασφαλίζει ότι οι εκπαιδευτικοί κατανοούν τις επιπτώσεις των τραυμάτων στη μάθηση και τη συμπεριφορά και είναι εξοπλισμένοι για να παρέχουν την απαραίτητη συναισθηματική και ψυχολογική υποστήριξη. Η δημιουργία ενός ασφαλούς, προβλέψιμου περιβάλλοντος είναι ζωτικής σημασίας για να βοηθηθούν οι μαθητές να αισθάνονται αρκετά ασφαλείς ώστε να συμμετάσχουν στη μάθηση. Επιπλέον, η καλλιέργεια θετικών σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών είναι καθοριστική για τη συναισθηματική θεραπεία όσο και για την ακαδημαϊκή επιτυχία. Οι εκπαιδευτικοί που είναι ευαίσθητοι στο τραύμα που φέρουν τα παιδιά πρόσφυγες είναι σε καλύτερη θέση να παρέχουν την απαραίτητη υποστήριξη και τους πόρους για να διευκολύνουν τη μάθηση και την ανάπτυξή τους.

Συνδυάζοντας την τεχνολογία με την τραυματική φροντίδα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προσφέρουν στους μαθητές πρόσφυγες μια ολιστική προσέγγιση στη μάθηση. Αυτή η ενσωμάτωση εξασφαλίζει ότι οι μαθητές όχι μόνο έχουν πρόσβαση σε καινοτόμα και αποτελεσματικά εργαλεία μάθησης, αλλά και ότι υποστηρίζονται με τρόπο που λαμβάνει υπόψη τις μοναδικές συναισθηματικές και ψυχολογικές τους ανάγκες. Τα ψηφιακά εργαλεία και οι στρατηγικές διδασκαλίας που λαμβάνουν υπόψη τα τραύματα μπορούν να λειτουργήσουν σε συνδυασμό για να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που είναι

ταυτόχρονα ελκυστικό και θεραπευτικό, επιτρέποντας στους μαθητές να αναπτυχθούν ακαδημαϊκά, ενώ ταυτόχρονα φροντίζοντας για την συναισθηματική τους ευημερία.

Η σημασία της συμμετοχής της κοινότητας και της οικογένειας δεν μπορεί να παραβλεφθεί στην επιτυχή ένταξη των παιδιών προσφύγων στα συστήματα ΕΕΚ. Τα μέλη της οικογένειας και οι τοπικές κοινότητες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην παροχή πρόσθετης υποστήριξης στους μαθητές, βοηθώντας τους να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Η δημιουργία ισχυρών συνεργασιών μεταξύ σχολείων, οικογενειών και τοπικών οργανώσεων ενισχύει το συνολικό σύστημα υποστήριξης των μαθητών προσφύγων. Οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται από την κοινότητα μπορούν να συμβάλουν στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ του εκπαιδευτικού ιδρύματος και του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου στο οποίο ζουν τα παιδιά πρόσφυγες, παρέχοντας τόσο πρακτική βοήθεια όσο και συναισθηματική υποστήριξη στους μαθητές και τις οικογένειές τους.

Συμπερασματικά, η ένταξη των παιδιών προσφύγων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση απαιτεί μια ολοκληρωμένη, ενσυναίσθητη προσέγγιση. Μέσω της χρήσης ψηφιακών εργαλείων, διαδραστικών μεθόδων, πρακτικών που βασίζονται στην αντιμετώπιση του τραύματος και της ισχυρής συμμετοχής της κοινότητας, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προσφέρουν στους μαθητές πρόσφυγες τις ευκαιρίες που χρειάζονται για να πετύχουν. Εστιάζοντας στην ολιστική ανάπτυξη αυτών των μαθητών, αντιμετωπίζοντας τις ακαδημαϊκές, συναισθηματικές και κοινωνικές τους ανάγκες, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να τους βοηθήσουν όχι μόνο να αποκτήσουν επαγγελματικές δεξιότητες, αλλά και να αναπτύξουν την ανθεκτικότητα, την αυτοπεποίθηση και το αίσθημα του ανήκειν που είναι απαραίτητα για ένα επιτυχημένο μέλλον στη νέα τους κοινωνία. Αυτή η προσέγγιση συμβάλλει τελικά στον ευρύτερο στόχο της κοινωνικής συνοχής και της ένταξης στο εργατικό δυναμικό, παρέχοντας στους πρόσφυγες τα εργαλεία που χρειάζονται για να ξαναχτίσουν τη ζωή τους και να συμβάλουν ουσιαστικά στις νέες τους κοινότητες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:

ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ-

ΕΤΑΙΡΟΥΣ.

Αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζει μια αναλυτική επισκόπηση των βέλτιστων πρακτικών που εφαρμόζονται από τις χώρες-εταίρους, με ιδιαίτερη έμφαση στο πολωνικό πλαίσιο, για την υποστήριξη της ένταξης των παιδιών και των νέων προσφύγων, ιδίως εκείνων που προέρχονται από την Ουκρανία, στα τοπικά εκπαιδευτικά και επαγγελματικά συστήματα. Οι πρακτικές αυτές καταδεικνύουν μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που περιλαμβάνει τόσο δημόσιους φορείς όσο και μη κυβερνητικές οργανώσεις, επισημαίνοντας τις συντονισμένες προσπάθειες σε τομείς όπως η γλωσσική υποστήριξη, η ψυχοκοινωνική φροντίδα, η επαγγελματική καθοδήγηση, η στέγαση και η απασχόληση. Με την παρουσίαση συγκεκριμένων παραδειγμάτων από εθνικές και κοινοτικές πρωτοβουλίες, το παρόν κεφάλαιο προσφέρει πρακτικές πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο οι ολοκληρωμένες δομές υποστήριξης μπορούν να διευκολύνουν την εκπαιδευτική, κοινωνική και επαγγελματική ένταξη των προσφύγων. Στόχος είναι να παρέχονται στο προσωπικό ΕΕΚ και στους ενδιαφερόμενους φορείς πραγματικά μοντέλα και προγραμματικές στρατηγικές που μπορούν να εμπνεύσουν περαιτέρω δράση και συνεργασία σε διάφορα επίπεδα της κοινωνίας.

6.1 Μελέτη περίπτωσης: Πρωτοβουλίες μαθητείας για πρόσφυγες στην Πολωνία

Ο **Πολωνικός Ερυθρός Σταυρός (Polski Czerwony Krzyż, PCK)** έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην παροχή ολοκληρωμένης βοήθειας στους Ουκρανούς πρόσφυγες στην Πολωνία από την έναρξη της σύγκρουσης στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022. Τα τελευταία δύο χρόνια, ο PCK έχει υποστηρίξει περίπου 1,8 εκατομμύρια Ουκρανούς, με τη συνολική αξία της βοήθειας να υπερβαίνει τα 304 εκατομμύρια PLN. (<https://pck.pl/polski-czerwony-krzyz-liderem-we-wszelkiej-pomocy-ukrainie-i-uchodzcom>)

Η PCK λειτουργεί σύγχρονα Κέντρα Ένταξης που προσφέρουν μαθήματα για ενήλικες και παιδιά. Τα κέντρα αυτά παρέχουν έναν ασφαλή χώρο όπου οι πρόσφυγες μπορούν να παρακολουθήσουν μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης και γλωσσικά μαθήματα, να αποκτήσουν νέες προσόντες και να συμμετάσχουν σε πολιτιστικές και ενταξιακές δραστηριότητες. Για τα παιδιά υπάρχουν ειδικά δωμάτια παιχνιδιού και εργαστήρια, ενώ οι ηλικιωμένοι μπορούν να συμμετέχουν σε πολωνο-ουκρανικούς συλλόγους ηλικιωμένων.

Σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοίκησης (MSWiA), η PCK ξεκίνησε το πρόγραμμα «Wspólnie do Niezależności» (Μαζί προς την Ανεξαρτησία). Η πρωτοβουλία αυτή έχει ως στόχο να βοηθήσει τους Ουκρανούς πολίτες που βρίσκονται υπό προσωρινή προστασία να επιτύχουν την αυτονομία τους. Η υποστήριξη περιλαμβάνει οικονομική βοήθεια για στέγαση, ατομική επαγγελματική συμβουλευτική, μαθήματα πολωνικής γλώσσας και δραστηριότητες πολιτιστικής ένταξης. Το πρόγραμμα θα διαρκέσει έως τις 31 Μαρτίου 2026.

Το **Πολωνικό Κέντρο Διεθνούς Βοήθειας (Polish Foundation Center for International Aid PCPM)**, μια ανθρωπιστική οργάνωση, ειδικευμένη στη διεθνή βοήθεια στην Πολωνία. Από το 2022, το Ίδρυμα PCPM έχει υποστηρίξει πολλές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες. Το 2023, συνολικά 34.700 παιδιά επωφελήθηκαν από τη βοήθεια βοηθών εκπαιδευτικών που μιλούν ουκρανικά. Από τον Οκτώβριο του 2022, το Εκπαιδευτικό Κέντρο PCPM στη Βαρσοβία παρέχει δωρεάν εκπαίδευση βάσει του ουκρανικού προγράμματος σπουδών σε περισσότερους από 220 μαθητές, ενώ περίπου 200 ακόμη βρίσκονται σε λίστα αναμονής. Το πρόγραμμα, το οποίο διαχειρίζεται το Ίδρυμα PCPM στο πλαίσιο του προγράμματος «Cash for Work», χρηματοδοτείται από την mBank και το Ίδρυμα Pfizer, στρατηγικό συνεργάτη του σχολείου. Το Κέντρο Εκπαίδευσης και Δημιουργικότητας PCPM στη Βαρσοβία (μέχρι τον Αύγουστο του 2023) προσέφερε φροντίδα παιδιών, ψυχολογική υποστήριξη και μαθήματα πολωνικής γλώσσας, ωφελώντας **35.604 άτομα**, με χρηματοδότηση από την **mBank**.

107 αίθουσες σε 26 σχολεία (Βαρσοβία, Supraśl, Λούμπλιν, Siedlce, Bydgoszcz, Białystok) ανακαινίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Support for **Refugee Education in Poland**» (**Υποστήριξη της εκπαίδευσης των προσφύγων στην Πολωνία**), που χρηματοδοτήθηκε από την CARE. Τα σχολεία που δεν επιλέχθηκαν για ανακαίνιση έλαβαν **φορητούς υπολογιστές, προβολείς, έπιπλα και λογισμικό**.

Η PCPM, σε συνεργασία με οργανισμούς χορηγούς, παρείχε στέγαση και οικονομική βοήθεια σε Ουκρανούς πρόσφυγες. 543 ηλικιωμένοι Ουκρανοί έλαβαν μηνιαία βοήθεια ύψους 1.000 PLN για έξι μήνες μέσω της HelpAge International. 380 ευάλωτα άτομα έλαβαν παρόμοια υποστήριξη μέσω του Νορβηγικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (NRC). 1.333 άτομα (654 οικογένειες) έλαβαν οικονομική βοήθεια για τρεις μήνες για να εγκατασταθούν στην Πολωνία. 16 οικογένειες μετακόμισαν από συλλογικές κατοικίες σε ιδιωτικά διαμερίσματα με επιδοτήσεις ενοικίου που χρηματοδοτήθηκαν από τη NIVEA.

Το 2023, το PCPM συνέχισε το πρόγραμμα «Cash for Work», προσφέροντας βραχυπρόθεσμη απασχόληση για την υποστήριξη των τοπικών αρχών, των σχολείων και των προσφύγων από την Ουκρανία. Το πρόγραμμα παρείχε θέσεις εργασίας σε 1.359 άτομα σε 24 πόλεις της Πολωνίας, κυρίως στους τομείς της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένων 70 Ουκρανών καλλιτεχνών που απασχολήθηκαν σε θέατρα, μουσεία, βιβλιοθήκες και πολιτιστικά κέντρα. Επιπλέον, το PCPM απασχόλησε 30 ψυχολόγους σε σχολεία, συμβουλευτικά κέντρα και πολιτιστικά ιδρύματα.

Η PCPM υλοποίησε επίσης ένα πρόγραμμα γλωσσικής και επαγγελματικής κατάρτισης, χρηματοδοτούμενο από το Ίδρυμα Coca-Cola και σε συνεργασία με την CARE, από το οποίο επωφελήθηκαν πάνω από 1.100 πρόσφυγες, κυρίως από την Ουκρανία. Το πρόγραμμα περιλάμβανε μαθήματα πολωνικής γλώσσας και επαγγελματική κατάρτιση, όπως φιλοξενία, φροντίδα παιδιών, ταμειακές εργασίες και κοσμετολογία. Επιπλέον, η PCPM διοργάνωσε εργαστήρια για την αγορά εργασίας και μαθήματα πολωνικής γλώσσας στο Λούμπλιν, από τα οποία επωφελήθηκαν 66 συμμετέχοντες.

6.1.1 Παραδείγματα προγραμμάτων ένταξης σε σχολεία.

Το σχολικό σύστημα της Πολωνίας έχει αναπτύξει πολλαπλά προγράμματα ένταξης για να βοηθήσει τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών να προσαρμοστούν στο τοπικό εκπαιδευτικό περιβάλλον. Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην αντιμετώπιση των γλωσσικών φραγμών, στην παροχή κοινωνικής υποστήριξης και στην ομαλή μετάβαση στα πολωνικά σχολεία.

Το «**Wiedza do potęgi**» είναι ένα πρόγραμμα διδασκαλίας που ξεκίνησε η Fundacja Ocalenie (Ίδρυμα Διάσωσης) με στόχο την υποστήριξη της εκπαίδευσης των αλλοδαπών νέων, κυρίως εκείνων που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες και κινδυνεύουν να διακόψουν την εκπαίδευσή τους. Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν βοήθεια μέσω ατομικών μαθημάτων, εργαστηρίων, ομαδικών συναντήσεων και πολιτιστικών εκδρομών. Το προσωπικό του προγράμματος διατηρεί συνεχή επαφή με τις οικογένειες των συμμετεχόντων, προσφέροντας την απαραίτητη υποστήριξη. (<https://centrum.ocalenie.org.pl/en/warsaw/youth-and-children#2>)

Το πρόγραμμα «**Polski jako drugi język**» (Πολωνικά ως δεύτερη γλώσσα) προσφέρεται σε πόλεις όπως η Βαρσοβία, η Κρακοβία και το Βρότσλαβ, όπου υπάρχει μεγάλος αριθμός προσφύγων. Πολλά σχολεία προσφέρουν εξειδικευμένα μαθήματα πολωνικής γλώσσας για μαθητές που δεν είναι φυσικοί ομιλητές. Ένα παράδειγμα είναι το πρόγραμμα «Polski jako drugi język», το οποίο βοηθά τα παιδιά προσφύγων και μεταναστών να αποκτήσουν βασικές δεξιότητες στην πολωνική γλώσσα, επιτρέποντάς τους να ασχοληθούν με το υλικό των μαθημάτων και να αλληλεπιδράσουν με τους συμμαθητές τους. Αυτό αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης κρατικής προσπάθειας για την παροχή γλωσσικής υποστήριξης και τη μείωση των ακαδημαϊκών

διαφορών που προκαλούνται από τα γλωσσικά εμπόδια. (<https://www.institutjezykowy.pl/pl/kurs-jezyka-polskiego>)

Πρακτικές ενσωμάτωσης στα σχολεία Στην Κρακοβία, το Διεθνές Σχολείο της Κρακοβίας προσφέρει πρακτικές ενσωμάτωσης, όπου τα παιδιά προσφύγων εντάσσονται σε τάξεις του γενικού σχολείου, αλλά λαμβάνουν πρόσθετη υποστήριξη, όπως γλωσσικούς βοηθούς. Η δέσμευση του σχολείου για την ένταξη σημαίνει ότι οι μαθητές πρόσφυγες συμμετέχουν σε όλες τις σχολικές δραστηριότητες, όπως αθλητικές και καλλιτεχνικές, μαζί με τα πολωνικά παιδιά. Αυτή η ενσωμάτωση συμβάλλει στην κατάρριψη των φραγμών και ενθαρρύνει τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των μαθητών.

6.1.2 Παραδείγματα προγραμμάτων ένταξης στην ΕΕΚ

Τα προγράμματα ένταξης στην κοινότητα που περιγράφονται παρακάτω εστιάζουν στην υποστήριξη των προσφύγων και των μεταναστών στην ένταξή τους στην πολωνική αγορά εργασίας μέσω της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ). Οι πρωτοβουλίες αυτές βοηθούν τα άτομα να αναγνωρίσουν τα ξένα προσόντα τους, να βελτιώσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες και να έρθουν σε επαφή με εργοδότες, διευκολύνοντας τελικά την ομαλότερη μετάβαση στην αγορά εργασίας και την τοπική κοινωνία. Τα ακόλουθα προγράμματα παρέχουν ολοκληρωμένη βοήθεια, από την αναγνώριση των προσόντων έως τις εκθέσεις εργασίας και τις υπηρεσίες συμβουλευτικής

Πρόγραμμα αναγνώρισης ξένων προσόντων από την Εθνική Υπηρεσία Ακαδημαϊκών Ανταλλαγών Για τους πρόσφυγες με επαγγελματικά προσόντα που έχουν αποκτηθεί εκτός Πολωνίας, η **Εθνική Υπηρεσία Ακαδημαϊκών Ανταλλαγών (NAWA)** προσφέρει ένα πρόγραμμα που βοηθά στην αναγνώριση ξένων διπλωμάτων και προσόντων. Αυτό αποτελεί κρίσιμο μέρος της στρατηγικής ΕΕΚ της Πολωνίας για την ένταξη των μεταναστών με δεξιότητες στην αγορά εργασίας. Για παράδειγμα, ένας γιατρός από τη Συρία μπορεί να αξιολογηθεί το πτυχίο του, ώστε να συνεχίσει την άσκηση του επαγγέλματός του στην Πολωνία μετά την ολοκλήρωση των απαραίτητων μαθημάτων γεφύρωσης. (<https://www.nawa.gov.pl/uznawalnosc/podjecie-gracy-w-polsce/zawody-regulowane>)

Κέντρο Ένταξης του Βρότσλαβ – Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης. Το πρόγραμμα του Κέντρου Ένταξης του Βρότσλαβ, που χρηματοδοτείται από τον ΔΟΜ, απευθύνεται σε μετανάστες και πρόσφυγες που διαμένουν στην Πολωνία και χρειάζονται υποστήριξη σε διάφορους τομείς της ζωής τους, από την απασχόληση, τη νόμιμη διαμονή και την καθημερινή ζωή έως την ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων και την εκμάθηση της πολωνικής γλώσσας. Το πρόγραμμα προσφέρει βοήθεια μέσω της διοργάνωσης εξειδικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών, διαδικτυακών μαθημάτων και γλωσσικών κλαμπ με σκοπό την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των γνώσεων των μεταναστών. (<https://fundacjaukraina.eu/en/project/wroclaw-integration-center-international-organization-for-migration/>)

Οι εκθέσεις εργασίας (**Fundacja Ukraina**) είναι ένα από τα προγράμματα του Ιδρύματος Ουκρανία που στοχεύει να προσφέρει στους αλλοδαπούς που διαμένουν στην Κάτω Σιλεσία την ευκαιρία να βρουν οικονομική σταθερότητα και ανεξαρτησία. Στόχος των εκθέσεων εργασίας είναι να δημιουργηθεί ένας κοινός χώρος για αλλοδαπούς και πρόσφυγες από την Ουκρανία με διαφορετικές εμπειρίες και δεξιότητες, που αναζητούν εργασία στο Βρότσλαβ, καθώς και για τοπικούς εργοδότες που αντιμετωπίζουν έλλειψη εργατικού δυναμικού. (<https://fundacjaukraina.eu/en/activity/job-fairs/>)

Τα μαθήματα συμβουλευτικής για πρόσφυγες από την Ουκρανία, **Ochotnicze Hufce Pracy (OHP)**, έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τους νεοαφιχθέντες Ουκρανούς να προσανατολιστούν ενεργά στην αγορά εργασίας. Οι συμμετέχοντες στα μαθήματα καλούνται σε ατομικές συναντήσεις, κατά τη διάρκεια των

οποίων σύμβουλοι τους βοηθούν να προετοιμάσουν τα έγγραφα της αίτησής τους, ώστε να είναι ευκολότερο για τους ενδιαφερόμενους να έρθουν σε επαφή με τους εργοδότες.

Η προσέγγιση της Πολωνίας για την ένταξη των παιδιών προσφύγων στην κοινωνία προσφέρει πολύτιμα διδάγματα για άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις. Οι προσπάθειες ένταξης αντανακλούν μια ολοκληρωμένη κατανόηση των πολυπλοκοτήτων που συνεπάγεται η υποστήριξη των παιδιών που έχουν εγκαταλείψει ζώνες συγκρούσεων. Ένα σημαντικό δίδαγμα είναι η σημασία της παροχής πρόσβασης στα παιδιά προσφύγων σε εξατομικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη που υπερβαίνει την παραδοσιακή σχολική εκπαίδευση. Τα προγράμματα που στοχεύουν ειδικά στην εκμάθηση της γλώσσας, την πολιτισμική προσαρμογή και την συναισθηματική ευημερία είναι καθοριστικής σημασίας για να μην μείνουν τα παιδιά προσφύγων πίσω από τα άλλα παιδιά σε ακαδημαϊκό και κοινωνικό επίπεδο.

Στην Πολωνία, η έμφαση στην ένταξη στα σχολεία, σε συνδυασμό με τη γλωσσική υποστήριξη και την εξειδικευμένη διδασκαλία, δημιουργεί ένα περιβάλλον όπου τα παιδιά πρόσφυγες μπορούν να αναπτυχθούν. Αντί να απομονώνονται σε ξεχωριστές τάξεις, τα παιδιά εντάσσονται σε κανονικά σχολικά περιβάλλοντα, όπου μπορούν να αλληλεπιδρούν με τους Πολωνούς συνομήλικούς τους. Αυτό όχι μόνο επιταχύνει την εκμάθηση της γλώσσας, αλλά και συμβάλλει στην κατάρριψη των πολιτισμικών φραγμών και στην προώθηση του αμοιβαίου σεβασμού. Τα σχολεία που προσφέρουν εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως αθλήματα και τέχνες, συμβάλλουν περαιτέρω στην συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, παρέχοντάς τους ευκαιρίες να δημιουργήσουν φιλίες και να αναπτύξουν ένα αίσθημα ότι ανήκουν κάπου.

Επιπλέον, η ολιστική προσέγγιση που ακολουθούν οργανώσεις όπως ο Πολωνικός Ερυθρός Σταυρός και το Ίδρυμα PCPM για τη δημιουργία ασφαλών χώρων όπου τα παιδιά πρόσφυγες μπορούν να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά και επαγγελματικά προγράμματα είναι ζωτικής σημασίας. Αυτά τα κέντρα προσφέρουν περισσότερα από απλά μαθήματα: δημιουργούν κοινότητες όπου τα παιδιά μπορούν να βρουν συναισθηματική υποστήριξη, να αλληλεπιδράσουν με άλλα παιδιά που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις και να αποκτήσουν βασικές δεξιότητες για τη ζωή. Τέτοιες πρωτοβουλίες συμβάλλουν καθοριστικά στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανεξαρτησίας των παιδιών πρόσφυγων, παρέχοντάς τους τα απαραίτητα εργαλεία για ένα επιτυχημένο μέλλον.

Ένα σημαντικό δίδαγμα που αντλείται από αυτές τις περιπτωσιολογικές μελέτες είναι η αξία της διατομεακής συνεργασίας. Η συμμετοχή των τοπικών αρχών, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των ιδιωτικών φορέων στη χρηματοδότηση και την υποστήριξη αυτών των προγραμμάτων εξασφαλίζει έναν πιο βιώσιμο και ευρύ αντίκτυπο. Μέσω της συνεργασίας τους, οι ενδιαφερόμενοι φορείς δημιουργούν ένα δίκτυο πόρων που ανταποκρίνεται τόσο στις άμεσες όσο και στις μακροπρόθεσμες ανάγκες των παιδιών προσφύγων.

Συμπερασματικά, τα προγράμματα ένταξης στην Πολωνία υπογραμμίζουν τον ουσιαστικό ρόλο της εκπαίδευσης, της κοινωνικής ένταξης και της υποστήριξης της κοινότητας στην προσαρμογή των παιδιών προσφύγων στη νέα τους ζωή. Η προσέγγιση της Πολωνίας αποτελεί πρότυπο για τον αποτελεσματικό γεφύρωμα του χάσματος μεταξύ των παιδιών προσφύγων και των νέων κοινοτήτων τους, εξασφαλίζοντας ότι δεν είναι μόνο ευπρόσδεκτα, αλλά και ότι τους δίνονται οι ευκαιρίες που χρειάζονται για να επιτύχουν στο νέο τους περιβάλλον.

Συμπεράσματα

Οι πρωτοβουλίες που περιγράφονται σε αυτό το κεφάλαιο αντικατοπτρίζουν μια ολιστική και καλά συντονισμένη απάντηση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι νέοι πρόσφυγες. Από τα σύγχρονα κέντρα ένταξης που διαχειρίζεται ο Πολωνικός Ερυθρός Σταυρός έως τα εξειδικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα που διοργανώνει το Ίδρυμα PCPM και τις πρακτικές ένταξης που έχουν υιοθετήσει τα σχολεία σε όλη την Πολωνία, τα παραδείγματα αυτά υπογραμμίζουν την αξία των στοχευμένων, προσβάσιμων και ανθρωποκεντρικών λύσεων. Ιδιαίτερα, τα προγράμματα που συνδυάζουν την εκμάθηση γλωσσών, τον πολιτισμικό προσανατολισμό, την ψυχολογική υποστήριξη και την επαγγελματική ανάπτυξη αποδεικνύονται τα πιο αποτελεσματικά για την προώθηση της μακροπρόθεσμης ανεξαρτησίας και της κοινωνικής ένταξης. Επιπλέον, οι διατομεακές συνεργασίες μεταξύ ΜΚΟ, τοπικών αρχών, διεθνών δωρητών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην επέκταση και τη διατήρηση αυτών των προσπαθειών. Συνολικά, οι βέλτιστες πρακτικές που παρουσιάζονται εδώ καταδεικνύουν πώς οι δομημένες, χωρίς αποκλεισμούς και συνεργατικές προσεγγίσεις μπορούν να δημιουργήσουν σημαντικές ευκαιρίες για τους μαθητές πρόσφυγες, επιτρέποντάς τους όχι μόνο να προσαρμοστούν σε ένα νέο περιβάλλον, αλλά και να συμμετέχουν ενεργά και να ευημερήσουν σε αυτό.

6.2 Μελέτη περίπτωσης: Πρωτοβουλίες μαθητείας για πρόσφυγες στην Τουρκία

Οι παρεμβάσεις της CEKDEV στο πεδίο της ΕΕΚ στην Τουρκία αντικατοπτρίζουν μια βαθιά κατανόηση των κοινωνικο-συναισθηματικών, γλωσσικών και συστημικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι νέοι πρόσφυγες. Οι πρωτοβουλίες που περιγράφονται σε αυτό το κεφάλαιο δεν είναι μεμονωμένα έργα, αλλά **ολοκληρωμένες, επεκτάσιμες πρακτικές** που έχουν σημαντικό αντίκτυπο σε περιβάλλοντα με περιορισμένους πόρους. Αντλώντας από δράσεις τόσο σε επίπεδο τάξης όσο και σε επίπεδο κοινότητας, οι βέλτιστες πρακτικές του CEKDEV αντανακλούν μια ολιστική φιλοσοφία που δίνει προτεραιότητα στην θεραπεία, την ένταξη και την κοινή ευθύνη μεταξύ σχολείων, μαθητών, οικογενειών και κοινοτήτων.

Κάθε πρωτοβουλία που παρουσιάζεται εδώ αναπτύχθηκε μέσω επαναληπτικού σχεδιασμού, άμεσων δοκιμών στο πεδίο και συνεχούς ανατροφοδότησης από εκπαιδευτικούς, μαθητές και φροντιστές. Στη συνέχεια, διερευνούμε έξι παραδειγματικές πρακτικές, αναλύοντας τη λογική εφαρμογής, τον αντίκτυπο και την προσαρμοστικότητά τους σε διάφορα εκπαιδευτικά οικοσυστήματα.

6.2.1 Emotion Canvas – Πρόγραμμα αναστοχαστικής συναισθηματικής παιδείας

Στόχος: Να ενισχυθεί η συναισθηματική ευαισθητοποίηση και ρύθμιση μέσω της οπτικής, μη λεκτικής έκφρασης των συναισθημάτων.

Το «**Emotion Canvas**» σχεδιάστηκε αρχικά για να αντιμετωπίσει την απροθυμία πολλών μαθητών προσφύγων να εκφράσουν με λόγια τα συναισθήματά τους λόγω τραυματικών εμπειριών, γλωσσικών περιορισμών ή πολιτισμικών κανόνων σχετικά με την έκφραση συναισθημάτων. Μία φορά την εβδομάδα, οι μαθητές έχουν χρόνο να απεικονίσουν οπτικά την συναισθηματική τους κατάσταση χρησιμοποιώντας χρωματικούς κώδικες, σύμβολα και σύντομες λεζάντες. Αυτή η αναστοχαστική τελετουργία αναπτύσσει το συναισθηματικό λεξιλόγιο και παρέχει στους εκπαιδευτικούς πληροφορίες για το συναισθηματικό κλίμα της τάξης.

Στην εφαρμογή συμμετέχουν οι δάσκαλοι της τάξης που έχουν εκπαιδευτεί σε τεχνικές διευκόλυνσης με γνώμονα το τραύμα. Καθοδηγούνται να μην ερμηνεύουν διαγνωστικά τα σχέδια, αλλά να ανοίγουν έναν ήπιο διάλογο όταν είναι απαραίτητο. Τα μοτίβα στις απαντήσεις των μαθητών παρακολουθούνται με την πάροδο του χρόνου για να εντοπιστούν αλλαγές στην συναισθηματική ευεξία ή σημάδια δυσφορίας.

Αντίκτυπος: Τα σχολεία που χρησιμοποίησαν αυτό το πρόγραμμα ανέφεραν 40% αύξηση στην ικανότητα των μαθητών να ονομάζουν και να ρυθμίζουν τα συναισθήματά τους. Οι εκπαιδευτικοί αισθάνθηκαν καλύτερα προετοιμασμένοι να ξεκινήσουν έγκαιρες παρεμβάσεις υποστήριξης και πολλοί μαθητές που είχαν προηγουμένως δείξει συμπεριφορά απόσυρσης έγιναν πιο εκφραστικοί και ενεργοί.

6.2.2 Family Café – Πλατφόρμα συν-αναστοχασμού γονέων και εκπαιδευτικών

Στόχος: Να οικοδομηθούν σταθερές σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ των γονέων προσφύγων και των σχολών ΕΕΚ.

Σε πολλές οικογένειες προσφύγων, οι επίσημοι χώροι των σχολείων μπορεί να φαίνονται εκφοβιστικοί ή άγνωστοι. Το **Family Café** αντιμετωπίζει αυτό το πρόβλημα προσφέροντας μηνιαίες ανεπίσημες συναντήσεις που διοργανώνονται σε σχολικές αίθουσες ή κοινοτικά κέντρα. Οι γονείς καλούνται να μοιραστούν τσάι, σνακ και να συζητήσουν ανοιχτά με τους εκπαιδευτικούς γύρω από εναλλασσόμενα θέματα, όπως το άγχος των εφήβων, οι σχολικές πολιτικές και οι οικογενειακές ρουτίνες.

Κάθε καφέ είναι σχεδιασμένο με πολιτισμική ευαισθησία. Το οπτικό υλικό μεταφράζεται σε πολλές γλώσσες και εκπαιδευμένοι πολιτισμικοί μεσολαβητές διευκολύνουν τις συζητήσεις. Συχνά, για να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή των γονέων, χρησιμοποιούνται παραστάσεις που οργανώνουν οι μαθητές ή παρουσιάσεις έργων.

Προκλήσεις: Αρχικά, η συμμετοχή ήταν χαμηλή λόγω λογιστικών περιορισμών και δισταγμού. Το CEKDEV ανταποκρίθηκε συντονίζοντας τη φροντίδα των παιδιών κατά τη διάρκεια των συνεδριών και προσφέροντας υποστήριξη μεταφοράς μέσω συνεργασιών με τον δήμο.

Αντίκτυπος: Το Family Café έχει σημειώσει αύξηση 200% στη συμμετοχή των γονέων σε διάστημα δύο ετών. Ποιοτικά στοιχεία δείχνουν ότι οι γονείς αισθάνονται «λιγότερο μόνοι» και «πιο σεβαστοί», ενώ οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν πιο συχνή και εποικοδομητική επικοινωνία με τις οικογένειες.

6.2.3 Πρόγραμμα πιστοποίησης εκπαιδευτικών με γνώση των τραυματικών εμπειριών

Στόχος: Να ενισχυθεί η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών ΕΕΚ σε τραυματικές εμπειρίες μέσω δομημένης, εφαρμοσμένης επαγγελματικής ανάπτυξης.

Η πιστοποίηση αυτή αποτελείται από έξι ενότητες που παραδίδονται σε οκτώ εβδομάδες και εστιάζουν στη νευροβιολογία του τραύματος, την ερμηνεία της συμπεριφοράς, τη μη βίαιη διαχείριση της τάξης και τη διδασκαλία που προάγει την πολιτισμική ένταξη. Η εκπαίδευση πραγματοποιείται μέσω μικτής μάθησης με δια ζώσης εργαστήρια, βιντεομαθήματα, ημερολόγια αναστοχασμού και συζητήσεις μεταξύ ομοτίμων.

Οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν ασχολούνται με πραγματικά σενάρια από τα σχολεία τους και σχεδιάζουν από κοινού εξατομικευμένα σχέδια δράσης για να μετασχηματίσουν το περιβάλλον διδασκαλίας τους. Η καθοδήγηση μετά την εκπαίδευση από το προσωπικό του CEKDEV εξασφαλίζει τη συνέχιση της προσπάθειας και αποτρέπει τα «μεμονωμένα» αποτελέσματα των εργαστηρίων.

Αντίκτυπος: Το 93% των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν δήλωσαν ότι αισθάνονται πιο ικανοί να χειριστούν συμπεριφορές που προκαλούνται από τραύμα. Τα δεδομένα σε επίπεδο τάξης έδειξαν μείωση τόσο της αποσύνδεσης των μαθητών όσο και των παραπομπών σε πειθαρχικά μέτρα. Το πρόγραμμα επεκτείνεται τώρα σε συνεργασία με τις διευθύνσεις εκπαίδευσης των επαρχιών.

6.2.4 Εβδομάδα Ενδυνάμωσης - Δημιουργική Έκφραση και Συμμετοχή στα Κοινά

Στόχος: Να δημιουργηθούν ασφαλείς, χωρίς αποκλεισμούς και εορταστικοί χώροι για τους νέους πρόσφυγες, όπου θα μπορούν να εξερευνήσουν την ταυτότητά τους, τις δεξιότητές τους και να εκφράσουν την άποψή τους.

Η Εβδομάδα Ενδυνάμωσης των Νέων, που διοργανώνεται κάθε χρόνο σε συνεργασία με δήμους και ΜΚΟ, είναι μια εκδήλωση που δημιουργήθηκε από κοινού και έχει ως επίκεντρο την ηγεσία των νέων. Οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν φωτογραφία δρόμου, δημιουργία podcast, θεατρικό αυτοσχεδιασμό και ζωγραφική τοιχογραφιών, καθώς και πρακτική ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, δημόσια ομιλία και εργαστήρια με θέμα τα δικαιώματα.

Το CEKDEV εκπαιδεύει μια ομάδα νέων προσφύγων ως «ομότιμους διαμεσολαβητές» που συνδιοργανώνουν τις συνεδρίες, δίνοντας στους συμμετέχοντες δυνατότητα δράσης και προβολή. Οι γονείς και οι ηγέτες της κοινότητας καλούνται να παρακολουθήσουν τις τελικές εκθέσεις και παραστάσεις.

Αντίκτυπος: Πέρα από τη βελτίωση της αυτοεκτίμησης και της κοινωνικής ένταξης, οι μαθητές έχουν αξιοποιήσει την εμπειρία για να αποκτήσουν πρόσβαση σε πρακτικές ασκήσεις, υποτροφίες και πλατφόρμες υπεράσπισης. Η κάλυψη από τον τοπικό τύπο έχει συμβάλει στην αναδιαμόρφωση της δημόσιας εικόνας των νέων προσφύγων, από παθητικούς αποδέκτες σε ενεργούς συνεισφέροντες.

6.2.5 Cultural Bridges – Πρόγραμμα διαπολιτισμικής συνεργασίας φοιτητών

Στόχος: Να προωθηθούν ουσιαστικές σχέσεις μεταξύ προσφύγων και μαθητών της χώρας υποδοχής μέσω μακροπρόθεσμης συνεργασίας.

Η πρωτοβουλία αυτή, που διαρκεί ένα χρόνο, ζευγαρώνει νεοαφιχθέντες μαθητές πρόσφυγες με συνομήλικους τους σε ιδρύματα ΕΕΚ. Μαζί, συμμετέχουν σε έργα βασισμένα στις δεξιότητες, σε κύκλους μελέτης και σε ημέρες κοινωνικής προσφοράς. Οι αρχικοί δισταγμοί ή οι γλωσσικές διαφορές αντιμετωπίζονται μέσω συνεδριών εκπαίδευσης στην ενσυναίσθηση και τεχνικών οπτικής επικοινωνίας.

Ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία είναι η «Αφίσα κοινής ταυτότητας», όπου κάθε ζευγάρι σχεδιάζει από κοινού μια οπτική αφήγηση των ομοιοτήτων, των προκλήσεων και των φιλοδοξιών τους. Αυτές εκτίθενται στη συνέχεια στους διαδρόμους του σχολείου, πυροδοτώντας ευρύτερες συζητήσεις γύρω από την έννοια του ανήκειν και της διαφορετικότητας.

Αντίκτυπος: Οι έρευνες που διεξήχθησαν μετά το πρόγραμμα δείχνουν αυξημένα επίπεδα εμπιστοσύνης και μείωση των περιστατικών εκφοβισμού ή απομόνωσης. Οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν βελτίωση της ομαδικής εργασίας μεταξύ των γλωσσικών και πολιτισμικών ομάδων. Το πρόγραμμα υποστηρίζεται πλέον από τοπικά συμβούλια νεολαίας και συνδικαλιστικές οργανώσεις

6.2.6 Bridge to Belonging – Υποστήριξη της μετάβασης στο σχολείο για νέους πρόσφυγες

Στόχος: Να υποστηριχθεί η συναισθηματική και ακαδημαϊκή προσαρμογή των προσφύγων μαθητών κατά τους πρώτους έξι μήνες της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης.

Αυτό το μεταβατικό πρόγραμμα ένταξης περιλαμβάνει ατομικές αξιολογήσεις αναγκών, συνεδρίες προσανατολισμού σε μικρές ομάδες και εβδομαδιαίες «κύκλους ελέγχου». Περιλαμβάνει επίσης ένα σύστημα «φίλων», έλεγχο ψυχικής υγείας (μη κλινικό) και εκδηλώσεις προσανατολισμού για γονείς.

Το περιεχόμενο προσαρμόζεται στο γλωσσικό επίπεδο των μαθητών και συντονίζεται από εκπαιδευμένους πρόσφυγες αποφοίτους του ίδιου σχολείου. Οι συναισθηματικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν δημιουργικές μορφές όπως κάρτες emoji, παιχνίδια ρόλων και αναστοχασμό με βάση την κίνηση.

Αντίκτυπος: Τα σχολεία που εφάρμοσαν το μοντέλο Bridge to Belonging σημείωσαν μείωση κατά 30% στα ποσοστά εγκατάλειψης κατά το πρώτο έτος και σημαντικά υψηλότερη συμμετοχή σε εξωσχολικά προγράμματα.

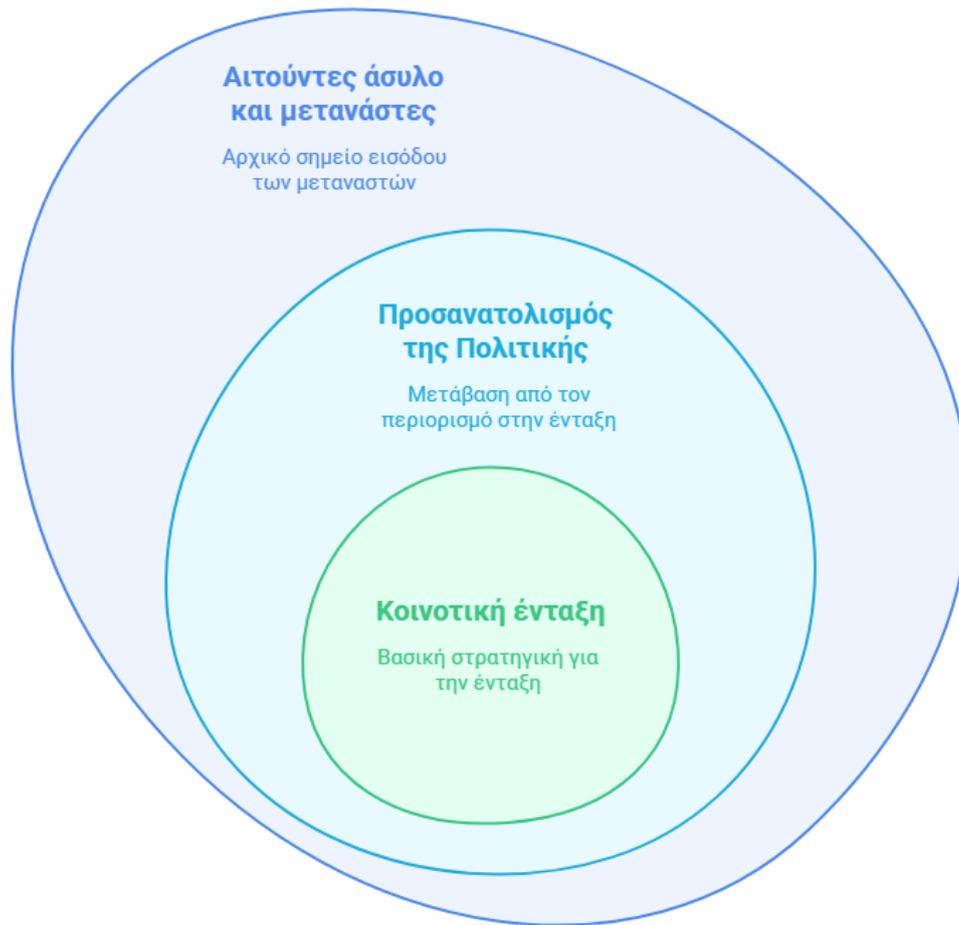
Οι μαθητές ανέφεραν ότι αισθάνθηκαν «καλοδεχούμενοι και υποστηριζόμενοι από την πρώτη μέρα».

Συμπεράσματα

Αυτές οι έξι πρωτοβουλίες, που καλύπτουν τα συναισθηματικά, οικογενειακά, παιδαγωγικά, κοινωνικά και συστημικά επίπεδα, αντιπροσωπεύουν τη δέσμευση του CEKDEV για ένα πραγματικά ολιστικό οικοσύστημα ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Η προσαρμοστικότητα τους τις καθιστά σχετικές σε όλες τις χώρες, τους πολιτισμούς και τους θεσμούς. Επενδύοντας στην συναισθηματική ευημερία και την ενεργό συμμετοχή των νέων προσφύγων, τα συστήματα ΕΕΚ μπορούν να γίνουν όχι μόνο χώροι ανάπτυξης δεξιοτήτων, αλλά και **τοπία θεραπείας, αξιοπρέπειας και ένταξης**.

6.3 Μελέτη περίπτωσης: Πρωτοβουλίες μαθητείας για πρόσφυγες στην Ελλάδα

Από το 2015, η Ελλάδα αποτελεί ένα από τα κύρια σημεία εισόδου στην ΕΕ, υποδεχόμενη περισσότερους από **1,4 εκατομμύρια** αιτούντες άσυλο και μετανάστες. Αν και ο αριθμός των ετήσιων αφίξεων έχει μειωθεί δραματικά, από **857.000** αφίξεις δια θαλάσσης το 2015 σε **32.425** νέες αιτήσεις ασύλου το 2023 (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2025/01/Annual-Asylum-Report-2024.pdf>), η χώρα εξακολουθεί να φιλοξενεί περίπου **176.000** δικαιούχους διεθνούς προστασίας και αιτούντες υπό εξέταση (UNHCR Ελλάδα, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/115042> 2025). Αυτή η παρατεταμένη παρουσία οδήγησε σε μια αποφασιστική αλλαγή πολιτικής: από τον περιορισμό των hotspots στα νησιά στην ένταξη με βάση την κοινότητα στην ηπειρωτική χώρα, με επίκεντρο την αστική στέγαση, την εκμάθηση της γλώσσας και τις επαγγελματικές διαδρομές. Οι ακόλουθες ελληνικές μελέτες περιπτώσεων δείχνουν πώς οι δήμοι, οι ΜΚΟ, οι πάροχοι εκπαίδευσης και οι εργοδότες έχουν υλοποιήσει αυτή την αλλαγή, προσφέροντας μεταβιβάσιμα διδάγματα για τους επαγγελματίες της ΕΕΚ σε όλη την Ευρώπη.

Σχήμα 4: Η αλλαγή της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα

6.3.1 Μελέτη περίπτωσης: Προγράμματα ένταξης της κοινότητας των Ελλήνων

Η μετάβαση της Ελλάδας από την έκτακτη υποδοχή στην ένταξη με βάση την κοινότητα από το 2017 βασίστηκε σε δύο εμβληματικά προγράμματα που χρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ και συνδυάζουν τη στέγαση, τις κοινωνικές υπηρεσίες και τη μάθηση υπό μια ενιαία ομπρέλα. Με τη μετακίνηση οικογενειών από καταυλισμούς σε νησιά σε κανονικές γειτονιές και τη σύζευξη της στήριξης για την ενοικίαση με προγράμματα γλωσσικής κατάρτισης, ΕΕΚ και απασχολησιμότητας, τα προγράμματα δημιούργησαν ένα ζωντανό εργαστήριο, τα διδάγματα του οποίου έχουν απήχηση σε όλα τα συστήματα ΕΕΚ της Ευρώπης. Στις επόμενες σελίδες παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά σχεδιασμού, τα αποτελέσματα και το δυναμικό μεταφοράς των προγραμμάτων ESTIA και HELIOS, με βάση εθνικά δεδομένα αξιολόγησης και συνεντεύξεις με ενδιαφερόμενους φορείς που συγκεντρώθηκαν για τη μελέτη σύνθεσης HELP-VET.

ESTIA I-II (2016-2022)

Έκτακτη υποστήριξη για την ένταξη και τη στέγαση

Πεδίο εφαρμογής και εταιρική σχέση. Υπό τη διαχείριση της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (FAO) (φάση I) και του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου της Ελλάδας (φάση II), σε συνεργασία με 21 δήμους και ΜΚΟ, το πρόγραμμα ESTIA παρείχε περισσότερα από 25 000 αστικά διαμερίσματα και κοινόχρηστα κτίρια στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, Λάρισα και δώδεκα άλλες πόλεις

κατά την περίοδο αιχμής της, φιλοξενώντας 93 600 αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες μεταξύ του 2016 και του Δεκεμβρίου 2023 (UNHCR Ελλάδα, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/88995>, Δεκ. 2023).

Μόχλευση της ένταξης. Οι οικογένειες ζούσαν σε κοντινή απόσταση από τα τοπικά σχολεία. Τα στοιχεία παρακολούθησης δείχνουν ότι το 78 % των παιδιών σχολικής ηλικίας εγγράφηκαν στην επίσημη εκπαίδευση εντός δύο μηνών από την άφιξή τους, σε σύγκριση με λιγότερο από 30 % στα στρατόπεδα της ηπειρωτικής χώρας (Υπουργείο Παιδείας, <https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2024/Refugee Education Statistics 2023.pdf>).

Οικονομικός πολλαπλασιαστής. Οι μηνιαίες πληρωμές ενοικίου (κατά μέσο όρο 350 ευρώ) και η παροχή χρηματικής βοήθειας εισέφεραν περίπου 115 εκατομμύρια ευρώ ετησίως στις τοπικές οικονομίες, στηρίζοντας 2 800 ιδιώτες ιδιοκτήτες ακινήτων και δεκάδες μικρές επιχειρήσεις (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_17_2121/IP_17_2121_EN.pdf, 2 Απριλίου 2018).

Διαδρομές εξόδου. Μια έρευνα παρακολούθησης της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) το 2022 διαπίστωσε ότι το 62 % των νοικοκυριών που έφυγαν από το ESTIA εξασφάλισαν ανεξάρτητη μίσθωση ή μετακόμισαν στο HELIOS, γεγονός που υποδηλώνει μια προοδευτική και όχι κυκλική σκάλα στέγασης (UNHCR Ελλάδα, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/96739>, 2022).

Διδάγματα για την ΕΕΚ. Η συγκέντρωση των δικαιούχων σε αστικές περιοχές επέτρεψε στα επαγγελματικά σχολεία να προγραμματίσουν απογευματινά μαθήματα ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, ενώ τα δημοτικά κέντρα απασχόλησης οργάνωσαν προγράμματα μαθητείας στον τομέα των κατασκευών και της γαστρονομίας για να καλύψουν τις ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στη συνέντευξη για το HELP-VET αναγνώρισαν τα πλεονεκτήματα της διαβίωσης σε διαμέρισμα, όπως «τακτικά ωράρια και χώροι για την εκπόνηση των εργασιών», που αποτελούν προαπαιτούμενα για τη συμμετοχή στην ΕΕΚ.

HELIOS (2019-συνεχίζεται)

Ελληνική υποστήριξη ένταξης για δικαιούχους διεθνούς προστασίας

Μοντέλο πέντε πυλώνων. Το πρόγραμμα HELIOS, που υλοποιείται από τον ΔΟΜ Ελλάδα, προσφέρει (1) 480 ώρες μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και δεξιοτήτων για τη ζωή, (2) συμβουλευτική για την απασχολησιμότητα, (3) επιδοτήσεις ενοικίου έως 5 ευρώ/τ.μ. για έξι μήνες, (4) δραστηριότητες δικτύωσης με την κοινότητα και (5) ατομική παρακολούθηση της ένταξης. (ΔΟΚ, https://greece.iom.int/sites/g/files/tmzbd11086/files/helios-factsheet-october-2024-bw2_english.pdf).

Αποτελέσματα. Ανεξάρτητες αξιολογήσεις αναφέρουν ότι το 39 % των αποφοίτων βρήκαν επίσημη απασχόληση ή αμειβόμενη μαθητεία εντός εννέα μηνών, ενώ το 27 % συμμετείχε σε επιδοτούμενες πρακτικές ασκήσεις, ποσοστά που υπερβαίνουν κατά πολύ τον εθνικό μέσο όρο για τους πρόσφυγες (19%) (ΔΟΜ Ελλάδα, ενημερωτικό δελτίο HELIOS, Οκτ. 2024). Οι γυναίκες αντιπροσώπευαν το 42 % των ατόμων που βρήκαν εργασία, γεγονός που αντανακλά τα στοχευμένα κουπόνια για τη φροντίδα των παιδιών που συνδέονται με το πρόγραμμα.

Σύνδεση με την ΕΕΚ. Τα γλωσσικά μαθήματα του HELIOS χρησιμοποιούν το πρόγραμμα σπουδών που είναι εναρμονισμένο με τον ΕΕΚΕ και έχει αναπτυχθεί σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Δια Βίου Μάθησης, διευκολύνοντας την άμεση αναγνώριση για την εισαγωγή σε δημόσια επαγγελματικά ιδρύ Τα τοπικά γραφεία του ΟΑΕΔ (ΔΥΠΑ) εκδίδουν πιστοποιητικά ικανοτήτων που οι εκπαιδευτικοί ΕΕΚ θεωρούν «ζωτικής σημασίας για τη γεφύρωση των άτυπων δεξιοτήτων με πιστοποιημένες διαδρομές» (συνέντευξη στη

Λάρισα, Οκτώβριος 2024) (<https://greece.iom.int/hellenic-integration-support-beneficiaries-international-protection-and-temporary-protection-helios>).

Βιωσιμότητα. Αν και η χρηματοδότηση εξακολουθεί να εξαρτάται από το ΔΤΑΜ, το κόστος του προγράμματος (2.200 ευρώ ανά συμμετέχοντα) είναι περίπου το ένα τρίτο του κόστους της παρατεταμένης διαμονής σε καταυλισμούς, και οι δήμοι υποστηρίζουν ότι το μοντέλο «πληρώνεις όσο μαθαίνεις» θα μπορούσε να ενσωματωθεί στο απόθεμα κοινωνικών κατοικιών της Ελλάδας.

Βασικά συμπεράσματα για τις χώρες εταίρους:

1. **Συνδυασμός στέγασης και μάθησης.** Η αστική στέγαση ανοίγει την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την ΕΕΚ· χωρίς αυτήν, η γλωσσική υποστήριξη σπάνια μεταφράζεται σε προσόντα.
2. **Ενσωμάτωση υπηρεσιών απασχόλησης.** Η αντιστοίχιση θέσεων εργασίας με τα μαθήματα επιταχύνει την αυτονομία και μειώνει το κόστος κοινωνικής πρόνοιας.
3. **Η ιδιοκτησία των δήμων έχει σημασία.** Ο συντονισμός υπό την ηγεσία των δήμων διατηρεί τις υπηρεσίες κοντά στους δικαιούχους και προάγει την αποδοχή από την κοινότητα.
4. **Παρακολούθηση βάσει δεδομένων. Η τακτική παρακολούθηση (εξάμηνη και δωδεκάμηνη)** είναι απαραίτητη για να διαπιστωθεί εάν οι δικαιούχοι μεταβαίνουν από επιδοτούμενα ενοίκια σε κατοικίες της αγοράς και από μαθήματα σε θέσεις εργασίας.

Curing the Limbo (2018-2022)

Πιλοτική δράση αστικής καινοτομίας – Δήμος Αθηναίων

Μοντέλο κυκλικής ανταλλαγής. Ο δήμος μεσολάβησε στη μίσθωση **75 κενών ιδιωτικών διαμερισμάτων** που φιλοξένησαν **≈375 αναγνωρισμένους πρόσφυγες**. Σε αντάλλαγμα, οι ενοικιαστές συνέβαλαν με εθελοντική εργασία σε έργα της γειτονιάς μέσω της πλατφόρμας πολιτικής συμμετοχής *synAthina*, ενώ παρακολούθησαν **360 ώρες εκπαίδευσης στην ελληνική γλώσσα, στις ΤΠΕ και σε δεξιότητες** που παρέχονται από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Αποτελέσματα. Η παρακολούθηση της UIA δείχνει ότι το **83 %** των συμμετεχόντων πέρασε τις εξετάσεις ελληνικής γλώσσας επιπέδου Α2 και το **41 %** βρήκε εργασία ή παρακολούθησε μαθήματα ΕΕΚ εντός 12 μηνών. Οι ιδιοκτήτες ακινήτων επένδυσαν **1,3 εκατομμύρια ευρώ** στην ανακαίνιση αχρησιμοποίητων κατοικιών, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση του ποσοστού κενών κατοικιών στην Αθήνα, που ανέρχεται σε 30 %. (<https://eutropian.org/curing-the-limbo/>)

Στοιχεία για την ΕΕΚ. Η σύνδεση των επιδομάτων ενοικίου με τη συμμετοχή στα μαθήματα εξασφάλισε υψηλά ποσοστά ολοκλήρωσης, ενώ η απαίτηση εθελοντικής εργασίας επέκτεινε τα κοινωνικά δίκτυα, ένα πλεονέκτημα κατά την αναζήτηση θέσεων μαθητείας.

REACT Θεσσαλονίκη (2016-2023)

Συνεργασία για τη βοήθεια των προσφύγων στη Θεσσαλονίκη

Κοινοπραξία πολλαπλών ενδιαφερομένων. Με επικεφαλής τον Δήμο Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και εννέα ΜΚΟ (ARSIS, PRAKSIS, YMCA κ.λπ.), η REACT εξασφάλισε **888 διαμερίσματα** σε τρεις γειτονικούς δήμους και συνέδεσε κάθε οικογένεια με έναν κοινωνικό λειτουργό.

Υπηρεσίες ένταξης. Τα παιδιά εγγράφηκαν σε τοπικά σχολεία εντός τεσσάρων εβδομάδων (ποσοστό συμμετοχής 90 %), οι ενήλικες παρακολούθησαν σύντομα προγράμματα ΕΕΚ που διοργάνωσε ο ΟΑΕΔ στους τομείς της εστίασης, της εφοδιαστικής και της κομμωτικής, ενώ τα Δημοτικά Κέντρα Δια Βίου Μάθησης παρέδωσαν μαθήματα γλωσσών.

Αποτελέσματα. Σύμφωνα με τη μελέτη περίπτωσης URBACT, το **30 %** των νοικοκυριών μεταπήδησε σε ενοικιάσεις της αγοράς και το **28 %** των ενηλίκων υπέγραψε επίσημες συμβάσεις εργασίας εντός ενός έτους. Οι επιτροπές σχέσεων με την κοινότητα μείωσαν τις καταγγελίες των γειτόνων κατά 60 %. (<https://urbact.eu/networks/arrival-cities/refugees-thessaloniki>)

Στοιχεία για την ΕΕΚ. Οι τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας (SoP) κωδικοποίησαν τις διαδρομές παραπομπής από τη στέγαση σε σχολεία γλωσσών και ιδρύματα ΕΕΚ, ενώ μια σκόπιμη στρατηγική διασποράς απέφυγε την υπερφόρτωση των επιμέρους σχολικών περιοχών.

6.3.2 Παραδείγματα προγραμμάτων ένταξης σε σχολεία και στην εκπαίδευση ενηλίκων

Το εκπαιδευτικό οικοσύστημα της Ελλάδας για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες καλύπτει όλο το φάσμα της μάθησης, από τα μαθήματα πρώτης υποδοχής για παιδιά έως τα βραδινά μαθήματα αλφαριθμητισμού για ενήλικες. Οι παρακάτω πρωτοβουλίες δείχνουν πώς διάφοροι φορείς (κρατικοί, δημοτικοί, ΜΚΟ, πανεπιστήμια και ψηφιακοί) καλύπτουν συγκεκριμένα κενά στη γλωσσική μάθηση, τα μαθήματα επανένταξης και τη μετάβαση στην ΕΕΚ.

Υποδομές υποδοχής για την εκπαίδευση προσφύγων: Το Υπουργείο διοργανώνει απογευματινά μαθήματα σε χώρους διαμονής ή κοντά σε αυτούς, προσφέροντας στους νεοαφιχθέντες μαθητές εντατικά μαθήματα ελληνικής γλώσσας και βασικών μαθημάτων πριν από την εγγραφή τους στο κανονικό σχολείο. Παρά τα εμπόδια στη μεταφορά, όταν υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις, το πρόγραμμα DYEP μειώνει τις καθυστερήσεις στην εγγραφή: το **78 %** των παιδιών που συμμετέχουν μεταφέρονται σε κανονικά σχολεία εντός ενός εξαμήνου (Υπουργείο Παιδείας, <https://diavgeia.gov.gr/doc/ΨΞΩΤ46ΝΚΠΔ-ΘΞ6/Δ4/2023>).

Διαπολιτισμικά σχολεία: Είκοσι δύο σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, τον Βόλο και την Κρήτη προσφέρουν εκτεταμένο πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, πολυπολιτισμικά προγράμματα σπουδών και συνεχή επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Οι αξιολογήσεις δείχνουν υψηλότερα ποσοστά φοίτησης και προόδου στη γλώσσα σε σύγκριση με τα κανονικά σχολεία που εξυπηρετούν παρόμοια δημογραφικά στοιχεία (Ευρυδική Ελλάδα, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/greece/ongoing-reforms-and-policy-developments>).

Κέντρα κοινοτικής διδασκαλίας (ΜΚΟ-Δήμος): Συνεργασίες μεταξύ φορέων όπως η ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ, η Αλληλεγγύη Τώρα και τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών των δήμων παρέχουν κλαμπ για την εκπόνηση των εργασιών του σχολείου τα Σαββατοκύριακα, προετοιμασία για τις εξετάσεις και εργαστήρια για την εμπλοκή των γονέων. Η ατομική διδασκαλία σε συνδυασμό με την προσέγγιση των οικογενειών συνδέεται με τη βελτίωση της επάρκειας στην ελληνική γλώσσα και της φοίτησης (Ετήσια Έκθεση ΜΕΤΑΔΡΑΣΗ 2024, Υπουργείο Παιδείας 2023).

Δημοτικά Κέντρα Δια Βίου Μάθησης: Περισσότερα από 150 παραρτήματα ΚΕΔΙΒΙΜ σε ολόκληρη τη χώρα προσφέρουν δωρεάν ή χαμηλού κόστους μαθήματα ελληνικής γλώσσας 25 ωρών, βασικές γνώσεις ΤΠΕ και επαγγελματικό προσανατολισμό σε ενήλικες. Οι λίστες αναμονής στα αστικά κέντρα υπογραμμίζουν την υπερβολική ζήτηση (Eurydice Ελλάδα, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/greece/adult-education>).

Διαδρομές γέφυρας και δεύτερης ευκαιρίας (ΣΔΕ + μεταβατικά μαθήματα): Για να βοηθήσει τους υπερήλικες εφήβους και ενήλικες που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, το Υπουργείο προσφέρει βραδινά σχολεία δεύτερης ευκαιρίας (ΣΔΕ) και σύντομα προγράμματα «γέφυρας» που συνδυάζουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας με βασικές γνώσεις αριθμητικής και επαγγελματική καθοδήγηση. Ο ευέλικτος προγραμματισμός (βράδια/σαββατοκύριακα) και τα αρθρωτά προγράμματα

σπουδών ανταποκρίνονται στις εργασιακές και οικογενειακές υποχρεώσεις. Ταυτόχρονα, τα προγράμματα γνωριμίας με τη μαθητεία συνδέουν τους μαθητές με τα ΙΕΚ (Eurydice Greece, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/greece/second-chance-schools>).

Μικτή μάθηση και ψηφιακή σχολική πύλη: Από το 2021, η ηλεκτρονική βιβλιοθήκη «Ψηφιακό Σχολείο» του Υπουργείου και τα υβριδικά πιλοτικά προγράμματα μετά την πανδημία επιτρέπουν στους εφήβους που συνδυάζουν φροντίδα ή εργασιακές υποχρεώσεις να έχουν πρόσβαση σε μαθήματα ελληνικής γλώσσας για ακαδημαϊκούς σκοπούς που έχουν ηχογραφηθεί σε tablet που παρέχονται από ΜΚΟ. Τα ευέλικτα ωράρια και το οπτικό περιεχόμενο είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά για μαθητές με διακοπή της σχολικής φοίτησης (Υπουργείο Παιδείας, <https://dschool.edu.gov.gr/sites/default/files/annual-report-2024.pdf>).

Πανεπιστημιακά εργαστήρια CPD και εθελοντικής διδασκαλίας: Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και άλλοι φορείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρέχουν πιστοποιημένα μαθήματα CPD για τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας και τη διαπολιτισμική επικοινωνία, ενώ φοιτητές εθελοντές διοργανώνουν εργαστήρια υποστήριξης για την εκπόνηση των σχολικών εργασιών σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση προσφύγων. Από το 2022, έχουν πιστοποιηθεί πάνω από **700** εκπαιδευτικοί (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, https://www.auth.gr/sites/default/files/CPD_Report_2024.pdf).

EPALE, eTwinning & Teacher Networks: Ελληνικοί εκπαιδευτικοί αξιοποιούν τις πλατφόρμες της ΕΕ και τις ομάδες ομότιμων στο WhatsApp για να ανταλλάσσουν δίγλωσσα σχέδια μαθήματος, να οργανώνουν εικονική παρακολούθηση της εργασίας και να μεταφράζουν γλωσσάρια ΕΕΚ. Οι ερωτηθέντες στην έρευνα HELP-VET αποδίδουν σε αυτά τα δίκτυα «ταχύτερη επίλυση προβλημάτων και μείωση της απομόνωσης» (EPALE Ελλάδα, https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/epale_greece_activity_report_2024.pdf).

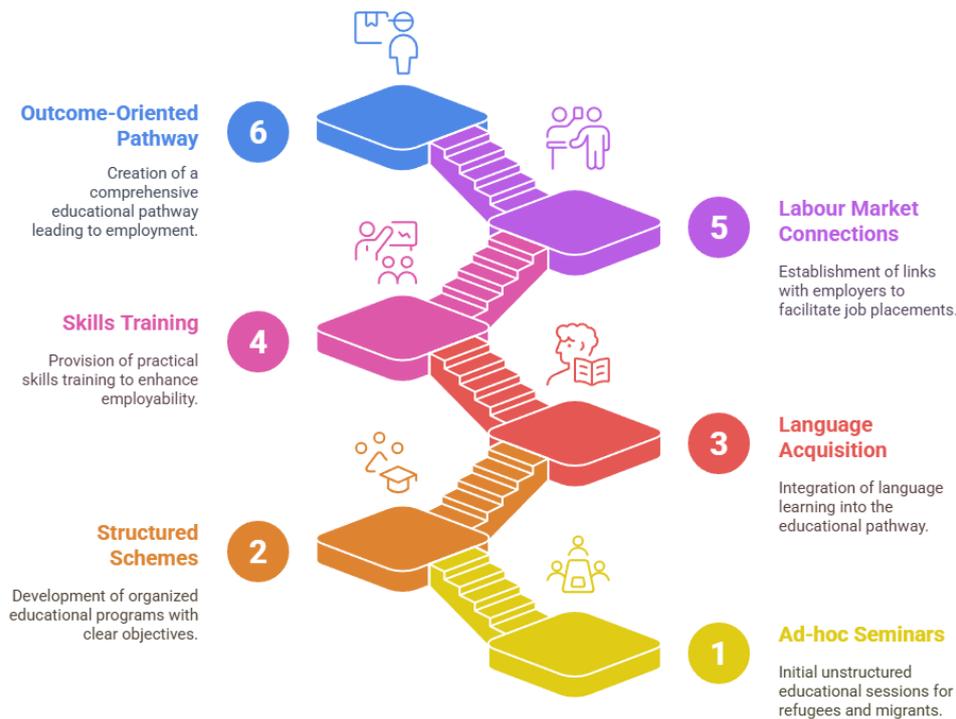
Αναδυόμενοι παράγοντες επιτυχίας

1. **Πολυεπίπεδη πορεία** – Ο συνδυασμός προπαρασκευαστικών μαθημάτων (DYEP) με την κανονική σχολική εκπαίδευση βοηθά τα παιδιά να προσδεύουν ακαδημαϊκά.
2. **Αλφαριθμητικός ολόκληρης της οικογένειας** – Η φοίτηση των παιδιών αυξάνεται όταν οι γονείς έχουν πρόσβαση σε μαθήματα KDVM ή μαθήματα ελληνικών από ΜΚΟ.
3. **Ευέλικτα, μικτά μοντέλα** – Οι ηχογραφημένες μικρο-μαθήματα και οι βραδινές συνεδρίες SDE δίνουν στους εργαζόμενους νέους και στις μητέρες μια δεύτερη ευκαιρία να εξασκηθούν εκτός τάξης.
4. **Κοινότητες εκπαιδευτικών & CPD** – Η συνεχής ανταλλαγή μεταξύ ομοτίμων και τα πιστοποιημένα πανεπιστημιακά μαθήματα αντισταθμίζουν την κατακερματισμένη επίσημη κατάρτιση και επιταχύνουν την καινοτομία στην τάξη.

6.3.3 Προγράμματα ένταξης για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Το οικοσύστημα ΕΕΚ της Ελλάδας για πρόσφυγες και μετανάστες έχει ωριμάσει από ad hoc σεμινάρια σε δομημένα, προσανατολισμένα στα αποτελέσματα προγράμματα που συνδέουν την εκμάθηση γλωσσών, την κατάρτιση δεξιοτήτων και τις πραγματικές συνδέσεις με την αγορά εργασίας σε ένα ενιαίο μονοπάτι. Ακολουθούν έξι εμβληματικές πρωτοβουλίες με αναλυτικές τεχνικές λεπτομέρειες – σχεδιασμός μαθημάτων, διαδρομές πιστοποίησης, χρηματοδοτικά πακέτα και λεπτομερείς στατιστικές παρακολούθησης για το 2024.

Σχήμα 5: Εξέλιξη του ελληνικού οικοσυστήματος EEK

HELIOS VET & Employability Track: Ένα εξαμηνιαίο πρόγραμμα του ΔΟΜ και του ΟΑΕΔ που συνδυάζει γλωσσική κατάρτιση, ανάπτυξη δεξιοτήτων και επιδοτούμενη εργασιακή εμπειρία.

Ποσοστό ολοκλήρωσης: 4.489 / 5.210 συμμετέχοντες (**86%**).

Αποτελέσματα στην εύρεση εργασίας: 1.983 τοποθετήσεις (**38%**) εντός έξι μηνών; **μέσος χρόνος εύρεσης εργασίας 3,4 μήνες.**

Αρχικός μισθός: 970 ευρώ μικτά/μήνα (έναντι 590 ευρώ πριν από το πρόγραμμα; +64%).

Κατανομή ανά τομέα: φιλοξενία 37 %, κατασκευές 18 %, λιανική 14 %, αγροδιατροφή 11 %, λοιπά 20 %.

Φύλο: 42 % γυναίκες, ποσοστό τοποθέτησης γυναικών 34 % έναντι 38 % συνολικά (έρευνα IOM Tracer 2024, <https://greece.iom.int/sites/g/files/tmzbd11086/files/helios-vet-track-factsheet-october-2024.pdf>).

Ενότητες κατάρτισης εκπαιδευτικών υπό την αιγίδα πανεπιστημίων (AUTH & HOU): Πιστοποιητικό 15 ECTS επιπέδου 6 EQF για εκπαιδευτικούς EEK και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Απόφοιτοι: 732 (2022-24) · **Αποχώρηση:** 6%.

Αντίκτυπος: Μια έρευνα παρακολούθησης ενός έτους έδειξε μείωση της απουσίας από τα μαθήματα κατά 11 μονάδες και αύξηση του ποσοστού επιτυχίας των μαθητών στις εξετάσεις Α2 κατά 9 μονάδες στις τάξεις που διδάσκουν απόφοιτοι.

Ικανοποίηση: Μέση βαθμολογία του προγράμματος 4,7/5 (Έκθεση CPD της AUTH 2024, https://www.auth.gr/sites/default/files/CPD_Report_2024.pdf).

EPALE & Erasmus+ KA2 Peer Networks – Ένα αποθετήριο Moodle και εκκολαπτήριο έργων που συντονίζεται από την ΙΚΥ.

Πόροι: 186 δίγλωσσα πακέτα μαθημάτων, 24 τεχνικά γλωσσάρια, **67 %** των οποίων περιλαμβάνουν ηχητική αφήγηση.

Συμμετοχή χρηστών: 8.900 λήψεις, 3.200 σχόλια από ομοτίμους, 2.600 ενεργοί εκπαιδευτικοί (EPALE Analytics 2024).

Καινοτομία: Το πιλοτικό πρόγραμμα KA2 «SkillUp4Ref» **Open Badges v2.1; 214 μαθητές** έλαβαν ψηφιακά σήματα αναγνωρισμένα για μεταφορά πιστωτικών μονάδων IEK (EPALE Activity Report 2024, https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/epale_greece_activity_report_2024.pdf).

Κέντρο Ένταξης Μεταναστών Αθηνών (MIC) Κέντρο Επαγγελματικής Συμβουλευτικής & Συνεργασίας: Ένας χώρος **1.100 m²** που συνδυάζει την επιχειρηματική καθοδήγηση με τις μικρο-επιχορηγήσεις.

Νεοσύστατες επιχειρήσεις που ξεκίνησαν το 2023: 120 (76 ενεργές AFM μετά από 12 μήνες, **75% επιβίωση μετά από 24 μήνες**).

Γυναίκες ιδρύτριες: 63 % (γωνιά φροντίδας παιδιών με 15 θέσεις για νήπια).

Μέσος κύκλος εργασιών κατά το πρώτο έτος: 28 400 ευρώ; μέσος όρος 2,3 θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν ανά επιχείρηση (Ετήσια Έκθεση MIC 2024, https://athensmigration.gov.gr/docs/MIC_AnnualReport_2024.pdf).

Ακαδημίες Ψηφιακών Δεξιοτήτων Cisco–ΟΑΕΔ (Δεξιότητες κατά ζήτηση): Επαγγελματικές σχολές που προσφέρουν μαθήματα IT Essentials (70 ώρες), CCNA (210 ώρες), CyberOps (120 ώρες).

Ποσοστά επιτυχίας στις εξετάσεις 2024: CCNA 200-301 – 78 % (μέση βαθμολογία 825/1.000) · CyberOps – 71 %.

Απασχόληση αποφοίτων: 45 % στον τομέα της υποστήριξης πληροφορικής εντός τεσσάρων μηνών.

Μέσος αρχικός μισθός: 1.150 ευρώ ακαθάριστα.

Φύλο: Γυναίκες **29 %** (11 % από την εισαγωγή των κουπονιών για τη φροντίδα των παιδιών) (ΟΑΕΔ–Cisco Dashboard 2025, <https://www.oaed.gr/en/cisco-skills-on-demand>).

Blue Generation Maritime Careers Pathway: Χρηματοδοτούμενο από τον ΕΟΧ πρόγραμμα αναβάθμισης δεξιοτήτων στον τομέα της ναυτιλίας για άτομα ηλικίας 15-29 ετών.

Συμμετέχοντες 2024: 278 (πρόσφυγες 52%, Έλληνες 48%).

Πιστοποίηση: 91 % πέρασαν τις εξετάσεις της Ελληνικής Ακτοφυλακής για την Αγγλική Γλώσσα στη Ναυτιλία, 100 % πέρασαν τις εξετάσεις **STCW Basic Safety**.

Θέσεις μαθητευόμενων: 70/75 καλυμμένες (**93 %**).

Απασχόληση: 147 υπέγραψαν συμβάσεις εργασίας σε πλοία, **μέσος μισθός 1 050 ευρώ + διατροφή**.

Πρόσδος: 14% εγγράφηκαν σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα για αξιωματικούς (Έκθεση προόδου Blue Generation 2024, https://www.bluegeneration.org/wp-content/uploads/2024/11/BG_Greece_ProgressReport2024.pdf).

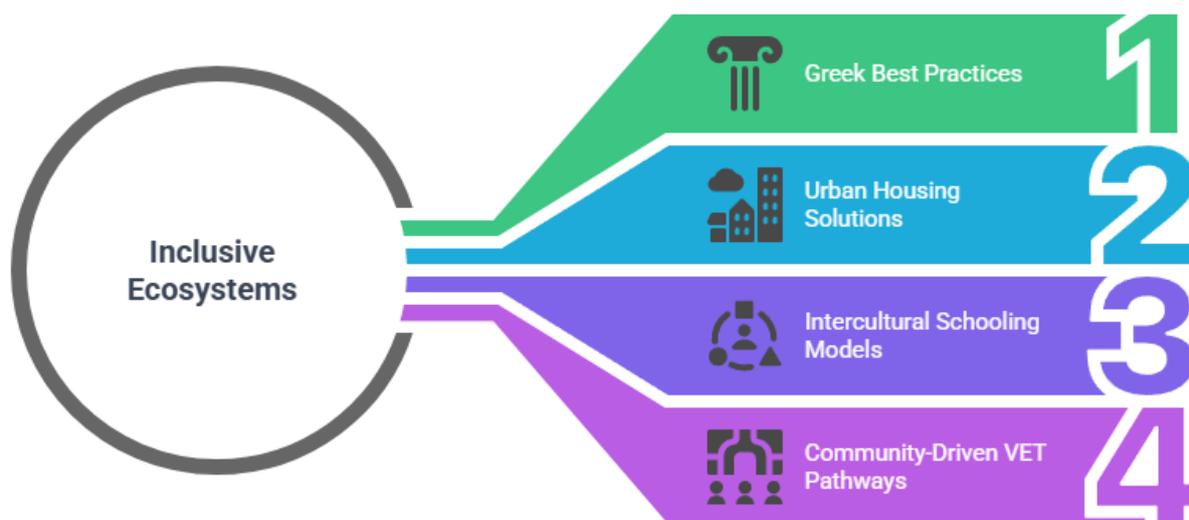
Πρακτικές συμβουλές για τους παρόχους ΕΕΚ:

- Ευθυγράμμιση των κωδικών μικροδιαπιστευτηρίων με το εθνικό μητρώο της ΥΠΕΕΘ για να διευκολυνθεί η αναγνώριση από τους εργοδότες.
- Συνδυασμός επιδομάτων που συνδέονται με τη συμμετοχή (ενοίκιο, μεταφορά) με αναλυτικά στοιχεία LMS για την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης.
- Παρακολουθήστε την **αύξηση των μισθών** και τη **διάρκεια των συμβάσεων**, όχι μόνο την είσοδο στην αγορά εργασίας, χρησιμοποιώντας έρευνες παρακολούθησης 3, 6 και 12 μηνών.
- Εισαγάγετε **Open Badges / Europass wallets**, ώστε οι μετανάστες να μπορούν να μεταφέρουν τα πιστοποιητικά τους πέρα από τα σύνορα.

- Αφαιρέστε τα εμπόδια που σχετίζονται με το φύλο: φύλαξη παιδιών στον χώρο εργασίας, αρθρωτά βραδινά μαθήματα, στοχευμένα κουπόνια.
- Κοινή χρήση ανώνυμων πινάκων ελέγχου KPI (ολοκλήρωση, τοποθέτηση, μισθός) μεταξύ των κέντρων ΕΕΚ για τη συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων.
- Ευθυγράμμιση των κωδικών μικροδιαπιστευτηρίων με το εθνικό μητρώο της ΟΑΕΔ για να διευκολυνθεί η αναγνώριση από τους εργοδότες.
- Συνδυασμός επιδομάτων που συνδέονται με τη συμμετοχή (ενοίκιο, μεταφορά) με αναλυτικά στοιχεία ψηφιακής μάθησης για την ενίσχυση της ολοκλήρωσης.
- Πιλοτική εφαρμογή ψηφιακών πορτοφολιών **Open Badges** ή **Europass**, ώστε οι μετανάστες να μπορούν να μεταφέρουν τα προσόντα τους πέρα από τα σύνορα.
- Ενσωμάτωση της φροντίδας παιδιών και των ευέλικτων ωραρίων, που είναι εμφανή στις ακαδημίες MIC και Cisco, για την άρση των εμποδίων συμμετοχής των γυναικών.
- Χρήση ερευνών παρακολούθησης (3, 6, 12 μήνες) για την τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων σε επίπεδο απασχόλησης και μισθών, με ενσωμάτωση των στοιχείων στο σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών.

- Σχήμα 6: Δημιουργία οικοσυστημάτων χωρίς αποκλεισμούς για τους νέους πρόσφυγες

Σύνθεση – Διδάγματα για τη διακρατική μεταφορά

1. **Η σταθερότητα της στέγασης υποστηρίζει τη μάθηση.** Το μοντέλο διαμερισμάτων της ΕΣΤΙΑ δείχνει ότι η σχολική φοίτηση και η συμμετοχή στην ΕΕΚ αυξάνονται όταν οι οικογένειες ζουν μαζί με τους κατοίκους της περιοχής.
2. **Γλώσσα + Επαγγελματική κατάρτιση = Ταχύτερη είσοδος στην αγορά εργασίας.** Το HELIOS αποδεικνύει ότι ο συνδυασμός της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε επίπεδο A2 με την εύρεση εργασίας διπλασιάζει τα αποτελέσματα στην απασχόληση σε σύγκριση με την εκμάθηση της γλώσσας μόνο.
3. **Η διακυβέρνηση ολόκληρης της κοινότητας είναι απαραίτητη.** Οι επιτυχημένες πρωτοβουλίες συνδέουν υπουργεία, δήμους, ΜΚΟ, εργοδότες και κέντρα ΕΕΚ, μειώνοντας τον κατακερματισμό και τα κενά στη χρηματοδότηση. (Συνοπτική μελέτη HELP-VET, 2025)

Οι εκπαιδευτικοί και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής σε όλη την Ευρώπη μπορούν να δημιουργήσουν οικοσυστήματα χωρίς αποκλεισμούς, όπου τα παιδιά και οι νέοι πρόσφυγες θα ευημερούν ακαδημαϊκά,

HELP VET

κοινωνικά και οικονομικά, προσαρμόζοντας αυτές τις ελληνικές βέλτιστες πρακτικές, τις λύσεις αστικής στέγασης, τα διαπολιτισμικά μοντέλα σχολικής εκπαίδευσης και τις κοινοτικές διαδρομές ΕΕΚ.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7:

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ

Το κεφάλαιο αυτό συγκεντρώνει ένα ευρύ φάσμα πρακτικών πόρων που έχουν σχεδιαστεί για να ενισχύσουν την ένταξη των αλλοδαπών φοιτητών, ιδίως των προσφύγων, μέσω της εστιασμένης ανάπτυξης των γλωσσικών δεξιοτήτων και της κοινωνικής συμμετοχής. Τα εργαλεία και οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται απευθύνονται σε διάφορα μαθησιακά περιβάλλοντα, από αρχάριους έως προχωρημένους, και υποστηρίζουν τόσο την τυπική διδασκαλία όσο και τα ανεπίσημα μαθησιακά περιβάλλοντα. Αντλώντας από εθνικά προγράμματα και κοινωνικά καινοτόμα έργα, το υλικό περιλαμβάνει δομημένα σενάρια μαθημάτων, ασκήσεις ρόλων, στρατηγικές ομαδικής εργασίας και πρότυπα που ανταποκρίνονται στις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και προωθούν την επικοινωνία, την κριτική σκέψη και την καθημερινή χρήση της γλώσσας. Επιπλέον, το κεφάλαιο τονίζει τη σημασία της δημιουργίας κοινωνικών δεσμών, της διαπολιτισμικής ικανότητας και της αυτοπεποίθησης μεταξύ των μαθητών μέσω της προσομοίωσης πραγματικών καταστάσεων και της ενθάρρυνσης της αλληλεπίδρασης. Είτε μέσω παιχνιδιών ρόλων βασισμένων στην αγορά, συνεργατικών ομαδικών παιχνιδιών ή ενοτήτων καθημερινής συνομιλίας, αυτά τα εργαλεία είναι προσαρμοσμένα ώστε να βοηθούν τους μαθητές να προσαρμοστούν στο νέο τους περιβάλλον, αναπτύσσοντας παράλληλα βασικές γλωσσικές και κοινωνικές δεξιότητες.

7.1 Πρακτικά εργαλεία και δραστηριότητες από την Ελλάδα

Το τοπίο της εκπαίδευσης των προσφύγων στην Ελλάδα έχει δημιουργήσει έναν εντυπωσιακό κατάλογο **ανοιχτών, πολυγλωσσικών διδακτικών βοηθημάτων**, αλλά πολλοί εκπαιδευτικοί δυσκολεύονται να τα εντοπίσουν, να τα αξιολογήσουν και να τα προσαρμόσουν γρήγορα. Αυτό το κεφάλαιο λειτουργεί ως **εργαλειοθήκη**, οργανωμένη με βάση τον παιδαγωγικό σκοπό και όχι την πηγή, έτσι ώστε ένας πολυάσχολος εκπαιδευτής ΕΕΚ να μπορεί να μεταβεί απευθείας σε αυτό που χρειάζεται, είτε πρόκειται για ένα παιχνίδι φωνολογίας πέντε λεπτών είτε για ένα πρόγραμμα καθοδήγησης από ομοτίμους διάρκειας ενός εξαμήνου. Κάθε καταχώριση παρακάτω περιλαμβάνει: *επίπεδο γλωσσικής επάρκειας ή ηλικία, χρόνο/πόρους που απαιτούνται, συμβουλές εφαρμογής και αποδεικτικά στοιχεία για τον αντίκτυπο που προέρχονται από πιλοτικά προγράμματα ή ανεξάρτητες αξιολογήσεις*. Όλα τα εργαλεία είναι **δωρεάν ή χρηματοδοτούμενα**, διαθέσιμα εξ ολοκλήρου σε ηλεκτρονική μορφή ή εκτυπώσιμα και **συμβατά με το CEFR ή τους περιγραφικούς δείκτες του ελληνικού προγράμματος σπουδών**, όπου αυτό είναι σκόπιμο.

7.1.1 Ασκήσεις για την ανάπτυξη της γλώσσας

Duolingo Classroom – Ελληνικά

Ένας δωρεάν πίνακας ελέγχου για εκπαιδευτικούς που σας επιτρέπει να αναθέτετε μικρά μαθήματα ελληνικών και να παρακολουθείτε τα XP των μαθητών, τα μοτίβα λαθών και τις σειρές. Ιδανικό για A0–A1, εφήβους και ενήλικες με γνώσεις κινητών συσκευών. *Γρήγορο αποτέλεσμα*: ανοίξτε μια εικονική τάξη, ορίστε έναν εβδομαδιαίο στόχο 100 XP και χρησιμοποιήστε τις ενσωματωμένες «Ιστορίες» ως βαθμολογημένες εργασίες (<https://schools.duolingo.com>).

LearningApps Greek Grammar Widgets

Πάνω από 200 μίνι παιχνίδια με μεταφορά και απόθεση που καλύπτουν τις καταλήξεις των ρημάτων, τη φωνολογία και τη σύνταξη. Ιδανικό για προθέρμανση τριών λεπτών ή σταθμούς εναλλαγής, A0 έως B1. Αντιγράψτε μια δραστηριότητα και αλλάξτε τη διεπαφή σε αραβικά ή φαρσί, ώστε οι οδηγίες να είναι δίγλωσσες (https://learningapps.org/?category=29&locale=el_GR).

Quizlet Trade-Vocabulary Sets (EL/EN)

Έτοιμες σειρές καρτών για ορολογία υδραυλικών, ξυλουργών και ξενοδοχειακών υπηρεσιών. Σχεδιασμένες για μαθητές ΕΕΚ που χρειάζονται γρήγορα λεξιλόγιο συγκεκριμένου τομέα. Εκτελέστε το παιχνίδι «Match» σε διαδραστικό πίνακα για μια σύντομη, ανταγωνιστική ανακεφαλαίωση (<https://quizlet.com/subject/greek-vocational/>).

LingQ «Mini-Stories Greek»

Εξήντα βαθμολογημένα ηχητικά κείμενα με λεξικό που μπορείτε να πατήσετε και επανάληψη με διαστήματα. Εξαιρετικό για αυτοδιδασκαλία ακουστικής ευχέρειας στα επίπεδα A1–B1. Κατεβάστε το MP3 και τη μεταγραφή και, στη συνέχεια, εκτελέστε μια συνεδρία dictogloss ή shadow reading στην τάξη (<https://www.lingq.com/en/learn-el/web/listen/>).

ELLinopoula Classroom

Μια πλατφόρμα με παιχνιδιοποιημένο περιεχόμενο, προσαρμοσμένη στο ελληνικό πρόγραμμα σπουδών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που προσφέρει επίσης εκτυπώσιμα φύλλα γραφής. Κατάλληλη για παιδιά ηλικίας 6 έως 12 ετών σε τάξεις υποδοχής. Χρησιμοποιήστε το «Immersive Reader» για να δημιουργήσετε αυτόματα κάρτες λεξιλογίου με εικόνες (<https://www.ellinopoula.com/classroom>).

7.1.2 Σενάρια επίλυσης προβλημάτων και παιχνίδι ρόλων

Συμβούλιο της Ευρώπης «Αυτοβιογραφία διαπολιτισμικών συναντήσεων – Διαδικτυακή έκδοση» (AIE-O)

Ένα εργαλείο αναστοχασμού που καθοδηγεί τους μαθητές στην ανάλυση πραγματικών ή φανταστικών διαπολιτισμικών παρεξηγήσεων. Εκτυπώστε τις οδηγίες σε μορφή PDF ή χρησιμοποιήστε την ηλεκτρονική φόρμα. Οι μαθητές συμπληρώνουν τις οδηγίες σε ζευγάρια, αφού αναπαραστήσουν ένα σενάριο, και στη συνέχεια ανταλλάσσουν τις απόψεις τους (<https://www.coe.int/en/web/autobiography-intercultural-encounters>).

ILO «SIYB Lite – Προσομοίωση πάγκου με φαγητό του δρόμου»

Ένα εκτυπώσιμο επιτραπέζιο παιχνίδι όπου οι ομάδες δημιουργούν μια μικροεπιχείρηση τροφίμων, καθορίζουν τιμές και εξυπηρετούν πελάτες. Διάρκει 90 λεπτά και αποτελεί μια επιχειρηματική πρόκληση που συνδέει τα μαθηματικά με τη γλώσσα του χώρου εργασίας (<https://www.ilo.org/empent/areas/start-and-improve-your-business/lang--en/index.htm>).

Save the Children «Safe Journey» Επιτραπέζιο παιχνίδι (ελληνική έκδοση)

Οι μαθητές λαμβάνουν αποφάσεις κατά μήκος μιας μεταναστευτικής διαδρομής, χειριζόμενοι έγγραφα, σύνορα και θέματα υγείας. Χρησιμοποιήστε το για να προκαλέσετε συζήτηση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υπηρεσίες. Αναθέστε ρόλους παρατηρητών (δημοσιογράφος, εργαζόμενος σε ΜΚΟ) για να καταγράψετε τη λειτουργική γλώσσα (https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/safejourney_gr.pdf).

Διαπολιτισμικές πόλεις «Δίλημμα γειτονιάς» Σενάρια

Σύντομα σενάρια συνεδριάσεων δημοτικού συμβουλίου σχετικά με παράπονα για θόρυβο, άδειες για φεστιβάλ ή προκαταλήψεις στον χώρο εργασίας. Οι ομάδες αυτοσχεδιάζουν επιχειρήματα, ενώ οι συμμαθητές τους σημειώνουν πειστικές φράσεις για μεταγενέστερη γλωσσική ανάλυση (<https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/tools>).

7.1.3 Ομαδικές δραστηριότητες για την οικοδόμηση κοινωνικών δεσμών

Φωτογραφική χαρτογράφηση της κοινότητας

Σε τέσσερις περιπάτους διάρκειας δύο ωρών, οι μαθητές φωτογραφίζουν τοπικά αξιοθέατα ή προβλήματα, τα σχολιάζουν και δημιουργούν από κοινού έναν χάρτη τοίχου για δημόσια έκθεση. Η διαδικασία αναπτύσσει τις δεξιότητες αφήγησης και το λεξιλόγιο της πολιτικής αγωγής, προσκαλώντας την κοινότητα να συμμετάσχει (<https://photovoiceworldwide.com/resources/>).

Κυνήγι θησαυρού: Η πόλη μου, η ιστορία μου

Ένα 90λεπτο κυνήγι θησαυρού στην πόλη με τη βοήθεια QR κωδικών και δίγλωσσων ενδείξεων. Μικτές ομάδες αποκρυπτογραφούν τις αποστολές και ζητούν οδηγίες από τους ντόπιους, αποκτώντας έτσι αυθεντική πρακτική στην ομιλία και προσανατολισμό στην πόλη (<https://scavify.com/create-scavenger-hunt>).

Διαπολιτισμικό εργαστήριο μουσικής

Έξι εβδομαδιαίες συνεδρίες μίας ώρας, όπου οι συμμετέχοντες δημιουργούν από κοινού μια μίξη μουσικών κομματιών χρησιμοποιώντας φθηνά κρουστά και στίχους στα ελληνικά, καθώς και στη μητρική γλώσσα των μαθητών. Ενισχύει το λεξιλόγιο του ρυθμού και τις δεξιότητες εναλλαγής ρόλων (<https://playingforchange.org/teach>)

Green Skills Makerspace - Pop-Up

Ένα τριήμερο bootcamp στην αίθουσα του σχολείου, όπου ομάδες ανακυκλώνουν υλικά και τα μετατρέπουν σε σπιτάκια για πουλιά ή τσάντες, και στη συνέχεια παρουσιάζουν τα πρωτότυπα τους στα ελληνικά και τα αγγλικά. Οι κριτές απονέμουν ένα οικολογικό σήμα από το εργαλείο #GreenVET (<https://greenskills.eu/toolkit>).

7.1.4 Αξιολογήσεις στην τάξη και παρακολούθηση της προόδου

Ευρωπαϊκό Γλωσσικό Φάκελο – Ελληνική Προσαρμογή

Ένα διαβατήριο και φάκελος που ανήκει στον μαθητή για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων της επάρκειας στην ελληνική γλώσσα, πλήρως ευθυγραμμισμένο με τους περιγραφικούς δείκτες του CEFR. Εκτυπώστε και συρράψτε σε τετράδια ή διατηρήστε σε ψηφιακή μορφή (<https://europass.cedefop.europa.eu/documents/european-language-portfolio>).

Google Classroom «Originality + Auto-Quiz» Combo

Δημιουργήστε ένα έντυπο Google με δέκα ερωτήσεις για άμεσο έλεγχο της κατανόησης και, στη συνέχεια, αφήστε το Classroom να εισαγάγει τους βαθμούς, ενώ η αναφορά Originality επισημαίνει τις περιπτώσεις λογοκλοπής. Γρήγορη ανατροφοδότηση χωρίς χαρτί (<https://edu.google.com/products/classroom/>).

CASAS Life & Work Reading Tests (Επίπεδο A)

Δωρεάν δείγματα από τη σειρά λειτουργικής αλφαριθμητισμού των ΗΠΑ. Παρέχουν μια γρήγορη, τυποποιημένη εικόνα της ικανότητας ανάγνωσης σε καθημερινές καταστάσεις (<https://www.casas.org/product-overviews/assessments>).

Έρευνα «Check-In» του DigCompEdu της ΕΕ (ελληνική διεπαφή)

Ένα αυτοδιαγνωστικό τεστ 22 ερωτήσεων που βοηθά τους εκπαιδευτικούς να χαρτογραφήσουν τις ψηφιακές διδακτικές τους ικανότητες και να προγραμματίσουν την επαγγελματική τους ανάπτυξη. Δημιουργεί ένα αυτοματοποιημένο προφίλ σε μορφή PDF και προτάσεις (https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu/check_en).

Grammarly EDU Analytics

Ένας δωρεάν λογαριασμός για εκπαιδευτικά ιδρύματα συγκεντρώνει τα πιο συχνά γραμματικά ή λεξιλογικά λάθη σε όλη την τάξη και στέλνει μια εβδομαδιαία αναφορά μέσω email, ιδανική για μικρές μαθήματα βασισμένα σε δεδομένα (<https://www.grammarly.com/edu>).

7.2 Πρακτικά εργαλεία και δραστηριότητες από την Πολωνία

Αυτή η ενότητα παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη συλλογή πρακτικών εργαλείων, δραστηριοτήτων και προτύπων που στοχεύουν στην υποστήριξη της εκπαιδευτικής και κοινωνικής ένταξης των ξένων μαθητών. Οι πόροι και οι δραστηριότητες που περιγράφονται εδώ έχουν σχεδιαστεί για να διευκολύνουν την ανάπτυξη της γλώσσας, να καλλιεργήσουν τη διαπολιτισμική ικανότητα και να προωθήσουν τους κοινωνικούς δεσμούς μεταξύ των μαθητών. Αυτά τα εργαλεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους εκπαιδευτικούς για να δημιουργήσουν ελκυστικές, διαδραστικές και πολιτισμικά σχετικές μαθησιακές εμπειρίες που θα βοηθήσουν τους μαθητές να προσαρμοστούν στο νέο τους περιβάλλον.

7.2.1 Ασκήσεις για την ανάπτυξη της γλώσσας

Το υλικό που παρουσιάζεται εδώ καλύπτει ένα ευρύ φάσμα γλωσσικών επιπέδων και πλαισίων, από αρχάριους μαθητές έως πιο προχωρημένους, και από την καθημερινή πρακτική χρήση της γλώσσας έως δραστηριότητες πολιτιστικής και κοινωνικής ένταξης. Οι ασκήσεις περιλαμβάνουν ένα μείγμα γραπτών πόρων, διαδραστικών σεναρίων και δραστηριοτήτων ρόλων, τα οποία στοχεύουν όλα στη δημιουργία βιωματικών μαθησιακών εμπειριών για τους ξένους μαθητές.

Επιπλέον, αυτό το κεφάλαιο περιλαμβάνει δραστηριότητες που έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους μαθητές όχι μόνο να κατακτήσουν την γλώσσα, αλλά και να αναπτύξουν αυτοπεποίθηση στην εφαρμογή των γλωσσικών τους δεξιοτήτων σε πραγματικές καταστάσεις. Δραστηριότητες όπως η αναπαράσταση ρόλων στην αγορά, οι ομαδικές ασκήσεις και τα προγράμματα πολιτιστικής ανακάλυψης βοηθούν τους μαθητές να εξασκήσουν την επικοινωνία, την επίλυση προβλημάτων και την κοινωνική αλληλεπίδραση σε ένα υποστηρικτικό περιβάλλον. Αυτά τα εργαλεία συμπληρώνονται επίσης από μεθόδους αξιολόγησης στην τάξη και πρότυπα παρακολούθησης της προόδου, που επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς να παρακολουθούν και να αξιολογούν την γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών με την πάροδο του χρόνου.

Είτε είστε εκπαιδευτικός που αναζητά νέους τρόπους να προσελκύσει το ενδιαφέρον των μαθητών είτε μαθητής που αναζητά δραστηριότητες αυτοδιδασκαλίας, αυτό το κεφάλαιο παρέχει ένα πλούσιο σύνολο πόρων για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής εμπειρίας και την προώθηση της ένταξης στην γλώσσα και κουλτούρα της χώρας υποδοχής.

Εκπαιδευτικό υλικό για αλλοδαπούς μαθητές που μαθαίνουν πολωνικά

Το σύνολο των εκπαιδευτικού υλικού αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας κοινωνικής καινοτομίας «Γλώσσα της Εκπαίδευσης και της Ένταξης (JEI)», μια συλλογή υλικών που έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους ξένους φοιτητές να μάθουν τη γλώσσα. Τα υλικά αυτά δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο επιχορήγησης που συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη της Εκπαίδευσης με βάση τη Γνώση». Το έργο υλοποιήθηκε σε συνεργασία με τον INCUBATOR FOR SOCIAL INNOVATION POPOJUTRZE 2.0, στον τομέα της «Εκπαίδευσης». Αυτοί οι πόροι έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τους ξένους φοιτητές να ενταχθούν στο πολωνικό γλωσσικό περιβάλλον, προσφέροντάς τους πρακτικές και σχετικές γλωσσικές δεξιότητες.

[\(https://migrant.poznan.pl/en/publikacje/sets-of-educational-materials-developed-within-the-framework-of-the-social-innovation-language-of-education-and-integration-jei-materials-for-learning-useful-polish-language-for-foreign-students/\)](https://migrant.poznan.pl/en/publikacje/sets-of-educational-materials-developed-within-the-framework-of-the-social-innovation-language-of-education-and-integration-jei-materials-for-learning-useful-polish-language-for-foreign-students/).

Πολωνικά για ένα καλό ξεκίνημα (Polski na Dobry Start) (Επίπεδο A1)

Το εκπαιδευτικό υλικό με τίτλο «Πολωνικά για ένα καλό ξεκίνημα» έχει σχεδιαστεί για αρχάριους στο επίπεδο A1 και επικεντρώνεται στις βασικές πτυχές της πολωνικής γλώσσας. Το υλικό αυτό δημιουργήθηκε από το Ίδρυμα Εκμάθησης Ξένων Γλωσσών Linguae Mundi, με στόχο την παροχή πρακτικών γλωσσικών δεξιοτήτων σε ενήλικες μαθητές, ιδίως σε όσους επιθυμούν να εγκατασταθούν στην Πολωνία. Ο πόρος αυτός αποτελεί σημείο εκκίνησης για αλλοδαπούς φοιτητές που χρειάζονται βασικές δεξιότητες επικοινωνίας για την καθημερινή ζωή και την εργασία στην Πολωνία. Οι ενδιαφερόμενοι που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν αυτό το υλικό καλούνται να επικοινωνήσουν απευθείας με το Ίδρυμα για να λάβουν άδεια (<https://www.gov.pl/web/udsc/-materialy-dydaktyczne-do-nauki-jezyka-polskiego>).

Με τα πολωνικά κάθε μέρα (Z językiem polskim każdego dnia) (Επίπεδο A2 με στοιχεία B1)

Το εκπαιδευτικό πακέτο «Με τα Πολωνικά Καθημερινά», το οποίο περιλαμβάνει υλικό για μαθητές επιπέδου A2 με στοιχεία B1, αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου «Υλικό και εκπαιδευτική υποστήριξη για αλλοδαπούς που υποβάλλουν αίτηση για διεθνή προστασία στην Πολωνία». Η πρωτοβουλία αυτή συγχρηματοδοτήθηκε από το Εθνικό Πρόγραμμα του Ταμείου Μετανάστευσης και Ένταξης. Παρέχει βασικές γλωσσικές δεξιότητες σε ενήλικες αλλοδαπούς που υποβάλλουν αίτηση για διεθνή προστασία στην Πολωνία, με έμφαση στην επικοινωνία σε καθημερινές καταστάσεις. Το υλικό στοχεύει στην ενίσχυση της γλωσσικής τους επάρκειας σε πρακτικά, πραγματικά πλαίσια. Το δεύτερο μέρος του υλικού εκτείνεται έως το επίπεδο B1, με στοιχεία που ενσωματώνουν επίσης το επίπεδο B2. Ο πόρος αυτός μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για άλλες ομάδες αλλοδαπών μαθητών (<https://www.gov.pl/web/udsc/materialy-dydaktyczne-do-nauki-jezyka-polskiego---dla-doroslych>).

Πολωνικά για παιδιά

Αυτό το σύνολο υλικού δημιουργήθηκε ειδικά για αλλοδαπούς ανηλίκους που ζητούν διεθνή προστασία στην Πολωνία. Αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου «Υλικό και εκπαιδευτική υποστήριξη για αλλοδαπούς που ζητούν διεθνή προστασία στην Πολωνία», το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Εθνικό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης. Το υλικό έχει ως στόχο να βοηθήσει τα παιδιά να αποκτήσουν βασικές δεξιότητες στην πολωνική γλώσσα, οι οποίες είναι απαραίτητες για την ένταξή τους στο πολωνικό εκπαιδευτικό σύστημα και την κοινωνία. Αν και τα υλικά αυτά έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα τους ανηλίκους, μπορούν να είναι χρήσιμα και για άλλες ομάδες αλλοδαπών που χρειάζονται βασική γλωσσική εκπαίδευση (<https://www.gov.pl/web/udsc/materialy-dydaktyczne-do-nauki-jezyka-polskiego-dla-dzieci>).

Μερικές ιδέες για ασκήσεις χωρίς προετοιμασία

Αν ψάχνετε για γρήγορες και εύκολες ασκήσεις για να προσελκύσετε τους μαθητές στην εκμάθηση της πολωνικής γλώσσας, αυτός ο πόρος παρέχει δημιουργικές ιδέες που δεν απαιτούν προηγούμενη προετοιμασία. Οι ασκήσεις είναι ιδανικές για εκπαιδευτικούς που χρειάζονται μια αυθόρμητη λύση για τα μαθήματά τους και μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν σε διαφορετικά επίπεδα μαθητών. Οι ιδέες κυμαίνονται από διασκεδαστικά, διαδραστικά παιχνίδια έως πρακτικές ασκήσεις που βοηθούν στην ενίσχυση του λεξιλογίου και της κατανόησης της γλώσσας (<https://blog.e-polish.eu/garsc-pomyslow-na-cwiczenia-bez-zadnego-przygotowania/> Συγγραφέας Paulina Kuc).

E-polish.eu

Το E-polish.eu είναι μια διαδικτυακή πλατφόρμα που έχει σχεδιαστεί τόσο για μαθητές όσο και για καθηγητές πολωνικής γλώσσας. Η πλατφόρμα αυτή παρέχει μια ποικιλία πόρων για την εκμάθηση της

πολωνικής γλώσσας, όπως διαδραστικά μαθήματα, ασκήσεις και εκπαιδευτικά εργαλεία. Απευθύνεται σε όλα τα επίπεδα γλωσσικής επάρκειας και προσφέρει ένα φιλικό προς τον χρήστη περιβάλλον για όσους επιθυμούν να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στην πολωνική γλώσσα. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν επίσης να επωφεληθούν από την πλατφόρμα, έχοντας πρόσβαση σε υλικό που είναι εύκολο να ενσωματωθεί στα μαθήματά τους (<https://e-polish.eu/polski-dla-obcokrajowcow>).

Σενάριο «Στην αγορά»

Στόχος: Ο στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να βυθίσει τους μαθητές σε ένα πραγματικό σενάριο, βοηθώντας τους να εξασκήσουν και να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους στην πολωνική γλώσσα σε ένα συναλλακτικό, κοινωνικό πλαίσιο. Με την προσομοίωση ενός περιβάλλοντος αγοράς, οι μαθητές θα συμμετάσχουν σε πρακτική επικοινωνία, χρησιμοποιώντας διαπραγματευτικές τεχνικές, λεξιλόγιο και ευγενικές εκφράσεις που χρησιμοποιούνται συνήθως σε καταστάσεις αγορών. Θα βελτιώσουν την ευχέρειά τους, θα μάθουν πολιτισμικές αποχρώσεις σχετικά με τις πολωνικές συνήθειες αγορών και θα αποκτήσουν αυτοπεποίθηση κατά τη χρήση της γλώσσας σε πραγματικές καταστάσεις.

Απαιτούμενα υλικά

- **Παιχνιδιάρικα χρήματα:** Για συναλλαγές μεταξύ πελατών και καταστηματαρχών.
- **Αντικείμενα που αντιπροσωπεύουν τρόφιμα και προϊόντα:** Πραγματικά ή πλαστικά αντικείμενα όπως φρούτα, λαχανικά, ψωμί, ποτά, ρούχα κ.λπ. για τη δημιουργία της αγοράς.
- **Χάρτης ή σχέδιο μιας τοπικής αγοράς ή καταστήματος:** Βοηθά τους μαθητές να προσανατολιστούν στην τάξη, προσομοιώνοντας ένα πραγματικό περιβάλλον αγοράς.
- **Τιμές ή τιμοκατάλογοι:** Προαιρετικά, αλλά χρήσιμα για να δώσουν στους μαθητές μια αίσθηση του κόστους των αντικειμένων που θα αγοράσουν και θα πουλήσουν.
- **Κάρτες λεξιλογίου πολωνικών:** Κάρτες που περιέχουν φράσεις και λεξιλόγιο για ψώνια και διαπραγματεύσεις (π.χ. «Θα ήθελα να αγοράσω...», «Πόσο κοστίζει αυτό;», «Έχετε έκπτωση;» κ.λπ.) για να καθοδηγήσουν τις συνομιλίες των μαθητών.

1. Εισαγωγή και εξήγηση

Σε αυτή τη φάση, εξηγήστε τον σκοπό της δραστηριότητας: να εξασκηθούν οι γλωσσικές δεξιότητες σε μια πραγματική, πρακτική κατάσταση. Η τάξη θα προσομοιώσει μια αγορά, με τους μαθητές να παίζουν το ρόλο των πελατών και των καταστηματαρχών. Εισαγάγετε βασικές φράσεις στα πολωνικά που σχετίζονται με τα ψώνια, τη διαπραγμάτευση και τη γενική κοινωνική αλληλεπίδραση (π.χ. «Θα ήθελα να αγοράσω...», «Πόσο κοστίζει αυτό;», «Μπορώ να έχω έκπτωση;», «Έχετε...;», «Σας παρακαλώ, ψάχνω...»). Μπορείτε επίσης να συζητήσετε εν συντομία τις πολιτισμικές νόρμες της Πολωνίας σχετικά με τα ψώνια.

Διάρκεια: 10 λεπτά

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Βεβαιωθείτε ότι οι μαθητές κατανοούν την εργασία, δίνοντας σαφείς εξηγήσεις και οδηγίες. Δείξτε πώς προφέρονται οι βασικές φράσεις, χρησιμοποιώντας κατάλληλες εκφράσεις και τονισμό ( ). Ενθαρρύνετε τους μαθητές να συμμετέχουν, κάνοντας ερωτήσεις και προτρέποντάς τους να επαναλάβουν τις φράσεις δυνατά. Να είστε διαθέσιμοι για υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας.

2. Δημιουργήστε την αγορά

Χωρίστε την τάξη σε διάφορα «καταστήματα» ή πάγκους της αγοράς (π.χ. πάγκος με φρούτα, φούρνος, κατάστημα ρούχων). Τακτοποιήστε τα αντικείμενα σε ξεχωριστές

περιοχές και δώστε σε κάθε «καταστηματάρχη» λίστες προϊόντων, τιμολόγια ή οποιαδήποτε άλλη σχετική πληροφορία για το κατάστημά του. Ετοιμάστε έναν απλό χάρτη για να ακολουθήσουν οι μαθητές, ώστε να μπορούν να περιηγηθούν εύκολα στον χώρο της αγοράς. Μόλις ολοκληρωθεί η προετοιμασία, χωρίστε την τάξη σε δύο ομάδες: «καταστηματάρχες» και «πελάτες». Οι καταστηματάρχες διαχειρίζονται τα προϊόντα τους, ενώ οι πελάτες χρησιμοποιούν τα πολωνικά για να αγοράσουν προϊόντα.

Διάρκεια: 5 λεπτά

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Αναθέστε ρόλους στους μαθητές, φροντίζοντας να είναι σαφείς οι ευθύνες του καθενός. Μοιράστε ψεύτικα χρήματα στους «πελάτες» και καταλόγους προϊόντων, τιμολόγια και άλλα απαραίτητα αντικείμενα στους «καταστηματάρχες». Ελέγξτε την προετοιμασία για να βεβαιωθείτε ότι όλοι οι μαθητές κατανοούν πώς να περιηγηθούν στον χώρο της αγοράς και πώς να αλληλεπιδράσουν στα πολωνικά. Δώστε στους μαθητές λίγα λεπτά για να προετοιμαστούν για τους ρόλους τους, ειδικά αν πρέπει να εξοικειωθούν με το «κατάστημα» τους ή τα προϊόντα που θα πουλήσουν.

3. Παιχνίδι ρόλων και προσομοίωση αγοράς

Αυτό είναι το κύριο μέρος της δραστηριότητας, όπου οι μαθητές θα εφαρμόσουν στην πράξη όλα όσα έχουν μάθει. Οι πελάτες θα περιφέρονται στην τάξη, θα ρωτούν τιμές, θα διαπραγματεύονται και θα αγοράζουν προϊόντα από τους καταστηματάρχες, χρησιμοποιώντας τις πολωνικές φράσεις που έχουν μάθει. Οι καταστηματάρχες θα συνομιλούν με τους πελάτες, θα απαντούν σε ερωτήσεις και θα διεκπεραιώνουν τις συναλλαγές. Οι καταστηματάρχες μπορούν επίσης να εξασκηθούν στο να προτείνουν προϊόντα, να προσφέρουν εναλλακτικές λύσεις ή να κάνουν φιλική κουβέντα. Οι πελάτες πρέπει να αγοράσουν τουλάχιστον 3 διαφορετικά προϊόντα από διάφορα καταστήματα.

Διάρκεια: 20 λεπτά (10 λεπτά ανά γύρο)

Εναλλαγή ρόλων

Μετά από 10 λεπτά, εναλλάξτε τους ρόλους, ώστε όλοι να έχουν την ευκαιρία να είναι τόσο πελάτες όσο και καταστηματάρχες. Στον δεύτερο γύρο, ενθαρρύνετε τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν ένα ευρύτερο φάσμα λεξιλογίου, συμπεριλαμβανομένων λέξεων που σχετίζονται με ποσότητες, συγκεκριμένα προϊόντα ή άλλες ευγενικές αιτήσεις (π.χ. «Χρειάζομαι δύο μήλα», «Μπορώ να έχω έκπτωση σε αυτό το προϊόν;», «Έχετε κάτι άλλο σε αυτό το χρώμα;» κ.λπ.). Προκαλέστε τους να διαπραγματευτούν τις τιμές και να πειραματιστούν με διαφορετικούς τύπους αλληλεπίδρασης.

4. Συζήτηση και αναστοχασμός

Μετά την άσκηση ρόλων, συγκεντρώστε τους μαθητές για μια ομαδική συζήτηση αναστοχασμού. Ενθαρρύνετέ τους να μοιραστούν τις σκέψεις, τις προκλήσεις και τις επιτυχίες τους κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης. Μερικές καθοδηγητικές ερωτήσεις για να προωθήσετε τη συζήτηση: Ποιες φράσεις βρήκατε πιο χρήσιμες κατά τη διαπραγμάτευση ή όταν ζητούσατε έκπτωση; Συναντήσατε δύσκολο λεξιλόγιο ή δύσκολες καταστάσεις; Πώς πήγε η αλληλεπίδραση με τους καταστηματάρχες; Νιώσατε άνετα να ζητήσετε έκπτωση ή να παζαρέψετε;

Διάρκεια: 10 λεπτά

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Διευκολύνετε τη συνεδρία αναστοχασμού θέτοντας καθοδηγητικές ερωτήσεις και ενθαρρύνοντας κάθε μαθητή να μοιραστεί την εμπειρία του. Επισημάνετε τυχόν γλωσσικά ή πολιτισμικά στοιχεία που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Δώστε θετική ανατροφοδότηση για την αποτελεσματική χρήση της γλώσσας και προσφέρετε επικοινωνιακή ανατροφοδότηση για τομείς που χρήζουν βελτίωσης. Συζητήστε πώς η δραστηριότητα μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να βελτιώσουν την αυτοπεποίθησή τους στη χρήση της πολωνικής γλώσσας.

5. Σύνοψη και αξιολόγηση

Στο τέλος της δραστηριότητας, κάντε μια σύντομη περίληψη των επιτευγμάτων των μαθητών κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης. Επαναλάβετε τις βασικές φράσεις ή το λεξιλόγιο που χρησιμοποιήθηκε στη δραστηριότητα. Προαιρετικά, μοιράστε ένα σύντομο κουίζ ή ένα φύλλο εργασίας για να αξιολογήσετε την απομνημόνευση των φράσεων που μάθατε κατά τη διάρκεια της άσκησης. Μπορείτε επίσης να ζητήσετε από τους μαθητές να αναστοχαστούν τη δική τους πρόοδο, βαθμολογώντας το επίπεδο άνεσής τους στη χρήση της πολωνικής γλώσσας σε πραγματικές καταστάσεις, όπως τα ψώνια. Κάντε μερικές τελικές παρατηρήσεις και προτάσεις για τη συνέχιση της εξάσκησης της γλώσσας.

Διάρκεια: 5 λεπτά

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Δώστε ατομική ανατροφοδότηση και επιβραβεύστε την πρόοδο των μαθητών. Ενισχύστε τη θετική συμπεριφορά και τη χρήση της γλώσσας κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Προτείνετε περαιτέρω εξάσκηση εκτός τάξης, όπως η χρήση εφαρμογών εκμάθησης γλωσσών ή η επίσκεψη σε πραγματικές αγορές στην Πολωνία. Ενθαρρύνετε τους μαθητές να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν τις φράσεις που έμαθαν σήμερα στην καθημερινή τους ζωή.

Συνολικός χρόνος: 50 λεπτά

Παραλλαγές και επεκτάσεις

- **Προσθέστε πολιτισμικό πλαίσιο:** Εισάγετε τις πολωνικές συνήθειες αγορών, όπως το παζάρεμα στις υπαίθριες αγορές, όπου οι τιμές μπορεί να μην είναι σταθερές. Συζητήστε τη διαφορά μεταξύ των μικρών τοπικών καταστημάτων και των μεγαλύτερων καταστημάτων στην Πολωνία.
- **Επεκτείνετε την άσκηση σε μεγαλύτερες ομάδες:** Εάν η τάξη είναι μεγάλη, δημιουργήστε πολλές «αγορές» στο δωμάτιο και ζητήστε από τους μαθητές να περιστρέφονται μεταξύ τους, ώστε όλοι να έχουν την ευκαιρία να παίξουν τόσο τον ρόλο του πελάτη όσο και του καταστηματούχου.
- **Δημιουργήστε «ειδικές αιτήσεις»:** Προσθέστε περισσότερη πολυπλοκότητα αναθέτοντας συγκεκριμένες εργασίες στους πελάτες και τους καταστηματούχους (π.χ. ο πελάτης ζητά μια χορτοφαγική επιλογή ή ο καταστηματούχος δεν έχει ένα προϊόν και πρέπει να προσφέρει ένα παρόμοιο).
- **Χρησιμοποιήστε την τεχνολογία:** Ενσωματώστε ψηφιακά εργαλεία για επιπλέον εξάσκηση. Χρησιμοποιήστε εφαρμογές όπως το Duolingo ή το Babbel για εξάσκηση λεξιλογίου ή δημιουργήστε μια εικονική εμπειρία αγορών όπου οι μαθητές προσομοιώνουν την αγορά προϊόντων online στα πολωνικά.

Συμπέρασμα: Αυτή η δραστηριότητα έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τους μαθητές να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και ευχέρεια στη χρήση της πολωνικής γλώσσας σε πραγματικές καταστάσεις, όπως τα ψώνια στην αγορά. Με την εξάσκηση σε ένα περιβάλλον εμπυθιστικό και διαδραστικό, οι μαθητές όχι μόνο ενισχύουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες, αλλά και αποκτούν βαθύτερη γνώση της πολωνικής κουλτούρας ( ), συμπεριλαμβανομένων των τρόπων επικοινωνίας και των καταναλωτικών συνηθειών. Το παιχνίδι ρόλων συμβάλλει στην ενίσχυση των κοινωνικών δεσμών και στην εφαρμογή της γλώσσας σε καθημερινές δραστηριότητες. Οι μαθητές ολοκληρώνουν τη δραστηριότητα νιώθοντας πιο προετοιμασμένοι να χρησιμοποιήσουν την πολωνική γλώσσα σε πραγματικές καταστάσεις, ειδικά όταν ταξιδεύουν ή ζουν στην Πολωνία.

7.2.2 Σενάρια επίλυσης προβλημάτων και παιχνίδι ρόλων

Τα ακόλουθα προγράμματα και υλικά προσφέρουν πρακτικές στρατηγικές για την ενσωμάτωση σεναρίων επίλυσης προβλημάτων και παιχνιδιού ρόλων στη διδασκαλία γλωσσών. Αυτοί οι πόροι έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη, τις επικοινωνιακές δεξιότητες και τη διαπολιτισμική ικανότητα σε πραγματικές καταστάσεις. Με την ενσωμάτωση αυτών των προσεγγίσεων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν δυναμικά μαθησιακά περιβάλλοντα που επιτρέπουν στους μαθητές να εξασκήσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες σε ρεαλιστικά πλαίσια, αποκτώντας παράλληλα γνώσεις για τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και τις καθημερινές προκλήσεις. Κάθε ένα από τα παρακάτω παραδείγματα προσφέρει μοναδικές ευκαιρίες τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους μαθητές να ασχοληθούν με το υλικό με διαδραστικό και ουσιαστικό τρόπο.

Βιβλίο ασκήσεων. Συγγραφέας Tomasz Róg

Αυτό το «Βιβλίο ασκήσεων» αποτελεί βασικό πόρο για την ανάπτυξη διαπολιτισμικών ικανοτήτων στη διδασκαλία ξένων γλωσσών. Έχει σχεδιαστεί για εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να ενσωματώσουν μια διαπολιτισμική προσέγγιση στα μαθήματά τους. Το βιβλίο ασκήσεων παρέχει βασικές έννοιες για την κατανόηση της διαπολιτισμικής δυναμικής, καθώς και πρακτικές ασκήσεις για παρατήρηση κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Προσφέρει επίσης ολοκληρωμένες οδηγίες για την προετοιμασία, τη διεξαγωγή και την ανασκόπηση των μαθημάτων από διαπολιτισμική προοπτική. Οι εκπαιδευτικοί θα βρουν πολύτιμες ιδέες για τον σχεδιασμό των μαθημάτων, εναλλακτικές μεθόδους διδασκαλίας και έμπνευση από διαδικτυακούς πόρους. Το βιβλίο εργασίας είναι ιδανικό για εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να εμπλουτίσουν το πρόγραμμα σπουδών τους με διαπολιτισμικά στοιχεία και να δημιουργήσουν πιο περιεκτικές, πολιτισμικά ευαισθητοποιημένες μαθησιακές εμπειρίες για τους μαθητές τους (<https://ore.edu.pl/wp-content/plugins/downloadattachments/includes/download.php?id=15097>, Róg, 2017).

«Z językiem polskim każdego dnia» της Paula Mandziej

Το «Z językiem polskim każdego dnia» (Με την πολωνική γλώσσα κάθε μέρα) είναι ένα ολοκληρωμένο εγχειρίδιο που έχει σχεδιαστεί για μαθητές που μαθαίνουν την πολωνική ως ξένη γλώσσα. Το εγχειρίδιο χωρίζεται σε δύο μέρη, το καθένα από τα οποία περιέχει 10 ενότητες. Κάθε ενότητα ασχολείται με μια σειρά από πραγματικές επικοινωνιακές καταστάσεις που μπορεί να συναντήσουν οι μαθητές στην καθημερινή τους ζωή. Οι ενότητες αυτές καλύπτουν θέματα όπως η απόκτηση και η παροχή προσωπικών πληροφοριών, η αντίδραση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, η επικοινωνία με ιατρικό προσωπικό και τα ψώνια σε ένα κατάστημα. Επιπλέον, το εγχειρίδιο περιλαμβάνει ενότητες σχετικά με την υποβολή παραπόνων, τον καθορισμό συναντήσεων με ιδιοκτήτες ακινήτων και άλλα σημαντικά καθημερινά σενάρια. Κάθε ενότητα έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τους μαθητές να εξασκήσουν και να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στην

πολωνική γλώσσα σε πρακτικά πλαίσια. Αυτό το εγχειρίδιο είναι ιδανικό για όσους επιθυμούν να βελτιώσουν την επικοινωνιακή τους ικανότητα και να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση στη χρήση της πολωνικής γλώσσας σε διάφορες καθημερινές καταστάσεις (<https://www.gov.pl/attachment/0d525271-427b-4ae8-ae8c-735b3084452c>).

«Językowa podróż po Polsce» του Szostak-Król

Το «Językowa podróż po Polsce» (Γλωσσικό ταξίδι στην Πολωνία) είναι ένα εγχειρίδιο που έχει σχεδιαστεί για τη διδασκαλία της πολωνικής γλώσσας ως ξένης γλώσσας σε παιδιά και νέους, ιδίως σε ηλικία 11 έως 15 ετών, που ξεκινούν την εκπαίδευσή τους σε πολωνικά σχολεία. Το εγχειρίδιο επικεντρώνεται σε διάφορες επικοινωνιακές καταστάσεις που είναι γνωστές στους νεαρούς μαθητές, παρέχοντάς τους τις γλωσσικές δεξιότητες που χρειάζονται σε πραγματικές καταστάσεις. Τα θέματα που καλύπτονται στο εγχειρίδιο περιλαμβάνουν χαιρετισμούς και αποχαιρετισμούς, αυτοπαρουσίαση, περιγραφή καθημερινών δραστηριοτήτων, επίσκεψη στο γραφείο της σχολικής νοσοκόμας και ψώνια στο σχολικό κατάστημα. Η προσέγγιση εστιάζει στη δημιουργία ενός φιλικού και ελκυστικού περιβάλλοντος για τους νέους μαθητές, διευκολύνοντας τους να εξασκήσουν τη γλώσσα σε καταστάσεις που είναι πιθανό να συναντήσουν στην καθημερινή τους ζωή. Αυτός ο πόρος είναι ιδιαίτερα χρήσιμος για μαθητές που ξεκινούν την εκπαίδευσή τους στην πολωνική γλώσσα και χρειάζονται να αποκτήσουν βασικές γλωσσικές δεξιότητες με υποστηρικτικό και βασισμένο στο πλαίσιο τρόπο (<https://www.gov.pl/attachment/440d2b16-17e1-457c-a7a9-3f1b31ed1eb0>).

7.2.3 Ομαδικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών

Οι παρακάτω πόροι προσφέρουν διάφορες ασκήσεις και σενάρια που έχουν σχεδιαστεί για να ενισχύσουν την επικοινωνία, τη συνεργασία και την ενσωμάτωση μεταξύ των ατόμων, ιδίως σε ομαδικές ή σχολικές συνθήκες. Αυτές οι δραστηριότητες είναι αποτελεσματικές για την καλλιέργεια κρίσιμων δεξιοτήτων, όπως η ομαδική εργασία και η διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση, και μπορούν να εφαρμοστούν τόσο σε εκπαιδευτικά όσο και σε κοινωνικά περιβάλλοντα για την προώθηση της ενσωμάτωσης και της συμμετοχής. Ακολουθούν λεπτομερείς περιγραφές και σύνδεσμοι για κάθε πόρο, οι οποίοι παρέχουν πρακτικές πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να εφαρμοστούν τέτοιες ασκήσεις και σενάρια για διαφορετικούς μαθητές

Το «**15 απλές ασκήσεις και λύσεις που φέρνουν αποτελέσματα και βελτιώνουν τα συμπεράσματα και την επικοινωνία στην ομάδα και στην τάξη**» του Dr Michał Czakon παρέχει μια σειρά πρακτικών ασκήσεων που στοχεύουν στη βελτίωση της συνεργασίας και της επικοινωνίας σε ομαδικά περιβάλλοντα. Αυτός ο πόρος έχει σχεδιαστεί για να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια ενός εξαμήνου και προσφέρει 15 ασκήσεις που εστιάζουν στην ανάπτυξη συγκεκριμένων τομέων ικανότητας. Κάθε άσκηση μπορεί να προσαρμοστεί σε μαθήματα ή άλλες εκπαιδευτικές συνεδρίες και είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη για την ενίσχυση της δυναμικής της ομάδας και τη βελτίωση των δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων και επικοινωνίας των μαθητών. Αυτές οι ασκήσεις είναι ιδανικές για εκπαιδευτικούς που αναζητούν δομημένες δραστηριότητες για να βοηθήσουν τους μαθητές να χτίσουν ισχυρότερες διαπροσωπικές σχέσεις και να βελτιώσουν την ικανότητά τους να εργάζονται ως ομάδα (<https://cdw.edu.pl/15-prostych-cwiczen-i-pomyslow-na-zajecia-budujacych-wspolprace-i-poprawiajacych-relacje-i-komunikacje-w-grupie-i-klasie/#1-budowa-wiezy-z-papieru>, Czakon, 2023).

Το «**Fruit Field Game**» είναι ένα παιχνίδι ενσωμάτωσης και ένα σενάριο εργαστηρίου που έχει σχεδιαστεί ειδικά για παιδιά και εφήβους με μεταναστευτική εμπειρία. Το παιχνίδι αυτό αναπτύχθηκε ως ένα ελκυστικό και εκπαιδευτικό εργαλείο ενσωμάτωσης, που συνδυάζει το παιχνίδι και τη μάθηση με τρόπο

που προάγει την κοινωνικοποίηση και τον πολιτισμικό διάλογο. Αν και αρχικά δημιουργήθηκε για τους νεαρούς κατοίκους του Κέντρου Αλλοδαπών, μπορεί να προσαρμοστεί για χρήση σε άλλα περιβάλλοντα όπου συγκεντρώνονται παιδιά ή νέοι από διαφορετικά υπόβαθρα. Το σενάριο προάγει τη συνεργασία, τις γλωσσικές δεξιότητες και την κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμών με έναν διασκεδαστικό και διαδραστικό τρόπο (<https://emic.com.pl/assets/Serwis/Documents/gra-integracyjna-v2.pdf>, Żulewska, 2022).

Το «**Ανακαλύπτουμε την Πολωνία και τη Βαρσοβία μέσα από την συζήτηση**» ανήκει στο πεδίο: Πρόγραμμα συζήτησης για μετανάστες και είναι ένα πρόγραμμα που αναπτύχθηκε από το Ίδρυμα Πολωνικού Φόρουμ Μετανάστευσης. Το πρόγραμμα αυτό έχει σχεδιαστεί για να συνδυάζει την εκμάθηση γλωσσών με την ενεργό εξερεύνηση, προσφέροντας στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε συζητήσεις, διαδραστικές ασκήσεις και εκδρομές. Συνδυάζοντας την πρακτική εξάσκηση της γλώσσας με την πολιτιστική εξερεύνηση, οι συμμετέχοντες μπορούν να μάθουν περισσότερα για τις πολωνικές παραδόσεις, την ιστορία και τη σύγχρονη Στόχος του προγράμματος είναι να δημιουργήσει ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς για τους μετανάστες, επιτρέποντάς τους να αποκτήσουν βαθύτερη γνώση της πολωνικής κοινωνίας και να βελτιώσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες (<https://forummigracyjne.org/wp-content/uploads/2024/11/Klub-Dyskucyjny-NCK.pdf>).

7.2.4 Αξιολογήσεις στην τάξη και παρακολούθηση της προόδου

Οι αξιολογήσεις στην τάξη και η παρακολούθηση της προόδου είναι βασικά στοιχεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ιδίως στην εκμάθηση γλωσσών. Επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς να αξιολογούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών με την πάροδο του χρόνου, διασφαλίζοντας ότι οι μαθητές λαμβάνουν την απαραίτητη υποστήριξη για να βελτιώσουν την επάρκειά τους. Με τη συστηματική παρακολούθηση της προόδου, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να εντοπίζουν τους τομείς στους οποίους οι μαθητές υπερέχουν και τους τομείς που απαιτούν περαιτέρω προσοχή, επιτρέποντας μια πιο εξατομικευμένη και αποτελεσματική μαθησιακή εμπειρία.

Μία από τις κύριες μεθόδους αξιολόγησης της γλωσσικής επάρκειας είναι οι έρευνες αυτοαξιολόγησης. Αυτά τα εργαλεία επιτρέπουν στους μαθητές να αξιολογούν τις δικές τους ικανότητες και την αυτοπεποίθησή τους σε βασικούς τομείς όπως η ομιλία, η γραφή και η ακρόαση. Η συμμετοχή στην αυτοαξιολόγηση ενθαρρύνει τους μαθητές να αναστοχάζονται τη μαθησιακή τους πορεία, καλλιεργώντας ένα αίσθημα ιδιοκτησίας και ευθύνης για την πρόσδό τους. Αυτή η πρακτική αναστοχασμού όχι μόνο ενισχύει την αυτογνωσία, αλλά και προάγει την κριτική σκέψη και την αυτονομία στη μαθησιακή διαδικασία (<https://www.sanako.com>).

Οι λίστες ελέγχου αξιολόγησης των εκπαιδευτικών είναι ένα άλλο πολύτιμο εργαλείο για την παρακολούθηση της προόδου των μαθητών. Αυτές οι λίστες ελέγχου επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς να αξιολογούν συστηματικά την απόδοση των μαθητών με βάση συγκεκριμένες γλωσσικές δεξιότητες και ικανότητες. Χρησιμοποιώντας αυτές τις λίστες ελέγχου, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παρέχουν στοχευμένη ανατροφοδότηση, επισημαίνοντας τα δυνατά σημεία και εντοπίζοντας τους τομείς που χρειάζονται βελτίωση. Αυτή η δομημένη προσέγγιση διασφαλίζει ότι οι αξιολογήσεις είναι ολοκληρωμένες και ευθυγραμμισμένες με τους μαθησιακούς στόχους, συμβάλλοντας σε μια πιο αντικειμενική αξιολόγηση της απόδοσης των μαθητών (<https://schoolytics.com>).

Τα έντυπα αξιολόγησης από ομοτίμους προσφέρουν μια συνεργατική προσέγγιση στην αξιολόγηση της γλωσσικής επάρκειας. Μέσω της αξιολόγησης από ομοτίμους, οι μαθητές αξιολογούν ο ένας τον άλλον ως προς την ομιλία, την προφορά και τη χρήση της γραμματικής. Αυτή η μέθοδος όχι μόνο παρέχει

διαφορετικές οπτικές γωνίες σχετικά με τις ικανότητες ενός μαθητή, αλλά και ενθαρρύνει ένα υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον όπου οι μαθητές μαθαίνουν ο ένας από τον άλλον. Οι αξιολογήσεις από ομοτίμους μπορούν να ενισχύσουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης και να προωθήσουν μια βαθύτερη κατανόηση των γλωσσικών αποχρώσεων, καθώς οι μαθητές συμμετέχουν σε εποικοδομητική ανατροφοδότηση και συζητήσεις. (<https://eric.ed.gov>).

Τα φύλλα παρακολούθησης προόδου είναι απαραίτητα για την τεκμηρίωση των ατομικών βελτιώσεων με την πάροδο του χρόνου. Αυτές οι δομημένες μορφές επιτρέπουν τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους μαθητές να παρακολουθούν την πρόοδο στην γλωσσική επάρκεια, παρέχοντας ένα σαφές αρχείο της εξέλιξης. Η τακτική ενημέρωση των φύλλων παρακολούθησης προόδου βοηθά στον καθορισμό ρεαλιστικών στόχων, στην προσαρμογή των στρατηγικών μάθησης και στη διατήρηση της κινητοποίησης. Αποτελούν μια οπτική αναπαράσταση της προόδου, ενισχύοντας τη σύνδεση μεταξύ προσπάθειας και επίτευξης (<https://readingrockets.org>).

Τα κουίζ γνώσεων και οι δοκιμασίες δεξιοτήτων είναι επίσημες ή ανεπίσημες αξιολογήσεις που αξιολογούν το λεξιλόγιο, τη γραμματική και την κατανόηση. Αυτές οι αξιολογήσεις παρέχουν άμεση ανατροφοδότηση, επιτρέποντας τόσο στους μαθητές όσο και στους εκπαιδευτικούς να εντοπίσουν τους τομείς που χρειάζονται προσοχή. Η ενσωμάτωση μιας ποικιλίας τύπων αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων κουίζ και δοκιμασιών, εξασφαλίζει μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση των γλωσσικών δεξιοτήτων, ανταποκρινόμενη σε διαφορετικούς τρόπους μάθησης και προτιμήσεις. Αυτή η ποικιλομορφία στις μεθόδους αξιολόγησης συμβάλλει σε μια πιο ολιστική κατανόηση της γλωσσικής επάρκειας ενός μαθητή (<https://www.sanako.com>).

Η ενσωμάτωση αυτών των μεθόδων αξιολόγησης στη διαδικασία εκμάθησης γλωσσών όχι μόνο βελτιώνει την εκπαιδευτική εμπειρία, αλλά και ενδυναμώνει τους μαθητές να αναλάβουν ενεργό ρόλο στο μαθησιακό τους ταξίδι. Χρησιμοποιώντας ένα συνδυασμό αυτοαξιολόγησης, αξιολογήσεων από τους εκπαιδευτικούς, ανατροφοδότησης από τους συμμαθητές, παρακολούθησης της προόδου και επίσημων αξιολογήσεων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα δυναμικό και ευέλικτο μαθησιακό περιβάλλον που ανταποκρίνεται στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών. Αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση εξασφαλίζει ότι οι μαθητές γλωσσών λαμβάνουν την υποστήριξη και την καθοδήγηση που χρειάζονται για να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους.

Συμπεράσματα

Τα εργαλεία και οι δραστηριότητες που παρουσιάζονται σε αυτό το κεφάλαιο αποτελούν μια πρακτική βάση για εκπαιδευτικούς και διευκολυντές που επιδιώκουν να δημιουργήσουν περιβάλλοντα μάθησης χωρίς αποκλεισμούς και ευέλικτα για μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες. Κάθε πόρος έχει επιλεγεί ή αναπτυχθεί για να καλύψει συγκεκριμένες ανάγκες, όπως η απόκτηση λεξιλογίου, η σύνταξη προτάσεων, η προφορική αλληλεπίδραση και η εφαρμογή της πολωνικής γλώσσας στην πραγματική ζωή. Η συμπερίληψη προτύπων παρακολούθησης της προόδου, εργαλείων αξιολόγησης και θεματικών παιχνιδιών επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να μετρούν την πρόοδο των μαθητών και να προσαρμόζουν τη διδασκαλία ανάλογα. Εξίσου σημαντικά είναι τα σενάρια και οι ασκήσεις που ενθαρρύνουν τους μαθητές να μοιραστούν τις πολιτισμικές τους εμπειρίες, να συμμετάσχουν σε ομαδική εργασία και να αναπτύξουν ένα αίσθημα ότι ανήκουν κάπου. Με την ενσωμάτωση αυτών των υλικών στην τάξη, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να διευκολύνουν όχι μόνο την γλωσσική επάρκεια, αλλά και την συναισθηματική και κοινωνική ένταξη. Το κεφάλαιο υπογραμμίζει τον ρόλο της δομημένης, εμπειρογνωμοσύνης μάθησης στην υποστήριξη της

ολιστικής ανάπτυξης των προσφύγων μαθητών, καθιστώντας την ένα ουσιαστικό συστατικό των αποτελεσματικών πρακτικών ΕΕΚ και γλωσσικής εκπαίδευσης.

7.3 Πρακτικά εργαλεία και δραστηριότητες από την Τουρκία

Ενώ τα θεωρητικά μοντέλα και τα στρατηγικά πλαίσια είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση περιβαλλόντων ΕΕΚ που είναι χωρίς αποκλεισμούς και ευαισθητοποιημένα σε θέματα τραύματος, οι εκπαιδευτικοί και το βοηθητικό προσωπικό χρειάζονται **εύκολα εφαρμόσιμα εργαλεία** που μπορούν να χρησιμοποιήσουν σε πραγματικό χρόνο. Το CEKDEV, μέσω της πολυετούς άμεσης εργασίας του με νέους πρόσφυγες και μετανάστες, έχει αναπτύξει μια σειρά προσαρμόσιμων πόρων για την αντιμετώπιση της συναισθηματικής ρύθμισης, της αναστοχαστικής σκέψης των μαθητών, των δομών καθοδήγησης και της συμμετοχής των γονέων.

Κάθε εργαλείο που παρουσιάζεται σε αυτό το κεφάλαιο έχει δοκιμαστεί σε περιβάλλοντα ΕΕΚ και έχει βελτιωθεί μέσω της ανατροφοδότησης από εκπαιδευτικούς, εργαζόμενους με νέους και τους ίδιους τους μαθητές. Έμφαση δίνεται στην **προσβασιμότητα, την πολιτισμική ευελιξία και την συναισθηματική ασφάλεια**. Όλα τα εργαλεία περιλαμβάνουν αναλυτικές οδηγίες, λίστες υλικών, οδηγίες για την προσαρμογή και προαιρετικές μεθόδους αναστοχασμού ή αξιολόγησης. Είτε εργάζεστε σε ένα σχολείο υψηλής χωρητικότητας σε αστικό περιβάλλον είτε σε ένα περιβάλλον με περιορισμένους πόρους, αυτά τα εργαλεία έχουν σχεδιαστεί για να ενσωματώνονται ομαλά στον καθημερινό ρυθμό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

7.3.1 Πρακτικά εργαλεία για την εφαρμογή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης

Φύλλο εργασίας χαρτογράφησης συναισθημάτων

Σκοπός: Να βοηθήσει τους μαθητές να οπτικοποιήσουν, να ονομάσουν και να αναστοχαστούν τις συναισθηματικές τους καταστάσεις σε μια δομημένη, οπτική μορφή.

Περιγραφή: Αυτό το εργαλείο αποτελείται από ένα κενό διάγραμμα με τη σιλουέτα ενός ανθρώπου ή μια έκφραση του προσώπου, όπου οι μαθητές χρωματίζουν, σκιάζουν ή ζωγραφίζουν σύμβολα για να δείξουν πού και πώς νιώθουν τα συναισθήματα στο σώμα τους. Για να γίνει η άσκηση πιο ουσιαστική, χρησιμοποιούνται επιπλέον ερωτήσεις όπως «Τι χρώμα έχει ο θυμός σου;» ή «Πού φυλάς την ελπίδα σου;». Το φύλλο εργασίας είναι ιδανικό τόσο για ατομική όσο και για ομαδική χρήση και χρησιμοποιείται ως εργαλείο εβδομαδιαίου ελέγχου.

Τρόπος χρήσης:

- Μοιράστε τα φύλλα εργασίας στην αρχή ή στο τέλος της εβδομάδας.
- Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν σιωπηλά, να το συμπληρώσουν χωρίς πίεση και να το μοιραστούν.
- Προαιρετικά, προσκαλέστε εθελοντές να συζητήσουν τους χάρτες τους σε μικρές ομάδες.
- Δημιουργήστε ένα φάκελο για τους εβδομαδιαίους χάρτες κάθε μαθητή, ώστε να παρακολουθείτε τις αλλαγές με την πάροδο του χρόνου.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: Βελτίωση της συναισθηματικής νοημοσύνης, αύξηση του διαλόγου μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών και έγκαιρη αναγνώριση των μαθητών που χρειάζονται επιπλέον υποστήριξη.

Φόρμα ελέγχου μέντορα

Σκοπός: Να δομηθούν συνεπείς, στοχαστικές συνομιλίες μεταξύ των μαθητών προσφύγων και των

καθορισμένων μεντόρων τους ή των ενήλικων που εμπιστεύονται.

Περιγραφή: Αυτό το έντυπο είναι σχεδιασμένο για συνομιλίες μεταξύ μέντορα και μαθητή που πραγματοποιούνται κάθε δύο εβδομάδες. Περιλαμβάνει ερωτήσεις όπως «Ένα πράγμα που σε έκανε περήφανο αυτή την εβδομάδα», «Κάτι για το οποίο χρειάζομαι βοήθεια» και «Ένας στόχος για τον οποίο εργάζομαι». Το έντυπο είναι απλό, πολυγλωσσικό (όπου χρειάζεται) και μπορεί να συμπληρωθεί με λέξεις ή σύμβολα. Μια ενότητα για τις σημειώσεις του μέντορα ενθαρρύνει την προληπτική παρακολούθηση.

Συμβουλές εφαρμογής:

- Αποδώστε έναν ήσυχο, προβλέψιμο χώρο για τις συναντήσεις (π.χ. γωνιά της βιβλιοθήκης).
- Χρησιμοποιήστε τον ίδιο μέντορα κάθε φορά για να χτίσετε εμπιστοσύνη και συναισθηματική συνέχεια.
- Να είστε ευέλικτοι — ορισμένοι μαθητές μπορεί να προτιμούν το σχέδιο ή την αφήγηση ιστοριών αντί για το γράψιμο.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ μαθητών και ενηλίκων, καλύτερη παρακολούθηση της ευημερίας και της κινητοποίησης, και μείωση των προβλημάτων συμπεριφοράς μέσω της έγκαιρης παρέμβασης.

Πρότυπο σχεδιασμού εργαστηρίου για γονείς

Σκοπός: Να υποστηρίξει τους εκπαιδευτικούς στο σχεδιασμό εργαστηρίων για γονείς που είναι χωρίς αποκλεισμούς, γλωσσικά προσβάσιμα και σεβαστά προς τον πολιτισμό.

Περιγραφή: Αυτό το πρότυπο περιλαμβάνει επτά ενότητες σχεδιασμού:

1. Τίτλος εργαστηρίου
2. Στόχοι
3. Βασικά μηνύματα
4. Μορφή (παρουσίαση, συζήτηση, ομαδική εργασία)
5. Γλώσσα/μεταφραστικές ανάγκες
6. Πρόγραμμα φροντίδας παιδιών/διατροφής/μεταφοράς
7. Μηχανισμοί ανατροφοδότησης και παρακολούθησης

Έχει σχεδιαστεί για να επαναχρησιμοποιείται σε πολλαπλά εργαστήρια και περιλαμβάνει ένα δείγμα χρονοδιαγράμματος και λίστα ελέγχου για τη διοργάνωση.

Βέλτιστες πρακτικές:

- Συνεργαστείτε με έναν διαμεσολαβητή της κοινότητας ή έναν εκπρόσωπο των γονέων των προσφύγων.
- Επιλέξτε θέματα με βάση τις απαντήσεις των γονέων στην έρευνα (π.χ. πλοήγηση στο σχολικό σύστημα, συμπεριφορά εφήβων, ψηφιακή ασφάλεια).
- Ολοκληρώστε πάντα με ανοιχτή συζήτηση και ανώνυμα έντυπα σχολίων.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: Αυξημένη συμμετοχή των γονέων, πιο εμπιστευτικές σχέσεις και πιο πολιτισμικά εδραιωμένη συνεργασία μεταξύ οικογένειας και σχολείου.

Σελίδες ψυχοκοινωνικού ημερολογίου

Σκοπός: Να προωθηθεί η αυτοανασκόπηση και η ρύθμιση των συναισθημάτων μέσω καθοδηγούμενων προτροπών για τη σύνταξη ημερολογίου.

Περιγραφή: Αυτές οι εκτυπώσιμες σελίδες παρέχουν δομημένες υποδείξεις σε κατηγορίες όπως «Η εβδομάδα μου σε τρία συναισθήματα», «Μια πρόκληση που ξεπέρασα», «Μια στιγμή που ένιωσα ασφαλής» και «Αν τα συναισθήματά μου ήταν καιρός...». Η μορφή επιτρέπει τόσο την γραπτή όσο και την

εικαστική απάντηση. Οι μαθητές μπορούν να συμπληρώνουν τα ημερολόγια τους κάθε εβδομάδα, κάθε δύο εβδομάδες ή κατά τη διάρκεια προγραμματισμένων περιόδων αναστοχασμού.

Τρόπος χρήσης:

- Μοιράστε μία σελίδα ημερολογίου στο τέλος κάθε εβδομάδας.
- Διασφαλίστε την εμπιστευτικότητα: οι μαθητές μπορούν να το υποβάλλουν ιδιωτικά ή να το φυλάξουν σε προσωπικό φάκελο.
- Επιτρέψτε συζητήσεις με συμβούλους εάν προκύψουν ενοχλητικά θέματα.

Προσαρμογές:

Χρησιμοποιήστε το σε ψηφιακή μορφή για tablet ή μεταφράστε το στη μητρική γλώσσα με εικονογραφικές υποδείξεις για νεότερους μαθητές ή μαθητές με χαμηλό επίπεδο γραμματισμού.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: Βελτιωμένη συναισθηματική επεξεργασία, ανάπτυξη εσωτερικών στρατηγικών αντιμετώπισης και αυξημένη ικανότητα αυτοέκφρασης.

Κάρτες «Συναίσθημα και Ανάγκες»

Σκοπός: Να βοηθήσει τους μαθητές να αναγνωρίσουν τα συναισθήματα και τις ανάγκες τους, χρησιμοποιώντας οπτικά βοηθήματα.

Περιγραφή: Η τράπουλα περιλαμβάνει κάρτες με συναισθήματα (ευτυχία, σύγχυση, απογοήτευση, ενθουσιασμός) και ανάγκες (ανάπαυση, βοήθεια, φιλία, ασφάλεια) που απεικονίζονται με εικόνες και απλές λέξεις. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πρωινές συναντήσεις, ατομικές συνεδρίες ή σε καταστάσεις επίλυσης συγκρούσεων.

Παραδείγματα δραστηριοτήτων:

- Κάθε μαθητής επιλέγει μία κάρτα «συναίσθημα» και μία κάρτα «ανάγκη» κατά την άφιξη.
- Χρησιμοποιήστε τις κάρτες σε ζευγάρια για να περιγράψετε ένα φανταστικό ή πραγματικό σενάριο.
- Δημιουργήστε έναν «τοίχο συναισθημάτων της τάξης» με εβδομαδιαίες ενημερώσεις.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: Ανάπτυξη λεξιλογίου για την έκφραση συναισθημάτων και βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών.

Αφίσα με πρωτόκολλο αντίδρασης σε κρίσεις

Σκοπός: Να επικοινωνηθεί με σαφήνεια τι πρέπει να γίνει σε περίπτωση συναισθηματικής κρίσης ή έκρηξης ενός μαθητή.

Περιγραφή: Αυτή η οπτική αφίσα περιγράφει απλά, ευαίσθητα σε τραυματικές καταστάσεις βήματα που πρέπει να ακολουθήσει το προσωπικό του σχολείου:

1. Διατηρήστε την ψυχραιμία
2. Διασφαλίστε τη σωματική ασφάλεια
3. Χρησιμοποιήστε γλώσσα που ηρεμεί
4. Προσφέρετε χώρο ή αισθητηριακά εργαλεία
5. Παραπέμψτε σε σύμβουλο/ομάδα PFA

Τοποθέτηση: Τοποθετήστε σε αίθουσες προσωπικού, γραφεία συμβούλων και γραφεία διοίκησης.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: Πιο συνεπείς αντιδράσεις του προσωπικού σε κρίσεις, μειωμένος κίνδυνος επαντραυματισμού και ασφαλέστερο σχολικό περιβάλλον.

Συμπεράσματα

Αυτά τα εργαλεία αντιπροσωπεύουν τη δέσμευση της CEKDEV να **καταστήσει την ψυχοκοινωνική υποστήριξη πρακτική και προσβάσιμη**, ακόμη και σε περιβάλλοντα με περιορισμένους πόρους. Η ευελιξία τους επιτρέπει την προσαρμογή σε πολιτισμικά, γλωσσικά και θεσμικά πλαίσια, ενώ η βάση τους στην πρακτική που λαμβάνει υπόψη τα τραύματα και είναι επικεντρωμένη στους μαθητές διασφαλίζει ότι η συναισθηματική ασφάλεια παραμένει στο επίκεντρο όλων των εκπαιδευτικών προσπαθειών.

Εξοπλίζοντας τους εκπαιδευτικούς και τους εργαζόμενους πρώτης γραμμής με αυτούς τους πρακτικούς πόρους, η CEKDEV όχι μόνο γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ θεωρίας και πράξης, αλλά και συμβάλλει στο να διασφαλιστεί ότι οι νέοι πρόσφυγες και μετανάστες δεν αντιμετωπίζονται μόνο με προσδοκίες, αλλά και με ενσυναίσθηση, συνέπεια και φροντίδα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το παράρτημα περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη συλλογή συμπληρωματικών πόρων που υποστηρίζουν την πρακτική εφαρμογή των στρατηγικών και των εργαλείων που συζητήθηκαν σε αυτό το ηλεκτρονικό βιβλίο. Περιλαμβάνονται λεπτομερή σενάρια μαθημάτων, έντυπα αυτοαξιολόγησης, λίστες ελέγχου αξιολόγησης σύμφωνα με το CEFR και πρότυπα διδασκαλίας ειδικά προσαρμοσμένα για εκπαιδευτικούς που εργάζονται με μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες. Τα υλικά αυτά βασίζονται σε πραγματικά εκπαιδευτικά προγράμματα και παρέχουν παραδείγματα για τον τρόπο υλοποίησης δραστηριοτήτων που στοχεύουν στην εκμάθηση γλωσσών, τη διαπολιτισμική μάθηση και τη συμμετοχή στην τάξη. Επιπλέον, το παράρτημα παρέχει επιλεγμένους συνδέσμους προς εκπαιδευτικές πλατφόρμες, εθνικές πρωτοβουλίες και πόρους που έχουν αναπτυχθεί για διάφορες ηλικιακές ομάδες και επίπεδα γλωσσικής επάρκειας. Οι εκπαιδευτικοί θα βρουν επίσης έναν κατάλογο χρήσιμων επαφών, συμπεριλαμβανομένων δημόσιων φορέων, τοπικών οργανώσεων και διαδικτυακών υπηρεσιών, που προσφέρουν υλικοτεχνική, νομική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε οικογένειες μεταναστών. Συνολικά, αυτή η ενότητα έχει σχεδιαστεί για να λειτουργεί ως πρακτική βιβλιοθήκη αναφοράς τόσο για τη διδασκαλία όσο και για τον συντονισμό των υπηρεσιών υποστήριξης στους τομείς της ΕΕΚ και της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Σενάριο μαθήματος «Χαιρετισμοί και αποχαιρετισμοί»

Θέμα: Χαιρετισμοί και αποχαιρετισμοί

Επίπεδο: Α, για μαθητές ηλικίας 7-12 ετών

Διάρκεια: 45 λεπτά

Στόχοι:

- Ανάπτυξη δεξιοτήτων ομιλίας και βελτίωση των δεξιοτήτων επικοινωνίας για σύντομες αυτοπαρουσιάσεις.
- Ενίσχυση του λεξιλογίου που σχετίζεται με χαιρετισμούς και αποχαιρετισμούς.
- Ενίσχυση επιλεγμένων γραμματικών εννοιών: σύζευξη του ρήματος «ονομάζομαι».
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων κατανόησης κειμένου.
- Κατανόηση των πολιτισμικών διαφορών στις πρακτικές χαιρετισμού και αποχαιρετισμού.

Μέθοδοι διδασκαλίας και μορφές εργασίας:

- Συζήτηση, πρακτικές δραστηριότητες.
- Ατομική, ομαδική εργασία.
- Ασκήσεις από το παράρτημα 1.

Διδακτικό υλικό: Φύλλα χαρτιού, μαρκαδόροι.

Σχέδιο μαθήματος:

1. **Παγοθραύστης - «Κύκλος ονομάτων» (5 λεπτά):** Ξεκινήστε το μάθημα με ένα παιχνίδι για να σπάσει ο πάγος και να νιώσουν άνετα οι μαθητές. Ζητήστε από κάθε μαθητή να πει το όνομά του και στη συνέχεια να πει μια λέξη που αρχίζει με το ίδιο γράμμα με το όνομά του (π.χ. «Γεια, με λένε Άννα και μου αρέσουν τα βιβλία»). Αυτό το παιχνίδι θα βοηθήσει τους μαθητές να νιώσουν πιο άνετα πριν ξεκινήσουν τις δραστηριότητες και θα ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση.
2. **Εισαγωγή στο θέμα (5 λεπτά):** Μετά το παιχνίδι για το σπάσιμο του πάγου, εισάγετε το θέμα των χαιρετισμών και των αποχαιρετισμών. Μαζί με τους μαθητές, γράψτε στον πίνακα γνωστές φράσεις χαιρετισμού και αποχαιρετισμού.

3. **Ταξινόμηση των χαιρετισμών σε επίσημους και ανεπίσημους (5 λεπτά):** Μαζί με τους μαθητές, χωρίστε τους χαιρετισμούς και τους αποχαιρετισμούς σε δύο κατηγορίες: επίσημους και ανεπίσημους. Χρησιμοποιήστε έναν πίνακα στον πίνακα για να οργανώσετε τις φράσεις.
4. **Λεξική άσκηση (10 λεπτά):** Δώστε στους μαθητές ένα ανακατεμένο κείμενο (Δείγμα 1) και ζητήστε τους να αναδιατάξουν τις προτάσεις σε λογική σειρά. Αφού ολοκληρώσουν την άσκηση, διαβάστε μαζί το σωστά οργανωμένο κείμενο.
5. **Διαλόγους με παιχνίδι ρόλων (15 λεπτά):** Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες και ζητήστε τους να προετοιμάσουν σύντομα σενάρια με παιχνίδι ρόλων με βάση τις ακόλουθες καταστάσεις:
  - Σενάριο 1: Ρωτήστε έναν συμμαθητή σας το όνομά του και συστηθείτε.
  - Σενάριο 2: Χαιρετήστε τη γιαγιά σας που ήρθε στα γενέθλιά σας.
  - Σενάριο 3: Συστηθείτε στον διευθυντή του σχολείου.Αφού προετοιμάσουν τις σκηνές, κάθε ομάδα θα παρουσιάσει το σενάριό της στην τάξη.
6. **Σύνοψη (5 λεπτά):** Ολοκληρώστε το μάθημα με μια σύντομη συζήτηση σχετικά με τις διαφορές στους χαιρετισμούς και τους αποχαιρετισμούς σε διαφορετικές χώρες. Ενθαρρύνετε τους μαθητές να μοιραστούν τα έθιμα χαιρετισμού από τις χώρες τους.
7. **Αυτοαξιολόγηση (5 λεπτά):** Στο τέλος του μαθήματος, ζητήστε από τους μαθητές να αξιολογήσουν την απόδοσή τους χρησιμοποιώντας ένα φύλλο αυτοαξιολόγησης (που βρίσκεται στο διαπολιτισμικό χαρτοφυλάκιο).

Εργασία Διαπολιτισμικός Φάκελος: Ζωγραφίστε ένα αυτοπορτρέτο που θα μπορούσατε να δώσετε σε έναν συμμαθητή που γνωρίσατε στο σημερινό μάθημα. Στο συννεφάκι, γράψτε πώς θα παρουσιάζατε τον εαυτό σας.

Δείγμα 1. Ανακατεμένο κείμενο:

- Γεια, είμαι η Μαρία.
- Με λένε Γιώργο, χαίρομαι που σε γνωρίζω.
- Πώς σε λένε;
- Γεια! Τι κάνεις;

HELP VET

Λίστες ελέγχου αξιολόγησης.

Student Assessment Form

Please fill out this form to provide your assessment of the student's performance.

Name *

First Name

Last Name

Grade/Year Level *

Subject/Field of Study *

Assessment Date *

Date

Evaluator *

First Name

Last Name

Academic Performance *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Very Poor

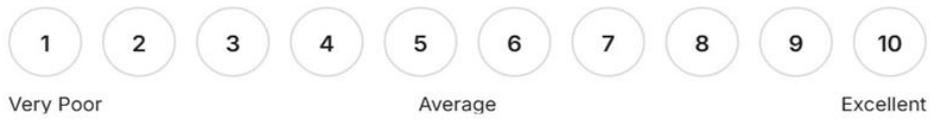
Average

Excellent

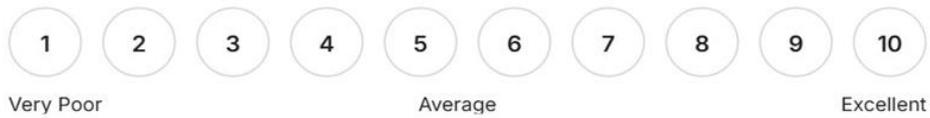

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

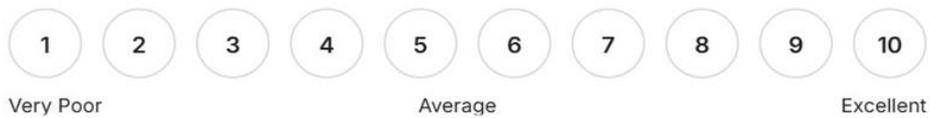
Participation and Engagement *

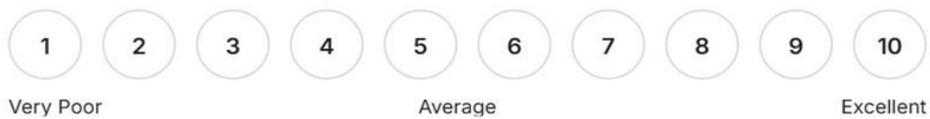
Attendance *

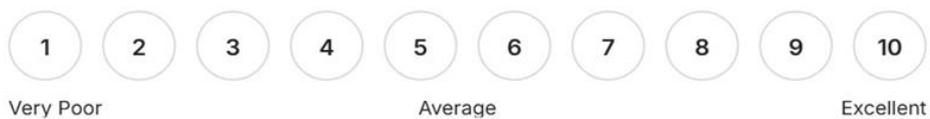
Behavior *

Teamwork *

Overall Assessment *

Comments/Observations

Λίστες ελέγχου για μαθητές, ταξινομημένες ανά δραστηριότητα CEFR

A1 ΑΚΟΗ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Καταλαβαίνω βασικές χαιρετισμούς και φράσεις καθημερινής χρήσης (π.χ. παρακαλώ, ευχαριστώ)			
Μπορώ να ακολουθήσω απλές οδηγίες στην τάξη όταν οι άνθρωποι μιλούν αργά και καθαρά			
Μπορώ να κατανοήσω απλές εξηγήσεις στην τάξη, π.χ. γιατί κάνω μια συγκεκριμένη δραστηριότητα			
Καταλαβαίνω τις ημέρες της εβδομάδας και τους μήνες του έτους			
Καταλαβαίνω την ώρα και τις ημερομηνίες			
Καταλαβαίνω τους αριθμούς, τις ποσότητες (βασικά μέτρα και σταθμά) και τις τιμές			
Καταλαβαίνω απλές οδηγίες, κατευθύνσεις και σχόλια			
Καταλαβαίνω πολύ σύντομους διαλόγους όταν οι άνθρωποι μιλούν αργά και καθαρά			
Καταλαβαίνω τα ονόματα των αντικειμένων καθημερινής χρήσης στο άμεσο περιβάλλον μου.			
Καταλαβαίνω απλές ερωτήσεις για τον εαυτό μου όταν οι άνθρωποι μιλούν αργά και καθαρά.			
Καταλαβαίνω γνωστές λέξεις και φράσεις σε ταινίες, διαφημίσεις, κινούμενα σχέδια κ.λπ.			
Καταλαβαίνω γνωστές λέξεις και φράσεις σε τραγούδια που ακούω στο ραδιόφωνο ή την τηλεόραση.			
Καταλαβαίνω ένα απλό τηλεφωνικό μήνυμα.			

A2 ΑΚΟΗ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Καταλαβαίνω τι μου λένε οι άλλοι σε απλές καθημερινές συνομιλίες, όταν μιλούν αργά και καθαρά			
Μπορώ να καταλάβω καθημερινές λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με το άμεσο προσωπικό μου περιβάλλον (π.χ. οικογένεια, φοιτητική ζωή, τοπικό περιβάλλον, εργασία)			
Κατανόω καθημερινές λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με τομείς προσωπικού ενδιαφέροντος (π.χ. χόμπι, κοινωνική ζωή, διακοπές, μουσική, τηλεόραση, ταινίες, ταξίδια)			
Καταλαβαίνω σαφή και απλά μηνύματα και ηχογραφημένες ανακοινώσεις (π.χ. στο τηλέφωνο, στο σιδηροδρομικό σταθμό)			
Καταλαβαίνω απλές φράσεις, ερωτήσεις και πληροφορίες που σχετίζονται με βασικές προσωπικές ανάγκες (π.χ. όταν ψωνίζω, τρώω έξω, πηγαίνω στον γιατρό ή στον οδοντίατρο)			
Μπορώ να ακολουθήσω απλές οδηγίες (π.χ. πώς να πάω από το Χ στο Υ) με τα πόδια ή με τα μέσα μαζικής μεταφοράς.			
Μπορώ συνήθως να αναγνωρίσω το θέμα της συζήτησης γύρω μου όταν οι άνθρωποι μιλούν αργά και καθαρά			
Μπορώ να παρακολουθήσω τις αλλαγές θέματος σε τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων και να σχηματίσω μια ιδέα για το κύριο περιεχόμενο.			
Μπορώ να προσδιορίσω το κύριο σημείο των τηλεοπτικών ειδήσεων που αναφέρουν γεγονότα, ατυχήματα κ.λπ., εάν υπάρχει οπτική υποστήριξη.			
Μπορώ να κατανοήσω σύντομες, απλές ιστορίες όταν αυτές αφηγούνται ή διαβάζονται καθαρά και αργά.			
Καταλαβαίνω απλές, συγκεκριμένες οδηγίες σχετικά με τον τρόπο χρήσης υλικών και εξοπλισμού.			
Κατανόω απλές περιγραφές λειτουργιών που σχετίζονται με την εργασία μου, εάν συνοδεύονται από πρακτικές επιδείξεις.			

A1 ΑΝΑΓΝΩΣΗ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Μπορώ να αναγνωρίσω τα γράμματα του αλφαβήτου			
Μπορώ να βρω το όνομά μου σε μια λίστα			
Μπορώ να ξεχωρίσω γνωστά ονόματα, λέξεις και φράσεις σε πολύ σύντομα και απλά κείμενα			
Μπορώ να καταλάβω λέξεις και πολύ σύντομες φράσεις που συναντώνται συχνά σε δημόσιους χώρους (π.χ. «ΕΧΙΤ», «ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ», «ΚΙΝΔΥΝΟΣ», «ΚΛΕΙΣΤΟ»)			
Μπορώ να βρω αριθμούς σε έναν τηλεφωνικό κατάλογο			
Μπορώ να διαβάσω και να κατανοήσω τα δρομολόγια λεωφορείων και τρένων			
Μπορώ να διαβάζω και να καταλαβαίνω τις ώρες και τις ημέρες λειτουργίας (σε καταστήματα κ.λπ.)			
Καταλαβαίνω απλά γραπτά μηνύματα και σχόλια που σχετίζονται με τις σπουδές μου (π.χ. «μπράβο», «επανάλαβε»).			
Μπορώ να καταλάβω γενικά τις πληροφορίες σε αφίσες, καταλόγους και διαφημίσεις, ειδικά αν υπάρχουν εικόνες.			
Μπορώ να βρω αυτό που ψάχνω σε καταλόγους και λίστες, όπως πίνακες βαθμολογίας ποδοσφαιρικών πρωταθλημάτων και λίστες με τα «δέκα καλύτερα»			
Κατανοώ αρκετά καλά απλά έντυπα ώστε να συμπληρώνω βασικά προσωπικά στοιχεία (π.χ. όνομα, διεύθυνση, ημερομηνία γέννησης)			
Μπορώ να εντοπίσω μια συναυλία ή μια ταινία σε ημερολόγια δημόσιων εκδηλώσεων ή αφίσες και να προσδιορίσω πού θα πραγματοποιηθεί και πότε θα ξεκινήσει.			
Μπορώ να ακολουθήσω σύντομες και απλές γραπτές οδηγίες (π.χ. να πάω από το Χ στο Υ).			
Μπορώ να ακολουθήσω οδηγίες που έχουν σαφείς εικόνες και λίγα λόγια			
Μπορώ να διαβάσω και να κατανοήσω ένα ραντεβού που μου έχει δοθεί γραπτώς.			
Μπορώ να κατανοήσω σύντομα και απλά μηνύματα σε ευχετήριες κάρτες και καρτ-ποστάλ (π.χ. ευχές για τις			

HELP VET

διακοπές, ευχές για τα γενέθλια) και σε μηνύματα κειμένου και ηλεκτρονικά μηνύματα.			
Καταλαβαίνω τις πιο σημαντικές εντολές σε ένα πρόγραμμα υπολογιστή, όπως «ΕΚΤΥΠΩΣΗ», «ΑΠΟΘΗΚΩΣΗ», «ΑΝΤΙΓΡΑΦΗ»			
Καταλαβαίνω βασικές πληροφορίες για άτομα (ηλικία, τόπος διαμονής) σε άρθρα εφημερίδων.			

A2 ΑΝΑΓΝΩΣΗ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Μπορώ να κατανοήσω σύντομα, απλά μηνύματα και κείμενα που περιέχουν βασικό λεξιλόγιο καθημερινής χρήσης και σχετίζονται με τομείς προσωπικού ενδιαφέροντος ή σημασίας για μένα			
Μπορώ να κατανοήσω καθημερινές πινακίδες και ανακοινώσεις (π.χ. στο δρόμο, σε καταστήματα, ξενοδοχεία, σιδηροδρομικούς σταθμούς)			
Μπορώ να βρω συγκεκριμένες προβλέψιμες πληροφορίες σε απλό καθημερινό υλικό, όπως διαφημίσεις, χρονοδιαγράμματα, μενού, καταλόγους, φυλλάδια			
Μπορώ να κατανοήσω οδηγίες σε συσκευασίες και φάρμακα.			
Καταλαβαίνω οδηγίες όταν εκφράζονται με απλή γλώσσα (π.χ. πώς να χρησιμοποιήσω ένα δημόσιο τηλέφωνο)			
Κατανόω κανονισμούς όταν εκφράζονται με απλή γλώσσα (π.χ. οδηγίες ασφαλείας, κανονισμοί που διέπουν τη συμμετοχή σε μαθήματα)			
Κατανόω τις ερωτήσεις στα περισσότερα επίσημα έντυπα.			
Καταλαβαίνω τις περισσότερες διαφημίσεις σε εφημερίδες και περιοδικά			
Μπορώ να καταλάβω τις σύντομες, απλές προσωπικές επιστολές που δίνουν ή ζητούν πληροφορίες για την καθημερινή ζωή ή προσφέρουν μια πρόσκληση.			
Μπορώ να εντοπίσω βασικές πληροφορίες σε σύντομα άρθρα εφημερίδων/περιοδικών.			
Μπορώ να κατανοήσω βασικές πληροφορίες σε συνηθισμένες επιστολές και μηνύματα (π.χ. κρατήσεις ξενοδοχείων, προσωπικά τηλεφωνικά μηνύματα)			

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κατανοώ σύντομες αφηγήσεις για οικεία καθημερινά θέματα, υπό την προϋπόθεση ότι το κείμενο είναι γραμμένο σε απλή γλώσσα.			
Μπορώ να αναζητήσω βασικές πληροφορίες για ένα θέμα που με ενδιαφέρει.			
Μπορώ να χρησιμοποιήσω ένα μονογλωσσικό λεξικό για να βρω νέο λεξιλόγιο και να ελέγξω την ορθογραφία.			
Μπορώ να χρησιμοποιήσω ένα βιβλίο γραμματικής για να βρω τις σωστές δομές.			

A1 ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Μπορώ να χαιρετήσω άλλους ανθρώπους και να συστηθώ			
Μπορώ να ρωτήσω πώς είναι κάποιος και να πω πώς είμαι			
Μπορώ να πω ποιος είμαι, να ρωτήσω το όνομα κάποιου και να συστήσω κάποιον			
Μπορώ να πω ότι δεν καταλαβαίνω, να ζητήσω από τους άλλους να επαναλάβουν αυτό που είπαν ή να μιλήσουν πιο αργά, να τραβήξω την προσοχή και να ζητήσω βοήθεια			
Μπορώ να ρωτήσω πώς να πω κάτι στη γλώσσα ή τι σημαίνει μια λέξη			
Μπορώ να κάνω και να απαντήσω σε απλές, άμεσες ερωτήσεις σχετικά με πολύ οικεία θέματα (π.χ. οικογένεια, φοιτητική ζωή, εργασία) με τη βοήθεια του συνομιλητή μου.			
Μπορώ να ζητήσω πράγματα από άλλους και να δώσω πράγματα σε άλλους, λέγοντας «παρακαλώ» και «ευχαριστώ» όπως αρμόζει.			
Μπορώ να χειρίζομαι αριθμούς, ποσότητες, κόστος και χρόνο.			
Μπορώ να κάνω απλές αγορές, χρησιμοποιώντας χειρονομίες και κινήσεις για να υποστηρίξω αυτά που λέω			
Μπορώ να απαντήσω σε μια συνέντευξη σε απλές, άμεσες ερωτήσεις σχετικά με προσωπικά στοιχεία, εάν αυτές διατυπώνονται πολύ αργά και καθαρά σε τυπική διάλεκτο.			
Μπορώ να κάνω μια απλή τηλεφωνική συνομιλία με βάση πληροφορίες που ήδη έχω.			

A2 ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Μπορώ να χειριστώ σύντομες κοινωνικές συναλλαγές και να γίνω κατανοητός αν οι άλλοι με βοηθήσουν			
Μπορώ να συμμετέχω σε σύντομες συνομιλίες σε καθημερινές καταστάσεις σχετικά με θέματα που με ενδιαφέρουν.			
Μπορώ να κάνω και να απαντώ σε προσκλήσεις, προτάσεις, συγγνώμες και αιτήματα για άδεια.			
Μπορώ να πω τι μου αρέσει και τι δεν μου αρέσει			
Μπορώ να εκφράσω συμφωνία και διαφωνία			
Μπορώ να ζητήσω ένα συγκεκριμένο μέγεθος, χρώμα κ.λπ. όταν αγοράζω ρούχα			
Μπορώ να εξηγήσω ένα πρόβλημα στον γιατρό ή τον οδοντίατρό μου.			
Μπορώ να εκφράσω αυτό που νιώθω με απλά λόγια και να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου με τον κατάλληλο τρόπο			
Μπορώ να συζητήσω τι να κάνω, πού να πάω, να κάνω κανονισμούς για συναντήσεις (π.χ. το βράδυ, το Σαββατοκύριακο)			
Μπορώ να κάνω και να απαντήσω σε απλές ερωτήσεις σχετικά με γνωστά θέματα (π.χ. ο καιρός, τα χόμπι, η κοινωνική ζωή, η μουσική, ο αθλητισμός)			
Μπορώ να κάνω και να απαντήσω σε απλές ερωτήσεις σχετικά με πράγματα που έχουν συμβεί (π.χ. χθες, την περασμένη εβδομάδα, πέρυσι).			
Μπορώ να χειριστώ απλές τηλεφωνικές κλήσεις (π.χ. να πω ποιος καλεί, να ζητήσω να μιλήσω με κάποιον, να δώσω τον αριθμό μου, να δώσω ή να λάβω ένα απλό μήνυμα)			
Μπορώ να κάνω απλές συναλλαγές (π.χ. σε καταστήματα, ταχυδρομεία, σιδηροδρομικούς σταθμούς) και να παραγγείλω κάτι να φάω ή να πιω.			
Μπορώ να λάβω απλές πρακτικές πληροφορίες (π.χ. να ζητήσω οδηγίες, να κάνω κράτηση για διαμονή)			

A1 ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΜΙΛΙΑΣ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Μπορώ να πω τα γράμματα του αλφαβήτου			
Μπορώ να συλλαβίσω το όνομά μου και τη διεύθυνσή μου			
Μπορώ να δώσω βασικές προσωπικές πληροφορίες για τον εαυτό μου (π.χ. όνομα, ηλικία, διεύθυνση, οικογένεια, μαθήματα, εργασία) χρησιμοποιώντας καθορισμένες φράσεις.			
Μπορώ να μεταφέρω ένα απλό μήνυμα.			
Μπορώ να χρησιμοποιήσω απλές λέξεις και φράσεις για να περιγράψω πού ζω			
Μπορώ να χρησιμοποιήσω απλές λέξεις και φράσεις για να περιγράψω άτομα που γνωρίζω.			
Μπορώ να διαβάσω μια πολύ σύντομη προβαρισμένη δήλωση (π.χ. για να παρουσιάσω έναν ομιλητή, να προτείνω μια πρόταση)			

A2 ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΜΙΛΙΑΣ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Μπορώ να περιγράψω τον εαυτό μου, την οικογένειά μου και άλλα άτομα που γνωρίζω			
Μπορώ να περιγράψω το σπίτι μου και το μέρος όπου ζω.			
Μπορώ να μιλήσω για την καταγωγή μου και να συγκρίνω τη ζωή εκεί με τη ζωή στη νέα μου χώρα.			
Μπορώ να περιγράψω το εκπαιδευτικό μου υπόβαθρο και τα μαθήματα που έχω σπουδάσει.			
Μπορώ να πω τι κάνω συνήθως στο σπίτι, στο σχολείο/κολλέγιο, στη δουλειά, στον ελεύθερο χρόνο μου			
Μπορώ να περιγράψω τα προσόντα και την προηγούμενη εμπειρία μου σε έναν αξιωματούχο.			
Μπορώ να δώσω σύντομες και απλές περιγραφές γεγονότων ή να διηγηθώ μια απλή ιστορία			
Μπορώ να περιγράψω δραστηριότητες του παρελθόντος και προσωπικές εμπειρίες (π.χ. τι έκανα το Σαββατοκύριακο).			

HELP VET

Μπορώ να εξηγήσω τι μου αρέσει και τι δεν μου αρέσει σε κάτι			
Μπορώ να κάνω απλές περιγραφές και να κάνω απλές συγκρίσεις.			
Μπορώ να κάνω πολύ σύντομες προβαρισμένες ανακοινώσεις με προβλέψιμο περιεχόμενο που έχω μάθει.			
Μπορώ να κάνω μια σύντομη προετοιμασμένη παρουσίαση για ένα γνωστό θέμα στον ακαδημαϊκό ή επαγγελματικό μου τομέα.			

A1 ΓΡΑΦΗ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Μπορώ να γράψω τα γράμματα του αλφαβήτου			
Μπορώ να γράψω το όνομά μου και τη διεύθυνσή μου			
Μπορώ να αντιγράψω λέξεις και φράσεις, π.χ. από ένα διάγραμμα ή μια σειρά οδηγιών			
Μπορώ να κρατήσω σύντομες σημειώσεις για όσα έχω μάθει.			
Μπορώ να συμπληρώσω ένα απλό έντυπο ή ερωτηματολόγιο με τα προσωπικά μου στοιχεία (π.χ. ημερομηνία γέννησης, διεύθυνση, εθνικότητα)			
Μπορώ να παραγγείλω πράγματα συμπληρώνοντας ένα προτυπωμένο έντυπο παραγγελίας			
Μπορώ να γράψω μια ευχετήρια κάρτα ή ένα απλό e-mail/μήνυμα κειμένου χρησιμοποιώντας καθορισμένες φράσεις			
Μπορώ να γράψω απλές φράσεις και προτάσεις για τον εαυτό μου (π.χ. πού μένω, πόσα αδέρφια έχω)			
Μπορώ να γράψω απλές φράσεις και προτάσεις για το άμεσο περιβάλλον μου.			

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

A2 ΓΡΑΦΗ	Αυτός είναι ο στόχος μου	Τώρα μπορώ να το κάνω με βοήθεια	Τώρα μπορώ να το κάνω χωρίς βοήθεια
Μπορώ να γράψω σύντομες και απλές σημειώσεις και μηνύματα (π.χ. να πω ότι κάποιος τηλεφώνησε, να κανονίσω να συναντήσω κάποιον, να εξηγήσω την απουσία μου)			
Μπορώ να γράψω ένα απλό βιογραφικό σημείωμα με βασικές προσωπικές πληροφορίες			
Μπορώ να γράψω για πτυχές της προηγούμενης και της τρέχουσας ζωής μου με απλές συνδεδεμένες προτάσεις (π.χ. οικογένεια, σχολείο/κολέγιο, εργασία, διακοπές)			
Μπορώ να γράψω σύντομες, απλές φανταστικές βιογραφίες και ιστορίες για ανθρώπους.			
Μπορώ να γράψω μια πολύ απλή προσωπική επιστολή (π.χ. αποδοχή ή προσφορά πρόσκλησης, ευχαριστήρια επιστολή, συγγνώμη), με κατάλληλη εισαγωγή και κλείσιμο.			
Μπορώ να γράψω μια πολύ απλή επίσημη επιστολή (π.χ. παραγγελία ή αίτηση πληροφοριών για καλοκαιρινή εργασία ή διαμονή σε ξενοδοχείο), με κατάλληλη εισαγωγή και κλείσιμο.			
Μπορώ να κρατήσω ένα πολύ απλό ημερολόγιο ή ημερολόγιο.			

Σύνδεσμος: <https://rm.coe.int/16802fc1cc> (Little, 2012)

Παράδειγμα προτύπων για τη διδασκαλία της γλώσσας.

Πρότυπο καρτών βασικού λεξιλογίου

Στόχος: Να βοηθήσει τα παιδιά προσφύγων/μεταναστών να μάθουν το βασικό λεξιλόγιο της γλώσσας και να ενισχύσουν τη μνήμη τους μέσω οπτικών βοηθημάτων.

Υλικά: Κάρτες (μπορεί να είναι έντυπες ή ψηφιακές) με:

- Εικόνες που αντιπροσωπεύουν τη λέξη (στην μπροστινή πλευρά)
- Η λέξη με μετάφραση (στην πίσω πλευρά)
- Για αρχάριους, μπορεί να προστεθεί η φωνητική προφορά.

Παραδείγματα: Μπροστινή όψη: Εικόνα σκύλου

Δραστηριότητα:

1. Κρατήστε τις κάρτες μία προς μία και ζητήστε από τους μαθητές να επαναλάβουν την λέξη στην τοπική γλώσσα.

HELP VET

2. Ενθαρρύνετε τους μαθητές να δημιουργήσουν απλές προτάσεις με τις λέξεις (π.χ. Αυτός είναι σκύλος").
3. Χρησιμοποιήστε παιχνίδια όπως τα παιχνίδια αντιστοίχισης ή «μνήμης», όπου οι μαθητές αντιστοιχούν την λέξη με την αντίστοιχη μετάφραση ή εικόνα.

Πρότυπο για τη δημιουργία προτάσεων

Στόχος: Να διδάξετε στα παιδιά πρόσφυγες/μετανάστες τη δομή των προτάσεων στα πολωνικά, εστιάζοντας στη σειρά υποκείμενο-ρήμα-αντικείμενο (SVO) και σε άλλους απλούς γραμματικούς κανόνες.

Υλικά:

- Κάρτες με προτάσεις που περιέχουν λέξεις (ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα)
- Κενές κάρτες για τη δημιουργία προσαρμοσμένων προτάσεων

Διάταξη προτύπου:

- Κάρτα 1: Υποκείμενο (π.χ. «παιδί»)
- Κάρτα 2: Ρήμα (π.χ., «αγαπά»)
- Κάρτα 3: Αντικείμενο (π.χ., "μήλο")

Παράδειγμα πρότασης: «Στο παιδί αρέσει το μήλο.»

Δραστηριότητα:

1. Οι μαθητές μπορούν να ανακατέψουν τις κάρτες και να συνεργαστούν με τους συμμαθητές τους ή σε ομάδες για να δημιουργήσουν προτάσεις.
2. Αφού σχηματίσουν προτάσεις, ζητήστε τους να μεταφράσουν τις προτάσεις τους στη μητρική τους γλώσσα ή στα αγγλικά και αντίστροφα.
3. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να τροποποιήσουν τις προτάσεις, για παράδειγμα αλλάζοντας ρήματα ή προσθέτοντας επίθετα (π.χ. Στο παιδί αρέσουν πολύ τα κόκκινα μήλα»).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επίλογος

Το υλικό που παρέχεται στα παραρτήματα αποτελεί μια πολύτιμη επέκταση του βασικού περιεχομένου του ηλεκτρονικού βιβλίου, μετατρέποντας τις συστάσεις του σε πρακτικές και έτοιμες προς χρήση μορφές. Τα σχέδια μαθήματος, όπως το σενάριο «Χαιρετισμοί και αποχαιρετισμοί», απεικονίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτισμικοί και γλωσσικοί στόχοι μπορούν να συνδυαστούν σε δυναμικά περιβάλλοντα τάξης. Τα πρότυπα αξιολόγησης που βασίζονται στα κριτήρια του CEFR επιτρέπουν τη δομημένη παρακολούθηση της προόδου στην εκμάθηση της γλώσσας, παρέχοντας τόσο στους μαθητές όσο και στους εκπαιδευτικούς σαφή σημεία αναφοράς και ανατροφοδότηση. Η συμπερίληψη καρτών flash, ασκήσεων σύνταξης προτάσεων και φύλλων εργασίας λεξιλογίου προσφέρει ευέλικτα εργαλεία που μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν σε διαφορετικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και προφίλ μαθητών. Επιπλέον, το παράρτημα με τις πληροφορίες επικοινωνίας γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ των εκπαιδευτικών περιβαλλόντων και των ευρύτερων δικτύων ένταξης, κατευθύνοντας τους χρήστες προς τις σχετικές υπηρεσίες και οργανισμού. Συνολικά, αυτοί οι πόροι ενισχύουν τον γενικό στόχο του ηλεκτρονικού βιβλίου: να υποστηρίξει την επιτυχή ένταξη των προσφύγων μαθητών στην επαγγελματική και κοινωνική ζωή στην Πολωνία μέσω καλά ενημερωμένων, ενσυναίσθητων και πρακτικών εκπαιδευτικών μεθόδων.

Αναφορές

- Alisic, E. (2012). Οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την παροχή υποστήριξης σε παιδιά μετά από τραυματικές εμπειρίες: Μια ποιοτική μελέτη. *Κακοποίηση και παραμέληση παιδιών*, 27(1), 51-59.
- Anderson, J. & . (2012). *Το μέλλον της παιχνιδοποίησης στην εκπαίδευση*. . Ουάσιγκτον: Pew Research Center.
- Brunzell, T., Walters, L. E., & Stokes, H. (2016, Μάιος). Εύκαμπτη μάθηση με γνώμονα το τραύμα: τάξεις που ενισχύουν τις ρυθμιστικές ικανότητες. *Διεθνές Περιοδικό Μελετών για την Παιδική Ηλικία, την Εφηβεία και την Οικογένεια*, 2(7), 218. Ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/publication/304028692_TRAUMA-INFORMED_FLEXIBLE_LEARNING_CLASSROOMS_THAT_STRENGTHEN_REGULATORY_ABILITIES
- Czakon, M. (2023). 15 απλές ασκήσεις και ιδέες για μαθήματα που ενισχύουν τη συνεργασία και βελτιώνουν τις σχέσεις και την επικοινωνία στην ομάδα και στην τάξη. Motycz Leśny, Πολωνία. Λήψη από τη διεύθυνση <https://cdw.edu.pl/15-prostych-cwiczen-i-pomyslow-na-zajecia-budujacych-wspolpracu-i-porprawiajacych-relacje-i-komunikacje-w-grupie-i-klasie/#1-budowa-wiezy-z-papieru>
- Daniels, M., Pears, A., & Cajander, A. (2010). Έρευνα στην εκπαίδευση μηχανικών στην πράξη: Η εξελισσόμενη χρήση ανοιχτών ομαδικών έργων ως παιδαγωγική στρατηγική για την ανάπτυξη δεξιοτήτων στην παγκόσμια συνεργασία. *Διεθνές περιοδικό για την εκπαίδευση μηχανικών*, 4(26), 795-806.
- Deci, E. L. (2000). Το «τι» και το «γιατί» της επιδίωξης στόχων: Οι ανθρώπινες ανάγκες και η αυτοκαθοριστικότητα της συμπεριφοράς. *Ψυχολογική έρευνα*, 4(11), 227-268.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Εσωτερική κινητοποίηση και αυτοδιάθεση στην ανθρώπινη συμπεριφορά*. Νέα Υόρκη: Springer Science+Business Media New York.
- Deterding, S., Dixon, D., Nacke, L., & Khaled, R. (2011). Από τα στοιχεία του σχεδιασμού παιχνιδιών στην παιχνιδοποίηση: Ορισμός της παιχνιδοποίησης. *15ο Διεθνές Ακαδημαϊκό Συνέδριο MindTrek: Οραματιζόμενοι τα μελλοντικά περιβάλλοντα μέσων* (σελ. 9-15). Νέα Υόρκη: Association for Computing Machinery.
- Harris, M., & Fallot, R. D. (2001). *Χρησιμοποιώντας τη θεωρία του τραύματος για το σχεδιασμό συστημάτων υπηρεσιών*. Jossey-Bass.
- Jonassen, D. (1999). *Σχεδιασμός κονστрукτιβιστικών μαθησιακών περιβαλλόντων*. Πενσυλβάνια: University Park: Pennsylvania State University.
- Kapp, K. (2012). *Η παιχνιδοποίηση της μάθησης και της διδασκαλίας: Μεθόδους και στρατηγικές βασισμένες σε παιχνίδια για την κατάρτιση και την εκπαίδευση*. Σαν Φρανσίσκο: Pfeiffer. Ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/publication/273947281_The_gamification_of_learning_and_instruction_Game-based_methods_and_strategies_for_training_and_education_San_Francisco_CA_Pfeiffer
- Kolk, B. A. (2014). *Το σώμα κρατάει το σκορ. Ο εγκέφαλος, το μυαλό και το σώμα στη θεραπεία του τραύματος*. Νέα Υόρκη: Viking.
- Little, D. (2012). Η γλωσσική ενσωμάτωση των ενήλικων μεταναστών και το Ευρωπαϊκό Γλωσσικό Χαρτοφυλάκιο: κατάρτιση στόχων και λίστες αυτοαξιολόγησης. Ανακτήθηκε από <https://rm.coe.int/16802fc1cc>
- Madziej, P. (2023). *Z językiem polskim każdego dnia. Cz. 2*. Βαρσοβία, Πολωνία. Ανακτήθηκε από τη διεύθυνση <https://www.gov.pl/attachment/77220820-6e9e-4a8d-8427-1d9988e31775>

HELP VET

- ΟΟΣΑ. (2018). *Η ανθεκτικότητα των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο: Παράγοντες που διαμορφώνουν την ευημερία*. Παρίσι: Εκδόσεις ΟΟΣΑ.
- Róg, T. (2017). Zeszyt ćwiczeń. Βαρσοβία. Λήψη από τη διεύθυνση <https://ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=15097>
- SAMHSA. (2014). *Η έννοια του τραύματος σύμφωνα με τη SAMHSA και οδηγίες για μια προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη το τραύμα*. Rockville: Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικών Υπηρεσιών των Ηνωμένων Πολιτειών.
- Schunk, D. H. (2012). *Θεωρίες μάθησης: Μια εκπαιδευτική προοπτική*. Βοστώνη: Pearson Education, Inc.
- Siegel, D. J., & Bryson, T. (2011). *Το παιδί με ολόκληρο τον εγκέφαλο: 12 επαναστατικές στρατηγικές για να καλλιεργήσετε το αναπτυσσόμενο μυαλό του παιδιού σας, να επιβιώσετε από τις καθημερινές δυσκολίες της ανατροφής και να βοηθήσετε την οικογένειά σας να ευημερήσει*. Delacorte Press.
- Szostak-Król, K. (2019). Γλωσσικό ταξίδι στην Πολωνία. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΩΣ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ ΠΟΥ ΞΕΚΙΝΟΥΝ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΣΕ ΠΟΛΩΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (ΗΛΙΚΙΑ 11 – 15 ΕΤΩΝ). Βαρσοβία, Πολωνία. Λήψη από τη διεύθυνση <https://www.gov.pl/attachment/440d2b16-17e1-457c-a7a9-3f1b31ed1eb0>
- UNESCO. (2020). *Παγκόσμια Έκθεση Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης 2020: Ένταξη και εκπαίδευση: Όλοι σημαίνει όλοι*. Παρίσι: Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό.
- Żulewska, S. (2022). Gra owocowa . Βαρσοβία. Λήψη από τη διεύθυνση <https://emic.com.pl/assets/Serwis/Documents/gra-integracyjna-v2.pdf>

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

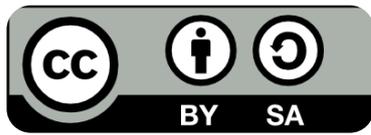
Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του/των συγγραφέα/ων και δεν αναπαριστούν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ) μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.

Έργο “Ανταλλαγή εμπειριών για να διευκολυνθούν οι επαγγελματίες της ΕΕΚ να εντάξουν τα παιδιά προσφύγων στην τοπική κοινότητα”

no. 2023-2-EL01-KA210-VET-000174377

HELP VET

CC BY-SA

Αυτή η άδεια επιτρέπει στους επαναχρησιμοποιητές να διανέμουν, να αναμειγνύουν, να προσαρμόζουν και να αξιοποιούν το υλικό σε οποιοδήποτε μέσο ή μορφή, αρκεί να γίνεται αναφορά στον δημιουργό. Η άδεια επιτρέπει την εμπορική χρήση. Εάν αναμίξετε, προσαρμόσετε ή βασιστείτε στο υλικό, θα πρέπει να αδειοδοτήσετε το τροποποιημένο υλικό με τους ίδιους όρους. Η άδεια CC BY-SA περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

BY: Πρέπει να γίνεται αναφορά στον δημιουργό.

SA: Οι προσαρμογές πρέπει να κοινοποιούνται με τους ίδιους όρους.

<https://creativecommons.org/share-your-work/ccllicenses/>